

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
EĞİTİM DAİRESİ BAŞKANLIĞI

YARGI MEVZUATI BÜLTENİ

Bültenin Kapsadığı Tarihler	Yayımlandığı Tarih	Sayı
09 - 22 Haziran 2009	23 Haziran 2009	415

İÇİNDEKİLER

- [29/05/2009 Tarih ve 5901 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu](#)
(R.G. 12 Haziran 2009 – 27256)
- [Avrupa Topluluğu ile Türkiye Cumhuriyeti Arasında Türkiye Cumhuriyeti'nin Topluluk İstihdam ve Sosyal Dayanışma Programı \(PROGRESS\)'na Katılımı Hakkında Mutabakat Zaptı'nın Onaylanmasına Dair 2009/15031 Sayılı Milletlerarası Andlaşma](#)
(R.G. 20 Haziran 2009 – 27264)
- [Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzükte Değişiklik Yapılmasına Dair Tüzük](#)
(R.G. 20 Haziran 2009 – 27264)
- [Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasında Tarife Uygulama Esasları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik](#)
(R.G. 19 Haziran 2009 – 27263)
- [Türkiye Barolar Birliği Baro Hakem Kurulu Yönetmeliğinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Yönetmelik](#)
(R.G. 9 Haziran 2009 – 27253)
- [Türkiye Barolar Birliği Avukatlık Sınav Yönetmeliğinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Yönetmelik](#)
(R.G. 9 Haziran 2009 – 27253)
- [Türkiye Barolar Birliği Avukatlık Ortaklığı Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik](#)
(R.G. 13 Haziran 2009 – 27257)
- [Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğünce 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna Göre Kullanılacak Yetkilere İlişkin Yönetmelik](#)
(R.G. 9 Haziran 2009 – 27253)
- [Ulaştırma Bakanlığından Karayolu Taşıma Yönetmeliği](#)
(R.G. 11 Haziran 2009 – 27255)
- [Anayasa Mahkemesinin E: 2005/57, K: 2009/19 Sayılı Kararı](#)
(R.G. 10 Haziran 2009 – 27254)
- [Anayasa Mahkemesinin E: 2005/116, K: 2009/27 Sayılı Karar Özeti](#)
(R.G. 10 Haziran 2009 – 27254)
- [Anayasa Mahkemesinin E: 2008/93, K: 2009/41 Sayılı Karar Özeti](#)
(R.G. 10 Haziran 2009 – 27254)
- [Anayasa Mahkemesinin E: 2005/69, K: 2009/6 Sayılı Kararı](#)
(R.G. 11 Haziran 2009 – 27255)

- [Anayasa Mahkemesinin E: 2009/7, K: 2009/29 Sayılı Kararı](#)
(R.G. 11 Haziran 2009 – 27255)
- [Anayasa Mahkemesinin E: 2004/70, K: 2009/7 Sayılı Kararı](#)
(R.G. 11 Haziran 2009 – 27255)
- [Anayasa Mahkemesinin E: 2004/10, K: 2009/7 \(Yürürlüğü Durdurma\) Sayılı Kararı](#)
(R.G. 13 Haziran 2009 – 27257)
- [Anayasa Mahkemesinin E: 2004/85, K: 2009/8 \(Yürürlüğü Durdurma\) Sayılı Kararı](#)
(R.G. 13 Haziran 2009 – 27257)
- [İnsan Hakları Mahkemesi Kararı \(Cemal Ölmez/Türkiye Davası\)](#)
- [İnsan Hakları Mahkemesi Kararı \(JUHNKE/Türkiye Davası\)](#)
- [Kredi Kartı İşlemlerinde Uygulanacak Azami Faiz Oranları Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ \(Sayı: 2009/5\)](#)
(R.G. 12 Haziran 2009 – 27256)
- [Alkollü İçki Reklamlarında Uyulacak İlkeler Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ](#)
(R.G. 20 Haziran 2009 – 27264)
- [Adalet Bakanlığından İlan](#)
(R.G. 10 Haziran 2009 – 27254)
- [Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünden Düzeltme İlanı](#)
(R.G. 16 Haziran 2009 – 27260)
- [Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünden İhalelere Katılmaktan Yasaklama Kararı](#)
(R.G. 10 Haziran 2009 – 27254)

 [İçindekilere dön](#)

Kanun

TÜRK VATANDAŞLIĞI KANUNU

Kanun No. 5901

Kabul Tarihi: 29/5/2009

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Tanımlar ve Vatandaşlık Hizmetlerinin Yürütülmesi

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Kanunun amacı; Türk vatandaşlığının kazanılması ve kaybına dair iş ve işlemlerin yürütülmesine ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Kanun, Türk vatandaşlığının kazanılması ve kaybına ilişkin esasların düzenlenmesine ve vatandaşlık hizmetlerinin yürütülmesine ilişkin usulleri kapsar.

Tanımlar

MADDE 3 – (1) Bu Kanunun uygulanmasında;

a) Bakanlık: İçişleri Bakanlığını,

b) Çok vatandaşlık: Türk vatandaşının aynı anda birden çok vatandaşlığa sahip olmasını,

c) Genel Müdürlük: Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğünü,

ç) Türk vatandaşı: Türkiye Cumhuriyeti Devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan kişiyi,

d) Yabancı: Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan kişiyi, ifade eder.

Vatandaşlık hizmetlerinin yürütülmesi

MADDE 4 – (1) Türk vatandaşlığının kazanılmasına ve kaybına ilişkin hizmetler yurt içinde Bakanlık, yurt dışında ise dış temsilcilikler tarafından yürütülür.

İKİNCİ BÖLÜM

Türk Vatandaşlığının Kazanılması

Türk vatandaşlığının kazanılması halleri

MADDE 5 – (1) Türk vatandaşlığı, doğumla veya sonradan kazanılır.

Doğumla kazanılan vatandaşlık

MADDE 6 – (1) Doğumla kazanılan Türk vatandaşlığı, soy bağı veya doğum yeri esasına göre kendiliğinden kazanılır. Doğumla kazanılan vatandaşlık doğum anından itibaren hüküm ifade eder.

Soy bağı

MADDE 7 – (1) Türkiye içinde veya dışında Türk vatandaşı ana veya babadan evlilik birliği içinde doğan çocuk Türk vatandaşıdır.

(2) Türk vatandaşı ana ve yabancı babadan evlilik birliği dışında doğan çocuk Türk vatandaşıdır.

(3) Türk vatandaşı baba ve yabancı anadan evlilik birliği dışında doğan çocuk ise soy bağı kurulmasını sağlayan usul ve esasların yerine getirilmesi halinde Türk vatandaşlığını kazanır.

Doğum yeri

MADDE 8 – (1) Türkiye'de doğan ve yabancı ana ve babasından dolayı doğumla herhangi bir ülkenin vatandaşlığını kazanamayan çocuk, doğumdan itibaren Türk vatandaşıdır.

(2) Türkiye'de bulunmuş çocuk aksi sabit olmadıkça Türkiye'de doğmuş sayılır.

Sonradan kazanılan vatandaşlık

MADDE 9 – (1) Sonradan kazanılan Türk vatandaşlığı, yetkili makam kararı veya evlat edinilme ya da seçme hakkının kullanılması ile gerçekleşir.

Yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığının kazanılması

MADDE 10 – (1) Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen bir yabancı, bu Kanunda belirtilen şartları taşıması halinde yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığını kazanabilir. Ancak, aranan şartları taşımak vatandaşlığın kazanılmasında kişiye mutlak bir hak sağlamaz.

Başvuru için aranan şartlar

MADDE 11 – (1) Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancılarda;

a) Kendi millî kanununa, vatansız ise Türk kanunlarına göre ergin ve ayırt etme gücüne sahip olmak,

b) Başvuru tarihinden geriye doğru Türkiye'de kesintisiz beş yıl ikamet etmek,

c) Türkiye'de yerleşmeye karar verdiğini davranışları ile teyit etmek,

ç) Genel sağlık bakımından tehlike teşkil eden bir hastalığı bulunmamak,

d) İyi ahlak sahibi olmak,

e) Yeteri kadar Türkçe konuşabilmek,

f) Türkiye'de kendisinin ve bakmakla yükümlü olduğu kimselerin geçimini sağlayacak gelire veya mesleğe sahip olmak,

g) Millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmamak, şartları aranır.

(2) Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancılarda, yukarıda sayılan şartlarla birlikte, taşıdıkları devlet vatandaşlığından çıkma şartı da aranabilir. Bu takdirin kullanılmasına ilişkin esasların tespiti Bakanlar Kurulunun yetkisindedir.

Türk vatandaşlığının kazanılmasında istisnai haller

MADDE 12 – (1) Millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmamak şartıyla Bakanlığın teklifi, Bakanlar Kurulunun kararı ile aşağıda belirtilen yabancılar Türk vatandaşlığını kazanabilirler.

a) Türkiye'ye sanayi tesisleri getiren veya bilimsel, teknolojik, ekonomik, sosyal, sportif, kültürel, sanatsal alanlarda olağanüstü hizmeti geçen ya da geçeceği düşünülen ve ilgili bakanlıklarca haklarında gerekçeli teklifte bulunulan kişiler.

b) Vatandaşlığa alınması zaruri görülen kişiler.

c) Göçmen olarak kabul edilen kişiler.

Türk vatandaşlığının ikamet şartı aranmaksızın yeniden kazanılması

MADDE 13 – (1) Millî güvenlik bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmamak şartıyla aşağıda belirtilen kişiler Türkiye'de ikamet etme süresine bakılmaksızın, Türk vatandaşlığını Bakanlık kararıyla yeniden kazanabilirler.

a) Çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenler.

b) Ana veya babalarına bağlı olarak Türk vatandaşlığını kaybedenlerden 21 inci maddede öngörülen süre içerisinde seçme hakkını kullanmayanlar.

Türk vatandaşlığının ikamet şartına bağlı olarak yeniden kazanılması

MADDE 14 – (1) 29 uncu madde uyarınca Türk vatandaşlığı kaybettirilene Bakanlar Kurulu kararıyla, 34 üncü madde uyarınca Türk vatandaşlığını kaybedenler Bakanlık kararıyla, millî güvenlik bakımından engel teşkil edecek bir halinin bulunmaması ve Türkiye'de üç yıl ikamet etmek şartıyla Türk vatandaşlığını yeniden kazanabilirler.

İkamet ve sürelerin hesaplanması

MADDE 15 – (1) Bir yabancı için ikamet, Türk kanunlarına uygun olarak Türkiye'de oturmaktır. Türk vatandaşlığını kazanma talebinde bulunan bir yabancı başvuru için aranan ikamet süresi içinde toplam altı ayı geçmemek üzere Türkiye dışında bulunabilir. Türkiye dışında geçirilen süreler bu Kanunda öngörülen ikamet süreleri içinde değerlendirilir.

Türk vatandaşlığının evlenme yoluyla kazanılması

MADDE 16 – (1) Bir Türk vatandaşı ile evlenme doğrudan Türk vatandaşlığını kazandırmaz. Ancak bir Türk vatandaşı ile en az üç yıldan beri evli olan ve evliliği devam eden yabancılar Türk vatandaşlığını kazanmak üzere başvuruda bulunabilir. Başvuru sahiplerinde;

a) Aile birliği içinde yaşama,

b) Evlilik birliği ile bağdaşmayacak bir faaliyette bulunmama,

c) Millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmama, şartları aranır.

(2) Başvurudan sonra Türk vatandaşı eşin ölümü nedeniyle evliliğin sona ermesi halinde birinci fıkranın (a) bendindeki şart aranmaz.

(3) Evlenme ile Türk vatandaşlığını kazanan yabancılar evlenmenin butlanına karar verilmesi halinde evlenmede iyiniyetli iseler Türk vatandaşlığını muhafaza ederler.

Türk vatandaşlığının evlat edinilme ile kazanılması

MADDE 17 – (1) Bir Türk vatandaşı tarafından evlat edinilen ergin olmayan kişi, millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmamak şartıyla, karar tarihinden itibaren Türk vatandaşlığını kazanabilir.

Vatandaşlık başvuru inceleme komisyonu

MADDE 18 – (1) 11 inci ve 16 ncı maddeler uyarınca Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancıların başvuru için gerekli şartları taşıyıp taşımadıklarının tespiti, illerde oluşturulan vatandaşlık başvuru inceleme komisyonu tarafından yapılır. Komisyonun oluşumu ve çalışma esasları yönetmelikle belirlenir.

Yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığının kazanılmasında usul ve esaslar

MADDE 19 – (1) Yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancılardan başvuru için gerekli şartları taşıyanların adına vatandaşlık dosyası düzenlenir ve karar verilmek üzere Bakanlığa gönderilir. Bakanlıkça yapılacak inceleme ve araştırma sonucunda durumu uygun bulunanlar Bakanlık kararı ile Türk vatandaşlığını kazanabilirler, uygun görülmeyenlerin talepleri ise Bakanlıkça reddedilir.

(2) 12 nci madde uyarınca Türk vatandaşlığını kazanma işlemleri Bakanlıkça yürütülür.

Yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığının kazanılmasının geçerliliği ve sonuçları

MADDE 20 – (1) Türk vatandaşlığının kazanılmasına ilişkin kararlar, karar tarihinden itibaren hüküm ifade eder.

(2) Yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığının kazanılması eşin vatandaşlığına tesir etmez. Ana veya babanın Türk vatandaşlığını kazandığı tarihte velayeti kendisinde bulunan çocukları, diğer eşin muvafakat etmesi halinde Türk vatandaşlığını kazanır. Muvafakat verilmemesi halinde ana veya babanın mutad meskeninin bulunduğu ülkedeki hakim kararına göre işlem yapılır. Türk vatandaşlığını birlikte kazanan ana ve babanın çocukları da Türk vatandaşlığını kazanır.

(3) Ana veya babanın Türk vatandaşlığını kazandığı tarihte kendileri ile birlikte işlem görmeyen çocukları, ergin olduktan sonra Türk vatandaşlığını kazanmak üzere başvurdukları takdirde haklarında 11 inci madde hükümleri uygulanır.

Türk vatandaşlığının seçme hakkı ile kazanılması

MADDE 21 – (1) 27 nci madde uyarınca ana veya babalarına bağlı olarak Türk vatandaşlığını kaybeden çocuklar ergin olmalarından itibaren üç yıl içinde seçme hakkını kullanmak suretiyle Türk vatandaşlığını kazanabilirler.

Türk vatandaşlığının seçme hakkı ile kazanılmasının geçerliliği ve sonuçları

MADDE 22 – (1) Seçme hakkı ile Türk vatandaşlığının kazanılması, bu hakkın kullanılmasına dair şartların tespitine ilişkin karar tarihinden itibaren hüküm ifade eder.

(2) Seçme hakkını kullanarak Türk vatandaşlığını kazanan kişilerin eşleri ve çocukları hakkında 20 nci madde hükümleri uygulanır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Türk Vatandaşlığının Kaybı

Türk vatandaşlığının kaybı halleri

MADDE 23 – (1) Türk vatandaşlığı, yetkili makam kararı veya seçme hakkının kullanılması ile kaybedilir.

Yetkili makam kararı ile kayıp yolları

MADDE 24 – (1) Yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığının kaybı, çıkma veya kaybettirme ya da vatandaşlığa alınmanın iptali ile gerçekleşir.

Türk vatandaşlığından çıkma

MADDE 25 – (1) Türk vatandaşlığından çıkmak için izin isteyen kişilere aşağıdaki şartları taşımaları halinde Bakanlıkça çıkma izni veya çıkma belgesi verilebilir.

a) Ergin ve ayırt etme gücüne sahip olmak.

b) Yabancı bir devlet vatandaşlığını kazanmış olmak veya kazanacağına ilişkin inandırıcı belirtiler bulunmak.

c) Herhangi bir suç veya askerlik hizmeti nedeniyle aranan kişilerden olmamak.

ç) Hakkında herhangi bir mali ve cezai tahdit bulunmamak.

Türk vatandaşlığından çıkma belgeleri

MADDE 26 – (1) Yabancı bir devlet vatandaşlığını kazanmak üzere Türk vatandaşlığından çıkmak için izin isteyenlerden talepleri uygun görülenlere Bakanlıkça, Türk vatandaşlığından çıkma izin belgesi; verilen izin sonucunda veya önceden yabancı bir devlet vatandaşlığını kazandığını belgeleyenlere ise Türk vatandaşlığından çıkma belgesi verilir.

(2) Çıkma izin belgesi, karar tarihinden itibaren iki yıl geçerlidir. İzin belgesini alanlar bu süre içerisinde yurt içinde ikamet edilen yer valiliğine, yurt dışında ise dış temsilciliklere yabancı devlet vatandaşlığını kazandıklarına dair bilgi ve belgeleri vermek zorundadır. Süresi

içinde yabancı devlet vatandaşlığının kazanılamaması durumunda çıkma izin belgesi geçersiz hale gelir.

Türk vatandaşlığından çıkmanın geçerliliği ve sonuçları

MADDE 27 – (1) Çıkma belgesinin ilgiliye imza karşılığı teslimi ile Türk vatandaşlığı kaybedilir. Türk vatandaşlığını kaybeden kişilerin nüfus aile kütüklerindeki kayıtları kapatılır ve kayıp tarihinden itibaren yabancı muamelesine tabi tutulurlar.

(2) Eşlerden birinin çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybetmesi diğer eşin vatandaşlığına tesir etmez. Türk vatandaşlığını kaybeden ana ya da babanın talebinin bulunması ve diğer eşin de muvafakat etmesi halinde çocukları da kendileri ile birlikte Türk vatandaşlığını kaybederler. Muvafakat verilmemesi halinde hakim kararına göre işlem yapılır. Çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını birlikte kaybeden ana ve babanın çocukları da Türk vatandaşlığını kaybeder.

(3) Vatandaşlığın kaybı, çocukları vatansız kılacak ise bu madde hükümleri uygulanmaz.

Çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybeden kişilere tanınan haklar

MADDE 28 – (1) Doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenler ve kendileri ile birlikte işlem gören çocukları; millî güvenliğe ve kamu düzenine ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla askerlik hizmetini yapma yükümlülüğü, seçme ve seçilme, kamu görevlerine girme ve muafin araç veya ev eşyası ithal etme hakları dışında, sosyal güvenliğe ilişkin kazanılmış hakları saklı kalmak ve bu hakların kullanımında ilgili kanunlardaki hükümlere tabi olmak şartıyla Türk vatandaşlarına tanınan haklardan aynen yararlanmaya devam ederler.

Türk vatandaşlığını kaybettirme

MADDE 29 – (1) Aşağıda belirtilen eylemlerde buldukları resmi makamlarca tespit edilen kişilerin Türk vatandaşlığı Bakanlığın teklifi ve Bakanlar Kurulu kararı ile kaybettirilebilir.

a) Yabancı bir devletin, Türkiye'nin menfaatlerine uymayan herhangi bir hizmetinde bulunup da bu görevi bırakmaları kendilerine yurt dışında dış temsilcilikler, yurt içinde ise mülki idare amirleri tarafından bildirilmesine rağmen, üç aydan az olmamak üzere verilecek uygun bir süre içerisinde kendi istekleri ile bu görevi bırakmayanlar.

b) Türkiye ile savaş halinde bulunan bir devletin her türlü hizmetinde Bakanlar Kurulunun izni olmaksızın kendi istekleriyle çalışmaya devam edenler.

c) İzin olmaksızın yabancı bir devlet hizmetinde gönüllü olarak askerlik yapanlar.

Türk vatandaşlığının kaybettirilmesinin geçerliliği ve sonuçları

MADDE 30 – (1) Türk vatandaşlığının kaybettirilmesi Bakanlar Kurulu kararının Resmi Gazetede yayımlandığı tarihten itibaren hüküm ifade eder.

(2) Kaybettirme kararları şahsidir, ilgilinin eş ve çocuklarına tesir etmez.

Türk vatandaşlığının iptali

MADDE 31 – (1) Türk vatandaşlığını kazanma kararı; ilgilinin yalan beyanı veya vatandaşlığı kazanmaya esas teşkil eden önemli hususları gizlemesi sonucunda vuku bulmuş ise kararı veren makam tarafından iptal edilir.

İptal kararının geçerliliği ve sonuçları

MADDE 32 – (1) İptal kararı, karar tarihinden itibaren hüküm ifade eder. İptal kararı ilgili kişiye bağlı olarak Türk vatandaşlığını kazanan eş ve çocuklar hakkında da uygulanır.

Malların tasfiyesi

MADDE 33 – (1) Vatandaşlığı iptal edilenler hakkında 15/7/1950 tarihli ve 5683 sayılı Yabancıların Türkiye'de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanun hükümleri uygulanır. Bunlardan mallarının tasfiyesi gerekli görülen hallerde bu husus iptal kararında belirtilir. Bu kişiler en geç bir yıl içinde Türkiye'deki mallarını tasfiye etmek zorundadır. Aksi halde, malları Hazinece satılarak bedelleri nam ve hesaplarına kamu haznedarlığı sistemine dahil bir kamu bankasına yatırılır.

(2) Bu kişiler iptal kararı aleyhine yargı yoluna başvurdukları takdirde malların tasfiyesi dava sonuna bırakılır.

Türk vatandaşlığının seçme hakkı ile kaybı

MADDE 34 – (1) Aşağıda durumları belirtilenler, ergin olmalarından itibaren üç yıl içinde Türk vatandaşlığından ayrılabilirler.

a) Ana ya da babadan dolayı soy bağı nedeniyle doğumla Türk vatandaşı olanlardan yabancı ana veya babanın vatandaşlığını doğumla veya sonradan kazananlar.

b) Ana ya da babadan dolayı soy bağı nedeniyle Türk vatandaşı olanlardan doğum yeri esasına göre yabancı bir devlet vatandaşlığını kazananlar.

c) Evlat edinilme yoluyla Türk vatandaşlığını kazananlar.

ç) Doğum yeri esasına göre Türk vatandaşı oldukları halde, sonradan yabancı ana veya babasının vatandaşlığını kazananlar.

d) Herhangi bir şekilde Türk vatandaşlığını kazanmış ana veya babaya bağlı olarak Türk vatandaşlığını kazananlar.

(2) Yukarıdaki hükümler gereğince vatandaşlığın kaybı ilgiliyi vatansız kılacak ise seçme hakkı kullanılamaz.

Seçme hakkı ile Türk vatandaşlığını kaybetmenin geçerliliği ve sonuçları

MADDE 35 – (1) Seçme hakkı ile Türk vatandaşlığının kaybı, bu hakkın kullanılmasına dair şartların varlığının tespitine ilişkin karar tarihinden itibaren hüküm ifade eder.

(2) Seçme hakkını kullanarak Türk vatandaşlığından ayrılan kişilerin eşleri ve çocukları hakkında 27 nci madde hükümleri uygulanır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Ortak Hükümler

Türk vatandaşlığının ispatı

MADDE 36 – (1) Türk vatandaşlığının ispatı herhangi bir şekle tabi değildir.

(2) Aşağıdaki resmi kayıt ve belgeler, aksi sabit oluncaya kadar ilgilinin Türk vatandaşı olduğuna karine teşkil eder.

a) Nüfus kayıtları.

b) Nüfus cüzdanları.

c) Pasaport veya pasaport yerine geçen belgeler.

(3) Bir kişinin Türk vatandaşı olup olmadığı konusunda herhangi bir tereddüde düşüldüğü takdirde bu husus Bakanlıktan sorulur.

Vatandaşlık işlemlerinde müracaat makamı ve usul

MADDE 37 – (1) Türk vatandaşlığının kazanılması ve kaybına ilişkin başvurular yurt içinde ikamet edilen yer valiliğine, yurt dışında ise dış temsilciliklere bizzat veya bu hakkın kullanılmasına ilişkin vekâletname ile yapılır.

Bilgi ve belge istenmesi

MADDE 38 – (1) Vatandaşlık işlemlerine ilişkin inceleme ve araştırmalarla ilgili bilgi ve belgeler, kamu kurum ve kuruluşlarınca herhangi bir gecikmeye mahal bırakılmaksızın verilir.

Maddi hataların düzeltilmesi

MADDE 39 – (1) Bu Kanuna göre alınan kararlarda maddi bir hata bulunduğu sonradan anlaşılırsa, kararı veren makam tarafından düzeltme veya değiştirme kararı alınır.

Vatandaşlık kararlarının geri alınması

MADDE 40 – (1) Türk vatandaşlığının kazanılması veya kaybına ilişkin kararlar, hukuki şartlar oluşmadan veya mükerrer olarak verildiği sonradan anlaşıldığı takdirde geri alınır.

Tebliğat

MADDE 41 – (1) Türk vatandaşlığının kazanılmasına ve kaybına ilişkin kararlar ilgiliye ve başvuru makamlarına tebliğ olunur. 29 uncu madde uyarınca verilen kaybettirme kararları Resmi Gazete’de yayımlanır ve yayımlandığı tarihte tebliğ edilmiş sayılır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti vatandaşları

MADDE 42 – (1) Türk vatandaşlığını kazanmak üzere başvuruda bulunan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti vatandaşları, Türk vatandaşı olmak istediklerini yazılı olarak beyan ettikleri takdirde Türk vatandaşlığını kazanırlar.

(2) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti vatandaşlığını sonradan kazanmış olanlar hakkında 11 inci maddede belirtilen hükümler uygulanır.

403 sayılı Kanuna göre Türk vatandaşlığını kaybedenler

MADDE 43 – (1) Mülga 403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 25 inci maddesinin (a), (ç), (d) ve (e) bentleri uyarınca Türk vatandaşlığını kaybetmiş olan kişiler başvuruları halinde, millî güvenlik bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmamak kaydıyla, Türkiye'de ikamet etme şartı aranmaksızın Bakanlar Kurulu kararı ile yeniden Türk vatandaşlığına alınabilirler.

Çok vatandaşlık

MADDE 44 – (1) Herhangi bir nedenle yabancı bir devlet vatandaşlığını kazanan kişilerin, bu durumlarına ilişkin belgeleri ibraz etmeleri ve yapılacak inceleme sonucunda kayden aynı kişiler olduklarının tespiti halinde, nüfus aile kütüklerindeki kayıtlarına çok vatandaşlığa sahip olduklarına dair açıklama yapılır.

Vatandaşlık işlemleri hizmet bedeli

MADDE 45 – (1) Türk vatandaşlığının sonradan kazanılmasına ilişkin verilen hizmet bedeli karşılığı, Bakanlık ve Maliye Bakanlığınca birlikte belirlenir. Tahsil edilen hizmet bedeli tutarları bütçeye gelir kaydedilir.

(2) 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununa göre geliri olmayanlar ve kendileri ile birlikte işlem gören ergin olmayan çocukları için birinci fıkra uyarınca belirlenen hizmet bedeli alınmaz.

Yönetmelik

MADDE 46 – (1) Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Yürürlükten kaldırılan mevzuat ve atıflar

MADDE 47 – (1) 11/2/1964 tarihli ve 403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu, 24/4/2006 tarihli ve 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanununun 22 nci maddesinin ikinci fıkrasında geçen "il ve ilçe" ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

(2) Diğer mevzuatta 11/2/1964 tarihli ve 403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununa yapılmış olan atıflar bu Kanuna yapılmış sayılır.

Türk soylu yabancılar

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) 11 inci maddenin birinci fıkrasının (b) bendinde öngörülen ikamet süresi, Türk soylu yabancılar için 31/12/2010 tarihine kadar iki yıl olarak uygulanır.

Mevcut yönetmeliğin uygulanması

GEÇİCİ MADDE 2 – (1) 46 ncı maddede öngörülen yönetmelik altı ay içinde hazırlanarak yürürlüğe konulur. Bu yönetmelik yürürlüğe girinceye kadar mevcut yönetmeliklerin bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam edilir.

Yürürlük

MADDE 48 – (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 49 – (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

11/6/2009

[R.G. 12 Haziran 2009 – 27256]

— • —

Milletlerarası Andlaşma

Karar Sayısı : 2009/15031

17 Ekim 2007 tarihinde imzalanan ve 2/4/2009 tarihli ve 5880 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan ekli "Avrupa Topluluğu ile Türkiye Cumhuriyeti Arasında Türkiye Cumhuriyeti'nin Topluluk İstihdam ve Sosyal Dayanışma Programı (PROGRESS)'na Katılımı Hakkında Mutabakat Zaptı'nın onaylanması; Dışişleri Bakanlığının 14/5/2009 tarihli ve HUMŞ/535 sayılı yazısı üzerine, 31/5/1963 tarihli ve 244 sayılı Kanunun 3 üncü maddesine göre, Bakanlar Kurulu'nca 25/5/2009 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Abdulla
GÜL
CUMHURBAŞI
KANI

AVRUPA TOPLULUĞU İLE TÜRKİYE CUMHURİYETİ ARASINDA TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NİN TOPLULUK İSTİHDAM VE SOSYAL DAYANIŞMA PROGRAMINA (PROGRESS) KATILIMI HAKKINDA MUTABAKAT ZAPTI

Bir taraftan Avrupa Topluluğu adına, AVRUPA TOPLULUKLARI KOMİSYONU, bundan böyle "Komisyon" olarak adlandırılacaktır.

Diğer taraftan, TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ, bundan böyle "Türkiye" olarak adlandırılacaktır.

1 - Avrupa Topluluğu ve Türkiye arasındaki 26 Şubat 2002 tarihli Çerçeve Anlaşmanın¹, Türkiye'nin Topluluk programlarına katılımının genel ilkelerini saptayıp Komisyonu ve yetkili Türk makamlarını, her bir programa katılım ile ilgili, mali katkı dahil, özel şart ve hükümleri belirlemede serbest bıraktığını,

2 - İstihdam ve Sosyal Dayanışma Topluluk Programı (PROGRESS)'in Avrupa Parlamentosu ve Konseyin 24 Ekim 2006² tarih ve 1672/2006/EC sayılı kararı ile tesis edildiğini

dikkate alarak

AŞAĞIDAKİ HUSUSLAR ÜZERİNDE ANLAŞMAYA VARMIŞLARDIR.

Madde 1

Program

Türkiye, Avrupa Topluluğu ve Türkiye arasındaki, Türkiye'nin Topluluk programlarına katılımına dair genel ilkelere ilişkin 26 Şubat 2002 tarihli Çerçeve Anlaşma şartlarına uygun olarak ve bu Mutabakat Zaptının 2-6 maddelerinde yer alan hükümlere göre Topluluk İstihdam ve Sosyal Dayanışma Programına (bundan böyle "Program" olarak anılacaktır) (2007-2013) katılır.

Madde 2

Programa katılım şart ve koşulları

(1) Türkiye, 1672/2006/EC sayılı Kararda yer alan amaç, kriter, yöntem ve tarihlere uygun olarak ve Ek I de yer alan Türkiye'nin katılım kuralları uyarınca program faaliyetlerine:

- 2007 ve 2008'de başlangıç dönemine sınırlı katılım;

- 1 Ocak 2009'dan itibaren ara katılım;

- 1 Ocak 2011'den itibaren Konsey Kararı No.1672/2006/EC'nin 9. maddesinde öngörülen faaliyet türlerine tam katılım

şeklinde tedricen katılır.

(2) Türkiye, birinci paragraftaki hükümlere bakılmaksızın, 1672/2006/EC sayılı Kararın 12. ve 13. maddelerine göre Komitece onaylanacak yasal veya düzenleyici kısıtlamalar nedeniyle veya konuları itibariyle sınırlı olan program faaliyetlerine katılamayacaktır.

(3) Türkiye'deki ehil kurumların, örgütlerin ve bireylerin başvurularının alınması, değerlendirilmesi ve seçimi şart ve koşulları, Avrupa Birliği Üye Ülkelerinin ehil kurumlarının, örgütlerinin ve bireylerinininki ile aynıdır.

(4) Programa katılmak için Türkiye, aşağıdaki 3. madde uyarınca Avrupa Birliği Genel Bütçesine, her yıl mali katkıda bulunur.

(5) Programa katılımı ve programın uygulanması bakımından Türkiye'nin mali katkısı, programın icrası, yönetimi ve işleyişi için gerekli farklı yapıdaki önlemlerden kaynaklanan mali yükümlülükleri karşılayacak tahsisatlar için her yıl Avrupa Birliğinin Genel Bütçesinden ayrılan miktara eklenir.

(6) Topluluğun resmi dillerinden birisi, talep, sözleşme ve raporlarla programın diğer idari yönlerine ilişkin süreçlerde kullanılır.

Madde 3

Mali katkı

(1) Türkiye'nin mali katkısını düzenleyen kurallar EK II'de yer almaktadır.

(2) Türkiye talep ettiği takdirde mali katkının bir kısmı Topluluğun ilgili dış yardım araçlarından karşılanabilir.

Madde 4

Programın uygulanması için Komiteye katılım

Yetkili Türk Makamları, Program Uygulama Komitesine gözlemci olarak katılacak bir temsilci belirler.

Madde 5

Mali kontrol, geri alma ve sahtekarlığa karşı diğer tedbirler

Mali kontrol, geri alma ve diğer sahtekarlığa karşı önlemlerle ilgili kurallar EK III'te yer almaktadır.

Madde 6

Son hükümler

(1) İşbu Mutabakat Zaptı program süresince uygulanacaktır.

(2) Bitiş tarihinde halen devam etmekte olan projeler ve faaliyetler, işbu Mutabakat Zaptı, bu projeler ve faaliyetlere uygulanan akdi düzenlemeler ve EK III hükümleri uyarınca tamamlanıncaya kadar sürer.

(3) Ekler, işbu Mutabakat Zaptının ayrılmaz bir parçasını teşkil eder.

(4) İşbu Mutabakat Zaptı, yalnızca tarafların ortak rızası ile yazılı olarak değiştirilebilir.

(5) İşbu Mutabakat Zaptı, Türkiye'nin iç onay sürecini tamamladığını diplomatik kanallar aracılığı ile Komisyona bildirdiği tarihte yürürlüğe girer.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti adına Avrupa Topluluğu adına

17.10. 2007 tarihinde imzalanmıştır. Komisyon namına

17.10.2007 tarihinde imzalanmıştır.

(imza)

(imza)

Volkan Bozkır

Büyükelçi,

Avrupa Toplulukları Nezdinde

Türkiye Cumhuriyeti'nin

Daimi Temsilcisi

Vladimir Špidla

İstihdam Sosyal İşler ve Fırsat

Eşitliğinden Sorumlu Komisyon

Üyesi

**Türkiye Cumhuriyeti'nin Topluluk İstihdam ve Sosyal Dayanışma Programı
(PROGRESS)**

Faaliyet Türlerine Katılımını Düzenleyen Kurallar

1-Başlangıç safhasında sınırlı katılım

Bu Mutabakat Zaptının 2. maddesi uyarınca, 2007 ve 2008'de Türkiye 1672/2006/EC sayılı Kararın 9. maddesi kapsamında yer alan aşağıdaki faaliyet türlerine katılacaktır.

1.1 Analitik faaliyetler (Madde 9 (1) (a)):

- i. Veri ve istatistiklerin toplanması, geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması;
- ii. Ortak yöntemlerin ve uygun olduğunda gösterge veya kıstasların geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması;
- iii. İnceleme, analiz ve anketlerin yapılması ve sonuçlarının yaygınlaştırılması.

1.2 Karşılıklı öğrenme, bilinçlendirme ve yaygınlaştırma faaliyetleri (Madde 9 (1) (b)):

- ii. Başkanlık konferans/seminerlerinin düzenlenmesi;
- iii. Topluluk hukuku ve politika amaçlarının geliştirilmesi ve uygulanmasını desteklemek için konferans/seminerlerin düzenlenmesi;
- iv. Mümkün olan hallerde, ulusal bilinçlendirme faaliyetleri dahil, basın kampanya ve aktivitelerinin düzenlenmesi;
- v. Programın sonuçları ve bilgilerin yaygınlaştırılması için materyallerin toplanması ve basılması.

1.3 Asıl aktörlere destek (Madde 9 (1) (c)):

- i. Faaliyetleri program amaçlarının uygulanmasına yönelik olan Avrupa düzeyindeki belli başlı ağların işletme giderlerine destek;
- v. Topluluk hukukunun uygulanması ve geliştirilmesini destekleyen uzman ağlarının ve istihdam ve sosyal içerme alanındaki açık koordinasyon yöntemine hazırlığın fonlanması;
- vi. İstihdam alanındaki Avrupa düzeyindeki gözlemcilerin fonlanması.

2. Ara katılım

1 Ocak 2009'dan itibaren işbu Mutabakat Zaptının 2. maddesi uyarınca Türkiye, 1672/2006/EC sayılı Konsey Kararının 9. maddesi kapsamındaki faaliyet türlerinden yalnızca başlangıç safhasında yer alanlara ve aşağıdaki ek faaliyet türlerine katılacaktır:

2.1 Analitik faaliyetler (Madde 9 (1) (a)):

- iv. Değerlendirme ve etki analizlerinin yapılması ve sonuçlarının yaygınlaştırılması;
- v. İnternet veya diğer medya aracılığı ile rehberler, raporlar ve eğitim materyallerinin detaylı olarak hazırlanması ve yayımlanması.

2.2 Karşılıklı öğrenme, bilinçlendirme ve yaygınlaştırma faaliyetleri (Madde 9 (1) (b)):

- i. Avrupa Birliği düzeyinde, uluslararası düzeyde ya da mümkün olan hallerde özel ulusal şartları göz önünde bulundurarak ulusal düzeyde toplantılar, çalıştaylar, seminerler aracılığıyla iyi uygulama, yenilikçi yaklaşımlar ve deneyimlerin belirlenmesi ve karşılıklı değişimi ile emsal taramalarının ve karşılıklı öğrenmenin düzenlenmesi.

2.3 Asıl aktörlere destek (Madde 9 (1) (c)):

- iv. Avrupa düzeyinde uzman kuruluşlar arasında bağlantı kurulması;
- v. Ayrımcılığın önlenmesi ve farklılık, engellilik ve cinsiyet eşitliğine dair Topluluk politikalarının geliştirilmesi ve uygulanmasının desteklenmesinde uzman ağlarının fonlanması.

Tam Katılım

Mutabakat Zaptının 2. maddesi uyarınca, Türkiye, 1 Ocak 2011 tarihinden itibaren 1672/2006/EC sayılı Konsey Kararının 9. maddesi kapsamındaki her türlü faaliyete katılacaktır.

Ek II

Türkiye Cumhuriyeti'nin İstihdam ve Sosyal Dayanışma Topluluk Programına (PROGRESS) Mali Katkısını Düzenleyen Kurallar

1. Türkiye'nin Programa katılmak için Avrupa Birliğinin genel bütçesine ödeyeceği mali katkı aşağıdaki gibidir:

Başlangıç safhası

2007 yılı için 60.000._AVRO

2008 yılı için 100.000._AVRO

Ara Katılım

2009 ve 2010 yılları için her yıl 160.000._AVRO

Tam Katılım

2011, 2012 ve 2013 yıllarında her yıl için 400.000._AVRO

2. 1672/2006/EC sayılı Kararın 13. maddesinde atıfta bulunulan Komite çalışmalarına veya programın uygulanmasına ilişkin diğer toplantılara gözlemci olarak katılacak olan Türk temsilci ve uzmanların seyahat ve iâşe-ibate masrafları Komisyon tarafından AB üyesi ülkelerin temsilcileri için yürürlükte bulunan usuller uyarınca ve aynı temelde ödenecektir.

3. Avrupa Birliği Genel Bütçesine uygulanan Mali Tüzük, Türkiye'nin katkısının yönetimine de uygulanır.

4. Bu Mutabakat Zaptı yürürlüğe girdiği zaman ve her izleyen bütçe yılının başında Komisyon Türkiye'ye, bu Mutabakat Zaptında kapsanan giderlere katkısına ilişkin meblağı ödeme çağrısında bulunur.

5. Katkı, Komisyonun Avro hesabı bulunan bir bankaya Avro cinsinden yatırılır.

6. Türkiye, yıllık giderlere ilişkin katkısını ödemesini, kendisine yapılan ödeme çağrısına göre ve çağrı tarihinden itibaren en geç üç ay içinde yapar. Katkının ödenmesinde herhangi bir gecikme, son ödeme tarihinden sonra kalan borç tutarı için Türkiye'nin gecikme faizi ödemesine yol açar. Faiz oranı borcun muaccel olduğu takvim ayının 1. günü yürürlükte bulunan AB resmi gazetesinin "C" serisinde yayımlandığı üzere, Avrupa Merkez Bankasının refinansman işlemlerinde uyguladığı oranın %3,5 fazlasıdır. Katkının ödenmesindeki gecikme programın uygulanmasını ve yönetimini tehlikeye atacak boyutta ise ve Komisyonun Türkiye'ye gönderdiği resmi ihbar yazısının gönderilmesinden itibaren katkının 20 iş gününde ödenmemesi halinde Türkiye'nin programa katılımı o yıl için askıya alınır.

Ek III

Mali Kontrol, Geri Alma ve Sahtekarlık Karşıtı Diğer Tedbirler

I. Topluluk tarafından gerçekleştirilecek kontroller ve sahtekarlık karşıtı tedbirler

1. Avrupa Birliğinin Genel Bütçesine uygulanan Mali Tüzük uyarınca ve bu Mutabakatta atıfta bulunulan diğer kurallara uygun olarak Türkiye'de tesis edilen programların yararlanıcıları ile akdedilen sözleşmeler, her hangi bir zamanda yararlanıcıların ve alt yüklenicilerin işyerlerinde Komisyon görevlileri veya Komisyonca görevlendirilecek diğer kişilerce mali veya diğer denetimlerin yapılacağını öngörür.

2. Komisyon görevlileri veya Komisyonca görevlendirilen diğer kişiler, bu denetimlerin yapılması için gerekli olan, elektronik ortamdakiler dahil bütün bilgi ve belgelere, sitelere ve çalışmalara uygun bir şekilde erişime sahip olur. Bu erişim hakkı, bu Mutabakatta atıfta bulunulan araçları uygulayacak sözleşmelerde açık olarak belirtilecektir. Avrupa Sayıştay Komisyonla aynı haklara sahiptir.

3. İş bu Mutabakat çerçevesinde, Komisyon/OLAF (Avrupa Sahtekarlıkla Mücadele Bürosu) 11 Kasım 1996 tarih ve 2185/96 sayılı Konsey Tüzüğü (Euratom, EC)'nün usule

ilişkin hükümleri uyarınca Türk toprakları üzerinde nokta denetim ve kontrol yapmaya yetkilidir.

Bu denetim ve kontroller, gerekli yardımın kendilerine yetkili Türk makamları tarafından sağlanabilmesi için, söz konusu denetim ve kontrollerin amacı, maksadı ve yasal zeminine ilişkin zamanlıca bilgilendirilen yetkili Türk makamları ile yakın işbirliği içinde hazırlanıp uygulanacaktır.

Türk makamları arzu ettiği takdirde, nokta denetim ve kontroller ortaklaşa gerçekleştirilebilir.

Program katılımcılarının nokta denetim ve kontrollere karşı çıktığı durumlarda yerel mevzuat uyarınca harekete geçen Türk makamları, Komisyon/OLAF denetçilerine, nokta denetim ve kontrolleri görevlerini yerine getirmelerinde ihtiyaç duyacakları yardımı verir.

Komisyon/OLAF, nokta denetim ve kontrol sırasında görmüş olduğu herhangi bir usulsüzlük ile ilgili olay veya şüpheyi mümkün olan en kısa sürede Türk makamlarına bildirir. Her halükarda Komisyon/OLAF, bu denetim ve kontrollerin sonuçlarını yukarıda sözü edilen makamlara bildirmekle yükümlüdür.

II. Bilgilendirme ve danışma

1. Bu ekin uygun şekilde uygulanması amacıyla yetkili Türk makamları ve Komisyon makamları, düzenli olarak bilgi alış verişinde bulunur ve taraflardan birinin talebi üzerine birbirlerine danışırlar.

2. Yetkili Türk makamları bu Mutabakat Zaptında atıfta bulunulan araçlarla ilgili sözleşmelerin akdi ve uygulanmasına ilişkin dikkatlerine gelen usulsüzlüklere dair olay veya şüpheyi gecikmeksizin Komisyona bildirir.

III. İdari önlem ve cezalar

Türk Ceza Hukukunun uygulanmasına hanel getirmemek kaydıyla, Komisyon tarafından, AB Genel Bütçesine uygulanan Mali Tüzük uyarınca idari önlem ve ceza uygulanabilir.

IV. Geri alma

Bu Zabıt kapsamında, Komisyon tarafından devletler dışındaki kişilere yönelik para cezaları hakkında alınan kararlar Türkiye'de uygulanır. Kararın icrasında, icranın gerçekleştirileceği devletin ülkesinde yürürlükte bulunan hukuk usulü kuralları uygulanır. Uygulama emri, Türk hükümetinin bu amaçla atayıp Komisyona bildirdiği ulusal makam tarafından, kararın doğruluğunun belirlenmesi dışında başkaca bir formaliteye gerek kalmaksızın karara eklenir. Bu formaliteler Komisyonun başvurusu üzerine tamamlandığında, Komisyon, sorunu doğrudan yetkili makamın önüne getirmek suretiyle, ulusal mevzuat çerçevesinde uygulamaya geçebilir. Komisyon kararının yasallığı Avrupa Toplulukları Adalet Divanının kontrolüne tabidir. Mutabakat Zaptı kapsamındaki bir sözleşmedeki hakeme başvurulması hükmü çerçevesinde Avrupa Toplulukları Adalet Divanının verdiği karar aynı şartlarla uygulanır.

V. Doğrudan iletişim

Komisyon, Türkiye'de tesis edilen İstihdam ve Sosyal Dayanışma Topluluk Programının katılımcıları ve alt yüklenicileri ile doğrudan iletişime geçebilir. Bunlar, Zabıtta atıfta bulunulan araçlar ve onları uygulamak üzere akdedilen sözleşmelere göre göndermeleri gerekli bütün ilgili bilgi ve belgeleri doğrudan Komisyona sunabilirler.

¹ AB Resmî Gazetesi-L 61, 2.3.2002,s.29

² AB Resmî Gazetesi-L 315, 15.11.2006

Tüzük

Karar Sayısı : 2009/15092

Ekli "Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzükte Değişiklik Yapılmasına Dair Tüzük"ün yürürlüğe konulması; Adalet Bakanlığının 11/2/2009 tarihli ve 848 sayılı yazısı üzerine, 1721 sayılı Hapishane ve Tevkifhanelerin İdaresi Hakkında Kanun, 2992 sayılı Adalet Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun, 4301 sayılı Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurtları Kurumunun Kuruluş ve İdaresine İlişkin Kanun, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 121 inci maddesi hükümlerine göre, Bakanlar Kurulu'nca 15/6/2009 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Abd
İlah GÜL
CUMHURBAŞKANI

CEZA İNFAZ KURUMLARININ YÖNETİMİ İLE CEZA VE GÜVENLİK TEDBİRLERİNİN İNFAZI HAKKINDA TÜZÜKTE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR TÜZÜK

MADDE 1 – 20/3/2006 tarih ve 2006/10218 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük'ün 88 inci maddesinin ikinci fıkrasının (p) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"p) Telefon görüşmeleri Türkçe yapılır. Ancak hükümlünün, kendisinin veya görüşeceğini bildirdiği kişinin Türkçe bilmediğini beyan etmesi hâlinde, konuşmanın yapılmasına izin verilir ve konuşma kayda alınır. Kayıtların incelenmesi sonucu, konuşmanın suç teşkil etme ihtimali olan faaliyetler için kullanıldığının anlaşılması durumunda, hükümlünün bir daha aynı kişiyle Türkçeden başka bir dille konuşmasına izin verilmez,"

MADDE 2 – Danıştayca incelenmiş olan bu Tüzük hükümleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3 – Bu Tüzük hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

[R.G. 20 Haziran 2009 – 27264]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Yönetmelikler

Başbakanlık (Hazine Müsteşarlığı)'tan:
**KARAYOLLARI MOTORLU ARAÇLAR ZORUNLU MALÎ SORUMLULUK
SİGORTASINDA TARİFE UYGULAMA ESASLARI HAKKINDA
YÖNETMELİKTE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA
DAİR YÖNETMELİK**

MADDE 1 – 14/7/2007 tarihli ve 26582 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasında Tarife Uygulama Esasları Hakkında Yönetmeliğin 4 üncü maddesinin birinci ve ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(1) Trafik sigortası primleri, bu Yönetmelik çerçevesinde sigorta şirketlerince serbestçe tespit edilir.”

“(2) Sigorta şirketleri bu Yönetmelik hükümlerine uygun olarak hareket etmek zorundadır. Sigorta şirketleri, bu Yönetmeliğin 15 inci maddesi hükmüne tabi olmak üzere Yönetmelik eki tablolarda yer alan araç türüne göre il bazında temel sigorta primini serbestçe tespit edebilirler. Sigorta şirketleri belirlenen bu tutar üzerinden %10 oranında indirim ve %20 oranında artırım aralığını aşmamak kaydıyla serbestçe artırım ve/veya indirim sebebi belirleyebilirler. Sigorta şirketleri tespit ettikleri primleri 6 aydan önce değiştiremezler. Müsteşarlık bu fıkra da belirlenen prim artırım üst sınırını artırmaya veya tamamen kaldırmaya yetkilidir.”

MADDE 2 – Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3 – Bu Yönetmelik hükümlerini Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan yürütür.

Yönetmeliğin Yayımlandığı Resmî Gazete'nin	
Tarihi	Sayısı
14/7/2007	26582
Yönetmelikte Değişiklik Yapan Yönetmeliğin Yayımlandığı Resmî Gazete'nin	
Tarihi	Sayısı
6/2/2008	26779

[R.G. 19 Haziran 2009 – 27263]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Türkiye Barolar Birliği Başkanlığından:
**TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ BARO HAKEM KURULU YÖNETMELİĞİNİN
YÜRÜRLÜKTEN KALDIRILMASINA DAİR YÖNETMELİK**

MADDE 1 – 14/11/2001 tarihli ve 24583 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Türkiye Barolar Birliği Baro Hakem Kurulu Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 2 – Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3 – Bu Yönetmelik hükümlerini Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu yürütür.

— • —

Türkiye Barolar Birliği Başkanlığından:
**TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ AVUKATLIK SINAV YÖNETMELİĞİNİN
YÜRÜRLÜKTEN KALDIRILMASINA DAİR YÖNETMELİK**

MADDE 1 – 30/11/2001 tarihli ve 24599 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Türkiye Barolar Birliği Avukatlık Sınav Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 2 – Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3 – Bu Yönetmelik hükümlerini Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu yürütür.

[R.G. 9 Haziran 2009 – 27253]

[İçindekilere dön](#)

Türkiye Barolar Birliği Başkanlığından:
**TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ AVUKATLIK ORTAKLIĞI YÖNETMELİĞİNDE
DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR YÖNETMELİK**

MADDE 1 – 25/11/2001 tarihli ve 24594 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Türkiye Barolar Birliği Avukatlık Ortaklığı Yönetmeliğinin 22 nci maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Avukatlık ortaklığında; ortakların kendi aralarında ve ortaklıkla ilgili her türlü uyuşmazlıklar, ortaklık payı devri ve intikalinde bedele ilişkin olarak üçüncü şahıslarla aralarında çıkacak anlaşmazlıklar genel hükümlere göre çözümlenir.”

MADDE 2 – Aynı Yönetmeliğin 27 nci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Ortaklığın fesih ve tasfiyesinde, ana sözleşmede hüküm bulunmaması halinde; Avukatlık Kanunu, bu Yönetmelik hükümleri ve genel hükümler uygulanır.”

MADDE 3 – Aynı Yönetmeliğin 25 inci maddesinin ikinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 4 – Bu Yönetmelik değişiklikleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5 – Bu Yönetmelik hükümlerini Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu yürütür.

[R.G. 13 Haziran 2009 – 27257]

[İçindekilere dön](#)

Sağlık Bakanlığından:
**HUDUT VE SAHİLLER SAĞLIK GENEL MÜDÜRLÜĞÜNCE 6183 SAYILI
AMME ALACAKLARININ TAHSİL USULÜ HAKKINDA KANUNA GÖRE
KULLANILACAK YETKİLERE İLİŞKİN YÖNETMELİK**

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı; 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunda belirtilen ve Maliye Bakanlığı ile diğer kamu kurum ve kuruluşları ve mercilere verilen yetkilerin, 6/11/1981 tarihli ve 2548 sayılı Gemi Sağlık Resmi Kanunundan doğan ve süresi içinde ödenmeyen para cezası dışındaki kamu alacaklarının korunmasında, takip ve tahsilinde Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğünce kullanılmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik; 6183 sayılı Kanunda belirtilen ve Maliye Bakanlığı ile diğer kamu kurum ve kuruluşları ve mercilerce kullanılan yetkilerin Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğünce kullanılmasına ilişkin usul ve esasları kapsar.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelik, 6/11/1981 tarihli ve 2548 sayılı Gemi Sağlık Resmi Kanununun 7 ve 8 inci maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

a) Borçlu: 2548 sayılı Gemi Sağlık Resmi Kanunundan doğan kamu alacağını ödemekle yükümlü olan gemi sahibi, kaptan, işleyen, gemi kiralanıyıcı gibi gerçek, tüzel kişileri veya bunların kanuni temsilcileri ya da bunlar tarafından yetkilendirilen gemi acentesi olarak faaliyet gösteren kuruluşları,

b) Gemi acentesi: Yaptıkları anlaşmalarla gemi sahibi, kaptan, işleyen veya gemi kiralanıyıcı nam ve hesabına hareket eden ve üçüncü kişi ve kuruluşlara karşı bunların haklarını koruyan, anlaşmadaki yükümlülüklerini yerine getiren ve karşılığında ücret alan kişi veya kuruluşu,

c) Gemi Sağlık Resmi Kanunu alacağı: 2548 sayılı Kanundan doğan; serbest sağlık resmi, transit sağlık resmi ve gemi sağlık cüzdanı bedelinden oluşan kamu alacağını,

ç) Genel Müdürlük: Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğünü,

d) Tahsil dairesi: Genel Müdürlüğün tahsilatla görevli ünitesini, servisini, icra memurlarını, memurlarını,

e) Ünite: Genel Müdürlüğün tahsilatla görevli sağlık denetleme merkezlerini, ifade eder.

(2) Birinci fıkrada yer almayan, ancak 9/5/2008 tarihli ve 26871 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Gemi Sağlık Resmi Kanunu Uygulama Yönetmeliğinde yer alan diğer tanımlar bu Yönetmelik için de yapılmış sayılır.

İKİNCİ BÖLÜM

Kurum Alacaklarının Korunmasına İlişkin Yetkiler

Teminat isteme

MADDE 5 – (1) Tahsil dairesi, Türkiye’de ikametgâhı bulunmayan borçlunun durumu, alacağın tahsilinin tehlikede olduğunu gösteriyor ise borçludan mevzuatta belirtilen teminatı isteyebilir.

Şahsi kefalet ve acente sorumluluğu

MADDE 6 – (1) Genel Müdürlük alacaklarının tahsili ile ilgili olarak 6183 sayılı Kanunun 10 uncu maddesinde belirtilen teminatı sağlayamayan borçluların, borç ödemede hüsünîyetli ve malî gücü yüksek olan muteber bir şahsı müteselsil kefil ve müşterek müteselsil borçlu olarak göstermesi hâlinde, şahsi kefaleti ve gösterilen şahsı kabul edip etmeme konusunda tahsil dairesi yetkilidir.

(2) 31/10/2005 tarihli ve 25982 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Gemi Acenteleri Hakkında Yönetmelik hükümleri uyarınca yetki belgesi olan veya yetkilendirilen acenteler, Genel Müdürlük birimlerinde işlem yapabilirler. Acenteler yükümlendiği gemiler için gemi sağlık resminden ve buna bağlı kanuni ve akdi gecikme zamlarının ödenmesinden sorumludur.

İhtiyatî haciz

MADDE 7 – (1) İhtiyatî haciz, Genel Müdürlük alacakları ile ilgili olarak 6183 sayılı Kanunun 13 üncü maddesinde belirtilen sebeplerin bulunması hâlinde, hiçbir süreye bağlı kalmaksızın ünite sorumlusunun kararıyla derhâl uygulanır.

(2) Haklarında ihtiyatî haciz uygulanan borçlular, haczin yapıldığı tarihten, gıyapta yapılan hacizlerde ise haczin tebliğ tarihinden itibaren 7 gün içinde yetkili vergi mahkemesinde dava açabilir. Borçlu tarafından, ihtiyatî hacze karşı 7 gün içinde ihtiyatî haczin iptali için dava açılmış olsa bile, hüküm kesinleşinceye kadar ihtiyatî haciz devam eder.

(3) İhtiyatî hacze karşı 7 günlük dava açma süresinin geçmesinden sonra alacaklı tahsil dairesince ödeme emrinin tebliği ile ihtiyatî haciz kesin hacze çevrilir.

(4) Yükümlünün Türkiye’de ikametgâhı olmaması durumunda ve yurt dışına çıkışı nedeniyle hileli yollara sapması ihtimalleri varsa, borcuna karşılık teminat göstermesi istendiği halde belli müddette teminat veya kefil göstermemiş yahut şahsi kefalet teklifi veya gösterdiği kefil kabul edilmemişse, takip konusunda, hiçbir süreye bağlı kalmaksızın ünite sorumlusu tarafından geminin limandan çıkışının da engellenmesi yetkili liman

başkanlığından istenir. Borcun ödendiği veya borcun tutarı kadar teminat gösterildiği takdirde yetkili liman başkanlığınca gemi serbest bırakılır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM **Ödeme ve Tecile İlişkin Yetkiler**

Ödeme ve makbuz

MADDE 8 – (1) Genel Müdürlük alacaklarının, Gemi Sağlık Resmi Kanunu Uygulama Yönetmeliğine göre belirtilen sürelerde ödenmesi esastır.

(2) Ödeme, alacaklı tahsil dairesinin icra memurları ile yetkili ve sorumlu memurları tarafından verilecek makbuz karşılığında yapılır. Makbuz karşılığı yapılmayan ödemelerle, icra memurları ile yetkili ve sorumlu memurlardan başkasına yapılan ödemeler alacağa mahsup edilemez.

(3) Genel Müdürlük alacaklarının tahsilinde 30/12/2006 tarihli ve 26392 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinde yer alan belgeler kullanılır.

(4) Genel Müdürlük, ödemenin özel ödeme şekilleri kullanılmak suretiyle yapılması zorunluluğunu getirmeye yetkilidir. Bu yetki, Genel Müdürlük alacağının türü, ödeme zamanı ve bulunduğu safhalar itibarıyla topluca veya ayrı ayrı kullanılabilir.

Özel ödeme şekilleri

MADDE 9 – (1) Genel Müdürlük alacakları, anlaşmalı olduğu bankalar aracılığı ile ödenir.

(2) Genel Müdürlük, bu maddenin birinci fıkrası gereğince ödeme yapılmasına izin verdiği takdirde, ödemenin;

a) Borçlu hesabından Genel Müdürlüğün anlaşmalı olduğu bankalarındaki hesabına aktarma suretiyle,

b) Genel Müdürlüğün anlaşmalı bankalarındaki hesaplarına ödeme suretiyle,

c) Banka kartı, kredi kartı ve benzeri kartlar kullanmak suretiyle, yapılmasını düzenlemeye yetkilidir.

(3) Bankalarca tahsil edilen veya banka kartı, kredi kartı ve benzeri kartlar kullanımı karşılığı olarak ödenmesi gereken paralar süresi içinde Genel Müdürlük hesaplarına intikal ettirilmediği takdirde, söz konusu alacak, bu bankalardan aktarılması gereken tarihten tahsil edildiği tarihe kadar hesaplanacak gecikme zammı uygulanmak suretiyle tahsil edilir.

Tecil ve taksitlendirme

MADDE 10 – (1) Genel Müdürlük alacağının vadesinde ödenmesi veya haczin tatbiki veyahut haczolunmuş malların paraya çevrilmesi, Genel Müdürlük borçlusunu çok zor duruma düşürecekse, borçlu tarafından yazı ile istenmiş ve teminat gösterilmiş olmak şartıyla, Genel Müdür ya da yetkisini devrettiği makamlarca, 6183 sayılı Kanunun 48 inci maddesine göre tecil faizi alınarak tecil olunabilir.

(2) Tecil edilmesi için yazılı talepte bulunulan Genel Müdürlük alacağının toplamı ellibin Türk Lirasını aşmadığı takdirde teminat şartı aranmaz. Bu tutarın üzerindeki alacakların tecilinde, gösterilmesi zorunlu teminat tutarı ellibin Türk Lirasını aşan kısmın yarısıdır. Bakanlar Kurulunca teminat aranılmamasına ilişkin tutarın değiştirilmesi durumunda belirlenen bu tutara göre işlem yapılır.

(3) Tecile ilişkin usul ve esasları, tecil edilecek Genel Müdürlük alacaklarını tür ve tutar olarak, borçlunun faaliyetine devam edip etmediğini esas alarak, taksit zamanları ile diğer şartları Genel Müdürlük belirler.

(4) Tecil faizi, Maliye Bakanlığının belirlediği oranlarda uygulanır.

(5) Tecil faizi oranında değişiklik yapılması hâlinde, bu değişikliğin Resmî Gazete’de yayımlandığı tarihten önce tecil edilen alacaklara, değişikliğin yapıldığı tarihe kadar eski oranlar, değişiklik tarihinden itibaren ise belirlenen yeni oran üzerinden tecil faizi uygulanır. Ancak, tecil faizi oranının yükselmesi hâlinde değişikliğin yayımı tarihinden önce yapılan veya henüz sonuçlandırılmamış taleplere istinaden yapılacak tecillerde ise eski oranlar üzerinden tecil faizi alınır.

(6) Tecilde ödemeler, borç aslı ve ferilerine orantılı olarak mahsup edilir.

(7) Tecil şartlarına uyulmaması, değerini kaybeden teminatın veya mahcuz malların tamamlanmaması ya da yerlerine başkalarının gösterilmemesi hâllerinde alacak muaccel olur.

(8) Tecilin bozulması durumunda, tahsil edilmiş bulunan tecil faizlerinin, tecile konu toplam borç içindeki gecikme zammına isabet eden bölümü irat kaydedildikten sonra, kalan tutar gecikme zammına mahsup edilir.

Gecikme zammı

MADDE 11 – (1) Genel Müdürlük alacaklarının ödeme müddeti içinde ödenmeyen kısmına vadenin bitim tarihinden itibaren tahsil tarihine kadar geçen süreye gecikme zammı uygulanır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Alacakların Cebren Tahsiline İlişkin Yetkiler

Mal varlığı araştırması

MADDE 12 – (1) Genel Müdürlük alacaklarının takibinde haczolunacak malların tespiti amacıyla yapılacak mal varlığı araştırmasının şekli, alanı ve kapsamı ile araştırma yapılacak alacağın türü ve tutarını Genel Müdürlük belirler. Bu yetki alacaklı tahsil dairesi itibarıyla da kullanılabilir.

Takip işlemlerine yetkili tahsil dairesi

MADDE 13 – (1) Takip işlemleri, Genel Müdürlük ilgili ünitesince yapılır.

(2) Borçlu veya malları başka mahallerde bulunduğu takdirde, takip işlemleri Genel Müdürlüğün o mahaldeki ilgili ünitesince niyabeten yürütülür.

Haciz kâğıtlarını imzalama yetkisi

MADDE 14 – (1) Haciz işlemleri, yetkili ünite amirince onaylanan haciz kâğıtlarına dayanılarak yapılır.

(2) Bu kâğıtların şekli ve içeriğine ilişkin bilgiler Genel Müdürlükçe tespit edilir.

Köylerde haciz

MADDE 15 – (1) Köylerde ve 18/3/1924 tarihli ve 442 sayılı Köy Kanunu uygulanan bucaklarda menkul mal haczi, haciz kâğıtları üzerine ilgili tahsil dairesi memurlarınca yapılır.

Üçüncü şahıslardaki menkul malların, alacak ve hakların haczi

MADDE 16 – (1) 6183 sayılı Kanunun 79 uncu maddesine istinaden düzenlenen haciz bildirimleri, alacaklı tahsil dairesince, posta veya memur eliyle tebliğ edilir.

(2) Kendisine haciz bildirisi tebliğ edilen üçüncü şahıs; borcu olmadığı veya malın yedinde bulunmadığı veya haczin tebliğinden önce borcun ödendiği veya malın tüketildiği ya da kusuru olmaksızın telef olduğu veya alacağın borçluya veya emrettiği yere verilmiş olduğu gibi bir iddiada ise durumu, haciz bildirisinin kendisine tebliğinden itibaren 7 gün içinde tahsil dairesine yazılı olarak bildirmek zorundadır. Üçüncü şahsın süresinde itiraz etmemesi hâlinde, mal elinde ve borç zimmetinde sayılır ve hakkında 6183 sayılı Kanun hükümleri uygulanır. Bu bildirim adi posta veya özel kargo yoluyla gönderilmiş ise bildirim Genel Müdürlük kayıtlarına intikal ettiği tarih, taahhütlü, iadeli taahhütlü veya acele posta servisi aracılığı ile gönderilmiş ise postaya verildiği tarih, bildirim tarihi olarak kabul edilir.

(3) Genel Müdürlük, haciz bildirimlerini elektronik ortamda tebliğ edebilir. Bu tebliğlere elektronik ortamda cevap verilebilir. Elektronik ortamda yapılacak tebliğe ve cevapların elektronik ortamda verilebilmesine ilişkin usul ve esaslar Genel Müdürlükçe belirlenir ve bu hususlar tebliğ ile duyurulur.

(4) Tahsil dairesince düzenlenen haciz bildirimleri, Genel Müdürlük borçlusunun hak ve alacaklarının bulunabileceği bankaların şubelerine doğrudan veya ilgili ünite aracılığı ile tebliğ edilebileceği gibi Genel Müdürlükçe belirlenen ve tebliğ ile duyurulacak tutarın üzerindeki Genel Müdürlük alacakları için doğrudan bankaların genel müdürlüklerine de tebliğ edilebilir. Haciz bildirisi bankanın genel müdürlüğüne de tebliğ edilmiş ise tüm şubelerini kapsayacak şekilde beyanda bulunma yükümlülüğü bankanın genel müdürlüğüne aittir.

Gayrimenkullerde değer tespiti

MADDE 17 – (1) Genel Müdürlük alacaklarına karşılık teminat olarak gösterilen veya satışına karar verilen gayrimenkullerin değer tespiti, uzman gerçek veya tüzel kişilerin hazırlamış olduğu kıymet takdir raporu dikkate alınarak gayrimenkul satış komisyonu tarafından belirlenir.

(2) Gayrimenkul satış komisyonu, uzman gerçek veya tüzel kişilerin hazırlamış olduğu kıymet takdir raporunu kabul edip etmemekte serbesttir. Komisyon gerekli gördüğü hâllerde yeniden kıymet takdir raporu isteyebileceği gibi, teknik elemanları bulunduğu bir komisyon marifetiyle değer tespiti yaptırabilir.

Mahcuz malların satış ilanlarında yer, süre ve satış şekillerini belirleme yetkisi

MADDE 18 – (1) Gayrimenkul satışı, satışı yapacak ünite tarafından, açık artırma tarihinden en az 15 gün önceden başlamak şartıyla ilan edilir.

(2) Genel Müdürlük, ilanların yer, süre ve şekillerine ilişkin esasları belirler.

(3) İlanda; satışın yapılacağı yer, gün, saat ve satılacak gayrimenkulün durumu ile vasıfları gösterilir.

(4) İlanın birer örneği borçluya, vekil veya mümessiline ve gayrimenkulün tapu sicilinde hakkı kayıtlı bulunanlardan adresi belli olanlara tebliğ olunur.

(5) Gayrimenkul satış ilanı gayrimenkulün bulunduğu mahaldeki gazetelerin birinde aralıklı olarak iki defa ilan edilir. Gayrimenkulün bulunduğu mahalde gazete yayımlanmıyor ise ilan, gayrimenkulün bulunduğu mahallin bağlı olduğu ilçe veya ilde yayın yapan bir gazetede yayımlanır.

(6) Biçilen rayiç değeri, Genel Müdürlük belirlenen limitin üstünde olan gayrimenkullerin satış ilanları, mahalli gazeteden başka, ayrıca Türkiye genelinde yayın yapan gazetelerin birinde yayınlanır.

(7) Menkul mal satış komisyonu, satılacak menkul malın niteliğini, cinsini, türünü, özelliklerini, satışa esas tutarını ve diğer satış şartlarını dikkate alarak uygun göreceği araçlar ile açık artırma tarihinden en az 15 gün önceden başlamak suretiyle ilan edebilir.

Takibin iflasa dönüştürülmesine karar verme yetkisi

MADDE 19 – (1) Genel Müdürlük alacaklarının tahsili için açılmış bulunan takibin, 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu hükümleri dairesinde iflas yolu ile takibe dönüştürülmesi alacaklı ünitece istenir.

Suçların takibine ilişkin ihbarda bulunma yükümlülüğü

MADDE 20 – (1) 6183 sayılı Kanununun 110 ilâ 114 üncü maddelerinde yazılı suçların ihbarı, ilgili ünitece Cumhuriyet Savcılığına yapılır.

Hapisle tazyikte bulunma yetkisi

MADDE 21 – (1) 6183 sayılı Kanununun 60 ıncı maddesi gereğince 7 günlük süre içinde borcunu ödemeyip mal bildiriminde bulunmayan borçlular hakkında, hapisle tazyik kararının alınmasını sağlamak amacıyla icra mahkemesi hâkimliğine ilgili ünitece yazılı talepte bulunulur.

Mahcuz malların muhafazası

MADDE 22 – (1) Mahcuz malların muhafazasında Adalet Bakanlığına bağlı depo ve garajların yanı sıra özel şahıslar tarafından açılan depo ve garajlar da kullanılabilir. Genel Müdürlük, uygun gördüğü ünitelerde mahcuz malların muhafazasında depo ve garaj kurabilir.

(2) Özel şahıslar tarafından açılan depo ve garajlarda muhafaza altına alınan mahcuz malların muhafaza ücretlerinin ödenmesinde üst sınır olarak, 13/7/1987 tarihli ve 19516 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Mahcuz Malların Muhafaza Edileceği Adalet Bakanlığı Depo ve Garajlarının Çalıştırılmasına Dair Yönetmeliğe istinaden çıkarılan ücret tarifesinde belirtilen ücret miktarları uygulanır.

BEŞİNCİ BÖLÜM
Çeşitli ve Son Hükümler

Kimlik belgesi

MADDE 23 – (1) 6183 sayılı Kanunu uygulamakla görevli Genel Müdürlük personeline, görevleri sırasında ilgililere gösterilmek üzere Genel Müdürlükçe onaylanmış ve fotoğraflı bir kimlik belgesi verilir.

Görevlendirme yetkisi

MADDE 24 – (1) Ünite yetkilisi, 6183 sayılı Kanuna göre yürütülecek işlemlerde gerekli gördüğü takdirde, üniteye görevli uygun gördüğü personeli görevlendirebilir ya da Genel Müdürlüğün onayı ile ilgili personel üniteye yetkilendirerek görevlendirilebilir.

Tebliğat usulleri

MADDE 25 – (1) Aksine hüküm bulunmadıkça 6183 sayılı Kanunda yazılı sürelerin hesaplanmasında ve tebliğlerin yapılmasında 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu hükümleri uygulanır.

(2) 2548 sayılı Kanun gereğince yapılacak bildirimler hakkında, 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebliğat Kanunu hükümleri ile 6183 sayılı Kanunun 79 uncu maddesine istinaden, usulleri Genel Müdürlükçe belirlenecek elektronik tebliğata ilişkin hükümler saklıdır.

(3) Genel Müdürlük, ilan yolu ile yapılacak tebliğlerde, tespit edeceği borç tutarını da dikkate alarak ilanın şeklini ve hangi vasıtalarla yapılacağını belirler.

Artırmalara katılmayacak olanlar

MADDE 26 – (1) Alacaklı tahsil dairesince 6183 sayılı Kanun gereğince paraya çevrilecek malların artırımına, o üniteye görev yapan Genel Müdürlük çalışanları, ne kendi adlarına ne de diğer kimseler ad ve hesabına katılmayacakları ve bu artırmalardan mal satın alamayacakları gibi bu malları üçüncü şahıslar aracılığıyla veya üçüncü şahıslara satın aldırıp onlardan 5 yıl süre ile teferruğ suretiyle dahi satın alamazlar, her ne suretle olursa olsun iktisap edemezler. Bu yasak, bunların eşlerini ve üçüncü derece de dâhil olmak üzere bu dereceye kadar kan ve sıhri hısımlarını da kapsar.

Alt mevzuat hükümlerinin uygulanması

MADDE 27 – (1) Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten sonra Genel Müdürlükçe her türlü alt mevzuat yönerge, genelge ve diğer düzenlemeler Genel Müdürlük internet sitesinde de yayımlanarak uygulanır.

Yönetmelikte düzenlenmeyen haller

MADDE 28 – (1) Bu Yönetmelikte düzenlenmeyen hallerde 6183 sayılı Kanun hükümleri uygulanır.

Yönetmeliğin yürürlük tarihinden önce açılmış olan icra takiplerinin sonuçlandırılması

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) 6/6/2008 tarihinden önce 2548 sayılı Gemi Sağlık Resmi Kanunu gereği tahakkuk eden ve bu Yönetmeliğin yürürlük tarihinden önce başlatılan, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununa göre başlatılmış olan Genel Müdürlük alacaklarına dair, icra takipleri İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre, takip edilerek sonuçlandırılır.

Yürürlük

MADDE 29 – (1) Sayıştay görüşü alınan bu Yönetmelik hükümleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 30 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Sağlık Bakanı yürütür.

[R.G. 9 Haziran 2009 – 27253]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Ulaştırma Bakanlığından:

KARAYOLU TAŞIMA YÖNETMELİĞİ

BİRİNCİ KISIM

Başlangıç ve Temel Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı, karayolu taşımacılık faaliyetlerini ülke ekonomisinin gerektirdiği şekilde düzenlemek; taşımacılık faaliyetlerinde düzeni ve güvenliği sağlamak; taşımacı, acente, taşıma işleri komisyonculuğu, taşıma işleri organizatörlüğü, nakliyat ambarı işletmeciliği, kargo işletmeciliği, lojistik işletmeciliği, terminal işletmeciliği, dağıtım işletmeciliği ve benzeri taşımacılık faaliyetleri için mali yeterlilik, mesleki yeterlilik, mesleki saygınlık ilkelerine uygun olarak pazara giriş şartları ile bu faaliyetlerde bulunanların, gönderenlerin, yolcuların, çalışanların haklarını, sorumluluklarını, yükümlülüklerini tespit etmek; taşımacılık faaliyetlerinde istihdam edilenler ile taşımacılık faaliyetlerinde yararlanan taşıt, araç, gereç, yapı, tesis ve benzerlerinin niteliklerini belirlemek; karayolu taşımalarının diğer taşıma sistemleriyle birlikte ve birbirlerini tamamlayıcı olarak hizmet vermesini, denetimini ve mevcut imkânların daha yararlı bir şekilde kullanılmasını sağlamaktır.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik, kamuya açık karayolunda motorlu taşıtlarla yapılan yolcu ve eşya taşımalarını, taşımacı, acente, taşıma işleri komisyonculuğu, taşıma işleri organizatörlüğü, nakliyat ambarı işletmeciliği, kargo işletmeciliği, lojistik işletmeciliği, terminal işletmeciliği, dağıtım işletmeciliği ve benzeri taşımacılık faaliyetlerini yapanlar ile taşıma işlerinde çalışanları, taşımacılık faaliyetlerinde yararlanan her türlü taşıt, araç, gereç, yapı, tesis ve benzerlerini kapsar.

(2) Servis taşımaları hakkındaki usul ve esaslar Bakanlıkça ayrıca düzenlenir.

(3) Aşağıdaki taşıtlarla yapılan taşımalar bu Yönetmeliğin kapsamı dışındadır.

a) Özel otomobillerle ve bunların römorklarıyla yapılan taşımalar.

b) Lastik tekerlekli traktörlerle ve bunların römorklarıyla yapılan taşımalar.

c) Üç tekerlekli taşıtlarla yapılan taşımalar.

ç) Resmi taşıtlarla ve bunların römorklarıyla yapılan ticari olmayan taşımalar.

d) Türk Silahlı Kuvvetlerine ait taşıtlarla ve bunların römorklarıyla yapılan taşımalar.

e) Gerçek kişiler adına hususi olarak kayıt ve tescil edilmiş kamyonet cinsi taşıtlarla ve bunların römorklarıyla yapılan ve hem taşımamanın hem de taşınan eşyanın ticari olmadığı taşımalar.

(4) 10/7/2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu hükümleri saklıdır.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelik; 10/7/2003 tarihli ve 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu ile 9/4/1987 tarihli ve 3348 sayılı Ulaştırma Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanuna dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 – (1) 10/7/2003 tarihli ve 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanununda belirtilen tanımlara ek olarak bu Yönetmelikte geçen;

a) Ambar: Eşyanın kapalı alanda muhafaza edilmesine uygun olan yeri,

b) Antrepo: Gümrük mevzuatı hükümlerine göre açılmasına izin verilen ve gümrük idaresine verilen beyannameyle gümrük idaresi gözetimi ve denetimi altında eşyanın muhafaza edildiği yeri,

c) Ara durak: Tarifeli yolcu taşımacılığında, kalkış noktası ile varış noktası arasında bulunan, yolcuların asgari ihtiyaçlarının karşılandığı ve yolcu indirilip bindirilen yeri,

ç) Atıl kapasite: Karayolu taşımacılık piyasasında, taşıt veya işletmeci sayısı bakımından, talebe göre arzın fazla olmasını,

d) Bakanlık: Ulaştırma Bakanlığını,

e) Birim taşıt: Yarı römorku veya römorkuyla birlikte çekiciyi veya araç tescil belgesinde “römork takabilir” ifadesi varsa römorkuyla birlikte veya tek başına kamyonu,

f) Çekici: Römork ve yarı römorkları çekmek için imal edilmiş olan ve bunlar olmadan eşya taşıyamayan motorlu taşıtı,

g) Dağıtım işletmecisi: Tek parçada en fazla 5 kilogram ağırlığındaki kargoların kısa sürede kapıdan kapıya kendi nam ve hesabına dağıtımını yapan gerçek ve tüzel kişileri,

ğ) Depo: Eşyanın açık ve kapalı alanda muhafaza edilmesine uygun olan yeri,

h) Eşya/kargo terminali: Bu Yönetmelikte belirtilen özellikleri haiz ve yurtiçi ve uluslararası eşya/kargo taşımacıları/işletmecileri ve/veya acenteleri, komisyoncuları, taşıma işleri organizatörleri ile bunların eşya/kargo gönderenlerine/gönderilenlerine hizmet veren yapı veya tesisi,

ı) Gabari: Yüklü veya yüksüz araçların uzunluk, genişlik ve yüksekliklerinin azami sınırlarını belirleyen ölçüleri,

i) Geçici depolama yeri: Eşyanın gümrüğe sunulmasından sonra gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma tabi tutuluncaya kadar gümrük idaresince geçici olarak depolanmasına izin verilen yeri,

j) Geçiş belgesi: Uluslararası anlaşmalar çerçevesinde, akit taraflardan biri tarafından kendi topraklarına girmek ve çıkmak veya bu topraklardan transit geçmek üzere diğer ülkede kayıtlı bir karayolu aracına verilen belgeyi,

k) Grup yolcu: Önceden planlanmış gezi, toplantı, tören ve benzeri amaçla bir araya gelen ve bu amaçla gerçekleştirilecek seyahatin başlangıcından bitimine kadar birlikte hareket eden yolcu topluluğunu,

l) İkili taşıma: Akit ülke taşıtlarının iki ülke arasında yapmış olduğu yolcu veya eşya taşımalarını,

m) İliçi: Bir ilin sınırları içinde bulunan alanı,

n) Kamu hizmeti sözleşmesi: Kamuya yeterli ulaştırma hizmeti sunulması amacıyla, Bakanlık ile yetki belgesi sahipleri arasında yapılan sözleşmeyi,

o) Kamu hizmeti yükümlülüğü: Bir yetki belgesi sahibinin normal ticari şartlarda veya ölçülerde üstlenemeyeceği, ancak, kamuya yeterince ulaştırma hizmeti verilmesi amacıyla, Bakanlığın talimatı üzerine yerine getirilmesi gereken yükümlülüğü,

ö) Kamyon: İzin verilen azami yüklü ağırlığı 3500 kilogramdan fazla olan ve eşya taşımak için imal edilmiş motorlu taşıtı,

p) Kamyonet: İzin verilen azami yüklü ağırlığı 3500 kilogramı geçmeyen ve eşya taşımak için imal edilmiş motorlu taşıtı,

r) Kanun: 10/7/2003 tarihli ve 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanununu,

s) Karayolu: Trafik için kamunun yararlanmasına açık olan arazi şeridi, yol, otoyol, köprüler ve benzeri yapı ve alanları,

ş) Kargo tasnif ve aktarma merkezi: Kargo taşımalarında indirme, bindirme, yükleme, boşaltma, aktarma, tasnif ve dağıtım hizmetlerinin yapıldığı yeri,

t) Kısa unvan: Yetki belgesi sahibinin, yetkili makamlarca faaliyet alanıyla ilgili tescil edilmiş markasını,

u) Lojistik işletmecisi: Taşımacılık faaliyetinin yanı sıra; bağımsız bir işyerinin kullanım hakkına sahip olarak müşterilerine ait eşyayı teslim aldıktan sonra kendi gözetim ve denetimi altında yükleme, boşaltma, depolama, istifleme, paketleme, tasnif, etiketleme, sipariş planlaması, dağıtım, teslimat ve benzeri hizmetlerin tamamını veya bir kısmını üstlenen gerçek ve tüzel kişileri,

ü) Mali yeterlilik: Bu Yönetmelik kapsamındaki faaliyetlerle ilgili bir işletmenin kurulmasını, sağlıklı yönetilmesini ve işletilmesini sağlamaya yönelik gerekli mali kaynaklara sahip olmayı,

v) Mesleki saygınlık: Ticari alanda ve karayolu taşımacılık faaliyetlerinin icrası ile ilgili kurallara uygun davranmayı ve faaliyet göstermeyi,

y) Mesleki yeterlilik: Karayolu taşımacılık faaliyetlerinin icrası ile ilgili eğitim, bilgi, beceri ve donanımına sahip olmayı,

z) Mesleki yeterlilik belgesi: İlgili mevzuatın bu Yönetmelik kapsamındaki faaliyetlerde bulunanlar için öngördüğü mesleki yeterlilik eğitimini alan ve/veya yapılacak olan sınavlarda başarılı olanlara verilen belgeyi,

aa) Mesleki yeterlilik eğitimi: Bu Yönetmelik kapsamındaki faaliyetlerle ilgili bir mesleki yeterliliğin kazandırılması amacıyla ilgili mevzuat çerçevesinde verilen eğitimi,

bb) Motorlu taşıt: Karayolunda insan, hayvan veya eşya taşımaya yarayan ve makine gücüyle yürütülen aracı veya taşıtı,

cc) Orta Düzey Yönetici (ODY): Bu Yönetmelik kapsamında faaliyet gösteren bir gerçek veya tüzel kişiliğin veya buna ait bağımsız bir birimin taşımacılık faaliyetlerini sürekli ve etkin bir şekilde sevk ve idare eden müdür, şef, uzman, operasyon yöneticisi ve benzeri unvanlarla görev yapan kişileri,

çç) Otobüs: Yapısı itibariyle insan taşımak için imal edilmiş ve şoförü dahil 9 kişiden fazla yolcu taşımaya uygun olan motorlu taşıtı,

1) Küçük otobüs (minibüs): Şoförü dahil 9 ile 15 adet arasında oturma yeri olan otobüsü,

2) Büyük otobüs: Şoförü dahil 15 adetten fazla oturma yeri olan otobüsü,

dd) Otomobil: Yapısı itibariyle şoförü dahil en fazla 8 adet oturma yeri olan ve insan taşımak için imal edilmiş motorlu taşıtı,

ee) Özel izin belgesi: Uluslararası taşımalarda geçiş belgesi yerine geçmek üzere düzenlenen belgeyi,

ff) Özmal taşıt: Araç tescil belgesinde yetki belgesi sahibi adına kayıtlı taşıtı,

gg) Posta gönderisi: Posta Telgraf Teşkilatı (PTT) İşletmesi Genel Müdürlüğü tarafından taşınmak üzere, belirli bir form altında haberleşme niteliğindeki gönderileri, kitap numunelerini, katalogları, gazeteleri, süreli yayınları, dosyaları ve posta kolilerini,

ğğ) Resmi taşıt: Araç tescil belgesinde "resmi" olarak tescil edilmiş taşıtı,

hh) Römork: Motorlu taşıtla çekilen insan, hayvan veya eşya taşımak için imal edilmiş motorsuz taşıtı,

ıı) Sevk irsaliyesi: Yurt içi taşımalarda, gönderen tarafından gönderilen eşya için düzenlenen; eşyanın içeriğini, ağırlığını, hacmini, paketleme veya ambalaj şekli ile gerçek değerini belirleyen ve gönderenin beyanına dayanan ilgili mevzuat hükümleri uyarınca düzenlenen belgeyi,

ii) Sözleşmeli taşıt: Yetki belgesi sahibinin noterden yapılmış bir taşıma geliri paylaşımı veya kira sözleşmesine dayanarak, kendi unvan ve sorumluluğu altında çalıştıracağı başkasına ait taşıtı,

jj) Şehiriçi: Bir şehrin belediye sınırları ile mücavir alanının toplamından oluşan alanı,

kk) Şoför: Ticari olarak tescil edilmiş bir motorlu taşıtı karayolunda süren ve ilgili mesleki yeterlilik belgesine sahip olan sürücüyü,

ll) Şube: Bir yetki belgesi sahibinin ticaret siciline tescil edilmiş merkezi işyeri adresi dışındaki faaliyetiyle ilgili ticaret siciline tescil edilmiş birimini,

mm) Tarifeli kargo taşıma: İşletmecinin kargo kabul veya dağıtım yaptığı merkezi, şubesi veya acentesinin bulunduğu yerleşim yerleri arasında önceden belirlenen bir ücret tarifesine göre yapılan düzenli kargo taşımalarını,

nn) Tarifeli yolcu taşıma: Önceden bir taşıma hattı ve taşıma güzergahı ile bir zaman ve ücret tarifesi belirlenerek ve bunlara uyularak yapılan düzenli yolcu taşımalarını,

oo) Tarifersiz yolcu taşıma: Önceden bir taşıma hattı ve taşıma güzergahı ile bir zaman ve ücret tarifesi belirlenmeksizin; grup yolcu durumuna göre arazi veya mekik sefer düzenlenerek yapılan düzensiz yolcu taşımalarını,

öö) Taşıma hattı: Tarifeli taşımacılıkta, taşımanın başladığı kalkış noktası ile bittiği varış noktasındaki yerleşim yerlerini,

pp) Taşıma güzergahı: Taşımacılıkta, taşımanın başladığı kalkış noktasından bittiği varış noktasına kadar ara duraklar da dahil takip edilen yolu,

rr) Taşıma irsaliyesi: Taşıma faaliyetinde bulunanların, taşınmasını üstlendikleri bir veya birden çok gönderilen ve gönderene ait aynı taşıtta, aynı zamanda taşınan eşya veya kargo için ilgili mevzuat hükümleri uyarınca taşımacı tarafından düzenlenen belgeyi,

ss) Taşıma işleri organizatörü: Kanun, bu Yönetmelik ve ilgili diğer mevzuatın taşımacılık sıfatı ile faaliyet gösterenlere getirdikleri yükümlülük ve sorumluluklar çerçevesinde taşımacı kabul edilerek, bu Yönetmeliğe göre eşya taşımacılığı alanında yetki belgesi almış gerçek ve tüzel kişilerin imkan, kabiliyet ve kapasiteleri ile gerektiğinde diğer taşıma türlerinden de yararlanarak veya bunları kullanarak kombine taşımacılık dahil kendi nam ve hesabına eşya taşınması yaptırarak taşıma faturası düzenleyen gerçek ve tüzel kişileri,

şş) Taşıma kapasitesi (taşıma sınırı): Bir aracın teknik olarak güvenle taşıyabileceği en çok yük ağırlığı veya yolcu sayısını,

tt) Taşıma senedi: Eşya ve kargo taşımalarında gönderen ile yetki belgesi sahibi arasında akdedilen, ilgili diğer mevzuat ve bu Yönetmelikle belirlenen bilgileri ihtiva eden sözleşme belgesi veya bu tür bir sözleşmede bulunması gereken bilgileri ihtiva etmesi halinde taşıma senedi yerine geçecek olan taşıma faturası, taşıma irsaliyesi veya irsaliyeli taşıma faturasını,

uu) Taşıt belgesi: Yetki belgesi sahibinin kullanacağı taşıtların niteliğini ve sayısını liste halinde gösteren, yetki belgesinden ayrı ve yetki belgesinin eki olarak düzenlenen belgeyi,

üü) Taşıt kartı: Bir taşıtın yalnız bir yetki belgesinde kayıtlı olduğunu ve bu yetki belgesi altında çalıştırılabileceğini gösteren belgeyi,

vv) Taşıt katarı: Karayolunda bir birim olarak seyretmek üzere birbirine bağlanmış en az bir çeken ve en çok iki çekilen römork veya bir yarı römork ile bir römorktan oluşan aracı,

yy) Terminal işletmecisi: Bu Yönetmelikte tanımlanan bir yolcu veya eşya/kargo terminalini işleten gerçek veya tüzel kişileri,

zz) Transit taşıma: Herhangi bir ülkede başlayan ve en az bir ülke toprakları üzerinden geçtikten sonra bir başka ülkede sona eren, başlama ve sona erme ülkeleri dışında kalan ülkeler üzerinden yapılan yolcu veya eşya taşımalarını,

aaa) Ücret tarifesi: Tarifeli taşımalarda taşıma faaliyetlerini ücret yönünden düzenleyen ve uyulması zorunlu olan belgeyi,

bbb) Üçüncü ülke taşıması: Yolcu ve eşyanın bindirme, indirme, yükleme, boşaltma noktalarının taşıtın kayıtlı olduğu ülkenin dışındaki ülkeler arasında yapılan taşımaları,

ccc) Üst Düzey Yönetici (ÜDY): Bu Yönetmelik kapsamında faaliyet gösteren bir gerçek veya tüzel kişiliği temsil ve ilzam ederek ve/veya bu kişilerin faaliyetlerini fiilen sevk ve idare ederek sürekli ve etkin bir şekilde yöneten yönetim kurulu başkanı, yönetim kurulu üyesi, genel müdür, genel koordinatör, genel sekreter ve benzeri konumdaki veya bu unvanlarla istihdam edilen kişileri,

ççç) Yarı römork: Bir kısmı motorlu taşıt üzerine oturan, taşıdığı eşyanın ve kendi ağırlığının bir kısmı motorlu taşıt tarafından taşınan römorku,

ddd) Yetki belgesi: Bu Yönetmelik kapsamında bir faaliyette bulunacak gerçek ve tüzel kişilere çalışma izni veren ve Bakanlıkça düzenlenen belgeyi,

eee) Yolcu bileti: Yetki belgesi sahibi ile yolcu arasında akdedilen, yolcunun taşınması yükümlülüğünü içeren ve bu Yönetmelikle belirlenen şekil ve şartları ihtiva eden ve yolcuya verilmesi zorunlu olan belgeyi,

fff) Yolcu terminali: Bu Yönetmelikle belirlenen özellikleri haiz ve şehirlerarası, yurtiçi ve uluslararası yolcu taşımacıları ve/veya acenteleri ile bunların yolcularına hizmet veren yapı veya tesisi,

ggg) Yurtiçi: Türkiye sınırları içindeki alanı,

ğğğ) Zaman tarifesi: Tarifeli taşımalarda taşıma faaliyetlerini zaman yönünden düzenleyen ve uyulması zorunlu olan belgeyi,

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Temel Hükümler

Yetki belgesi alma zorunluluğu

MADDE 5 – (1) Bu Yönetmelik kapsamına giren taşımacılık, acentelik, taşıma işleri komisyonculuğu, taşıma işleri organizatörlüğu, nakliyat ambarı işletmeciliği, kargo işletmeciliği, lojistik işletmeciliği, dağıtım işletmeciliği, terminal işletmeciliği ve benzeri faaliyetlerde bulunacak gerçek ve tüzel kişilerin yapacakları faaliyetlere uygun olan yetki belgesini/belgelerini Bakanlıktan almaları zorunludur.

Yetki belgesi türleri

MADDE 6 – (1) A türü yetki belgesi: Ticari amaçla otomobille yolcu taşımacılığı yapacak gerçek ve tüzel kişilere verilir. Taşımanın şekline göre aşağıdaki türlere ayrılır:

- a) A1 yetki belgesi: Yurtiçi yolcu taşımacılığı yapacaklara,
- b) A2 yetki belgesi: Uluslararası yolcu taşımacılığı yapacaklara, verilir.

(2) B türü yetki belgesi: Otobüsle uluslararası ve yurtiçi yolcu taşımacılığı yapacak gerçek ve tüzel kişilere verilir. Taşımanın şekline göre aşağıdaki türlere ayrılır:

- a) B1 yetki belgesi: Tarifeli olarak uluslararası ve şehirlerarası ticari yolcu taşımacılığı yapacaklara,
- b) B2 yetki belgesi: Tarifesiz olarak uluslararası ve yurtiçi ticari yolcu taşımacılığı yapacaklara,
- c) B3 yetki belgesi: Sadece kendi esas iştiğal konusu ile ilgili personelini taşımak üzere uluslararası ve yurtiçi yolcu taşımacılığı yapacak ve ticari maksatla taşımacılık yapmayacaklara, verilir.

(3) C türü yetki belgesi: Uluslararası ve yurtiçi eşya taşımacılığı yapacak gerçek ve tüzel kişilere verilir. Taşımanın şekline göre aşağıdaki türlere ayrılır:

- a) C1 yetki belgesi: Sadece kendi esas iştiğal konusu ile ilgili eşya taşımacılığı yapacak ve ticari maksatla taşımacılık yapmayacaklara,
- b) C2 yetki belgesi: Ticari amaçla eşya taşımacılığı yapacaklara,
- c) C3 yetki belgesi: Ticari amaçla ev ve büro eşyası taşımacılığı yapacaklara, verilir.

(4) D türü yetki belgesi: Otobüsle yurtiçi yolcu taşımacılığı yapacak gerçek ve tüzel kişilere verilir. Taşımanın şekline göre aşağıdaki türlere ayrılır:

- a) D1 yetki belgesi: Tarifeli olarak şehirlerarası ticari yolcu taşımacılığı yapacaklara,
- b) D2 yetki belgesi: Tarifesiz olarak yurtiçi ticari yolcu taşımacılığı yapacaklara,
- c) D3 yetki belgesi: Sadece kendi esas iştiğal konusu ile ilgili personelini yurtiçinde taşımak üzere yolcu taşımacılığı yapacak ve ticari maksatla taşımacılık yapmayacaklara,
- ç) D4 yetki belgesi: Tarifeli ve tarifesiz olarak 100 kilometreye kadar olan şehirlerarası ve taşıma mesafesine bakılmaksızın iliçi ticari yolcu taşımacılığı yapacaklara, verilir.

(5) F türü yetki belgesi: Ticari amaçla yolcu taşımacılığı alanında acentelik yapacak gerçek ve tüzel kişilere verilir. Faaliyetin şekline göre aşağıdaki türlere ayrılır:

- a) F1 yetki belgesi: Yurtiçi yolcu taşımacılığı alanında acentelik yapacaklara,
- b) F2 yetki belgesi: Uluslararası ve yurtiçi yolcu taşımacılığı alanında acentelik yapacaklara, verilir.

(6) G türü yetki belgesi: Ticari amaçla eşya ve kargo taşımacılığı alanında acentelik yapacak gerçek ve tüzel kişilere verilir. Faaliyetin şekline göre aşağıdaki türlere ayrılır:

- a) G1 yetki belgesi: Yurtiçi eşya taşımacılığı alanında acentelik yapacaklara,
- b) G2 yetki belgesi: Uluslararası ve yurtiçi eşya taşımacılığı alanında acentelik yapacaklara,
- c) G3 yetki belgesi: Yurtiçi kargo taşımacılığı alanında acentelik yapacaklara,
- ç) G4 yetki belgesi: Uluslararası ve yurtiçi kargo taşımacılığı alanında acentelik yapacaklara,

verilir.

(7) H türü yetki belgesi: Ticari amaçla eşya taşımacılığı alanında komisyonculuk yapacak gerçek ve tüzel kişilere verilir. Faaliyetin şekline göre aşağıdaki türlere ayrılır:

a) H1 yetki belgesi: Yurtiçi eşya taşımacılığı alanında komisyonculuk yapacaklara,

b) H2 yetki belgesi: Uluslararası ve yurtiçi eşya taşımacılığı alanında komisyonculuk yapacaklara,

verilir.

(8) K türü yetki belgesi: Yurtiçi eşya taşımacılığı yapacak gerçek ve tüzel kişilere verilir. Taşımanın şekline göre aşağıdaki türlere ayrılır:

a) K1 yetki belgesi: Ticari amaçla eşya taşımacılığı yapacaklara,

b) K2 yetki belgesi: Sadece kendi esas iştigal konusu ile ilgili eşya taşımacılığı yapacak ve ticari maksatla taşımacılık yapmayacaklara,

c) K3 yetki belgesi: Ticari amaçla ev ve büro eşyası taşımacılığı yapacaklara,

verilir.

(9) L türü yetki belgesi: Ticari amaçla lojistik işletmeciliği yapacak gerçek ve tüzel kişilere verilir. Faaliyetin şekline göre aşağıdaki türlere ayrılır:

a) L1 yetki belgesi: Yurtiçi lojistik işletmeciliği yapacaklara,

b) L2 yetki belgesi: Uluslararası ve yurtiçi lojistik işletmeciliği yapacaklara,

verilir.

(10) M türü yetki belgesi: Tarifeli olarak ticari amaçla kargo işletmeciliği yapacak gerçek ve tüzel kişilere verilir. Faaliyetin şekline göre aşağıdaki türlere ayrılır:

a) M1 yetki belgesi: İliçi kargo işletmeciliği yapacaklara,

b) M2 yetki belgesi: Yurtiçi kargo işletmeciliği yapacaklara,

c) M3 yetki belgesi: Uluslararası ve yurtiçi kargo işletmeciliği yapacaklara,

verilir.

(11) N türü yetki belgesi: Ticari amaçla nakliyat ambarı işletmeciliği yapacak gerçek ve tüzel kişilere verilir. Faaliyetin şekline göre aşağıdaki türlere ayrılır:

a) N1 yetki belgesi: İliçi nakliyat ambarı işletmeciliği yapacaklara,

b) N2 yetki belgesi: Yurtiçi nakliyat ambarı işletmeciliği yapacaklara,

verilir.

(12) P türü yetki belgesi: Ticari amaçla dağıtım işletmeciliği yapacak gerçek ve tüzel kişilere verilir. Faaliyetin şekline göre aşağıdaki türlere ayrılır:

a) P1 yetki belgesi: İliçi dağıtım işletmeciliği yapacaklara,

b) P2 yetki belgesi: Yurtiçi dağıtım işletmeciliği yapacaklara,

verilir.

(13) R türü yetki belgesi: Ticari amaçla taşıma işleri organizatörlüğü yapacak gerçek ve tüzel kişilere verilir. Faaliyetin şekline göre aşağıdaki türlere ayrılır:

a) R1 yetki belgesi: Yurtiçi taşıma işleri organizatörlüğü yapacaklara,

b) R2 yetki belgesi: Uluslararası ve yurtiçi taşıma işleri organizatörlüğü yapacaklara,

verilir.

(14) T türü yetki belgesi: Terminal işletmeciliği yapacak gerçek ve tüzel kişiler ile kamu kurum ve kuruluşlarına verilir ve aşağıdaki türlere ayrılır:

a) T1 yetki belgesi: Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde yolcu terminali işletmeciliği yapacaklara,

b) T2 yetki belgesi: Büyükşehir Belediyesi sınırları dışında kalan yerleşim birimlerinde yolcu terminali işletmeciliği yapacaklara,

c) T3 yetki belgesi: Eşya terminali işletmeciliği yapacaklara,

verilir.

Taşımacılık faaliyetlerinde genel kural

MADDE 7 – (1) Taşımacılık faaliyetleri; ekonomik, seri, elverişli, güvenli, çevreye kötü etkisi en aza indirilecek, fert, toplum ve çevre sağlığı ile bunların güvenliğini olumsuz

yönde etkilemeyecek ve kamu yararını gözetecek tarzda serbest rekabet ortamında gerçekleştirilir.

Mevzuata uygun taşımacılık faaliyeti yapılması ve yasaklar

MADDE 8 – (1) Karayolu taşımacılık faaliyetlerinin ikili ve çok taraflı uluslararası anlaşma ve sözleşmelere, Kanuna, bu Yönetmeliğe ve ilgili diğer mevzuata uygun olarak gerçekleştirilmesi esastır. Buna göre:

a) Yapılacak faaliyetin kapsamına uygun bir yetki belgesi alınmadan, muhtevası bu Yönetmelikte belirtilen herhangi bir faaliyette bulunulamaz.

b) Yetki belgesi sahipleri, almış oldukları yetki belgesinin kapsamı dışında faaliyette bulunamazlar.

c) Taşıt belgesine kaydedilmeyen taşıtlar, bu Yönetmelik kapsamındaki faaliyetlerde kullanılamaz.

ç) Bir yetki belgesi sahibinin taşıt belgesine sözleşmeli olarak kayıtlı taşıtların sahipleri kendi nam ve hesabına taşıma yapamaz ve gönderenlere/yolculara taşıma faturası veya taşıma faturası yerine geçen belge düzenleyemezler.

d) Yolcu taşımacılığında komisyonculuk yapılamaz.

e) F, G ve H türü yetki belgesi sahipleri kendi nam ve hesaplarına taşıma yapamaz, yaptırılmaz ve yolcu bileti veya taşıma faturası düzenleyemezler.

f) H ve R türü yetki belgesi sahipleri; C1 ve K2 yetki belgesi sahipleriyle anlaşma veya sözleşme yapamazlar.

g) 2/3/1950 tarihli ve 5584 sayılı Posta Kanunu ile tanımlanan ve Posta Telgraf Teşkilatı İşletmesi Genel Müdürlüğü (PTT)'nün tekelinde bulunan gönderiler, sadece PTT tarafından toplanır ve dağıtılır. Bu gönderiler, yetki belgesi sahipleri tarafından kendi nam ve hesaplarına toplanamaz ve dağıtılamaz.

ğ) 14/9/1972 tarihli ve 1618 sayılı Seyahat Acentaları ve Seyahat Acentaları Birliği Kanunu ile 5/10/2007 tarihli ve 26664 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Seyahat Acentaları Yönetmeliği hükümlerine göre kurulmuş seyahat acentalığı belgesine sahip olanların, yaptıkları organizasyonlarda verecekleri hizmetlerin kapsamına karayolu taşımacılığını da dahil etmeleri halinde; gerçekleşecek taşıma yurtiçi ise B2 veya D2, uluslararası ise sadece B2 yetki belgesi alarak taşıma yapmaları veya bu taşımaları söz konusu yetki belgesi sahiplerine yaptırmaları şarttır.

(2) Birinci fıkranın (a), (b), (c), (ç) ve (ğ) bentlerine aykırı hareket edenlere her bent için Kanunun 26 ncı maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin birinci cümlesinde belirtilen; (d) ve (e) bentlerine aykırı hareket edenlere her bent için Kanunun 26 ncı maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde belirtilen idari para cezaları uygulanır.

(3) Bir taşıt belgesine kayıtlı olmayan taşıtların terminallere, yükleme veya boşaltma noktalarına girişlerine ve çıkışlarına, sınır kapılarından ise çıkışlarına, bu Yönetmeliğin 72 nci maddesinde belirtilen yetkili görevliler tarafından izin verilmez. Bu durumdaki taşıtlarda bulunan yolcuların ve eşyaların aktarılmasına ise, taşıtlar uygun yerlere alınarak izin verilir.

Taşımacılık faaliyetlerinde hizmetin sürekliliği ve engellenemeyeceği

MADDE 9 – (1) Yetki belgesi sahipleri, almış oldukları yetki belgesi kapsamına giren hizmetlerini, hizmetin ifasını imkânsız kılan yasal mücbir sebepler dışında yapmaktan kaçınamazlar. Bu hizmetlerden ayırım yapmaksızın herkesin yararlanmasını ve hizmetin sürekliliğini sağlamak zorundadırlar.

(2) Bu hizmetlerin yerine getirilmesi, hizmeti üstlenenler veya üçüncü şahıslar tarafından engellenemez.

Sınırlamalar, kısıtlamalar ve geçici düzenlemeler

MADDE 10 – (1) Bu Yönetmelik kapsamında faaliyette bulunanların sayısı, yolcu ve eşya taşıma kapasiteleri ile bu husustaki potansiyel, yetki belgelerinde kayıtlı taşıtların durumu, haksız rekabetin önlenmesi, kamu yararının gözetilmesi, atıl kapasite oluşumunun ve kaynak israfının önlenmesi, güvenlik veya benzeri nedenlerle Bakanlık, yetki belgelerinin verilmesi ve/veya sayısında, taşıt sayıları ve/veya kapasitelerinde, taşıma hatlarında veya

güzergahlarında sınırlamalar, kısıtlamalar ve/veya belirli bir süreyle sınırlı geçici düzenlemeler yapabilir.

(2) Bakanlık, bu Yönetmelik kapsamındaki faaliyetlerle ilgili piyasadaki ücretlerin; ülke ekonomisi ve/veya kamu yararı aleyhine sonuç vermesi ve/veya aşırı ücret uygulanması ve/veya rekabet ortamının bozulması hallerinde ve gerektiğinde söz konusu faaliyetler için belirli bir süreyle sınırlı taban ve/veya tavan ücret tarifesi uygulaması getirebilir.

Tehlikeli maddelerin ve tehlikeli atıkların taşınması

MADDE 11 – (1) Yetki belgesi sahipleri, tehlikeli madde ve tehlikeli atık taşımalarını ilgili mevzuata uygun olarak yapmak zorundadırlar.

(2) Yetki belgesi sahipleri, tehlikeli madde veya tehlikeli atık taşıyan taşıtlarının; taşıyacakları tehlikeli maddenin veya tehlikeli atığın özelliğine uygun olduğunu gösteren bilgi ve belgeler ile Tehlikeli Madde Sorumluluk Sigortası poliçesini ibraz ederek, ilgili mercilerden bu taşımalar için ayrıca izin almakla yükümlüdürler.

İKİNCİ KISIM

Yetki Belgesine İlişkin Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM

Yetki Belgesi Almanın ve Yenilemenin Şartları ve Gerekli Belgeler

Yetki belgesi almanın veya yenilemenin genel şartları

MADDE 12 – (1) Yetki belgesi almak veya yenilemek için;

a) Gerçek kişilerin Türkiye Cumhuriyeti tabiiyetinde olmaları,
b) Tüzel kişilerin Türkiye Cumhuriyeti kanunlarına göre kurulmuş ve Türk Ticaret Siciline tescil edilmiş olmaları,

c) Yetki belgesi talep eden veya yenilemek isteyen;

1) Gerçek kişilerde sahip ve/veya varsa temsil ve ilzama yetkili yöneticilerin,

2) Anonim şirket statüsündeki tüzel kişiliklerde, yönetim kurulu başkan ve üyeleri, genel müdür ve temsil ve ilzama yetkili yöneticilerin,

3) Diğer şirket statüsündeki tüzel kişilerde, tüm ortakların ve bu tüzel kişiliği temsil ve ilzama yetkili yöneticilerin,

4) Kooperatiflerde, yönetim kurulu başkanı ve üyeleri ile kooperatifi temsil ve ilzama yetkili yöneticilerin,

kaçakçılık, dolandırıcılık, dolanlı iflas, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, uyuşturucu ve silah kaçakçılığı, kaçak insan taşımacılığı veya ticareti, hırsızlık, rüşvet suçları ile 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununa giren suçlardan dolayı hürriyeti bağlayıcı ceza ile hükümlü olmamaları,

ç) Yetki belgesi almak veya yenilemek isteyenlerin;

1) Vergi sistemine kayıtlı olmaları,

2) Merkezi adreslerinin bulunduğu yerdeki ticaret odası veya ticaret ve sanayi odası veya esnaf ve sanatkarlar odası veya ziraat odasından birine kayıtlı olmaları,

3) Bu Yönetmeliğin 13 üncü maddesinde belirtilen özel şartları sağlamaları,

4) Bu Yönetmeliğin 80 inci maddesinde belirtilen yetki belgesi ücretini veya yetki belgesi yenileme ücretini ödemiş olmaları,

şarttır.

(2) Yetki belgesini yenilemek isteyen gerçek ve tüzel kişilerin faaliyetleri süresince, karayolu taşımacılık faaliyetlerinin icrası ile ilgili olarak;

a) Ücret ve çalışma şartlarına,

b) Şoförlerin çalışma ve dinlenme sürelerine,

c) Araçların ağırlık ve boyutlarına,

ç) Yol ve araç güvenliğine,

d) Çevrenin korunmasına,

ilişkin kurallardan (a), (b) ve (d) bentlerine karşı 1 yıllık süre içinde 5 kez; (c) ve (ç) bentlerine karşı aynı aracının 1 yıllık süre içinde 3 kez kusur işlemesinden dolayı idari para cezasına maruz kalmamış olmak sureti ile mesleki saygınlığa sahip olmaları gerekir.

(3) Türkiye’de taşımacılık faaliyetinde bulunacak yabancılara, 5/6/2003 tarihli ve 4875 sayılı Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu hükümleri ile bu Yönetmeliğin belirlediği şartları yerine getirmeleri halinde talep ettikleri yetki belgesi verilir.

Yetki belgesi almanın veya yenilemenin özel şartları

MADDE 13 – (1) A türü yetki belgeleri için;

a) A1 yetki belgesi için başvuranların, ticari olarak kayıt ve tescil edilmiş en az 4 adet özmal otomobil ile 20.000 Türk Lirası sermaye veya işletme sermayesine,

b) A2 yetki belgesi için başvuranların, ticari olarak kayıt ve tescil edilmiş en az 5 adet özmal otomobil ile 40.000 Türk Lirası sermaye veya işletme sermayesine,

c) A1 veya A2 yetki belgesi için başvuranların, bu işe elverişli sığağa ve soğuğa karşı korunmuş, en az 4 yolcunun/müşterinin rahatça oturabileceği, telefonu, tuvaleti bulunan bağımsız bir yere veya kullanım hakkına,

ç) A1 veya A2 yetki belgesi için başvuranların, merkezi adresi ve varsa şubelerinde asgari 2 araçlık park alanına veya kullanım hakkına, sahip olmaları şarttır.

(2) B türü yetki belgeleri için;

a) B1 yetki belgesi için başvuranların, ticari olarak kayıt ve tescil edilmiş özmal otobüslerle toplam 150 adet koltuk kapasitesine ve 100.000 Türk Lirası sermaye veya işletme sermayesine sahip olmaları şarttır.

b) B2 yetki belgesi için başvuranların, ticari olarak kayıt ve tescil edilmiş özmal otobüslerle toplam 90 adet koltuk kapasitesine ve 50.000 Türk Lirası sermaye veya işletme sermayesine sahip olmaları şarttır.

c) B3 yetki belgesi için başvuranların; ticari veya hususi olarak kayıt ve tescil edilmiş en az 1 adet özmal otobüse sahip olmaları şarttır.

(3) C Türü yetki belgeleri için;

a) C1 yetki belgesi için başvuranların, ticari veya hususi olarak kayıt ve tescil edilmiş en az 1 adet eşya taşımaya mahsus özmal taşıta sahip olmaları şarttır.

b) C2 yetki belgesi için başvuranların, ticari olarak kayıt ve tescil edilmiş eşya taşımaya mahsus en az 10 birim özmal taşıt ile toplam 300 ton taşıma kapasitesine ve 100.000 Türk Lirası sermaye veya işletme sermayesine sahip olmaları şarttır.

c) C3 yetki belgesi için başvuranların, ticari olarak kayıt ve tescil edilmiş eşya taşımaya mahsus en az 3 birim özmal taşıt ile toplam 50 ton taşıma kapasitesine ve 25.000 Türk Lirası sermaye veya işletme sermayesine sahip olmaları şarttır.

(4) D türü yetki belgeleri için;

a) D1 yetki belgesi için başvuranların, ticari olarak kayıt ve tescil edilmiş özmal otobüslerle toplam 150 adet koltuk kapasitesine ve 60.000 Türk Lirası sermaye veya işletme sermayesine sahip olmaları şarttır.

b) D2 yetki belgesi için başvuranların, ticari olarak kayıt ve tescil edilmiş özmal otobüslerle toplam 75 adet koltuk kapasitesine ve 30.000 Türk Lirası sermaye veya işletme sermayesine sahip olmaları şarttır.

c) D3 yetki belgesi için başvuranların, ticari veya hususi olarak kayıt ve tescil edilmiş en az 1 adet özmal otobüse sahip olmaları şarttır.

ç) D4 yetki belgesi için başvuranların, ticari olarak kayıt ve tescil edilmiş en az 1 adet özmal otobüse ve 5.000 Türk Lirası sermaye veya işletme sermayesine sahip olmaları şarttır.

(5) F türü yetki belgeleri için;

a) F1 yetki belgesi için başvuranların, A1, D1, D2 veya D4 yetki belgesi sahibi taşımacılardan en az birisiyle imzalanmış bir acentelik sözleşmesi bulunması, faaliyet gösterilen yer ilçe ise 2.000 Türk Lirası, il ise 6.000 Türk Lirası sermaye veya işletme sermayesi ile faaliyette bulunduğu yerleşim yerinde kendisine veya sözleşme yaptığı A1, D1, D2 veya D4 yetki belgesi sahibine vereceği acentelik hizmetine elverişli müstakil bir büroya veya faaliyette bulunduğu yerleşim biriminde kalkış yerindeki terminaller birleştirilmiş ise bu terminallerdeki bürolardan birinde yeterli bir alanın kullanım hakkına sahip olmaları şarttır.

b) F2 yetki belgesi için başvuranların, A1, A2, B1, B2, D1, D2 veya D4 yetki belgesi sahibi taşımacılardan en az birisiyle imzalanmış bir acentelik sözleşmesi bulunması ve 6.000 Türk Lirası sermaye veya işletme sermayesi ile faaliyette bulunduğu yerleşim yerinde kendisine veya sözleşme yaptığı A1, A2, B1, B2, D1, D2 veya D4 yetki belgesi sahibine vereceği acentelik hizmetine elverişli müstakil bir büroya veya faaliyette bulunduğu yerleşim biriminde kalkış yerindeki terminaller birleştirilmiş ise bu terminallerdeki bürolardan birinde yeterli bir alanın kullanım hakkına sahip olmaları şarttır.

c) F1 ve F2 yetki belgesi sahiplerinin, açacakları her şube için sermaye veya işletme sermayesi miktarı aynı miktarda katlanarak artar.

ç) Köy, kasaba ve beldelerde faaliyette bulunmak üzere F1 yetki belgesi almak isteyenlerden sermaye veya işletme sermayesi şartı aranmaz ve yetki belgesi ücretinde % 75 indirim uygulanır.

d) Köy, kasaba ve beldelerde faaliyette bulunmak üzere, sermaye veya işletme sermayesi şartı aranmadan % 75 indirimli ücretle F1 yetki belgesi alanlar, il ve ilçelerde şube açmak isterlerse F1 yetki belgesi için bu Yönetmelikte öngörülen şartları sağlar ve geçerli tam ücret üzerinden % 75 fark öderler.

(6) G türü yetki belgeleri için;

a) G1 yetki belgesi için başvuranların, 20.000 Türk Lirası sermaye veya işletme sermayesine sahip olmaları; ayrıca L1, N1 veya N2 yetki belgesi sahibi gerçek veya tüzel kişiler ile K1 yetki belgesi sahibi tüzel kişilerden en az birisiyle imzalanmış bir acentelik sözleşmesi bulunması şarttır.

b) G2 yetki belgesi için başvuranların, 30.000 Türk Lirası sermaye veya işletme sermayesine sahip olmaları; ayrıca C2 veya L2 yetki belgesi sahiplerinden en az birisiyle imzalanmış bir acentelik sözleşmesi bulunması şarttır.

c) G3 yetki belgesi için başvuranların, 20.000 Türk Lirası sermaye veya işletme sermayesine sahip olmaları; ayrıca M1, M2, P1 veya P2 yetki belgesi sahiplerinden en az birisiyle imzalanmış bir acentelik sözleşmesi bulunması şarttır.

ç) G4 yetki belgesi için başvuranların, 30.000 Türk Lirası sermaye veya işletme sermayesine sahip olmaları; ayrıca M3 yetki belgesi sahiplerinden en az birisiyle imzalanmış bir acentelik sözleşmesi bulunması şarttır.

d) G1 veya G2 yetki belgesi için başvuranların, yetki belgeleri süresince en az 30 m² 'lik kapalı ve yükleme, boşaltma, aktarma, istifleme ile depolama gibi hizmetlere elverişli yapı ve donanımda, trafiği engellemeyen ve 1 kamyonetin yanaşıp yükleme, boşaltma yapabileceği bağımsız bir taşınmazın kullanım hakkına sahip olmaları şarttır.

e) G3 veya G4 yetki belgesi için başvuranların, yetki belgeleri süresince en az 20 m² 'lik kapalı ve yükleme, boşaltma, aktarma, istifleme, tasnif, etiketleme ile depolama gibi hizmetlere elverişli yapı ve donanımda, trafiği engellemeyen ve 1 kamyonetin yanaşıp yükleme, boşaltma yapabileceği bağımsız bir taşınmazın kullanım hakkına sahip olmaları şarttır.

f) Büyükşehir belediyesi sınırları içindeki ilçeler ile il merkez ilçesi dışındaki ilçe, belde, kasaba ve köylerde faaliyette bulunmak üzere G3 yetki belgesi almak isteyenlerden sermaye veya işletme sermayesi şartı aranmaz ve yetki belgesi ücretinde % 75 indirim uygulanır.

g) Büyükşehir Belediyesi sınırları içindeki ilçeler ile il merkez ilçesi dışındaki ilçe, belde, kasaba ve köylerde faaliyette bulunmak üzere, sermaye veya işletme sermayesi şartı aranmadan % 75 indirimli ücretle G3 yetki belgesi alanlar, Büyükşehir Belediyesi sınırları içindeki ilçeler ile il merkez ilçesi içinde şube açmak isterlerse G3 yetki belgesi için bu Yönetmelikte öngörülen şartları sağlar ve geçerli tam ücret üzerinden % 75 fark öderler.

(7) H türü yetki belgeleri için;

a) H1 yetki belgesi için başvuranların, 20.000 Türk Lirası sermaye veya işletme sermayesi ile bu işe elverişli bağımsız bir büronun kullanım hakkına sahip olmaları şarttır.

b) H2 yetki belgesi için başvuranların, 40.000 Türk Lirası sermaye veya işletme sermayesi ile bu işe elverişli bağımsız bir büronun kullanım hakkına sahip olmaları şarttır.

(8) K türü yetki belgeleri için;

a) K1 yetki belgesi için başvuran gerçek kişilerin, ticari olarak kayıt ve tescil edilmiş eşya taşımaya mahsus özmal taşıtlarla en az 25 ton taşıma kapasitesine ve 10.000 Türk Lirası sermaye veya işletme sermayesine sahip olmaları şarttır.

b) K1 yetki belgesi için başvuran kooperatifler dahil tüzel kişilerin, ticari olarak kayıt ve tescil edilmiş eşya taşımaya mahsus özmal taşıtlarla en az 75 ton taşıma kapasitesine ve 10.000 Türk Lirası sermaye veya işletme sermayesine sahip olmaları şarttır.

c) K2 yetki belgesi için başvuranların, ticari veya hususi olarak kayıt ve tescil edilmiş en az 1 adet eşya taşımaya mahsus özmal taşıta sahip olmaları şarttır.

ç) K3 yetki belgesi için başvuranların, ticari olarak kayıt ve tescil edilmiş eşya taşımaya mahsus özmal taşıtlarla en az 30 ton taşıma kapasitesine ve 5.000 Türk Lirası sermaye veya işletme sermayesine sahip olmaları şarttır.

(9) L türü yetki belgeleri için;

a) L1 yetki belgesi için başvuranların;

1) Ticari olarak kayıt ve tescil edilmiş eşya taşımaya mahsus özmal taşıtlarla en az 100 ton taşıma kapasitesine,

2) Merkezinde veya merkezinin bulunduğu il sınırları içinde şube olarak tescil edilmiş bu işe elverişli, en az 1.000 m²'lik kapalı ve/veya açık alana sahip ve yükleme, boşaltma, depolama, istifleme, paketleme, tasnif, etiketleme, satış veya pazarlama, sipariş planlaması, dağıtım, nakliye gibi hizmetlere elverişli yapı ve donanımda, trafiği engellemeyen ve eşya taşımaya mahsus taşıtların yanaşıp yükleme, boşaltma yapabileceği bağımsız bir taşınmazın kullanım hakkına,

3) Her bir şube için (2) numaralı alt bentte belirtilen nitelikleri haiz 200 m²'lik kapalı ve/veya açık alana sahip bir taşınmazın kullanım hakkına,

4) 150.000 Türk Lirası sermaye veya işletme sermayesine, sahip olmaları şarttır.

b) L2 yetki belgesi için başvuranların;

1) Ticari olarak kayıt ve tescil edilmiş eşya taşımaya mahsus özmal taşıtlarla en az 150 ton taşıma kapasitesine,

2) Merkezinde veya merkezinin bulunduğu il sınırları içinde şube olarak tescil edilmiş bu işe elverişli, en az 2.000 m²'lik kapalı ve/veya açık alanı haiz ve yükleme, boşaltma, depolama, istifleme, paketleme, tasnif, etiketleme, satış veya pazarlama, sipariş planlaması, dağıtım, nakliye gibi hizmetlere elverişli yapı ve donanımda, trafiği engellemeyen ve eşya taşımaya mahsus taşıtların yanaşıp yükleme, boşaltma yapabileceği bağımsız bir taşınmazın kullanım hakkına,

3) Her bir şube için (2) numaralı alt bentte belirtilen nitelikleri haiz 200 m²'lik kapalı ve/veya açık alanı haiz bir taşınmazın kullanım hakkına,

4) 300.000 Türk Lirası sermaye veya işletme sermayesine, sahip olmaları şarttır.

(10) M türü yetki belgeleri için;

a) M1 yetki belgesi için başvuranların;

1) Ticari olarak kayıt ve tescil edilmiş eşya taşımaya mahsus en az 3 adet özmal taşıta,

2) Merkezinde veya merkezinin bulunduğu il sınırları içinde şube olarak tescil edilmiş en az 200 m²'lik kapalı ve yükleme, boşaltma, aktarma, istifleme, tasnif, etiketleme ile depolama gibi hizmetlere elverişli yapı ve donanımda, trafiği engellemeyen ve eşya taşımaya mahsus taşıtların yanaşıp yükleme, boşaltma yapabileceği bağımsız bir taşınmazın kullanım hakkına,

3) Her bir şube için (2) numaralı alt bentte belirtilen nitelikleri haiz 20 m²'lik kapalı alanı haiz bir taşınmazın kullanım hakkına,

4) 12.000 Türk Lirası sermaye veya işletme sermayesine,

sahip olmaları şarttır.

b) M2 yetki belgesi için başvuranların;

1) Ticari olarak kayıt ve tescil edilmiş eşya taşımaya mahsus en az 30 adet özmal taşıta sahip olmaları,

2) Merkezinde veya merkezinin bulunduğu il sınırları içinde şube olarak tescil edilmiş en az 400 m²'lik kapalı ve yükleme, boşaltma, aktarma, istifleme, tasnif, etiketleme ile depolama gibi hizmetlere elverişli yapı ve donanımda, trafiği engellemeyen ve eşya taşımaya mahsus taşıtların yanaşıp yükleme, boşaltma yapabileceği bağımsız bir taşınmazın kullanım hakkına sahip olmaları,

3) Her bir şube için (2) numaralı alt bentte belirtilen nitelikleri haiz 20 m²'lik kapalı alanı haiz bir taşınmazın kullanım hakkına sahip olmaları,

4) 250.000 Türk Lirası sermaye veya işletme sermayesine sahip olmaları,

5) Şube ya da acente şeklinde 7 coğrafi bölgede ve her bir bölgede en az 3 ilde olmak üzere örgütlenmelerini tamamlamış olmaları, şarttır.

c) M3 yetki belgesi için başvuranların;

1) Ticari olarak kayıt ve tescil edilmiş eşya taşımaya mahsus en az 30 adet özmal taşıta sahip olmaları,

2) Merkezinde veya merkezinin bulunduğu il sınırları içinde şube olarak tescil edilmiş en az 400 m²'lik kapalı ve yükleme, boşaltma, aktarma, istifleme, tasnif, etiketleme ile depolama gibi hizmetlere elverişli yapı ve donanımda, trafiği engellemeyen ve eşya taşımaya mahsus taşıtların yanaşıp yükleme, boşaltma yapabileceği bağımsız bir taşınmazın kullanım hakkına sahip olmaları,

3) Her bir şube için (2) numaralı alt bentte belirtilen nitelikleri haiz en az 20 m²'lik kapalı alanı haiz bir taşınmazın kullanım hakkına sahip olmaları,

4) 300.000 Türk Lirası sermaye veya işletme sermayesine sahip olmaları,

5) Türkiye dışında en az bir ülkede bir şube veya acenteliklerinin bulunması,

6) M3 yetki belgesi sahiplerinin yurtiçinde faaliyet gösterebilmeleri için; şube ya da acente şeklinde 7 coğrafi bölgede ve her bir bölgede en az 3 ilde olmak üzere örgütlenmelerini tamamlamış olmaları,

şarttır.

(11) N türü yetki belgeleri için;

a) N1 yetki belgesi için başvuranların;

1) Ticari olarak kayıt ve tescil edilmiş eşya taşımaya mahsus en az 4 adet özmal taşıta,

2) Merkezinde veya merkezinin bulunduğu il sınırları içinde şube olarak tescil edilmiş en az 100 m²'lik kapalı ve yükleme, boşaltma, aktarma, istifleme, tasnif, etiketleme ile depolama gibi hizmetlere elverişli yapı ve donanımda, trafiği engellemeyen ve eşya taşımaya mahsus taşıtların yanaşıp yükleme, boşaltma yapabileceği bağımsız bir taşınmazın kullanım hakkına,

3) Her bir şube için (2) numaralı alt bentte belirtilen nitelikleri haiz en az 30 m²'lik kapalı alanı haiz bir taşınmazın kullanım hakkına,

4) 15.000 Türk Lirası sermaye veya işletme sermayesine, sahip olmaları şarttır.

b) N2 yetki belgesi için başvuranların;

1) Ticari olarak kayıt ve tescil edilmiş eşya taşımaya mahsus en az 10 adet özmal taşıta sahip olmaları,

2) Merkezinde veya merkezinin bulunduğu il sınırları içinde şube olarak tescil edilmiş en az 200 m²'lik kapalı ve yükleme, boşaltma, aktarma, istifleme, tasnif, etiketleme ile depolama gibi hizmetlere elverişli yapı ve donanımda, trafiği engellemeyen ve eşya taşımaya mahsus taşıtların yanaşıp yükleme, boşaltma yapabileceği bağımsız bir taşınmazın kullanım hakkına sahip olmaları,

3) Her bir şube için (2) numaralı alt bentte belirtilen nitelikleri haiz en az 30 m²'lik kapalı alanı haiz bir taşınmazın kullanım hakkına sahip olmaları,

4) 50.000 Türk Lirası sermaye veya işletme sermayesine sahip olmaları,

5) Şube veya acente şeklinde en az 2 coğrafi bölgede ve her bir bölgede en az 2 ilde olmak üzere örgütlenmelerini tamamlamış olmaları, şarttır.

(12) P türü yetki belgeleri için;

a) P1 yetki belgesi için başvuranların;

1) İki tekerlekli olanlar dahil ticari veya hususi olarak kayıtlı en az 5 adet özmal motorlu taşıta,

2) Merkezinde veya merkezinin bulunduğu il sınırları içinde en az 100 m²'lik kapalı ve yükleme, boşaltma, aktarma, istifleme, tasnif, etiketleme ile depolama gibi hizmetlere elverişli yapı ve donanımda, trafiği engellemeyen ve eşya taşımaya mahsus taşıtların yanaşıp yükleme, boşaltma yapabileceği bağımsız bir taşınmazın kullanım hakkına,

3) Her bir şube için (2) numaralı alt bentte belirtilen nitelikleri haiz en az 20 m²'lik kapalı alanın kullanım hakkına,

4) En az 5 adet dağıtıcı elemana,

5) 12.000 Türk Lirası sermaye veya işletme sermayesine sahip olmaları şarttır.

b) P2 yetki belgesi için başvuranların;

1) İki tekerlekli olanlar dahil ticari veya hususi olarak kayıtlı en az 30 adet özmal motorlu taşıta sahip olmaları,

2) Merkezinde veya merkezinin bulunduğu il sınırları içinde en az 100 m²'lik kapalı ve yükleme, boşaltma, aktarma, istifleme, tasnif, etiketleme ile depolama gibi hizmetlere elverişli yapı ve donanımda, trafiği engellemeyen ve eşya taşımaya mahsus taşıtların yanaşıp yükleme, boşaltma yapabileceği bağımsız bir taşınmazın kullanım hakkına sahip olmaları,

3) Her bir şube için (2) numaralı alt bentte belirtilen nitelikleri haiz en az 20 m²'lik kapalı alanın kullanım hakkına sahip olmaları,

4) En az 30 adet dağıtıcı elemana sahip olmaları,

5) 25.000 Türk Lirası sermaye veya işletme sermayesine sahip olmaları,

6) Şube ve/veya acente şeklinde her coğrafi bölgede ikişer ilde olmak üzere, en az 14 ilde örgütlenmelerini tamamlamış olmaları, şarttır.

(13) R türü yetki belgeleri için;

a) R1 yetki belgesi için başvuranların en az 150.000 Türk Lirası sermaye veya işletme sermayesi ile bu işe elverişli bağımsız bir büronun kullanım hakkına sahip olmaları şarttır.

b) R2 yetki belgesi için başvuranların en az 300.000 Türk Lirası sermaye veya işletme sermayesi ile bu işe elverişli bağımsız bir büronun kullanım hakkına sahip olmaları şarttır.

(14) T türü yetki belgeleri için;

a) T1 yetki belgesi için başvuranların en az 300.000 Türk Lirası sermaye veya işletme sermayesine sahip olmaları şarttır.

b) T2 veya T3 belgesi için başvuranların en az 100.000 Türk Lirası sermaye veya işletme sermayesine sahip olmaları şarttır.

c) Kamu kurum ve kuruluşları için sermaye şartı aranmaz.

(15) A, B, C, D, L, M, N, P ve R türü yetki belgelerinden birini almak için başvuranların; varsa faaliyetleri sırasında kullanacakları kısa unvanları ile varsa taşıtları üzerine yazdıracakları kendilerini tanıtan logo, amblem ve benzeri işareti Bakanlığa bildirmeleri şarttır.

(16) Özürlüleri taşımak amacıyla imal/tadil ve tescil edilmiş özmal taşıtla/taşıtlarla D2 yetki belgesi almak isteyenlerden koltuk sayısı bakımından asgari kapasite şartı aranmaz. Bu şekilde D2 yetki belgesi alan kişilerin taşıt belgelerine normal otobüs kaydedilebilmesi için koltuk sayısı bakımından asgari kapasite şartının sağlanması zorunludur.

(17) Oto kurtarıcı, lastik tekerlekli vinç, para/altın gibi değerli kağıt/maden taşıyan zırhlı ve benzeri özel amaçlı taşıtla/taşıtlarla K1 yetki belgesi almak isteyenlerden tonaj bakımından asgari kapasite şartı aranmaz. Bu şekilde K1 yetki belgesi alan kişilerin taşıt belgelerine başka cins taşıt kaydedilebilmesi için tonaj bakımından asgari kapasite şartının sağlanması zorunludur.

Yetki belgesi almak ve yenilemek için gerekli belgeler

MADDE 14 – (1) Yetki belgesi almak isteyen gerçek ve tüzel kişilerin aşağıdaki belgeleri Bakanlığa vermeleri zorunludur:

a) Bakanlıkça hazırlanan ve başvuru sahibi tarafından doldurulan Başvuru Formu.

b) Bu Yönetmeliğin 12 nci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde belirtilen kişilerin T.C. Kimlik numarası beyanları, adli sicil kaydı belgeleri, temsil ve ilzama yetkili olanların noterden onaylı imza sirküleri.

c) Ticaret odaları veya ticaret ve sanayi odaları veya esnaf ve sanatkarlar odaları veya ziraat odalarından birine kayıtlı olduğunu gösteren belge.

ç) Ticaret veya ticaret ve sanayi odalarına kayıtlı gerçek ve tüzel kişilere ait geçerli unvan, adres, ortaklar, temsil ve ilzama yetkili olan kişiler, sermaye miktarı ve iştigal konusunun yer aldığı ticaret sicili gazetesi/gazeteleri.

d) Esnaf ve sanatkarlar odaları veya ziraat odalarına kayıtlı gerçek kişilere ait geçerli unvan, adres, temsil ve ilzama yetkili olan kişiler, sermaye miktarı ve iştigal konusunun yer aldığı ilgili odadan alınmış belge.

e) Yolcu taşımacılığı yapacakların, taşımada kullanacağı taşıtlara ait Zorunlu Karayolu Taşımacılık Mali Sorumluluk Sigortası ile Karayolu Yolcu Taşımacılığı Zorunlu Koltuk Ferdi Kaza Sigortası poliçelerinin aslı.

(2) Yetki belgesi almak için müracaat eden kamu kurum ve kuruluşlarından sadece birinci fıkranın (a) ve (e) bentlerinde belirtilen belgeler istenir.

(3) B3, C1, D3 ve K2 yetki belgesi talep edenlerden adli sicil kaydı belgeleri ve birinci fıkranın (ç) ve (d) bentlerinde belirtilen belgeler istenilmez.

(4) Birinci fıkranın (e) bendinde istenilen belge, sigorta poliçelerine ilişkin kontrollerin elektronik ortamda yapılabilmesi imkanına bağlı olarak Bakanlıkça istenmeyebilir.

(5) Yetki belgesi almak isteyen yabancılardan istenecek belgeler Bakanlıkça bir genelge ile ayrıca belirlenir.

İKİNCİ BÖLÜM

Yetki Belgelerinin Verilmesi ve Süresi, Yetki Belgesi Alanların Faaliyete Başlama ve Ara Vermeleri, Yetki Belgelerinin Yenilenmesi, Değiştirilmesi ve Veraset Yoluyla İntikali

Yetki belgelerinin verilmesi

MADDE 15 – (1) Yetki belgesi almak veya yenilemek isteyen gerçek ve tüzel kişiler bu Yönetmeliğin 14 üncü maddesinde belirtilen belgelerle birlikte Bakanlığa müracaat ederler.

(2) Bakanlık yapılan başvuruya ilişkin incelemesini en geç 15 gün içinde tamamlar. Yapılan inceleme sonunda;

a) Başvuru belgelerinin mevzuata uygun ve noksansız,

b) Talep edilen yetki belgesi için bu Yönetmeliğin 12 nci ve 13 üncü maddelerinde belirtilen şartların sağlanmış,

olması halinde talep edilen yetki belgesi düzenlenerek verilir.

(3) Yetki belgeleri düzenlenirken, yetki belgesine; yetki belgesinin veriliş tarihi, geçerlilik süresinin bitiş tarihi, numarası ile yetki belgesi sahibinin ticari unvanı, varsa kısa unvanı, adresi, ticaret sicil numarası, bağlı bulunduğu vergi dairesinin adı ve vergi numarası, düzenlenen yetki belgesinin kapsamına ilişkin kısa açıklama ve benzeri bilgiler yazılır.

(4) Yetki belgesi sahiplerinin faaliyetlerinde kullanacağı taşıtlar, yetki belgelerinin eki taşıt belgelerine kaydedilir. Taşıt belgesi ile birlikte taşıt belgesine kaydedilen taşıtların her biri için bir taşıt kartı düzenlenerek verilir.

(5) Bakanlık tarafından yetki belgesi verildikten sonra, yetki belgesi verilen gerçek veya tüzel kişiler ile bunlar tarafından Bakanlığa yapılan yetki belgesi alma, yenileme, değişiklik ve benzeri her türlü müracaat ve işlem sırasında beyan edilen bilgiler ve verilen belgeler hakkında, gerektiğinde ilgili kurum ve kuruluşlar nezdinde inceleme ve araştırma yapılır.

(6) T türü yetki belgeleri hariç; gerçek veya tüzel kişilere aynı yetki belgesinden sadece bir yetki belgesi verilir.

(7) Gerçek veya tüzel kişiler, istedikleri her farklı yetki belgesinin gerektirdiği şartları sağlamaları halinde, birden fazla farklı yetki belgesi alabilirler.

(8) Bir yetki belgesi almak için verilmesi gerekli belgelerden, Bakanlığın uygun bulması halinde diğer bir yetki belgesinin alınmasında da tamamlayıcı belge olarak yararlanılabilir.

(9) Adi ortaklıklara sadece B3, C1, D3 veya K2 yetki belgesi verilir.

Yetki belgelerinin süresi

MADDE 16 – (1) Bu Yönetmelik kapsamında verilen ve yenilenen yetki belgelerinin süresi 5 yıldır.

Yetki belgesi alanların faaliyete başlama ve ara vermeleri

MADDE 17 – (1) Yetki belgesi sahiplerinin, yetki belgesinin verilmesinden itibaren 6 ay içinde faaliyete başlamaları şarttır.

(2) Yetki belgesi sahipleri, yetki belgesinin geçerlilik süresi boyunca faaliyetine sürekli olarak 1 yıldan fazla ara veremezler.

Yetki belgelerinin yenilenmesi süreci

MADDE 18 – (1) Yetki belgesi sahipleri, yetki belgelerinin yenilenmesi için; yetki belgesinin geçerlilik süresinin bitim tarihinin 60 gün öncesinden itibaren Bakanlığa yazılı olarak müracaat edebilirler. Yetki belgesi, yenileme ücretinin ödendiği tarih esas alınarak yenilenir. Yenileme ücretinin, yetki belgesinin bitim tarihinden önce ve ödeme tarihindeki geçerli yenileme ücreti olarak ödenmesi şarttır.

(2) Yetki belgesi sahipleri tarafından yetki belgelerinin yenilenmesi için yetki belgesinin geçerlilik süresinin sona erdiği tarihten itibaren 30 gün içinde müracaat edilmesi halinde ise; yetki belgesi ücreti ödeme tarihindeki geçerli tam ücretin yarısı olarak alınır ve bu ücretin ödendiği tarih esas alınarak yetki belgesi yenilenir. Yenileme ücretinin söz konusu 30 günlük süre içinde ödenmesi şarttır.

(3) Yetki belgesi sahipleri tarafından yetki belgesinin geçerlilik süresinin sona erdiği tarihten itibaren, 30 gün içinde müracaat edilmemesi veya müracaat edildiği halde yetki belgesi yenilemenin şartlarının yerine getirilmemesi halinde yetki belgesi yenileme hakkı kaybedilir. Durum en geç 10 iş günü içinde ilgili kurumlara bir yazı ile bildirilir. Ayrıca bu yazının bir örneği de bilgi ve gereği için yetki belgesi sahibine gönderilir.

(4) Bu maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarında yer alan 30 günlük süre, sadece yetki belgesi yenileme hakkı olup; bu süre bu durumdaki kişilere faaliyette bulunma hakkı vermez.

Yetki belgelerinin değiştirilmesi

MADDE 19 – (1) Yetki belgesi sahipleri, sahip oldukları yetki belgesini bir başka yetki belgesiyle değiştirebilirler. Buna göre:

a) Yetki belgesi sahiplerinin, sahip oldukları yetki belgesini, ücreti daha fazla olan bir yetki belgesi ile değiştirmek istemeleri halinde; talep edilen yetki belgesi için bu Yönetmelikte öngörülen şartları sağlamaları ve her iki yetki belgesinin değişiklik tarihindeki geçerli tam ücretleri arasındaki ücret farkını ödemeleri kaydıyla yetki belgeleri değiştirilir.

b) Yetki belgesi sahiplerinin, sahip oldukları yetki belgesini, ücreti daha az olan bir yetki belgesi ile değiştirmek istemeleri halinde; talep edilen yetki belgesi için bu Yönetmelikte öngörülen şartları sağlamaları kaydıyla her iki yetki belgesi arasındaki ücret farkının iadesi yapılmaksızın yetki belgeleri değiştirilir.

c) (a) ve (b) bentlerine göre yapılan belge değişikliklerinde yeni verilen yetki belgelerinin geçerlilik süresinin bitiş tarihi önceki yetki belgesinin bitiş tarihi olarak düzenlenir ve varsa önceki taşıt belgesine kayıtlı taşıtları için düzenlenen taşıt kartlarından ücret alınmaz.

Gerçek kişiye ait yetki belgesinin veraset yoluyla intikali

MADDE 20 – (1) Yetki belgesi sahibi gerçek kişilerin ölümü halinde kanuni mirasçıları veya onlar adına yetkili olanlar, bu durumu 180 gün içinde Bakanlığa bildirmek zorundadırlar.

(2) 180 günlük süre içinde bildirimde bulunan kanuni mirasçılar, yetki belgesi sahibi sıfatını devam ettirmek isterlerse, gerçek kişinin ölüm tarihinden başlamak üzere 2 yıl içinde durumlarını bu Yönetmelikte belirtilen şartlara uygun hale getirmek zorundadırlar.

(3) Birinci ve ikinci fıkralara göre faaliyette bulunan kanuni mirasçılar faaliyetleri süresince bu Yönetmeliğin öngördüğü yükümlülük ve sorumlulukları üstlenmiş sayılırlar.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Belgeler Üzerinde Tahrifat Yapılması, Yetki Belgelerinin Devredilemeyeceği ve Birleşmeler, Asgari Kapasite Şartının Kaybedilmesi ve Buna İlişkin Kurallar

Belgeler üzerinde tahrifat yapılması

MADDE 21 – (1) Uluslararası ikili ve çok taraflı anlaşmalarla temin edilen belgeler ile Bakanlıkça verilen yetki belgesi, taşıt belgesi, taşıt kartı ve diğer belgeler üzerinde tahrifat yapılamaz.

(2) Uluslararası ikili ve çok taraflı anlaşmalarla temin edilen belgeler ile Bakanlıkça verilen yetki belgesi, taşıt belgesi, taşıt kartı ve diğer belgelerin sahtesi yapılarak/yaptırılarak veya herhangi bir şekilde sahtesi temin edilerek kullanılamaz.

(3) Bakanlıkça verilen belgeler üzerinde tahrifat yapan yetki belgesi sahipleri ve bunlara yardımcı olanlar hakkında gerekli işlemler yapılmak üzere Bakanlıkça ilgili Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunulur.

(4) Bu Yönetmelik hükümlerine göre verilen yetki belgesi, taşıt belgesi, taşıt kartı ve diğer belgeler ile uluslararası ikili ve çok taraflı anlaşmalarla temin edilen izin belgelerinin sahtesini yaparak/yaptırarak veya herhangi bir şekilde sahtesini temin ederek kullanan veya kullanmaya teşebbüs edenler hakkında gerekli işlemler yapılmak üzere Bakanlıkça ilgili Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunulur.

Yetki belgelerinin devredilemeyeceği ve birleşmeler

MADDE 22 – (1) Yetki belgeleri, adlarına düzenlenen gerçek veya tüzel kişiler dışında başkaları tarafından kullanılamaz ve hiçbir şekilde devredilemez.

(2) Aşağıdaki haller yetki belgesi devri olarak kabul edilmez.

a) Yetki belgesine sahip tüzel kişiliklerdeki pay sahipliği satış, bağışlama veya muadili bir işlemle el değiştirebilir. Bu değişim sonunda yeni sahip ve/veya ortaklar, değişikliğin meydana geldiği tarihten itibaren 90 gün içinde bu Yönetmelikte öngörülen şartları sağlamak zorundadırlar.

b) Gerçek kişilerde, yetki belgesi sahibinin talebi üzerine; yetki belgesi, babası veya annesi veya eşi veya çocukları veya kardeşleri arasında bulunan bir gerçek kişi adına düzenlenebilir. Eğer yetki belgesi sahibine bu Yönetmeliğin geçici maddeleri ile tanınmış muafiyetler varsa; bu muafiyetler yeni yetki belgesi sahibi için geçerli olmaz. Yetki belgesinin yeni sahibi, bu değişikliğin meydana geldiği tarihten itibaren 1 yıl içinde bu Yönetmelikte öngörülen şartları sağlamak zorundadır. Babası veya annesi veya eşi veya çocukları veya kardeşleri arasında bulunan bir gerçek kişi adına düzenlenen yetki belgesinin 1 yıl geçmeden ikinci kez aynı kişiler arasında bulunan bir gerçek kişi adına düzenlenebilmesi için bu Yönetmelikte öngörülen şartların sağlanmış olması gerekir.

c) Gerçek kişilerde, yetki belgesi sahibinin talebi üzerine; yetki belgesi aldığı tarihten sonra ticaret siciline tescil edilmiş bir tüzel kişilik içinde asgari % 25 hisseye sahip olması kaydıyla, gerçek kişi adına düzenlenen yetki belgesi yeni tüzel kişi adına düzenlenebilir. Eğer yetki belgesi sahibine bu Yönetmeliğin geçici maddeleri ile tanınmış muafiyetler varsa; bu muafiyetler yeni yetki belgesi sahibi için geçerli olmaz. Yetki belgesinin yeni sahibi, bu değişikliğin meydana geldiği tarihten itibaren 1 yıl içinde bu Yönetmelikte öngörülen şartları sağlar.

(3) Tüzel kişiliklerin birleşmeleri halinde aşağıdaki kurallar uygulanır:

a) Yetki belgeli bir tüzel kişiliğin 29/6/1956 tarihli ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununa uygun olarak aktif ve pasifiyle bir başka tüzel kişiyle birleşmesi halinde; yetki belgesi, birleşilen tüzel kişilik adına unvan değişikliği gibi işlem yapılmak suretiyle düzenlenir. Bu birleşme sonunda yeni sahip ve/veya ortaklar, birleşmenin meydana geldiği tarihten itibaren 90 gün içinde bu Yönetmelikte öngörülen şartları sağlarlar.

b) Yetki belgesiz bir tüzel kişiliğin 29/6/1956 tarihli ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na uygun olarak aktif ve pasifiyle bir başka yetki belgeli tüzel kişiyle birleşmesi halinde; yeni sahip ve/veya ortaklar, birleşmenin meydana geldiği tarihten itibaren 90 gün içinde bu Yönetmelikte öngörülen şartları sağlarlar.

Asgari kapasite şartının kaybedilmesi ve buna ilişkin kurallar

MADDE 23 – (1) Yetki belgesi sahipleri;

a) Yetki belgesi alındıktan sonra taşıt belgelerinde kayıtlı taşıtlarının kazaya uğraması, yanması, müsadere edilmesi, hurdaya ayrılması veya başka bir mücbir sebepten dolayı iş göremez duruma gelmesi halinde, bu durumu değişikliğin meydana geldiği tarihten itibaren 60 gün içinde Bakanlığa bildirirler.

b) (a) bendinde belirtilen nedenlerle veya 31 inci maddenin altıncı fıkrasına göre yapılan re'sen düşümler sonucu, bu Yönetmelikteki asgari kapasitenin altına düşülmesi halinde; kapasite altına düşüldüğü tarihten itibaren, 90 gün içinde bu Yönetmelikte öngörülen asgari kapasiteyi tamamlayacak şekilde ilgili mevzuatın gerektirdiği iş ve işlemleri sonuçlandırarak yeterli sayıda/kapasitede taşıtı, taşıt belgelerine kayıt ettirirler.

c) Bu Yönetmelikte öngörülen asgari kapasitenin altına düşecek şekilde taşıt satışı yapmaları halinde bu hususu satış tarihinden itibaren 30 gün içinde Bakanlığa bildirirler ve 60 gün içinde de bu Yönetmelikte öngörülen asgari kapasiteyi tamamlayacak şekilde ilgili mevzuatın gerektirdiği her türlü iş ve işlemleri sonuçlandırarak yeterli sayıda/kapasitede taşıtı, taşıt belgelerine kayıt ettirirler.

(ç) Her takvim yılının başında taşıtların yaşları nedeniyle asgari kapasite şartının kaybedilmesi halinde; 90 gün içinde bu Yönetmelikte öngörülen asgari kapasiteyi tamamlayacak şekilde ilgili mevzuatın gerektirdiği her türlü iş ve işlemleri sonuçlandırarak yeterli sayıda/ kapasitede taşıtı, taşıt belgelerine kayıt ettirirler.

(2) Birinci fıkranın (a), (b) ve (c) bentlerindeki hükümler saklı kalmak kaydıyla, asgari kapasiteyi kaybedecek şekilde taşıt düşümü yapılamaz.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Taşıma Unsurları

Taşıtlar, Terminaller ve Taşıma İşlerinde İstihdam Edilenler

BİRİNCİ BÖLÜM

Taşıtlar

Taşıtların yaşı, cinsi ve diğer şartlar

MADDE 24 – (1) Bu Yönetmelik kapsamındaki taşımalarda kullanılacak taşıtların aşağıdaki şartlara uygun olması gerekir. Buna göre;

a) Yolcu taşımalarında;

1) A1 ve A2 yetki belgesi eki taşıt belgelerine 8 yaşından büyük olmayan ticari otomobiller kaydedilir.

2) A1 yetki belgesi eki taşıt belgelerine en fazla 20 adet, A2 yetki belgesi eki taşıt belgelerine en fazla 10 adet otomobil kaydedilir.

3) B1 ve B2 yetki belgeleri eki taşıt belgelerine asgari kapasitenin dışında kaydedilecek otobüsler 20 yaşından büyük olamaz. B1 ve B2 yetki belgeleri için asgari kapasiteyi sağlayacak sayıda özmal otobüsün ilk başvuru ve faaliyet süresince 10 yaşından büyük olmaması şarttır.

4) B1 yetki belgesi eki taşıt belgelerine, şoförü dahil en az 25 koltuk kapasitesine sahip ticari otobüsler kaydedilir.

5) B2 yetki belgesi eki taşıt belgelerine ticari otobüsler kaydedilir.

6) B3 yetki belgesi eki taşıt belgelerine 20 yaşından büyük olmayan ticari veya hususi otobüsler kaydedilir.

7) D1, D2 ve D4 yetki belgeleri eki taşıt belgelerine asgari kapasitenin dışında kaydedilecek otobüsler için yaş şartı aranmaz. D1 ve D2 yetki belgeleri için asgari kapasiteyi sağlayacak sayıda özmal otobüsün ilk başvuru ve faaliyet süresince 10 yaşından; D4 yetki belgeleri için asgari kapasiteyi sağlayacak sayıda özmal otobüsün ilk başvuru ve faaliyet süresince 19 yaşından büyük olmaması şarttır.

8) D1 yetki belgesi eki taşıt belgelerine, şoförü dahil en az 25 koltuk kapasitesine sahip ticari otobüsler kaydedilir.

9) D2 ve D4 yetki belgeleri eki taşıt belgelerine ticari otobüsler kaydedilir.

10) D3 yetki belgesi eki taşıt belgelerine yaş şartı aranmadan ticari veya hususi otobüsler kaydedilir.

11) D4 yetki belgesi eki taşıt belgelerine en fazla 10 adet otobüs kaydedilir.

12) D4 yetki belgesi eki taşıt belgelerine sadece yetki belgesi sahibinin merkez adresinin bulunduğu ilin plakasına sahip taşıtlar kaydedilir.

b) Eşya ve kargo taşımalarında;

1) C2, C3, L2 ve M3 yetki belgeleri eki taşıt belgelerine asgari kapasitenin dışında kaydedilecek taşıtlar 20 yaşından büyük olamaz. Bu yetki belgeleri için asgari kapasiteyi sağlayacak sayıda özmal taşıtların ilk başvuru ve faaliyet süresince 14 yaşından büyük olmaması şarttır.

2) C1 yetki belgesi eki taşıt belgelerine 20 yaşından büyük olmayan eşya taşımaya mahsus ticari veya hususi taşıtlar kaydedilir.

3) C2, C3 ve L2 yetki belgeleri için asgari kapasite hesabında kamyonetler dikkate alınmaz.

4) K1, K3, L1, M1, M2, N türü, P türü yetki belgeleri eki taşıt belgelerine asgari kapasitenin dışında kaydedilecek taşıtlar için yaş şartı aranmaz. Bu yetki belgeleri için asgari kapasiteyi sağlayacak sayıda özmal taşıtların ilk başvuru ve faaliyet süresince 20 yaşından büyük olmaması şarttır.

5) K2 yetki belgesi eki taşıt belgelerine yaş şartı aranmadan eşya taşımaya mahsus ticari veya hususi taşıtlar kaydedilir.

6) M ve P türü yetki belgeleri eki taşıt belgelerine eşya taşımaya mahsus ticari taşıtların yanı sıra ticari otomobiller ile ticari veya hususi iki tekerlekli motorlu araçlar da kaydedilebilir.

(2) Yetki belgesi sahiplerinin, yetki belgeleri eki taşıt belgelerine kaydedilecek/kayıtlı taşıtlarının geçerli araç muayenesinin bulunması şarttır.

(3) Yetki belgeleri eki taşıt belgelerine tahditli plakalı taşıtlar kaydedilmez.

(4) Taşıtlarla ilgili diğer hususlar;

a) Taşıtların yaşı, araç tescil belgesi kayıtlarındaki model yılından sonra gelen ilk takvim yılı esas alınarak hesaplanır.

b) Römork ve yarı römorklarda yaş şartı aranmaz.

c) İnsan dışındaki canlılar ve özelliği olan eşyaların taşınmasında kullanılan taşıtlar ile özel amaçlı/donanımlı taşıtların bu özelliklerinin araç tescil belgelerinde belirtilmesi gerekir.

ç) Asgari kapasitenin hesaplanmasında çekici sayısı kadar römork ve/veya yarı römorklar dikkate alınır.

d) Eşya taşımalarında kullanılan kamyon, römork ve yarı römorkların kapalı kasa veya tenteli veya brandalı olması şarttır. Ancak, açık olarak taşınması zorunlu olan eşya, karayolu trafik güvenliğini tehlikeye düşürmeyecek şekilde yüklenerek ve bağlanarak taşınabilir.

e) Taşıtların bu Yönetmeliğin öngördüğü şartlara uygun olup olmadığı Emniyet Genel Müdürlüğü araç tescil kayıtlarından elektronik ortamda temin edilecek bilgilere göre tespit edilir. Bakanlık, gerek görmesi halinde araç tescil belgesi, taşıtların fabrika imalatı, varsa tadilatı ile ilgili teknik özellikleri hakkında ayrıca bilgi ve belge isteyebilir.

f) Konteyner, oto, sac rulo ve benzeri eşya taşımalarında kullanılan taşıtların taşınan yüke uygun olması şarttır.

g) Taşıma kapasitesi, ağırlık ve gabari hususlarında ilgili diğer mevzuat hükümleri esas alınır.

Taşıtların özmal veya sözleşmeli olarak kullanılması

MADDE 25 – (1) 24 üncü maddedeki şartlara uygun olmak kaydıyla, taşımalarda kullanılacak taşıtların özmal veya sözleşmeli olarak kullanılmasına ilişkin kurallar aşağıdaki şekilde belirlenmiştir.

a) Yolcu taşımalarında;

1) A1, A2, B3, D3 ve D4 yetki belgesi sahipleri yalnız özmal taşıtları,

2) B1 ve B2 yetki belgesi sahipleri özmal taşıtları ile sahibi oldukları özmal taşıt sayısını geçmemek üzere ticari olarak kayıt ve tescil edilmiş sözleşmeli taşıtları,

3) D1 ve D2 yetki belgesi sahipleri özmal taşıtları ile sahibi oldukları özmal taşıt sayısının 2 katını geçmemek üzere ticari olarak kayıt ve tescil edilmiş sözleşmeli taşıtları, taşıt belgelerine kaydettirerek kullanabilirler.

b) Eşya ve kargo taşımalarında;

1) C1, C3, K ve P türü yetki belgesi sahipleri yalnız özmal taşıtları,

2) C2, L2 ve M3 yetki belgesi sahipleri özmal taşıtları ile sahibi oldukları özmal taşıt sayısını geçmemek üzere ticari olarak kayıt ve tescil edilmiş sözleşmeli taşıtları,

3) L1 yetki belgesi sahipleri özmal taşıtları ile sahibi oldukları özmal taşıt sayısının 50 katını geçmemek üzere ticari olarak kayıt ve tescil edilmiş sözleşmeli taşıtları,

4) M1, M2 ve N türü yetki belgesi sahipleri özmal taşıtları ile sahibi oldukları özmal taşıt sayısının 10 katını geçmemek üzere ticari olarak kayıt ve tescil edilmiş sözleşmeli taşıtları,

taşıt belgelerine kaydettirerek kullanabilirler.

(2) C2 ve L2 yetki belgeleri için sözleşmeli taşıt kullanım oranı hesabında kamyonetler dikkate alınmaz.

(3) 10/6/1985 tarihli ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu kapsamında sağlanan taşıtlar, bu Yönetmelikte belirtilen esaslar çerçevesinde sözleşmeli ticari taşıt olarak değerlendirilir. Bu yolla temin edilen taşıtların, finansal kiralama sözleşmesinin bitim tarihinden itibaren yetki belgesi sahibinin adına kayıt ve tescil edilmesi şarttır. Bunun sağlanamaması veya finansal kiralama sözleşmesinin bitim tarihinin uzatılmaması halinde bu taşıt veya taşıtlar yetki belgesi sahibinin taşıt belgesinden re'sen düşülür.

Taşıtların sadece bir yetki belgesine kayıtlı olma zorunluluğu

MADDE 26 – (1) Taşıtlar, sadece bir yetki belgesi eki taşıt belgesine kaydedilir.

Sözleşmeli taşıtlar için yapılacak sözleşmelerde uyulacak kurallar

MADDE 27 – (1) Taşıt sahipleri ile yetki belgesi sahipleri arasında sözleşmeli taşıtlar için yapılacak olan sözleşmelerin; tarafları ve imzalarını, taraflara verilen yetki ve görevler ile hak ve yükümlülüklerini, mali konuları, sözleşmenin süresini, feshini, düzenleme tarihini ve varsa diğer özel hükümleri ihtiva etmesi şarttır.

(2) Taşıt sahipleri ile yetki belgesi sahipleri arasında sözleşmeli taşıtlar için yapılacak olan sözleşmelerin asgari bedellerinin günün ekonomik şartlarına uygun olması zorunludur. Asgari sözleşme tutarları Bakanlıkça her yılın Aralık ayı içinde belirlenir ve müteakip yılın başından itibaren uygulanır.

(3) Birinci ve ikinci fıkralara uygun olmayan sözleşmeler reddedilir.

Taşıtlara kısa unvan yazdırma zorunluluğu

MADDE 28 – (1) A, B, C, D, L, M, N ve P türü yetki belgesi sahipleri, kısa unvanlarını faaliyetlerinde kullanacakları 4 veya daha fazla tekerlekli olan taşıtlarının en az 1 yerine görülebilecek şekilde yazdırmak zorundadırlar.

(2) Unvan ve/veya kısa unvanlarda kullanılacak sıfatların yetki belgesinin kapsamına uygun olması şarttır.

(3) Yetki belgesi sahipleri birden fazla kısa unvan kullanamazlar.

Taşıtlarda taşıt kartı bulundurma zorunluluğu ve taşıt kartında yer alacak bilgiler

MADDE 29 – (1) Yetki belgesi sahipleri, taşıt kartlarının asıllarını taşıtlarında bulundurmamak zorundadırlar.

(2) Taşıtların düzenlenirken, taşıt kartına, yetki belgesi sahibinin ticari unvanı, yetki belgesinin türü ve numarası, taşıt kartının geçerlilik süresinin başlangıç ve bitiş tarihi, taşıtın plakası, markası, cinsi, modeli, rengi ve benzeri bilgiler yazılır.

Taşıtların yetki belgelerine kayıtlı taşıtların kullanılması ve istisnai haller

MADDE 30 – (1) Yetki belgesi sahipleri; ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkralardaki haller dışında, yapacakları taşımacılık faaliyetlerinde sadece kendi taşıtlarında kayıtlı taşıtlarını kullanırlar.

(2) Yetki belgesi sahipleri; arıza, kaza ve benzeri istisnai hallerde yapacakları taşımacılık faaliyetlerinde diğer yetki belgesi sahiplerinin taşıtlarında kayıtlı özmal taşıtları geçici olmak kaydıyla kullanabilirler. Bu durumu en geç yedi iş günü içinde Bakanlığa yazılı olarak bildirmek zorundadırlar.

(3) Pay sahipliği bakımından hisselerinin asgari % 51'i aynı gerçek veya tüzel kişilere ait olan tüzel kişilerin uluslararası eşya taşımacılığı yetki belgelerinin eki taşıtlarında kayıtlı özmal taşıtlar, Bakanlıktan önceden izin alınmak suretiyle bunlar arasında müştereken kullanılabilir.

(4) P2 yetki belgesi sahipleri, yurt içi yerleşim merkezleri arasındaki taşıma işlerinde, M2 ve M3 yetki belgesi sahiplerinin taşıtlarını da kullanabilirler.

Taşıtlarda tadilat ve yakıt depoları

MADDE 31 – (1) Araçlarda yapılan tadilatların 28/11/2008 tarihli ve 27068 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Araçların İmal, Tadil ve Montajı Hakkında Yönetmeliğe uygun ve Araç Tescil Belgesine işlenmiş olması zorunludur.

(2) Tadilat yapılmak suretiyle koltuk kapasitesi artırılmış yolcu taşımaya mahsus taşıtlar yetki belgeleri eki taşıtlarına kaydedilmez.

(3) Soğutma tertibatı bulunanlar hariç römork ve yarı römorklarda yakıt deposu bulundurulamaz.

(4) Soğutma tertibatı bulunan römork ve yarı römorklarda sadece soğutma tertibatının çalıştırılması için gereken yakıt deposu bulundurulabilir.

(5) Taşıtların yakıt depolarının toplam hacimlerine Bakanlık sınırlama getirebilir.

(6) Birinci, ikinci, üçüncü ve beşinci fıkralara aykırı olan taşıtlar, durumun tespiti halinde yetki belgesi sahibinin yetki belgesi eki taşıtlarından re'sen düşülür. Bu taşıtların, nitelikleri bu Yönetmelik hükümlerine uygun hale getirildikten sonra yeniden taşıtlarına kayıt ettirilmek istenilmesi halinde ise düşüm tarihinden itibaren altmış gün geçmedikçe kayıt işlemi yapılmaz.

İKİNCİ BÖLÜM

Terminaller

Terminaller ile ilgili genel kurallar

MADDE 32 – (1) Karayolu taşımacılık faaliyetlerinin ayrılmaz bir parçası ve temel altyapısı olan ve bu Yönetmelik kapsamında şehirlerarası, yurtiçi ve uluslararası alanda faaliyet gösteren yetki belgesi sahipleri ile bunların yolcularına hizmet veren yolcu veya eşya/kargo gönderenlerine/gönderilenlerine hizmet veren eşya/kargo terminalleri, ilgili mahalli idareden gerekli tüm izinler alındıktan sonra, gerçek ve tüzel kişiler ile kamu kurum ve kuruluşları tarafından terminal işletmeciliği yetki belgesi almak suretiyle işletilebilirler.

(2) Bu Yönetmelik kapsamında şehirlerarası, yurtiçi ve uluslararası alanda faaliyet gösteren yetki belgesi sahipleri, ilgili mahalli idareden gerekli tüm izinleri alarak, bu Yönetmelikte belirtilen terminal şartlarını haiz olmak kaydıyla kendine mahsus özel terminaller inşa edebilir veya bu durumda olan terminalleri kiralayarak terminal işletmeciliği yetki belgesi almak suretiyle işletebilirler.

(3) Sebze ve meyve toptancı halleri hariç yurtiçi ve uluslararası eşya/kargo taşımalarında terminal zorunluluğu aranmaz. Sebze ve meyve toptancı hal işletmecilerinin eşya terminali işletmeciliği yetki belgesi almaları zorunludur.

(4) Terminallerde karayolu taşımacılık faaliyetinde bulunacak gerçek ve tüzel kişilerin bu Yönetmelik kapsamında yetki belgesi sahibi olmaları şarttır.

(5) İkinci fıkrada belirtilen terminaller hariç; terminallerde karayolu taşımacılık faaliyetinde bulunacak bir gerçek veya tüzel kişiye, söz konusu terminalin karayolu taşımacılık faaliyetlerine ayrılan toplam alanının en çok % 20'sine kadar olan kısmı tahsis edilebilir.

(6) Şehir içi taşımacılık faaliyetinde bulunanlar ile bunların yolcuları ve eşya/kargo gönderenlerine/gönderilenlerine hizmet veren terminaller bu Yönetmeliğin kapsamı dışındadır.

Terminallerin sahip olması gereken fiziki özellikler

MADDE 33 – (1) Terminallerde bulunması gereken asgari fiziki özelliklerin aşağıda belirtilen şekilde olması şarttır:

a) Yurtiçi ve uluslararası yolcu terminalleri;

1) Terminallerin en az 2.000 m² alan üzerinde, belediye imar planlarına uygun, yol ağlarıyla bağlantısı olan, varsa belediye altyapısıyla irtibatlandırılmış yoksa bu tür altyapıları oluşturulmuş, taşıtlar için peronlar, park yerleri, gerektiğinde bunların bakım ve ikmal yapabilecekleri alanları bulunan, açık ve kapalı alanlarında yeterli yangın önleme, söndürme ve alarm ile aydınlatma sistemleri ve araçları bulunan, çevre düzenlemesi yapılmış, engellilerin ihtiyaçlarını karşılayan ve çevreleri güvenlik açısından yeterli ihata duvarı veya tel örgü ile çevrilmiş bir altyapıya sahip olması ve terminale giriş çıkışların karayolu trafiğini olumsuz etkilememesi şarttır. Bu terminallerde, yolcuların şehir içi ulaşımını sağlayan servis araçları, ticari taksiler ile özel otomobiller için indirme, bindirme ve park yapacakları yeterli bir alan da bulunmalıdır.

2) (1) numaralı alt bentde belirtilen altyapı üzerine inşa edilecek üst yapıların ise; sıcaktan ve soğuktan korunmuş bir ortamda, yolcular için bilet satış yeri, yeterli sayıda bay ve bayan tuvaleti ile oturma yerleri, haberleşme ve iletişim, acil sağlık yardımı, polis ve zabıta birimi, beslenme, ibadet, emanet ve benzeri asgari ihtiyaçları karşılayacak şekilde rahat, sağlıklı ve güvenli olması şarttır.

b) Yurtiçi ve uluslararası eşya/kargo terminalleri;

1) Terminallerin en az 2.000 m² alan üzerinde, belediye imar planlarına uygun, yol ağlarıyla bağlantısı olan, varsa belediye altyapısıyla irtibatlandırılmış yoksa bu tür alt yapıları oluşturulmuş, ilgililer için yükleme, boşaltma, depolama, istifleme ve aktarma alanları ile eşya taşımaya mahsus her türlü taşıtın yükleme, boşaltma yapabileceği yanaşma yeri ve park yerinin bulunması, çevrelerinin güvenlik açısından yeterli ihata duvarı veya tel örgü ile çevrilmiş bir alt yapıya sahip olması ve terminale giriş çıkışların karayolu trafiğini olumsuz etkilememesi şarttır. Bu terminallerde, taşımacıların/gönderenlerin/çalışanların araçları ile ticari taksiler için park yapacakları yeterli bir alan da bulunmalıdır.

2) (1) numaralı alt bentde belirtilen altyapı üzerine inşa edilecek ve taşımacıların/gönderenlerin/çalışanların kullanacakları üst yapıların ise; sıcaktan ve soğuktan korunmuş bir ortamda, yeterli sayıda bay ve bayan tuvaleti ile dinlenme yerleri, haberleşme ve iletişim, beslenme, ibadet ve benzeri asgari ihtiyaçları karşılayacak şekilde rahat, sağlıklı ve güvenli olması şarttır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Taşıma İşlerinde İstihdam Edilenler

Taşıma işlerinde nitelikli ve yeterli personel istihdamı

MADDE 34 – (1) Yetki belgesi sahipleri, faaliyetleri süresince hizmetlerini yürütebilecek niteliklere sahip ve yeterli sayıda personel bulundurmakla yükümlüdürler.

(2) Yetki belgesi sahipleri, nitelikli ve yeterli sayıda personel istihdam etmemeleri durumunda doğacak her türlü zarardan sorumludurlar.

(3) 3/9/2004 tarihli ve 25572 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Karayolu Taşımacılık Faaliyetleri Mesleki Yeterlilik Eğitimi Yönetmeliği hükümleri saklıdır.

Taşıma işlerinde istihdam edilenlerin hakları ve sorumlulukları

MADDE 35 – (1) Taşıma işlerinde istihdam edilenler aşağıdaki hak ve sorumluluklara sahiptir:

a) Taşıma işlerinde istihdam edilenler hizmet akdine tabidir. Hizmet akdi yapılmadan personel istihdam edilemez.

b) Yetki belgesi sahipleri, çalışanlarının ücretlerini, sosyal güvenlik ve özlük haklarını zamanında ve tam olarak vermek zorundadırlar.

c) Taşıma işlerinde istihdam edilenler üstlendikleri hizmetle ilgili görev ve sorumluluklarını yerine getirmek zorundadırlar. İşyeri ve iş güvenliğini tehlikeye düşürecek fiil ve eylemlerde bulunamazlar.

ç) Yapılacak denetimlerde hizmet akdi yapılmaksızın personel istihdamının tespiti halinde durum Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bildirilir.

Şoförlerde aranacak nitelik ve şartlar

MADDE 36 – (1) Bu Yönetmelik kapsamındaki faaliyetlerde çalışan/çalıştırılan şoförlerin;

a) Taşıtın niteliğine uygun sürücü belgesine sahip olmaları,

b) İlgili mevzuatın öngördüğü mesleki yeterlilik belgesine sahip olmaları,

c) Büyük otobüs kullananlarının 26 yaşından gün almış olmaları,

ç) 63 yaşından gün almamış olmaları,

d) Bedeni ve psikoteknik açıdan sağlıklı olduklarını gösteren bir sağlık raporunu yetkili sağlık kuruluşlarından her beş yılda bir almaları,

e) Tehlikeli madde taşıyan taşıtları kullananlarının, ilgili mevzuatın öngördüğü eğitimi aldığını gösteren belgeye sahip olmaları,

f) Uyuşturucu, silah, insan ve gümrük kaçakçılığı ile terör suçlarından dolayı hürriyeti bağlayıcı ceza almamış olmaları,

şarttır.

(2) D3 veya K2 yetki belgesi alan ve tek araç sahibi olan gerçek kişilerin kendi adlarına tescil edilmiş taşıtı bizzat kendilerinin sürücü olarak kullanmaları halinde; bu kişilerden birinci fıkranın (b), (c), (ç) ve (d) bentlerindeki şartlar aranmaz.

Şoförlerin çalışma ve dinlenme süreleri

MADDE 37 – (1) Şoförler ve bunları çalıştıran yetki belgesi sahipleri, çalışma ve dinlenme süreleri bakımından 20/7/1999 tarihli ve 4411 sayılı Kanunla katılmamız uygun bulunan Uluslararası Karayolu Taşımacılığı Yapan Taşıtlarda Çalışan Personelin Çalışmalarına İlişkin Avrupa Anlaşması (AETR) ile 13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu ile 18/7/1997 tarihli ve 23053 mükerrer sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Karayolları Trafik Yönetmeliği hükümleri ve ilgili diğer mevzuata uymak zorundadırlar.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Taşıma Düzeni BİRİNCİ BÖLÜM

Yolcu Bileti, Taşıma Sözleşmesi, Bagaj, Taşıma Senedi ve Sevk İrsaliyesi

Yolcu bileti

MADDE 38 – (1) Tarifeli yolcu taşımalarında yolcu bileti düzenlenir.

(2) Tarifeli yolcu taşımalarında, her yolcu için ayrı ayrı yolcu bileti düzenlenmesi zorunludur.

(3) Yolcu biletinde, yetki belgesi sahibi taşımacının adı/unvanı, adresi, vergi dairesinin adı ve hesap numarası ile yolcunun adı, soyadı, kalkış ve varış yeri, koltuk numarası, hareket tarihi ve saati, taşıma ücreti, biletin seri ve müteselsil sıra numarası ve düzenleme tarihinin yer alması zorunludur.

(4) Yetkili acenteler aracılığı ile düzenlenen yolcu biletlerinde ise; üçüncü fıkradaki bilgilere ek olarak acentenin adı, unvanı, adresi, vergi dairesinin adı ve hesap numarasının yer aldığı bilgilerin/kaşenin bulunması/basılması zorunludur.

(5) Yolcular için ayrılmış oturma yerlerinin numaralandırılması zorunludur.

(6) Yolcular için ayrılmış ve numaralandırılmış olan oturma yerlerinin dışında yolcu taşınamaz.

(7) Bir yolcuya satılmış olan oturma yeri bir başkasına satılamaz.

(8) Yetki belgesi sahipleri her seferde 1 yolcu ile bu seyahatte görevli olmayan en fazla 2 personelini bilet keserek ücretsiz taşıyabilirler.

(9) Yetki belgesi sahipleri, otobüs hareket saatinin 24 saat öncesine kadar yapılacak müracaatlarda, bilet ücretinin tamamını iade etmek, otobüs hareket saatinden 12 saat öncesine kadar yapılacak müracaatlarda ise 6 ay geçerli açık bilet düzenlemek zorundadırlar.

Taşıma sözleşmesi

MADDE 39 – (1) Tarifersiz yolcu taşımalarında taşıma sözleşmesi yapılır.

(2) Tarifersiz yolcu taşımalarında taşıma sözleşmesi yapılması zorunludur.

(3) Taşıma sözleşmelerinde, akit tarafların adı, soyadı veya unvanları, kalkış ve varış yeri, taşıma güzergahı, taşımanın yapılacağı gün/günler ve saat/saatler, taşınacak yolcu sayısı, taşıma ücretinin belirtilmesi ve her seferde taşınan yolcuların numaralandırılmış oturma yerlerine göre düzenlenmiş yolcu isim listesinin bulunması zorunludur.

(4) Yapılan taşıma sözleşmesine uygun fatura düzenlenmesi ve bir nüshasının yapılacak denetimlerde ibraz edilmek üzere seyahat esnasında taşıt üzerinde bulundurulması zorunludur.

(5) Yolcular için ayrılmış oturma yerlerinin numaralandırılması zorunludur.

(6) Yolcular için ayrılmış ve numaralandırılmış oturma yerlerinin dışında yolcu taşınamaz.

Yolcu taşımalarında bagaj

MADDE 40 – (1) Yolcunun 30 kilograma kadar olan bagajı ücretsiz taşınır. Bagajlar yolcuların numaralandırılmış oturma yerlerine göre etiketlenir.

(2) Taşıtın bagaj taşınmasına mahsus bölümleri dışında eşya taşınamaz.

(3) Sahipsiz bagaj taşınamaz.

(4) Taşıtın izin verilen azami yüklü ağırlığını aşacak şekilde bagaj yüklenemez ve taşınamaz.

(5) Yolcu beraberinde olmayan ticari eşya ve kargo taşınamaz.

(6) Özel kafeslerinde kedi, köpek ve kuş gibi evcil hayvanlar bagaj taşımaya mahsus bölümlerde taşınabilir. Taşıtın içinde yolcularla birlikte canlı hayvan taşınamaz. Gerekli hallerde, yolcu alınmaksızın evcil hayvanların taşıtın içinde taşınabileceği özel sefer ve servisler düzenlenebilir.

(7) Yolcu taşımalarında, tehlike oluşturabilecek yanıcı, yakıcı, parlayıcı, patlayıcı, zehirli, bulaşıcı, radyoaktif ve benzeri nitelikteki yolcu eşyası taşıtın bagaj bölümü de dahil olmak üzere taşınamaz.

Taşıma senedi ve sevk irsaliyesi

MADDE 41 – (1) Yurtiçi eşya ve kargo taşımalarında taşıma senedi düzenlenmesi zorunludur.

(2) 29/6/1956 tarihli ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun ilgili hükümleri saklı kalmak kaydıyla, taşıma senedinde taşımacı, gönderen ve alıcının unvanları, adresleri, iletişim bilgileri, eşyanın cinsi, miktarı, teslim alma ve teslim edilme yerleri, taşıma süresi, taşıma ücreti, taşımacının vergi numarasının belirtilmesi zorunludur.

(3) Yetki belgesi sahiplerinin, yurtiçi eşya taşımalarında ilgili mevzuatın öngördüğü usule göre gönderen tarafından düzenlenmiş sevk irsaliyesini taşıtlarında bulundurmaları zorunludur.

(4) Uluslararası eşya taşımalarında, uluslararası geçerliliği olan belgeler kullanılır ve taşıma senedi düzenlenmesi ve sevk irsaliyesi bulundurma şartları aranmaz. Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşma ve sözleşmelerin hükümleri saklıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

Sorumluluk, Yükümlülük ve Haklar

Yetki belgesi sahiplerinin sorumlulukları

MADDE 42 – (1) Yetki belgesi sahipleri; yolcu ve eşya taşımalarının ilgili kanunlara, kararnamelere, yönetmeliklere ve diğer mevzuata, Türkiye'nin taraf olduğu anlaşma ve sözleşmelere uygun olarak yürütülmesinden sorumludurlar.

(2) Yetki belgesi sahipleri, kendi adlarına acentelerinin acentelik sıfatıyla yapmış oldukları faaliyet ve işlemlerden sorumludurlar.

(3) Acenteler ve taşıma işleri komisyoncuları; bu sıfatla yapmış oldukları faaliyet ve işlemlerden, taşımacılar ile müştereken ve müteselsilen sorumludurlar.

(4) Yetki belgesi sahipleri, yolcu ve eşyanın güvenlik içinde taşınmasından sorumludurlar.

(5) Yolcu taşımacıları, duraklamalar dahil olmak üzere taşıtın kalkış noktasından varış noktasına kadar olan seyahati süresince meydana gelebilecek bir kaza nedeniyle yolcunun ölümü, yaralanması ya da eşyasının zarara uğramasından dolayı sorumludurlar.

(6) Yetki belgesi sahipleri, 24/4/1930 tarihli ve 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nda ön görülen tedbirler, kaideler ve yasaklamalara uygun olarak faaliyette bulunmaktan sorumludurlar.

(7) Yolcu taşımacıları, taşıma sırasında yolcuya ikram ettikleri yiyecek ve içecek maddelerinin 9/6/1998 tarihli ve 23367 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Gıdaların Üretimi Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Yönetmeliğe uygun olmasından sorumludurlar.

(8) Yetki belgesi sahipleri, çevreyi ve insan sağlığını koruma, çevre kirliliğini önleme amacıyla yürürlüğe konulan mevzuat hükümlerini bilmek ve faaliyetlerini bunlara uygun olarak yürütmekten sorumludurlar.

(9) Yetki belgesi sahipleri, taşıdıkları eşya ve kargonun; satılması, sevk edilmesi ve ticareti yasaklanmış olan bir eşya veya kargo olmamasından sorumludurlar.

(10) Eşya ve kargo taşımacılığı alanında yetki belgesi sahibi olanlar, eşya ve kargoları teslim aldıkları andan teslim edinceye kadar, eşyanın ve kargonun tamamen veya kısmen kaybindan, zayıından, hasara uğramasından, çalınmasından, güvenliğini sağlamaktan, teslim alınan şeklini muhafaza etmekten, korunması ve taşınmasından sorumludurlar.

(11) Yetki belgesi sahiplerinin sorumluluğu ile ilgili olarak, uluslararası anlaşmalar ve sözleşmelerde yer alan hükümler saklıdır.

Yetki belgesi sahiplerinin yükümlülükleri

MADDE 43 – (1) Yetki belgesi sahipleri, yolcuların sağlıklı, rahat ve güvenli bir yolculuk yapmasını sağlayacak tedbirleri almak, yolcu, eşya ve kargoyu güvenli bir şekilde taahhüt ettiği yere kadar götürmekle yükümlüdürler.

(2) Yetki belgesi sahipleri, ilgili mevzuat hükümlerine uygun bir taşıtı, nitelikli şoför ve yardımcı personel ile sefere göndermek, şoförlerinin sürücü ve mesleki yeterlilik belgelerinin yanlarında bulunup bulunmadığını kontrol etmek, geçerli araç muayenesi olmayan ve teknik şartlara uymayan taşıtlarının trafiğe çıkmasına engel olmak, güzergah mesafesini dikkate alarak yeteri kadar şoför bulundurmakla yükümlüdürler.

(3) Tarifeli yolcu taşımaları biletsiz, tarifersiz yolcu taşımaları taşıma sözleşmesiz, eşya taşımaları ise taşıma senetsiz yapılamaz. Yetki belgesi sahipleri, yaptıkları bu sözleşmelere uymakla yükümlüdürler.

(4) Yolcu taşımacıları ve acenteleri, bilet satışı yaptıkları terminallerde ve çevresinde yolcuları yönlendirmek için personel istihdam edemez, çalıştıramaz ve bunlardan yararlanamazlar.

(5) Yolcu taşımacıları, şoförlerinin seyahat esnasında yolcularla veya personelle uzun süreli sohbet etmelerini ve ses ve görüntü cihazlarını yönetmelerini önlemek, yol ve seyir güvenliğini tehlikeye düşürmemek için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdürler. Seyahat esnasında ses ve görüntü cihazlarının yönetimi yardımcı personel tarafından yapılır.

(6) Yetki belgesi sahipleri, bu Yönetmelik kapsamındaki faaliyetlerini, Bakanlığa bildirdikleri merkez ve şubeleri ile varsa acentelerinin adreslerinde yürütmekle yükümlüdürler. Bakanlığa bildirilmeyen yerlerde faaliyette bulunamazlar.

(7) B1 ve/veya D1 yetki belgesi alanlar, yetki belgesinin verildiği tarihten itibaren 60 gün içinde firmalarına ait sürekli faal olacak bir internet sitesi kurmak, bu sitelere erişim adresini Bakanlığa bildirmek, kurulacak sitede geçerli hat, güzergah, ücret ve zaman tarifeleri, şube ve acente ile kendilerine ait iletişim ve benzeri bilgilere yer vermekle yükümlüdürler.

(8) Yetki belgesi sahipleri, bu Yönetmelikte belirtilen zorunlu sigortaları bulunmayan taşıtları trafiğe çıkarmamakla yükümlüdürler.

(9) Karayolları alt yapısı, işletilmesi, trafik, doğal afetler, meteorolojik şartlar ile arıza ve kaza hali dahil, seyahat esnasında meydana gelen ve beklenmeyen durumlarla ilgili olarak ortaya çıkan ve taşımanın devamına engel olan sebeplerin, belirsiz bir süre beklemeyi mecburi kılması veya varış noktasına kadar gerekli zamanın bir katından daha fazla beklemeyi gerektirmesi halinde, yetki belgesi sahibi, imkan olduğu takdirde bir başka güzergahı izleyerek taşımayı tamamlamak, aksi halde yolcuyla güzergah üzerinde yolcunun dilediği bir yere kadar götürmek veya yolcu, eşya ve kargoyu hareket noktasına geri getirmekle yükümlüdür. Bu gibi hallerde, yolcunun eşyası ile eşya ve kargo sahibinin bütün hakları saklı olup, yetki belgesi sahipleri herhangi bir ek ödeme veya benzeri talepte bulunamazlar.

(10) C2, C3, K1, K3, L türü, N türü ve R türü yetki belgesi sahipleri; eşya taşımalarında teslim alma noktası ile teslim etme noktası arasında makul bir taşıma ve teslimat süresi taahhüdünde bulunmak ve taahhüt ettikleri süre içinde eşyayı yerine ve alıcısına ulaştırmakla yükümlüdürler.

(11) M ve P türü yetki belgesi sahipleri; teslim aldıkları eşyayı, teslim aldıkları günden itibaren, iliçi taşımalarda en geç 2 gün, yurtiçi taşımalarda en geç 3 gün, uluslararası taşımalarda ise en geç 15 gün içinde taşımak ve bu süreler içinde teslimat şekline uygun olarak alıcısına ulaştırmakla yükümlüdürler.

(12) M ve P türü yetki belgesi sahipleri, eşyayı gönderilene teslim ederken gönderilenin kimlik bilgilerini almak ve kaydetmekle yükümlüdürler.

(13) Yetki belgesi sahipleri, altışar aylık süre ile yılda iki kez şoförlerinin ceza puanı durumunu Emniyet Genel Müdürlüğünden öğrenmek ve ceza puanı 50 ve üzerinde olan şoförlerinin eğitilmesi ve kendi iç denetimleri yönünden gerekli tedbirleri almakla yükümlüdürler.

(14) Yetki belgesi sahiplerinin faaliyetleri esnasında bu Yönetmeliğin 12 nci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde belirtilen kişiler hakkında dolandırıcılık, dolanlı iflas, sahtecilik, kaçakçılık, güveni kötüye kullanma, hırsızlık, rüşvet suçlarından yargı organları tarafından verilmiş ve kesinleşmiş mahkûmiyet kararı oluşması halinde, bu kişiler mesleki saygınlık niteliğini kaybetmiş olurlar. Yetki belgesi sahipleri, bu kişilerle ilgili gerekli iş ve işlemleri 90 gün içinde yaparak, durumlarını bu Yönetmeliğin 12 nci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine uygun hale getirmekle yükümlüdürler.

(15) Yetki belgesi sahipleri, ilk yetki belgesi aldıkları tarihten itibaren 6 ay içinde, mesleki yeterlilik ile ilgili aşağıdaki yükümlülüklerini yerine getirmek ve faaliyetleri süresince muhafaza etmekle yükümlüdürler. Buna göre;

a) B1, C2, D1, L1, L2, M2, M3, N2, P2, R1, R2 ve T1 yetki belgesi sahiplerinin, en az birer adet üst düzey yönetici ve orta düzey yönetici türü mesleki yeterlilik belgesine sahip olmaları veya bu nitelikleri haiz kişi veya kişileri istihdam etmeleri,

b) A, F, G ve H türleri ile B2, C3, D2, K3, M1, N1, P1, T2 ve T3 yetki belgesi sahipleri ile tüzel kişiliği haiz K1 yetki belgesi sahiplerinin, en az birer adet orta düzey yönetici türü mesleki yeterlilik belgesine sahip olmaları veya bu nitelikleri haiz kişi veya kişileri istihdam etmeleri,

c) Yetki belgesi sahiplerinin, (a) ve (b) bentlerinde belirtilen kişi/kişilerin herhangi bir sebeple ayrılmaları halinde bu eksikliği en geç otuz gün içinde gidermeleri, şarttır.

(16) Yetki belgesi sahipleri, faaliyetleri ile ilgili bilgileri içeren ve Bakanlıkça belirlenmiş formlara uygun olarak düzenlenen faaliyet raporlarını Bakanlığa göndermekle yükümlüdürler.

(17) Yetki belgesi sahipleri, bu Yönetmeliğin 36 ncı maddesinde belirtilen nitelikleri haiz şoförleri çalıştırmakla yükümlüdürler.

(18) Yetki belgesi sahipleri;

a) Çalışanlarının ücret ve çalışma şartlarına,

b) Şoförlerin çalışma ve dinlenme sürelerine,

c) Araçların ağırlık ve boyutlarına,

ç) Yol ve araç güvenliğine,

d) Çevrenin korunmasına,

ilişkin kurallara uygun faaliyette bulunmakla yükümlüdürler.

(19) Yetki belgesi sahipleri olağanüstü hal ve savaş halleri için Bakanlıkça hazırlanan taşıma hizmetlerine ilişkin planların kendileriyle ilgili gereklerini yerine getirmekle yükümlüdürler.

(20) Yetki belgesi sahipleri, faaliyetleriyle ilgili olarak Bakanlıkça yayımlanan tebliğlere, yönergelere ve genelgelere uymakla yükümlüdürler.

(21) Yetki belgesi sahipleri, gerçek veya tüzel kişiliklerinin son bulması veya herhangi bir sebeple faaliyetlerini bırakmaları halinde, bu hallerin gerçekleştiği tarihten itibaren otuz gün içinde Bakanlığa yazılı bilgi vermek ve yetki belgeleri, varsa taşıt belgeleri ve taşıt kartlarının asıllarını Bakanlığa iade etmekle yükümlüdürler.

(22) Yetki belgesi sahibi gerçek ve tüzel kişiler; unvan, adres, vergi dairesi, ortaklık, hisse devri (halka açık sermaye şirketlerinde hamiline yazılı hisse devirleri hariç), sermaye miktarı, yönetici, acentelik sözleşmeleri ve taşıtlara ilişkin değişiklikleri, değişikliğin meydana geldiği tarihten itibaren 60 gün içinde Bakanlığa bildirmekle yükümlüdürler.

(23) Yetki belgesi sahibi gerçek ve tüzel kişiler; temsil ve/veya ilzama yetkili şahıslara ilişkin değişiklikleri, değişikliğin meydana geldiği tarihte Bakanlığa bildirmekle yükümlüdürler. Aksi halde, değişiklik bildirilinceye kadar, değişiklik öncesi Bakanlığa bildirilmiş temsil ve/veya ilzama yetkili şahısların taleplerine göre iş ve işlemler gerçekleştirilir.

(24) Yolcu taşımacılığı yetki belgesi sahipleri, zorunlu karayolu taşımacılık mali sorumluluk sigortası tazminatına yol açan bir kazaya karışmaları halinde; kazaya, zarara veya olayla ilgili olarak açılacak davalara ilişkin bilgi ve belgeleri 30 gün içinde sigorta şirketine vermekle yükümlüdürler.

(25) Yolcu taşımacılığı yetki belgesi sahipleri, taşıtlarında, yolcularını bilgilendirme amaçlı duyurular dışında, ortama sesli ve/veya görüntülü yayın veremezler. Bu taşıtlarda sesli ve/veya görüntülü yayın yapılmak istenilmesi halinde; bu yayınların bireysel (kapalı devre) yapılmasını sağlamakla yükümlüdürler.

(26) Yetki belgesi sahipleri, verdikleri hizmetlerden özürülülerin kolaylıkla ve yeterli derecede yararlanması için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdürler.

(27) Yetki belgesi sahipleri, 7/6/1939 tarihli ve 3634 sayılı Milli Müdafaa Mükellefiyeti Kanunu çerçevesindeki sorumluluklarını yerine getirmekle yükümlüdürler.

(28) Yolcu taşımacılığı yetki belgesi sahipleri, taşıtlarında her 14 koltuk için en az 1 adet boyun korsesi bulundurmakla yükümlüdürler.

(29) Yetki belgesi sahipleri düzenledikleri yolcu bileti, taşıma sözleşmesi ve taşıma senedine bu Yönetmeliğe aykırı hüküm koyamazlar.

(30) Yetki belgesi sahiplerinin yükümlülüğü ile ilgili olarak, uluslararası anlaşmalar ve sözleşmelerde yer alan hükümler saklıdır.

Acentelerin sözleşme yükümlülükleri

MADDE 44 – (1) Acenteler, adlarına bilet satışı veya taşıma senedi tanzim edecekleri yetki belgesi sahipleriyle, acentelik sözleşmesi yaparak bunları yetki belgelerine kayıt

ettirmek zorundadırlar. Acenteler, sadece sözleşme yaparak yetki belgelerine kayıt ettirdikleri yetki belgesi sahipleri adına iş ve işlem yapabilirler.

(2) Acentelik sözleşmelerinin; tarafları ve imzalarını, kapsamını, taraflara verilen yetki ve görevler ile hak ve yükümlülüklerini, mali konuları, sözleşmenin geçerli olduğu yeri, sözleşmenin süresini, feshini, düzenleme tarihini ve varsa diğer özel hükümleri ihtiva etmesi şarttır.

(3) F1 ve F2 yetki belgesi sahipleri, en fazla 10 adet taşımacıyla sözleşme yapabilirler. Ancak, Maliye Bakanlığınca onaylı elektronik ortamda bilet düzenleme ve acentelerine düzenlettirme imkanına sahip olan taşımacı yetki belgesi sahipleri bu sayıya dahil edilmez.

(4) G1 ve G2 yetki belgesi sahipleri; en fazla 10 adet yetki belgesi sahibiyle, sözleşme yapabilirler.

(5) G3 ve G4 yetki belgesi sahipleri; en fazla 2 adet kargo veya dağıtım işletmecisiyle sözleşme yapabilirler.

(6) G1 yetki belgesi sahipleri, N türü yetki belgesi sahipleri ile sözleşme yaparak acenteliklerini üstlenmeleri halinde, her il için sadece bir N1 ve/veya N2 yetki belgesi sahibinin unvanı altında faaliyette bulunabilir ve başka tür yetki belgesi sahibi ile sözleşme yapamazlar.

Gönderenin, yolcunun, şoför ve diğer personelin sorumluluğu

MADDE 45 – (1) Gönderen, gönderilerini, ilgili kanunlara ve diğer mevzuata uygun bir şekilde taşımayı yapacak yetki belgesi sahibine teslim etmekten sorumludur.

(2) Gönderen; eşyanın cinsi, miktarı, nitelikleri, istifleme şekli, kalkış ve varış noktası, gönderilenin adı ve adresi ile kimliğini ibraz etmek suretiyle kendi adres ve kimlik bilgileri gibi diğer önemli bilgileri tam ve doğru olarak yetki belgesi sahibine bildirmek zorundadır. Yanlış ve eksik bildirimlerden doğacak sorumluluk gönderene aittir. Yetki belgesi sahibi, gönderenin bildirmek zorunda olduğu bilgileri vermemesi halinde taşımayı yapmaz. Taşımayı yaparsa, sorumluluk yetki belgesi sahibine ait olur.

(3) Gönderen; satılması, sevk edilmesi ve ticareti yasak olan bir eşyayı veya kargoyu gönderemez, yetki belgesi sahipleri de bunu taşıyamaz. Aykırı hareket halinde gönderen ve yetki belgesi sahibi sorumlu olur.

(4) Yetki belgesi sahibi bir ihbar veya şüphe halinde en yakın resmi güvenlik birimi görevlileri huzurunda gönderene ait eşyayı kontrol ettirebilir. Kontrolle ilgili bir tutanak düzenlenir.

(5) Uluslararası eşya taşımacılığı yapan yetki belgesi sahipleri, 7/12/1993 tarihli ve 3939 sayılı Kanunla katılmamız uygun bulunan Eşyaların Karayolundan Uluslararası Nakliyatı İçin Mukavele Sözleşmesi (CMR) ile Bu Sözleşmeye Ek Protokol hükümlerine uygun olarak gönderene ait eşyayı kontrol ettirebilirler.

(6) Gönderen; gönderilerini teslim etmeden önce taşımayı gerçekleştirecek gerçek veya tüzel kişinin yetki belgesi sahibi olup olmadığını kontrol etmekten/ettirmekten sorumludur.

(7) Yolcular, trafiğin seyir ve güvenliğini tehlikeye düşürecek, diğer yolcuları rahatsız edecek, genel ahlaka ve adaba aykırı tutum ve davranışlarda bulunamazlar. Taşıtın teknik donanımını olumsuz etkileyebilecek hiçbir cihazı kullanamazlar.

(8) Yolcular seyahat süresince yolcu biletlerini yanlarında bulundurmamak zorundadırlar.

(9) Taşıt şoförü ve yolculara hizmet eden personel; trafiğin seyir ve güvenliğini tehlikeye düşürecek, yolcuları rahatsız edecek, genel ahlaka ve adaba aykırı tutum ve davranışlarda bulunamaz.

(10) Gönderenler ve yolcular taşımacının güvenlik yönünden almış olduğu tedbirlere uyarlar, aksi halde doğacak sonuçlardan sorumlu olurlar.

Hizmetten yararlananların hakları

MADDE 46 – (1) Yetki belgesi sahiplerinin bu Yönetmelik kapsamında verdikleri hizmetlerden yararlananlar, 23/2/1995 tarihli ve 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ile sağlanan tüketicinin korunması haklarına sahiptirler.

(2) Yetki belgesi sahipleri hizmetten yararlananlara kusursuz hizmet vermek zorundadırlar. Kusursuz hizmet, hizmetten yararlananların hakkıdır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Sigorta

Sigorta yaptırma zorunluluğu

MADDE 47 – (1) Yolcu taşımalarında, yetki belgesi sahipleri; yolcuya gelebilecek bedeni zararlar için bu Yönetmeliğin 42 nci maddesinin beşinci fıkrasından doğan sorumluluklarını sigorta ettirmek zorundadırlar.

(2) Uluslararası yolcu taşımalarında, seyahatin Türkiye hudutları dışındaki bölümü ile ilgili sigorta konusu Hazine Müsteşarlığınca yapılan düzenlemelere tabidir.

Yapılması zorunlu sigortalar

MADDE 48 – (1) Bu Yönetmelik kapsamındaki yolcu taşımalarında; Kanunun 18 inci maddesinde tanımlanan Zorunlu Karayolu Taşımacılık Mali Sorumluluk Sigortası ile Karayolu Yolcu Taşımacılığı Zorunlu Koltuk Ferdi Kaza Sigortası yaptırılması zorunlu olan sigortalardır.

Sigortasız taşıma yapılamayacağı

MADDE 49 – (1) Taşıt belgelerinde kayıtlı özmal ve sözleşmeli tüm taşıtları için Zorunlu Karayolu Taşımacılık Mali Sorumluluk Sigortası ve Karayolu Yolcu Taşımacılığı Zorunlu Koltuk Ferdi Kaza Sigortası yaptırmayan yetki belgesi sahipleri yolcu taşımacılığı yapamaz.

(2) Birinci fıkrada belirtilen sigortaları olmayan taşıtların terminallerden çıkışlarına ve trafiğe katılmalarına yetkili görevliler tarafından izin verilmez.

(3) Denetimler sırasında birinci fıkrada belirtilen sigortaların yapılmadığı ortaya çıkarsa, taşımanın başlamış olması halinde, taşımanın devamına ilgili denetim elemanlarınca en yakın yerleşim noktasına kadar izin verilir, bu yerleşim noktasında gerekli sigortanın yaptırılması halinde taşımaya devam edilir.

Sigorta poliçesinin aslının verilmesi zorunluluğu

MADDE 50 – (1) Yetki belgesi sahipleri, taşıt belgelerinde kayıtlı taşıtlarına ait Zorunlu Karayolu Taşımacılık Mali Sorumluluk Sigortası ile Karayolu Yolcu Taşımacılığı Zorunlu Koltuk Ferdi Kaza Sigortası poliçelerini, geçerlilik süreleri sona ermeden önce yaptırarak, yeni düzenlenen poliçelerin aslını süresi sona eren poliçelerin bitim tarihinden itibaren onbeş gün içinde Bakanlığa vermek zorundadırlar.

(2) Birinci fıkradaki zorunluluk; sigorta poliçelerine ilişkin kontrollerin elektronik ortamda yapılabilmesi imkanına bağlı olarak Bakanlıkça kaldırılabilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İstatistik, Bilgi Paylaşımı, Kamu Hizmeti Yükümlülüğü ve Sözleşmesi, Olağanüstü

Hal ve Savaşta Taşımanın Planlanması

İstatistik

MADDE 51 – (1) Bakanlıkça, karayolu taşımacılık faaliyetlerinin genel seyrinin tespiti ve politika oluşturulması bakımından bu faaliyetlere ilişkin güvenilir verilere dayalı istatistikler oluşturulur.

(2) Bakanlık istatistiklerin oluşturulmasında yetki belgesi sahiplerinin göndereceği faaliyet raporlarından da yararlanır. Hangi yetki belgesi sahiplerinin nasıl bir takvime bağlı olarak faaliyet raporu gönderecekleri Bakanlıkça yayımlanacak bir genelge ile belirlenir.

(3) Bakanlık oluşturduğu istatistikleri gerektiğinde yayımlar.

Bilgi paylaşımı

MADDE 52 – (1) Bu Yönetmelik kapsamındaki faaliyetler, bu faaliyetleri yürüten gerçek ve tüzel kişiler ile kullanılan araçlara ait Bakanlıkça elektronik ortamda tutulan verilerin ilgili kamu idareleriyle; ilgili kamu idarelerince elektronik ortamda tutulan ve Bakanlıkça ihtiyaç duyulan verilerin de Bakanlıkla paylaşımı esastır.

(2) Bakanlıkça gerek görülmesi halinde; birinci fıkraya göre Bakanlıkça elektronik ortamda tutulan veriler, tabi olduğu usul ve esaslar ilgili bakanlıklarca yayımlanan

yönetmeliklerle belirlenen ve ilgili kamu idarelerinin denetimine tabi kuruluşlarla; bu kuruluşlarca elektronik ortamda tutulan veriler de Bakanlıkta paylaşılır.

(3) Elektronik ortamda paylaşılan verilerin gizliliğinin korunmasından veriyi alan taraf sorumludur. Bilgi paylaşımına ilişkin usul ve esaslar yapılacak protokollerle belirlenir.

Kamu hizmeti yükümlülüğü ve sözleşmesi

MADDE 53 – (1) Bakanlık, toplumsal ihtiyaçları ve çevre faktörlerini dikkate alarak yeterli ulaştırma hizmeti sağlanması amacıyla ya da göç, doğal afet, toplumsal ihtiyaçların oluşması ve benzeri hallerde, belli yolcu ve eşya gruplarına özel ücret ve zaman tarifeleri ile güzergah belirlemek suretiyle yetki belgesi sahiplerine kamu hizmeti yükümlülüğü getirerek bunlarla kamu hizmeti sözleşmesi akdedebilir.

(2) Kamu hizmeti sözleşmesinde yer alan hükümler, aynı hizmeti gören diğer yetki belgesi sahipleri aleyhine veya lehine sonuçlar doğuramaz.

(3) Bakanlık gerektiğinde kamu hizmeti sözleşmesi kapsamında yürütülecek faaliyetlerle ilgili ihale yapabilir.

(4) Kamu hizmeti yükümlülüğü işletme, taşıma ve tarife yükümlülüklerinden oluşur.

Buna göre;

a) İşletme yükümlülüğü, yetki belgesi sahiplerine taşıma hizmetleri ile ilgili süreklilik, düzenlilik ve yeterlilik hususlarında belirlenmiş standartların sağlanmasına yönelik olarak getirilen işletme yükümlülüğünü,

b) Taşıma yükümlülüğü, yetki belgesi sahiplerine kamu hizmeti yükümlülüğü olarak getirilen yolcuları ve eşyayı öngörülen rayiçlerde ve öngörülen şartlara tabi olarak taşıma yükümlülüğünü,

c) Tarife yükümlülüğü, özellikle bazı yolcu gruplarına, bazı eşya ve kargo türleri veya bazı güzergahlar için, yetki belgesi sahiplerinin ticari çıkarları ile uyumuna da Bakanlık tarafından tespit edilmiş ve onaylanmış tarifelere uyma yükümlülüğünü, ifade eder.

(5) Yetki belgesi sahiplerine getirilen işletme, taşıma veya tarife yükümlülüklerinden dolayı ilgili yetki belgesi sahibinin ekonomik açıdan zarar görmesi durumunda, söz konusu yetki belgesi sahibi kamu hizmeti yükümlülüğünün kısmen veya tamamen ortadan kaldırılmasına veya önemli değişiklikler yapılmasına yönelik olarak Bakanlığa başvurabilir. Bu talep, Bakanlığa en az doksan gün önceden ihbarlı olarak bildirilir. Bakanlık, söz konusu hizmetin ihbar tarihinden itibaren bir yıla kadar sürdürülmesi konusunda ısrar edebilir ve bunu ihbar süresinin bitiminden en az otuz gün önce ilgili yetki belgesi sahibine bildirir.

(6) Bakanlık, beşinci fıkrada belirtilen şekilde ihbarlı talep yapılması halinde, getirdiği kamu hizmeti yükümlülüklerinden feragat edebilir.

(7) Bakanlık, beşinci fıkrada belirtilen şekilde yapılan ihbarlı taleplerde kararlarını, işletme ya da taşıma yükümlülükleri söz konusu olduğunda başvurunun yapıldığı tarihten itibaren 1 yıl içinde, tarife yükümlülükleri bakımından ise 6 ay içinde alır.

(8) 25/10/1983 tarihli ve 2935 sayılı Olağanüstü Hal Kanunu hükümleri saklıdır.

Olağanüstü hal ve savaşta taşımanın planlanması

MADDE 54 – (1) Olağanüstü hal ve savaşta uygulanmak üzere; Bakanlık, ilgili kuruluşlar ve yetki belgesi sahipleriyle işbirliği yaparak olağanüstü hal ve savaşta taşıma hizmetlerinin sürekliliğini sağlayabilmek için gerekli planları hazırlar.

(2) 16/7/1965 tarihli ve 697 sayılı Ulaştırma ve Haberleşme Hizmetlerinin Olağanüstü Hallerde ve Savaşta Ne Suretle Yürütüleceğine Dair Kanun ve ilgili mevzuat hükümleri saklıdır.

BEŞİNCİ KISIM

Özellik Arzeden Faaliyetler

Tarifeli Taşımalar, Terminal İşletmeciliği ve Uluslararası Taşımalar

BİRİNCİ BÖLÜM

Tarifeli Taşımalar

Taşıma hattı ve taşıma güzergahına uyma zorunluluğu

MADDE 55 – (1) Tarifeli yolcu ve kargo taşımacılığı yapan yetki belgesi sahipleri, belirlenmiş olan taşıma hattı ve taşıma güzergahına yasal mücbir sebepler dışında uymak zorundadırlar.

Hat sayısı

MADDE 56 – (1) B1 yetki belgesi sahiplerinin özmal koltuk kapasitelerine bağlı olarak tarifeli yolcu taşımacılığı faaliyetinde bulunabilecekleri hatların sayısı aşağıda belirlenmiştir.

Buna göre;

- a) 150-200 adet özmal koltuk kapasitesine sahip olanlara en fazla 3 adet,
- b) 201-300 adet özmal koltuk kapasitesine sahip olanlara en fazla 5 adet,
- c) 301-400 adet özmal koltuk kapasitesine sahip olanlara en fazla 6 adet,
- ç) 401-500 adet özmal koltuk kapasitesine sahip olanlara en fazla 8 adet,
- d) 501-750 adet özmal koltuk kapasitesine sahip olanlara en fazla 12 adet,
- e) 751-1000 adet özmal koltuk kapasitesine sahip olanlara en fazla 15 adet,
- f) 1001-1250 adet özmal koltuk kapasitesine sahip olanlara en fazla 18 adet,
- g) 1251-1500 adet özmal koltuk kapasitesine sahip olanlara en fazla 20 adet,
- ğ) 1501 adet ve üzeri özmal koltuk kapasitesine sahip olanlara sınırsız, uluslararası ve/veya yurtiçi taşıma hattı verilir.

(2) D1 yetki belgesi sahiplerinin özmal koltuk kapasitelerine bağlı olarak tarifeli yolcu taşımacılığı faaliyetinde bulunabilecekleri hatların sayısı aşağıda belirlenmiştir. Buna göre;

- a) 150-200 adet özmal koltuk kapasitesine sahip olanlara en fazla 3 adet,
- b) 201-300 adet özmal koltuk kapasitesine sahip olanlara en fazla 5 adet,
- c) 301-400 adet özmal koltuk kapasitesine sahip olanlara en fazla 6 adet,
- ç) 401-500 adet özmal koltuk kapasitesine sahip olanlara en fazla 8 adet,
- d) 501-750 adet özmal koltuk kapasitesine sahip olanlara en fazla 12 adet,
- e) 751-1000 adet özmal koltuk kapasitesine sahip olanlara en fazla 15 adet,
- f) 1001-1250 adet özmal koltuk kapasitesine sahip olanlara en fazla 18 adet,
- g) 1251-1500 adet özmal koltuk kapasitesine sahip olanlara en fazla 20 adet,
- ğ) 1501 adet ve üzeri özmal koltuk kapasitesine sahip olanlara sınırsız, yurtiçi taşıma hattı verilir.

(3) D4 yetki belgesi sahiplerine tarifeli taşımalar için en fazla taşıt sayısı kadar taşıma hattı verilir.

(4) Bakanlık tarifeli kargo taşımaları için özmal taşıt sayısına bağlı olarak verilecek taşıma hattı sayısını bir genelgeyle belirler.

(5) B1 ve D1 yetki belgesi sahiplerinin, bir yerleşim yerine veya bir ülkeye yönelik taşıma hatlarında yapacağı birden fazla sefer için, faaliyette bulunacağı taşıma hattının mesafesi, taşıt belgesinde kayıtlı taşıt sayısı ve/veya sefer başına ortalama yolcu sayısı veya doluluk oranı dikkate alınarak günlük ve/veya haftalık toplam sefer sayısı belirlenir.

Ücret tarifeleri

MADDE 57 – (1) Tarifeli yolcu ve kargo taşımaları ücret tarifesine tabidir.

(2) Tarifeli yolcu ve kargo taşımaları ile ilgili ücret tarifeleri, yetki belgesi sahiplerince geçerlilik süresi de belirtilmek suretiyle hazırlanır. Bu ücret tarifelerinin uygulamaya konulmasından önce, yetki belgesi sahiplerince Bakanlıktan “görölmüştür” şerhinin alınması zorunludur.

(3) Yetki belgesi sahipleri “görölmüştür” şerhi alınmış ücret tarifelerini görölebilecek şekilde işyerleri, terminal ve bilet satış yerleri ile kargo kabul/dağıtım yerlerine asmak, ayrıca bir örneğini yolcu taşıması yapan taşıtlarında bulundurmak zorundadırlar.

(4) Ücret tarifeleri aynı hat ve güzergah üzerinde gidiş ve dönüşte aynı olur. Aynı hat ve güzergah üzerinde gidiş ile dönüş için değişik ücret tarifesi uygulanamaz.

(5) Yetki belgesi sahipleri tespit edilmiş ücret tarifelerinin üzerinde ücret alamaz ve % 30'dan fazla indirim uygulayamazlar. Ancak, tarifeli yolcu taşımacıları önceden Bakanlıktan izin almak sureti ile belirli bir süre için, sefere çıkardığı taşıtının toplam koltuk sayısının %

10'unu aşmayacak sayıdaki koltuk için herhangi bir orana tabi olmaksızın özel indirim uygulayabilirler.

(6) Ücret tarifeleri asgari dört aylık, azami bir yıllık sürelerle belirlenir. Bakanlık, taşıma maliyetlerine etki eden unsurların önemli orandaki artış ve azalışlarını dikkate alarak bu süreleri bir genelgeyle değiştirebilir.

(7) Ücret tarifesinin bitim tarihini takip eden 30 günlük süre içinde yeni ücret tarifesi için Bakanlığa müracaatta bulunulmazsa; ücret tarifesi, bitim tarihi itibarıyla süresi dolan tarife için belirlenen süre kadar başka bir işleme gerek kalmaksızın uzar ve geçerli olur. Süresi dolan ücret tarifesi, 30 günlük müracaat süresi içinde de geçerlidir.

(8) Ücret tarifelerinin geçerlilik süresini tamamlayan yetki belgesi sahipleri, bu sürenin sonunda fazla ücret içeren yeni bir ücret tarifesi alabilecekleri gibi, aynı veya daha düşük ücret içeren yeni bir ücret tarifesi de alabilirler.

(9) Ücret tarifeleri, yetki belgesi sahiplerinin merkezi işyeri adresinin bulunduğu yerin bağlı olduğu Bakanlık birimine sunulur. Yetki belgesi sahipleri "görölmüştür" şerhi düşölen ücret tarifelerini 15 gün içinde faaliyette bulunduğu güzergahlardaki şubelerine ve acentelerine bildirmek zorundadırlar.

(10) 6 yaşın altında olan çocuklar yolcu bileti düzenlenmeksizin kucakta seyahat edebilirler. Bunlar için ayrı koltuk talep edilmesi halinde, bilet ücreti geçerli ücret tarifesi üzerinden % 30 indirimli düzenlenir.

(11) 6 yaş ve üzeri tüm yolcuların ayrı koltukta seyahat etmesi zorunlu olup, altı ile 12 yaş arası çocuklar ile yaş şartı aranmaksızın en az % 60 oranında özörlü olduğunu belgeleyen kişiler için bilet ücreti geçerli ücret tarifesi üzerinden % 30 indirimli düzenlenir.

(12) Yetki belgesi sahipleri ücret tarifelerini kendilerine ait internet sitelerinde yayımlamak zorundadırlar.

(13) Geçerli ücret tarifeleri, Bakanlığa ait internet sitelerinde kamuoyunun bilgisine sunulabilir.

(14) Uluslararası tarifeli yolcu ve kargo taşımalarında taraflar arasında yapılan sözleşme hükümlerine göre işlem yapılır ve uygulanır.

Zaman tarifeleri

MADDE 58 – (1) Tarifeli yolcu taşımaları zaman tarifesine tabidir.

(2) Yetki belgesi sahipleri tarafından geçerlilik süresi de belirtilmek suretiyle hazırlanan zaman tarifelerinin uygulamaya konulmadan önce Bakanlığa onaylatılması zorunludur.

(3) Yetki belgesi sahipleri onaylanmış zaman tarifelerini görölebilecek şekilde işyerleri, terminal ve bilet satış yerlerine asmak, ayrıca bir örneğini yolcu taşıması yapan taşıtlarında bulundurmak zorundadırlar.

(4) Zaman tarifeleri, yetki belgesi sahiplerinin merkezi işyeri adresinin bulunduğu yerin bağlı olduğu Bakanlık birimine sunulur. Yetki belgesi sahipleri onaylanan zaman tarifelerini onbeş gün içinde faaliyette bulunduğu hat ve güzergahlardaki şubelerine ve acentelerine bildirmek zorundadırlar.

(5) Yetki belgesi sahipleri geçerli zaman tarifelerini kendilerine ait internet sitelerinde yayımlamak zorundadırlar.

(6) Geçerli zaman tarifeleri, Bakanlığa ait internet sitelerinde kamuoyunun bilgisine sunulabilir.

(7) Zaman tarifeleri, hat ve güzergahların mesafesi ve durumu ile taşıt belgelerinde kayıtlı taşıt sayısı dikkate alınarak düzenlenir.

(8) Uluslararası tarifeli yolcu taşımalarında taraflar arasında yapılan sözleşme hükümlerine göre işlem yapılır ve uygulanır.

Tarifelere uyma zorunluluğu

MADDE 59 – (1) Tarifeli taşımacılık faaliyetinde bulunan yetki belgesi sahipleri, "görölmüştür" şerhi düşölen ücret tarifeleri ile "onaylanmış" zaman tarifelerine uymak zorundadırlar.

(2) Tarifeli yolcu taşımalarında; Bakanlıkça onaylanmış zaman tarifesinde yer almayan bir saate yolcu bileti düzenlenemez.

(3) Tarifeli yolcu taşımalarında; Bakanlıkça onaylanmış zaman tarifesinde yer alan her sefer için taşıt tahsis edilmesi zorunludur.

(4) Tarifeli yolcu taşımalarında; Bakanlıkça onaylanmış zaman tarifesinde yer alan bir saatin 10 dakika öncesi veya sonrasına ek sefer konulabilir. Bu ek sefer için yolcu bileti düzenlenmesi ve taşıt tahsis edilmesi zorunludur.

Terminal kullanma zorunluluğu ve ara duraklar

MADDE 60 – (1) Tarifeli yolcu taşımalarında kalkış ve varışların bir terminalden yapılması esastır. Terminal ve ara duraklar dışında yolcu indirilip bindirilmaz.

(2) Tarifeli yolcu taşımacılığı yetki belgesi sahiplerine taşıma hattı verilebilmesi için; kendilerinin veya acentelerinin, seferlerin başladığı kalkış ve bittiği varış noktalarındaki en az bir yolcu terminaline bağımsız olarak veya birlikte sahip olmaları veya bu terminalin kullanma hakkını haiz olmaları zorunludur.

(3) Tarifeli yolcu taşımacılığı yetki belgesi sahiplerinin kalkış ve varış noktaları dışında yolcu indirip bindirebilmeleri için kendilerinin veya acentelerinin ara durak tanımına uygun bir yere sahip veya kullanım hakkını haiz olmaları zorunludur. Yeri ve zamanı önceden belirlenen ara duraklarda da yolcu indirilip, bindirilerek bilet satışı yapılabilir. Ara duraklarda bilet satışı yapılabilmesi ve yolcu alınabilmesi için yetki belgesi sahibine ait bir şube veya acentesi olması şarttır.

(4) Ara duraklar seyahatin başladığı ilk kalkış ve son varış yeri olarak kullanılamaz.

(5) Yolcu taşımacılığı yetki belgesi sahiplerinin belediye sınırları içinde terminal dışındaki yerlerde yolcu indirilip bindirilebilmesi için ilgili/yetkili kurulun/trafik komisyonunun izin vermesi gerekir.

Terminalin bulunmadığı yerleşim birimlerinde yapılacak uygulama

MADDE 61 – (1) Yolcu terminalinin bulunmadığı yerleşim birimlerinde, tarifeli yolcu taşımacılığında kullanılmak üzere ilgili mahalli makamlarca yolcuların asgari ihtiyaçlarını karşılayacak fiziki şartları haiz bir yer tahsis edilir veya belirlenir. Tahsis edilen veya belirlenen bu yerle ilgili mülki veya mahalli makamlarca düzenlenen resmi belgenin tarifeli yolcu taşımacılığı yetki belgesi sahibi/sahipleri tarafından Bakanlığa verilmesi halinde bu yerler ara durak veya kalkış veya varış noktası olarak kullanılabilir.

Terminallerde yer bulunmaması halinde yapılacak uygulama

MADDE 62 – (1) Yolcu terminallerinde yer bulunmaması veya terminal işletmecileri tarafından yer tahsis edilememesinin/edilmemesinin belgelenmesi hallerinde; bu Yönetmeliğin 61 inci maddesi hükümleri uygulanır.

İKİNCİ BÖLÜM

Terminal İşletmeciliği

Terminal işletmecilerinin yükümlülükleri

MADDE 63 – (1) Terminal işletmecileri;

a) Terminallerde faaliyet gösteren taşımacı ve acenteler ile diğer işletmecilere fatura ettikleri ortak giderlerle ilgili şeffaf olmak ve bu hususta yeterli, açık ve anlaşılır bilgi vermekle,

b) Terminallerde yeterli sayıda personeli olan güvenlik ve temizlik birimleri oluşturmak ve bu hizmetleri yürütmekle,

c) Alt ve üst yapıya ilişkin özellikleri sürekli olarak faal, çalışır ve kullanılabilir durumda bulundurmak ve bu hizmetleri yürütmekle,

ç) Yolcuların bagajlarını taşıyabilmeleri için, yeterli sayıda bagaj taşımaya mahsus kullanımı ücretsiz araç ve gereç bulundurmakla,

d) Bakanlıkça belirlenecek konulardaki uyarı, bilgi ve duyuru levhalarını kolayca görülebilecek uygun yerlere asmak, yerleştirmek ve bulundurmakla,

e) Terminallerde ve çevresinde yolcuları rahatsız edecek şekilde, yolcuları yönlendirmek için personel istihdam edilmesine, çalıştırılmasına ve bunlardan yararlanılmasına izin vermemek ve bunları önlemekle,

f) Terminal kapalı alanlarında satılan gıda ürünlerinin Gıdaların Üretimi Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Yönetmeliğe uygun olmasını kontrol ettirmekle,

g) Terminallerin kapalı alanlarında tehlike oluşturabilecek yanıcı, yakıcı, parlayıcı, patlayıcı, zehirli, bulaşıcı, radyoaktif ve benzeri nitelikteki maddeler ile pis koku yayan maddelerin bulundurulmasını, satışını ve ticaretini engellemekle,

ğ) İşlettikleri terminallerde yetki belgesiz taşımacılık ve acentelik faaliyetinde bulunulmasına ve taşıt kartı olmayan taşıtların terminale giriş/çıkışına izin vermemek ve bunları önlemekle,

yükümlüdürler.

Terminal ücretleri

MADDE 64 – (1) Terminal işletmecileri tarafından, terminalin bakımı, onarımı, korunması ve işletme giderlerinin karşılanması ve kâr amacıyla;

a) Yetki belgesi sahiplerinin taşıt belgelerine kayıtlı her taşıt başına sadece terminal çıkışlarında makul bir ücret alınabilir.

b) Yetki belgesi sahiplerinin, müşterilerine ücretsiz şehiriçi ulaşımı sağlayan taşıtlarından, taşıt başına günlük, haftalık veya aylık makul bir ücret alınabilir, bunların her giriş ve çıkışları için ayrıca ücret alınmaz.

c) Terminallerin park alanlarını kullanan taşıtlardan park sürelerine göre makul bir ücret alınabilir. Ancak, yolcuları terminale getirmek veya terminalden almak üzere terminal içinde bulunan genel park alanlarını kullanan özel ve resmi otomobillerden 25 dakikayı geçmeyen giriş ve çıkışlarda ücret alınmaz. Bu durumdaki otomobillere genel park alanlarının dışında terminal içinde özel bir park alanı tahsis edilmesi halinde ise söz konusu ücretsiz süre ikiye katlanarak 50 dakika olur.

ç) Ücret tarifeleri, T1 ve T3 yetki belgesi sahipleri tarafından Bakanlığa, T2 yetki belgesi sahipleri tarafından ise terminalin bulunduğu ilin bağlı olduğu Bakanlık birimlerine sunulur ve bunlar tarafından “Görölmüştür” şerhi düşölür.

d) Terminallerde uygulanacak ücret tarifeleri; ayrıca, bu Yönetmeliğin 57 nci maddesinin ikinci, üçüncü, altıncı, yedinci, sekizinci ve onikinci fıkraları hükümlerine de tabidir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM **Uluslararası Taşımalar**

Uluslararası taşımaların kapsamı

MADDE 65 – (1) Uluslararası yolcu ve eşya taşımaları;

a) Türkiye'ye karayoluyla veya demiryoluyla herhangi bir hudut kapısından giren veya Türkiye'nin herhangi bir deniz limanına deniz yoluyla gelen yüklü karayolu taşıtlarının, herhangi bir aktarma olmadan yapacağı transit taşımaları,

b) Türkiye'ye demiryolu, denizyolu veya havayoluyla gelen yolcunun, eşyanın ve kargonun varış yerlerinden karayolu taşıtlarıyla üçüncü ülkelere yapılan taşımaları,

c) Türkiye'den karayolu taşıtları ile diğer ülkelere yapılan ikili taşımaları,

ç) Diğer ülkelere karayolu taşıtları ile Türkiye'ye yapılan ikili taşımaları,

d) İndirme, bindirme ve/veya yükleme, boşaltma yerleri, taşımayı yapan taşıtların ait olduğu ülke dışındaki ülkeler olan üçüncü ülke taşımalarını, kapsar.

Uluslararası taşıma yetkisi

MADDE 66 – (1) 65 inci maddenin birinci fıkrasının (a), (c), (ç) ve (d) bentleri kapsamındaki taşımalar, uluslararası taşımacılık alanında Bakanlıktan yetki belgesi almış kişilerin taşıt belgelerinde kayıtlı taşıtlar ve ikili ve çok taraflı uluslararası karayolu taşıma anlaşmalarına göre taşıma yapmaya yetkili veya Bakanlıkça özel izin belgesi verilmiş yabancı plakalı taşıtlarla yapılabilir.

(2) 65 inci maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamındaki taşımalar, uluslararası taşımacılık alanında Bakanlıktan yetki belgesi almış kişilerin taşıt belgelerinde kayıtlı taşıtlarıyla yapılabilir.

(3) Birinci ve ikinci fıkralarda taşıma yetkisi verilen taşıtların hangi ülke, hangi kara hudut kapısı, deniz limanı, hava limanı veya alanı, demiryolu istasyonu veya garından taşıma yapacağı Bakanlıkça belirlenir.

(4) Gerekli hallerde, 65 inci maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamındaki taşımalar için yabancı plakalı taşıtlara Kanun'un 13 üncü maddesinin ikinci fıkrası çerçevesinde taşıma yetkisi verilebilir.

(5) Yabancı plakalı taşıtlara bu madde kapsamında verilen taşıma yetkisi; Türkiye'ye veya Türkiye'den veya Türkiye üzerinden taşıma yapma izni veren geçiş belgesi, Ulaştırma Bakanları Avrupa Konferansı (UBAK) izin belgesi veya özel izin belgesi olmadan kullanılamaz. Ancak;

- a) İtfaiye hizmetleri ile ilgili taşımalar,
 - b) Ambulans taşımaları,
 - c) Cenaze taşımaları,
 - ç) Doğal afetler başta olmak üzere, acil durumlarda, ilaç, alet ve tıbbi teçhizatlar ile gerekli diğer malzemelerin taşınması,
 - d) Kamu hizmeti çerçevesinde yapılan posta taşımaları,
 - e) Arıza, kaza veya benzeri durumlardaki taşımalar,
 - f) Mütakabiliyet esasına göre, taşıma kapasitesi 3,5 tonu veya toplam yüklü ağırlığı 6 tonu geçmeyen taşıtlarla yapılan eşya taşımaları,
- için yabancı plakalı taşıtlardan yukarıdaki geçiş/izin belgelerinden hiçbirini aranmaz.

(6) Oto taşımaları ve özelliği olan taşımalar için imal edilmiş özel donanımlı taşıtlar hariç, taşıma kapasitesi 10 tondan az olan taşıtlara geçiş belgesi tahsis edilmez.

(7) Yabancı plakalı taşıtlar, Türkiye sınırları dâhilinde iki nokta arasında taşıma yapamazlar.

(8) Türkiye'nin taraf olduğu ikili ve çok taraflı uluslararası anlaşma ve sözleşmelerin hükümleri saklıdır.

Sınır kapıları ve tampon bölgelerdeki yasak haller

MADDE 67 – (1) Doğal afet, gerginlik ve savaş hali, zorunlu göç, ekonomik ve siyasi kriz ve benzeri olağanüstü ve zorunlu hallerde, sınır mülki idare amirinin vereceği izin dışında;

a) İlgili mevzuata aykırı olarak, karayolu ile yolcu, eşya ve kargo sınır kapılarına ve tampon bölgelere taşınmaz.

b) Sınır kapılarında ve tampon bölgelerde, eşyanın ve kargonun aktarılması, boşaltılması ve depolanması yapılamaz. Uluslararası eşya ve kargo taşımalarında aktarma ve boşaltma işlemleri; sınır kapılarının dışındaki diğer gümrüklü sahalarda ve yetkili gümrük idarelerinin gözetiminde yapılır.

c) Sınır kapılarında ve tampon bölgelerde yolcu aktarma, indirme, bindirme yapılamaz. Yolcuların sınır kapısından yaya olarak geçmek suretiyle bir başka taşıta binmesine müsaade edilmez.

(2) Bakanlıkça, sınır kapılarındaki fiziksel altyapının kapasitesi veya ticari taşımacılık yoğunluğu dikkate alınarak, uluslararası taşımaları daha düzenli, güvenli ve seri kılmak amacıyla; hususi tescil edilmiş otomobiller dahil tüm taşıtlar için sınır kapılarından yapılan giriş/çıkışlara yönelik günlük, aylık veya yıllık olarak; araç cinsi ve sayısı ile sefer sayısı bakımından sınırlama getirilebilir.

Kota uygulaması, anlaşmasız ülkelere ait taşıt izinleri ve yabancı plakalı taşıtların trafik mevzuatına uyma zorunluluğu

MADDE 68 – (1) İkili, üçüncü ülke ve transit taşımalarda, yurtiçi taşımaları aksatmamak ve/veya Türkiye üzerinden yapılan uluslararası taşımaları daha düzenli, güvenli ve seri kılmak ve/veya çevrenin korunması amaçlarıyla, gerektiğinde diğer taşıma

sistemleriyle birlikte ve tamamlayıcı olmak üzere altyapının fiziksel sınırları ile güzergâhların belirlenmesine ilişkin mevzuat çerçevesinde Bakanlıkça kota sistemi uygulanabilir.

(2) Türkiye ile uluslararası karayolu taşımacılık anlaşması olmayan ülkelere ait taşıtlarla, Türkiye'ye veya Türkiye'den veya Türkiye üzerinden yapılacak taşımalarda kullanılacak her bir taşıt için Bakanlıktan izin alınması şarttır.

(3) Türkiye'ye veya Türkiye'den veya Türkiye üzerinden taşıma yapan yabancı plakalı taşıtların 13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu ve Karayolları Trafik Yönetmeliğinde öngörülen kurallara uyması zorunludur.

Geçiş ücretleri

MADDE 69 – (1) Karayolunun bakımı, korunması ile karayolu ve taşımanın yönetimine ilişkin giderlere katkıda bulunmak üzere yabancı plakalı taşıtlardan, Euro veya karşılığı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasıncı değeri ilan edilen değiştirilebilir döviz veya Türk Lirası olarak geçiş ücreti alınır.

(2) Köprü, tünel ve otoyol ücreti gibi karayolu alt yapısının kullanılmasından alınan ücret ile eşya/kargo ve taşıtlar için yapılan hizmetlerin ücretleri bu geçiş ücretlerine dâhil değildir.

(3) Bakanlık, geçiş ücretlerini tespit etmeye, arttırmaya, indirmeye veya kaldırmaya yetkilidir.

(4) Bu ücretlerin tahakkuk ve tahsili sınır kapılarındaki Bakanlık birimine bağlı muhasebe yetkilisi mutemetlerince veya Maliye Bakanlığınca yapılır.

(5) Türkiye'ye giriş gümrük kapılarında ödenmesi gereken geçiş ücretlerinin ödenmediği veya eksik ödendiğinin tespiti halinde, ödenmeyen veya eksik ödenen ücretler üç katı olarak alınır.

(6) Bu madde kapsamındaki uygulamaya yönelik düzenlemeler ile geçiş ücretleri, Bakanlık tarafından hazırlanarak Resmî Gazete'de yayımlanacak bir tebliğ ile belirlenir.

(7) Türkiye'nin taraf olduğu ikili ve çok taraflı uluslararası anlaşma ve sözleşmelerin hükümleri saklıdır.

ALTINCI KISIM

Denetim ve Tutanaklar, İdari Para Cezaları ve Diğer İdari Yaptırımlar

BİRİNCİ BÖLÜM

Denetim ve Tutanaklar

Denetim

MADDE 70 – (1) Yetki belgesi sahiplerinin Kanun ve bu Yönetmelik kapsamında yer alan faaliyetleri Bakanlığın denetimine tabidir.

(2) Bakanlık yapacağı denetimleri; kendisinin yanı sıra, Kanunun 35 inci maddesinin verdiği yetkiye dayanarak bu Yönetmeliğin 71 inci maddesiyle yetkili kıldığı diğer kamu kurum ve kuruluşları eliyle yapar.

(3) Denetimle ilgili olarak yetkili kılınan kuruluşlar Bakanlıkla her zaman işbirliği içinde olmak ve Bakanlık talimatlarını yerine getirmek zorundadırlar.

(4) Denetim yapmakla görevli/yetkili olanlar tarafından istenilen belgelerin verilmesi zorunludur.

(5) Denetimle ilgili diğer mevzuat hükümleri saklıdır.

Denetimle görevli ve yetkili kuruluşlar

MADDE 71 – (1) Bakanlık, valilikler (kolluk kuvvetleri), Gümrük Müsteşarlığı'nın sınır kapılarındaki birimleri, terminallerdeki belediye zabıta birimleri, Kanun ve bu Yönetmeliğin kendilerine yüklediği görev ve yetkileri doğrudan yerine getirir ve kullanırlar.

Denetimle görevli ve yetkili kılınanlar ve bunlarla ilgili hususlar

MADDE 72 – (1) Kanunda yazılı idarî para cezalarını uygulamaya Kanunun 27 nci maddesinde belirtilen kişiler yetkilidir.

(2) İhlal tutanağı düzenleyebilecek personel aşağıda sayılmıştır:

a) Bakanlıkça yetkili kılınmış;

1) Kara Ulaştırması Genel Müdürlüğü personeli.

- 2) Ulaştırma Bölge Müdürlükleri personeli.
- b) Trafik polisi ve zabıtası.
- c) Trafik polisinin görev alanı dışında kalan yerlerde rütbeli jandarma personeli.
- ç) Gümrük Müsteşarlığının sınır kapılarında görev yapan gümrük muhafaza ve gümrük muayene memurları ile bunların amirleri.

d) Terminallerde görevli belediye zabıtası.

(3) 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu uyarınca inceleme ve yoklama yapmaya yetkili olanlar, yaptıkları/yapacakları inceleme ve yoklamalarda, bu Yönetmeliğin 8 inci maddesinde yer alan kurallara aykırı olarak yapılmış bir faaliyete istinaden düzenlenmiş fatura veya fatura yerine geçen belge tespit etmeleri halinde; ilgililer hakkında Kanunun öngördüğü idari para cezalarının uygulanmasını teminen bu durumu Bakanlığa bildirmekle görevlidirler.

(4) Denetimle görevli ve yetkili kılınanlar, Kanun ve bu Yönetmelik esaslarına göre denetim görevlerini yerine getirmek ve denetimler sırasında tespit ettikleri kusurlar ve ihlaller için tutanak düzenlemekle yükümlüdürler.

(5) Bakanlık, uyarılmasına rağmen denetim görevini aksatanları ilgili idari ve adli mercilere bildirir.

İhlal ve idari para cezası karar tutanağı düzenlenmesi

MADDE 73 – (1) Kanunda öngörülen ve bu Yönetmelikte belirtilen kusurları ve/veya ihlalleri işleyenler hakkında, bu Yönetmeliğin 72 nci maddesinde belirtilen görevliler tarafından idari para cezası ve/veya ihlal tespitine dair tutanak düzenlenir.

(2) Tutanaklar, para cezası gerektiren kusurlar için idari para cezası karar tutanağı, uyarma gerektiren mevzuat ihlalleri için ihlal tespit tutanağı olmak üzere iki şekilde düzenlenir.

(3) Birden fazla kusurun bir arada işlenmesi halinde her kusur için ayrı idari para cezası karar tutanağı düzenlenir.

(4) Birden fazla mevzuat ihlalinin bir arada işlenmesi halinde her ihlal için ayrı ihlal tespit tutanağı düzenlenir.

(5) İdari para cezalarına ilişkin diğer hususlarda Maliye Bakanlığınca yayımlanan mevzuat esas alınır.

Tutanakları düzenleyenlerin yükümlülüğü ve tutanakların muhafazası

MADDE 74 – (1) Tutanak düzenleyenlerin tutanaklarla ilgili yükümlülükleri aşağıda belirtilmiştir.

a) Tutanaklara, mensubu olduğu kurumun veya birimin adı bulunan kaşe veya damgayı basmak veya bu kurumun veya birimin adını yazmak.

b) Tutanaklara, kendi adını, soyadını, görev unvanını ve sicil numarasını yazarak veya bu bilgiler bulunan kaşe veya damgayı her nüshasına basarak imza etmek.

c) Tutanakları, tebliğ yerine geçmek üzere, hakkında işlem yapılana veya temsilcisine imza ettirmek ve bir nüshasını vermek.

ç) Tutanakları imza etmekten kaçınanlar için "imza etmedi" kaydı koymak.

d) Zorunlu hallerde sorumlular için "gıyabında" yazarak kayıt koymak.

e) Tutanakların birer örneğini Bakanlığa göndermek.

(2) Bakanlığa gönderilen tutanak örnekleri Bakanlığın ilgili birimi tarafından incelenir, değerlendirilir ve muhafaza edilir.

İKİNCİ BÖLÜM

İdari Para Cezaları

İdari para cezaları

MADDE 75 – (1) Kanunda öngörülen ve bu Yönetmeliğin;

a) 9 uncu maddesinin birinci ve ikinci fıkralarına,

b) 11 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkralarına,

c) 18 inci maddesinin dördüncü fıkrasına,

ç) 29 uncu maddesinin birinci fıkrasına,

- d) 36 ncı maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine,
e) 38 inci maddesinin ikinci ve yedinci fıkralarına,
f) 40 ncı maddesinin beşinci fıkrasına,
g) 41 inci maddesinin birinci fıkrasına,
ğ) 42 nci maddesinin dördüncü ve sekizinci fıkralarına,
h) 43 üncü maddesinin birinci, ikinci, üçüncü, sekizinci, onüçüncü, yirmidördüncü fıkraları ile onbeşinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerine,
ı) 44 üncü maddesinin birinci fıkrasına,
i) 47 nci maddesinin birinci fıkrasına,
j) 57 nci maddesinin ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkralarına,
k) 58 inci maddesinin üçüncü fıkrasına,
l) 59 uncu maddesinin birinci fıkrasına,
m) 60 ncı maddesinin birinci fıkrasına,
n) 66 ncı maddesinin yedinci fıkrasına,
o) 67 nci maddesinin birinci fıkrasının (a), (b) ve (c) bentlerine,
aykırı hareket edenlere Kanunda belirtilen miktarlarda idari para cezaları uygulanır.
(2) Bu Yönetmeliğin 8 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan hükümler saklıdır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Diğer İdari Yaptırımlar

Uyarma

MADDE 76 – (1) Bu Yönetmeliğin;

- a) 8 inci maddesinin birinci fıkrasının (g) bendine aykırı hareket edenlere 10 uyarma,
b) 13 üncü maddesinin onbeşinci fıkrasına aykırı hareket edenlere 5 uyarma,
c) 17 nci maddesinin birinci fıkrasına aykırı hareket edenlere 2 uyarma; ikinci fıkrasına aykırı hareket edenlere 3 uyarma,
ç) 21 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkralarına aykırı hareket edenlere her fıkra için 10 uyarma,
d) 22 nci maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendi ile üçüncü fıkrasının (a) ve (b) bentlerine aykırı hareket edenlere her bent için 5 uyarma,
e) 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (c) bentlerine aykırı hareket edenlere her bent için 2 uyarma,
f) 24 üncü maddesinin dördüncü fıkrasının (d) bendine aykırı hareket edenlere 5 uyarma,
g) 28 inci maddesinin birinci fıkrasına aykırı hareket edenlere 3 uyarma,
ğ) 30 uncu maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarına aykırı hareket edenlere her fıkra için 5 uyarma; ikinci fıkrasına aykırı hareket edenlere 2 uyarma,
h) 31 inci maddesinin dördüncü fıkrasına aykırı hareket edenlere 10 uyarma,
ı) 35 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerine aykırı hareket edenlere her bent için 3 uyarma,
i) 38 inci maddesinin üçüncü, dördüncü, altıncı ve dokuzuncu fıkralarına aykırı hareket edenlere her fıkra için 5 uyarma; ikinci, beşinci ve sekizinci fıkralarına aykırı hareket edenlere her fıkra için 2 uyarma,
j) 39 uncu maddesinin ikinci fıkrasına aykırı hareket edenlere 10 uyarma; üçüncü, dördüncü ve beşinci fıkralarına aykırı hareket edenlere her fıkra için 2 uyarma; altıncı fıkrasına aykırı hareket edenlere 5 uyarma,
k) 40 ncı maddesinin birinci, ikinci ve altıncı fıkralarına aykırı hareket edenlere her fıkra için 2 uyarma; üçüncü ve yedinci fıkralarına aykırı hareket edenlere her fıkra için 5 uyarma,
l) 41 inci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarına aykırı hareket edenlere her fıkra için 3 uyarma,
m) 42 nci maddesinin onuncu fıkrasına aykırı hareket edenlere, zarar görenin tazmin hakkı saklı kalmak üzere, 10 uyarma,

n) 43 üncü maddesinin dördüncü, altıncı, dokuzuncu, onbirinci, onaltıncı, onyedinci, ondokuzuncu, yirmiikinci ve yirmiyedinci fıkralarına aykırı hareket edenlere her fıkra için 5 uyarma; beşinci ve onuncu fıkralarına aykırı hareket edenlere her fıkra için 2 uyarma; yedinci, yirminci, yirmibeşinci ve yirmialtıncı fıkralarına aykırı hareket edenlere her fıkra için 10 uyarma; onbeşinci fıkrasının (a), (b) ve (c) bentlerine aykırı hareket edenlere her bent için 3 uyarma; yirmisekizinci fıkrasına aykırı hareket edenlere 3 uyarma,

o) 49 uncu maddesinin birinci fıkrasına aykırı hareket edenlere 5 uyarma,

ö) 50 nci maddesinin birinci fıkrasına aykırı hareket edenlere 3 uyarma,

p) 55 inci maddesinin birinci fıkrasına aykırı hareket edenlere 5 uyarma,

r) 57 nci maddesinin beşinci, onuncu ve onbirinci fıkralarına aykırı hareket edenlere her fıkra için 5 uyarma; dokuzuncu ve onikinci fıkralarına aykırı hareket edenlere her fıkra için 3 uyarma,

s) 58 inci maddesinin ikinci fıkrasına aykırı hareket edenlere 5 uyarma; dördüncü ve beşinci fıkralarına aykırı hareket edenlere her fıkra için 3 uyarma,

ş) 59 uncu maddesinin ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkralarına aykırı hareket edenlere her fıkra için 10 uyarma,

t) 60 ıncı maddesinin üçüncü fıkrasına aykırı hareket edenlere 3 uyarma,

u) 63 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b), (c), (ç), (d), (e), (f), (g) ve (ğ) bentlerine aykırı hareket edenlere her bent için 5 uyarma,

ü) 64 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine aykırı hareket edenlere 10 uyarma; (ç) bendine aykırı hareket edenlere 3 uyarma,

v) 70 inci maddesinin dördüncü fıkrasına aykırı hareket edenlere 5 uyarma,

verilir.

(2) Ayrıca çalıştırdıkları şoförlerinin taşıt belgelerinde kayıtlı taşıtlarını kullanarak karıştıkları, uyuşturucu ve silah kaçakçılığı, kaçak insan taşımacılığı ve ticareti suçları ile 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlar nedeniyle yargı organları tarafından verilmiş ve kesinleşmiş mahkumiyet kararı bulunması halinde ilgili yetki belgesi sahibine 10 uyarma verilir.

(3) Yetki belgesi sahipleri; birinci ve ikinci fıkralara göre verilen uyarmaların veriliş tarihinden itibaren 90 gün içinde; Bakanlığa yazılı başvuruda bulunarak verilen uyarmaların paraya çevrilmesini talep edebilirler. Verilen uyarmaların paraya çevrilebilmesi için; bu 90 günlük süre içinde uyarma başına 63 Türk Lirasının Bakanlık döner sermaye hesaplarına ödenmesi şarttır. Söz konusu ödemenin yapılmasından sonra uyarmalar kaldırılır. Paraya çevrilmeyen uyarmalar kaldırılmaz. Bu ücret, her takvim yılı başından geçerli olmak üzere o yıl için 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu uyarınca tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında artırılarak uygulanır.

Geçici durdurma

MADDE 77 – (1) Bu Yönetmelik hükümleri ile Bakanlık talimatlarına göre verilen süre içinde Bakanlığa verilmesi gereken bilgi ve belgeleri zamanında vermeyen yetki belgesi sahiplerinden aynı mahiyetteki bilgi ve belgeler ikinci kez istenilir. Buna rağmen istenilen bilgi ve belgelerin süresi içinde verilmemesi halinde, yetki belgesi sahiplerinin yetki belgesi kapsamında izin verilen faaliyetleri geçici olarak durdurulur.

(2) Birinci fıkraya göre haklarında geçici durdurma işlemi tesis edilen yetki belgesi sahiplerinin, kendilerinden istenilen bilgi ve belgeleri işlem tarihinden sonra Bakanlığa vermeleri halinde; durdurma işleminin fiilen gerçekleştiği tarihi takip eden dördüncü günden itibaren faaliyetlerine izin verilir.

(3) 23 üncü maddenin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca Bakanlığa süresi içinde bildirimde bulunduğu halde, aynı bende göre asgari kapasite şartlarını öngörülen 60 günlük süre içinde sağlamayanların yetki belgeleri kapsamındaki faaliyetleri 30 gün süreyle geçici olarak durdurulur. Bu 30 günlük süre içinde yetki belgesi sahiplerinin asgari kapasitelerindeki noksanlığı gidermeleri halinde, noksanlığın giderildiği gün faaliyetlerine izin verilir.

(4) 30 uncu maddenin birinci fıkrasına aykırı hareket ederek bir yıl içinde 2 kez uyarma alan yetki belgesi sahibinin, yetki belgesi kapsamındaki faaliyetleri 10 gün süreyle geçici olarak durdurulur.

(5) 35 inci maddenin birinci fıkrasının (a) bendine aykırı olarak, hizmet akdi olmadan personel istihdamının 1 yıl içinde 3 kez tespit edilmesi halinde yetki belgesi sahibinin faaliyeti 10 gün süreyle geçici olarak durdurulur.

(6) Yetki belgesi sahipleri 43 üncü maddenin ondördüncü fıkrası çerçevesinde mesleki saygınlığını kaybetmiş kişilerle ilgili gerekli iş ve işlemleri süresi içinde yerine getirmezler ise; durumun tespitinden itibaren yetki belgesi sahiplerinin faaliyetleri; durumlarını bu Yönetmeliğin 12 nci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi hükümlerine uygun hale getirinceye kadar geçici olarak durdurulur.

(7) 43 üncü maddenin;

a) Onbeşinci veya onsekizinci fıkralarına aykırı hareket eden yetki belgesi sahipleri aynı aykırılığı 1 yıl içinde 3 kez yaparlarsa,

b) Yirminci fıkrasına aykırı hareket ederek uyarma alan yetki belgesi sahipleri aynı aykırılığı 1 yıl içinde 2 kez yaparlarsa, faaliyetleri 10 gün süre ile geçici olarak durdurulur.

(8) 59 uncu maddenin ikinci fıkrasına aykırı hareket ederek uyarma alan yetki belgesi sahipleri aynı aykırılığı 1 yıl içinde 2 kez yaparlarsa, hem taşımacı hem de acentesinin faaliyetleri 10 gün süre ile geçici olarak durdurulur.

(9) Faaliyetleri geçici olarak durdurulan yetki belgesi sahiplerinin taşıt belgelerinde kayıtlı özmal taşıtlar bu süre boyunca başka bir yetki belgesine kaydettirilerek çalıştırılmaz.

(10) Geçici durdurma işlemleri, geçici durdurma işleminin ilgili yetki belgesi sahibine bildirim tarihini takip eden 30 uncu günde yürürlüğe girer.

İptal

MADDE 78 – (1) Yetki belgesi sahiplerinin, faaliyetleri esnasında bu Yönetmeliğin 12 nci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde belirtilen kişiler hakkında uyuşturucu ve silah kaçakçılığı, kaçak insan taşımacılığı veya ticareti suçları ile 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlar nedeniyle yargı organları tarafından verilmiş ve kesinleşmiş mahkumiyet kararı bulunması halinde; yetki belgeleri iptal edilir.

(2) 15 inci maddenin beşinci fıkrasına göre yapılan inceleme ve araştırma sonucunda, beyan edilen bilgiler ve verilen belgelerden herhangi birinin yanlış, yanıltıcı, tahrif edilmiş veya sahte olarak verilmek suretiyle haksız yetki belgesi alındığının veya yenilendiğinin veya değiştirildiğinin tespit edilmesi halinde, yetki belgesi iptal edilir. Bu iptal işlemi, bilgi için, gerekçesiyle birlikte ilgili yetki belgesi sahibine, ilgililer hakkında gerekli kanuni işlemin yapılması için de, durum ilgili Cumhuriyet Savcılığına bildirilir.

(3) 20 nci maddenin birinci veya ikinci fıkralarına aykırı hareket edenlerin yetki belgeleri iptal edilir.

(4) 22 nci maddenin ikinci fıkrasının (b) bendi veya (c) bendi gereği 1 yıl içinde bu Yönetmelikte öngörülen şartların sağlanamaması halinde yetki belgesi iptal edilir.

(5) 23 üncü maddenin;

a) Birinci fıkrasının (c) bendine göre Bakanlığa süresi içinde bildirimde bulunması gerektiği halde bildirimde bulunmayarak asgari kapasiteyi aynı bentte öngörülen 60 günlük süre içinde sağlamadığı tespit edilen yetki belgesi sahipleri için geçici durdurma işlemi tesis olunmadan yetki belgeleri doğrudan iptal edilir.

b) Birinci fıkrasının (b) veya (ç) bentlerine aykırı hareket edenlerin yetki belgeleri iptal edilir.

(6) 43 üncü maddenin yirmibirinci fıkrasındaki yükümlülüğün yerine getirilmemesi halinde Bakanlığın bilgisi olduğu tarihten itibaren yetki belgesi iptal edilir.

(7) 76 ncı maddeye göre verilen ve veriliş tarihinden itibaren 90 gün içinde kaldırılmadığı için kalıcı hale gelen uyarıların toplam sayısı 50 adede ulaşıncaya ilgilinin yetki belgesi iptal edilir.

(8) 77 nci maddenin üçüncü fıkrası çerçevesinde faaliyetleri 30 gün süreyle geçici olarak durdurulan yetki belgesi sahipleri, bu 30 günlük süre zarfında da noksanlıklarını gidererek asgari kapasitelerini tamamlamazlar ise yetki belgeleri iptal edilir.

(9) Yetki belgesi sahibinin faaliyeti esnasında, yetki belgesi alma şartlarından herhangi birini kaybetmesi ve bu konuda, bu Yönetmelikte bir süre öngörülmemiş olması halinde, kaybedilen şartın veya şartların giderilmesi veya tamamlanması için Bakanlıkça 60 gün beklenir. Bu 60 günlük süre içinde eksikliğin giderilmemesi halinde yetki belgesi iptal edilir.

(10) İptal işlemleri, iptal işleminin ilgili yetki belgesi sahibine bildirim tarihini takip eden otuzuncu günde yürürlüğe girer.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İdari Para Cezası ve Diğer İdari Yaptırımların Birlikte Uygulanması

İdari para cezası ve diğer idari yaptırımların birlikte uygulanması

MADDE 79 – (1) Kanunda öngörülen idari para cezaları, Kanunda ve bu Yönetmelikte düzenlenen uyarma, geçici durdurma ve iptal gibi idarî müeyyidelerin uygulanmasına engel teşkil etmez.

(2) Birden fazla kabahatin bir arada işlenmesi halinde her kabahat için ayrı ayrı idari para cezası uygulanır.

(3) Birden fazla ihlalin bir arada işlenmesi halinde her ihlal için ayrı ayrı idari müeyyide uygulanır.

YEDİNCİ KISIM

Belge Ücretleri, Yetki Devri, Çeşitli ve Son Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM

Belge Ücretleri

Belge ücretleri

MADDE 80 – (1) Bakanlıkça verilecek yetki belgeleri ve taşıt kartlarından bu Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek-1 sayılı Ücret Tablosunda belirtilen ücretler alınır. Ücreti alınmadan yetki belgeleri ve taşıt kartları verilmez. Yetki belgesinin yenilenmesinde ve zayiinde ücretin % 15'i alınır. Unvan, adres ve bağlı olduğu vergi dairesi ve vergi numarası değişikliğinden dolayı süresi bitmeden yenilenen yetki belgelerinden ve bu belgelere ait taşıt kartlarından ücret alınmaz.

(2) Yetki belgesi sahiplerine ait şube/şubeler için düzenlenen belgelerden ücret alınmaz.

(3) Belge ücretleri, her takvim yılı başından geçerli olmak üzere o yıl için 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu uyarınca tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında artırılarak uygulanır.

(4) Düzenlenme işlemi tamamlanmış olan belge ücretleri iade edilmez ve geri ödenmez.

İKİNCİ BÖLÜM

Yetki Devri

Yetki devri

MADDE 81 – (1) Bakanlık, gerektiğinde teknik ve idari kapasite, teşkilat imkânları, hizmetin hızlı/etkin/yaygın olarak üretilmesi ilkelerini gözeterek; Kanunun 35 inci maddesinin verdiği yetkiye dayanarak, Kanun gereğince yerine getirmekle yükümlü olduğu görev ve yetkilerini aşağıda belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde devredebilir.

a) Yetki devri, Bakanlık ile kamu kurum/kuruluşları, 18/5/2004 tarihli ve 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu kapsamına giren Birlik/Odalar arasında düzenlenecek protokol/sözleşme ile yapılır. Bu protokol/sözleşmede devredilecek yetkinin konusu, süresi ve mutabakata varılan hususlar açıkça belirtilir.

b) Yetki devri, devredilecek yetkinin niteliği gözetilmek suretiyle en az 1 yıl en fazla 5 yıl süreyle yapılır. Yetki devri, süresinin bitiminde yenilenebilir.

c) Yetki devredilmiş olanların ilgili mevzuat ve yayımlanan genelge ve talimatlara uymaması halinde, Bakanlık tarafından 15 gün önceden yazılı olarak bildirimde bulunulmak suretiyle yapılmış olan yetki devri tek taraflı olarak iptal edilir.

ç) Bakanlık, devredilen yetkinin kullanımı ile ilgili olarak gerektiğinde her türlü denetimi yapar.

d) Bakanlık tarafından, devredilen yetkinin özelliğine göre aynı konuda birden fazla kamu kurum/kuruluşu veya birlik/odaya yetki devri yapılabilir.

e) Devredilen yetki kapsamında yetki verilenler tarafından üretilecek hizmet/hizmetler için alınacak/ödenecek ücretler Bakanlığın onayını gerektirir.

f) Bakanlık tarafından yapılacak yetki devri, düzenleme ve kural ihdası hususunu kapsayamaz ve bu hususta yetki devri yapılamaz.

g) Bu Yönetmeliğin 70, 71 ve 72 nci maddeleri hükümleri saklıdır.

ğ) Yetki devri, Bakanlığın bu konudaki görev, sorumluluk ve yetkisini ortadan kaldırmaz.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM **Çeşitli ve Son Hükümler**

Karayoluyla yapılacak hac ve umre

MADDE 82 – (1) Karayoluyla yapılacak hac ve umre seyahatleri de bu Yönetmeliğin uluslararası yolcu taşımacılığı hükümlerine tabidir.

Hüküm bulunmayan haller

MADDE 83 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerinin uygulanması amacıyla, Bakanlıkca tebliğ, yönerge veya genelgelerle düzenleme yapılabilir.

Sürelerin başlangıcı ve bitişi

MADDE 84 – (1) Bu Yönetmelikte yer alan süreler, aksi belirtilmemiş ise, işlem tarihini izleyen günden itibaren işlemeye başlar. Tatil günleri sürelere dahildir. Sürenin son gününün tatil gününe rastlaması halinde, süre tatil gününü izleyen ilk iş günü mesai bitimine kadar uzar.

(2) Bu Yönetmelikte belirtilen ve belli bir süre içinde tekrarı halinde idari yaptırım gerektiren fiiller için söz konusu sürenin belirlenmesinde başlangıç tarihi olarak ilk fiilin işlendiği tarih esas alınır.

Bildirim

MADDE 85 – (1) Bu Yönetmeliğe göre geçici durdurma ve iptallere ilişkin gönderilen bildirim yazılarının alıcısına ulaştırılmayıp iade edilmesi halinde, bildirim yazısının içeriği ulusal bir gazetede bir kez yayımlanır. Yayım tarihini takip eden yedi iş günü sonunda bildirim işlemi tamamlanmış sayılır.

Olağanüstü şartlarda yapılacak düzenlemeler

MADDE 86 – (1) Bakanlık, doğal afet, gerginlik ve savaş hali, zorunlu göç, ekonomik ve siyasi kriz ve benzeri olağanüstü ve zorunlu hallerde, ülkelerin bu konulardaki durum ve konumlarına göre bu Yönetmelikte uluslararası taşımacılık ve faaliyetlerle ilgili hükümleri o ülkelere yönelik olarak belirli bir süre için değiştirebilir veya kaldırabilir.

Yürürlükten kaldırılan yönetmelik

MADDE 87 – (1) 25/2/2004 tarihli ve 25384 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Karayolu Taşıma Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) 25/2/2004 tarihinde ilk defa yetki belgesi kapsamına alınan ve yetki belgesi alma süresi Bakanlıkça uzatılan faaliyetler için;

a) 25/2/2004 – 28/2/2005 tarihleri arasında yetki belgesi alanların yetki belgelerinin geçerlilik süresine 2 yıl 6 ay,

b) 1/3/2005 – 25/2/2006 tarihleri arasında yetki belgesi alanların yetki belgelerinin geçerlilik süresine 1 yıl 6 ay,

c) 26/2/2006 – 30/6/2006 tarihleri arasında yetki belgesi alanların yetki belgelerinin geçerlilik süresine 1 yıl,

ilave edilir. Bu ilave süreler için yetki belgesi ve varsa taşıt kartları için herhangi bir ücret alınmaz.

(2) 25/2/2004 tarihinde ilk defa yetki belgesi kapsamına alınan faaliyetler için yetki belgesi almak üzere 25/2/2006 tarihine kadar başvuran ve bu başvuruya istinaden kendilerine

yetki belgesi düzenlenenlerden; K türü yetki belgesi sahibi tüzel kişiler 31/12/2009 tarihine, diğer yetki belgesi sahipleri ise 31/10/2009 tarihine kadar bu Yönetmeliğin 13 üncü maddesinde öngörülen hususlara ilişkin noksanlıklarını tamamlamak zorundadırlar.

(3) Bu Yönetmeliğin 23 üncü maddesi ve 43 üncü maddesinin yirmiikinci fıkrası hükümleri K türü yetki belgesi sahipleri için 31/12/2009 tarihine kadar uygulanmaz.

(4) Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihte geçerli olan A1 veya A2 yetki belgeleri eki taşıt belgelerine kaydedilmiş 24 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendinin (2) numaralı alt bendinde belirtilen sayıdan daha fazla olan taşıtlar; yetki belgesinin yenilenmesine kadar veya yetki belgesinin yenilenmesinden önce satış, kazaya uğrama, yanma, müsadere edilme, hurdaya ayrılma, yaş haddi veya başka bir sebepten dolayı taşıt belgesinden düşürülünceye kadar kullanılmaya devam edilir.

(5) Bu Yönetmeliğin 24 üncü maddesinin üçüncü fıkrasının (f) bendi, yurtiçi eşya taşımacılığında kullanılan taşıtlar için 31/12/2009 tarihine kadar zorunlu değildir.

(6) Bu Yönetmeliğin 32 nci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan zorunluluk 31/12/2010 tarihine kadar aranmaz.

(7) Bu Yönetmeliğin 33 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerinde yer alan alt ve üst yapıya ilişkin fiziki şartlar 31/12/2009 tarihine kadar aranmaz.

(8) Bu Yönetmeliğin 36 ncı maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde yer alan şart 31/12/2010 tarihine kadar aranmaz.

(9) Bu Yönetmeliğin 43 üncü maddesinin onbeşinci fıkrasında yer alan yükümlülük 30/9/2009 tarihine kadar aranmaz.

(10) Kargo taşımalarında tarifeli faaliyet zorunluluğu 31/12/2010 tarihine kadar aranmaz.

(11) F türü yetki belgesi sahipleri durumlarını en geç 31/12/2009 tarihine kadar 8 inci maddenin birinci fıkrasının (e) bendine uygun hale getirirler.

(12) 1/7/2009 tarihinden önce 10/6/1985 tarihli ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu kapsamında sağlanan taşıtlar, taşıt belgelerine özmal olarak kaydedilir ve bu taşıtlar finansal kiralama sözleşmesinin bitim tarihine kadar özmal taşıt olarak sayılmaya devam edilir.

GEÇİCİ MADDE 2 – (1) 25/2/2006 tarihine kadar K1 veya K3 yetki belgesi almak üzere başvuran ve bu başvuruya istinaden kendilerine yetki belgesi düzenlenen gerçek kişilerden; bu Yönetmeliğin 13 üncü maddesinde belirtilen asgari kapasite ve sermaye şartları, 24 üncü maddesinde belirtilen yaş şartı ile 43 üncü maddesinin onbeşinci fıkrasında belirtilen orta düzey yönetici mesleki yeterlilik belgesine sahip olma veya bu belgeye sahip kişileri istihdam etme şartı aranmaz.

GEÇİCİ MADDE 3 – (1) Ticari amaçla; kamyonetlerle yapılan iliçi veya şehiriçi eşya taşımaları için 31/12/2009 tarihine kadar yetki belgesi alma şartı aranmaz. Bu durumda olanlar için söz konusu tarihe kadar yetki belgesi ücretinde % 94 oranında indirim uygulanır.

(2) Ticari amaçla olmamak ve sadece kendi esas işte çalışması ile ilgili olmak kaydıyla; kamyonetlerle yapılan eşya taşımaları için 31/12/2009 tarihine kadar yetki belgesi alma şartı aranmaz. Bu durumda olanlar için söz konusu tarihe kadar yetki belgesi ücretinde % 94 oranında indirim uygulanır.

(3) Bu maddenin birinci ve ikinci fıkralarına göre yetki belgesi alanların/alacak olanların, yetki belgesi eki taşıt belgesine toplam yüklü ağırlığı 3,5 tondan fazla olan taşıt/taşıtlar kaydedilmez ve bu durumda olanlar için bu Yönetmeliğin 13 üncü maddesinde belirtilen asgari kapasite ve sermaye şartları, 24 üncü maddesinde belirtilen yaş şartı ile 43 üncü maddesinin onbeşinci fıkrasında belirtilen orta düzey yönetici mesleki yeterlilik belgesine sahip olma veya bu belgeye sahip kişileri istihdam etme şartı aranmaz. Ancak yetki belgesi alındıktan sonra yetki belgesi eki taşıt belgesine toplam yüklü ağırlığı 3,5 tondan fazla olan taşıtın/taşıtların kaydedilebilmesi için ödenen indirimli yetki belgesi ücreti ile yetki belgesinin indirimsiz ve geçerli ücreti arasındaki farkın ödenmesi ve bu Yönetmeliğin 13

üncü ve 24 üncü maddelerindeki şartlar ile 43 üncü maddesinin onbeşinci fıkrasında belirtilen şartın sağlanması şarttır.

(4) Bu Yönetmeliğin 15 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan 15 günlük süre bu maddede yer alan yetki belgeleri için 30/6/2010 tarihine kadar uygulanmaz.

GEÇİCİ MADDE 4 – (1) Bu Yönetmelik ile kaldırılan A3, E1, E2 yetki belgesi sahipleri, sahip oldukları yetki belgesinin geçerlilik süresinin bitimine kadar faaliyetlerini sürdürebilirler. Bu yetki belgesi sahipleri, isterlerse yetki belgelerinin geçerlilik süresinin bitiminden önce 19 uncu maddenin birinci fıkrası çerçevesinde yetki belgelerini değiştirebilirler. Değiştirme esnasında A3 yetki belgesinin ücreti 25.885 TL, E1 yetki belgesinin ücreti 25.885 TL, E2 yetki belgesinin ücreti 51.770 TL olarak değerlendirilir.

GEÇİCİ MADDE 5 – (1) Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihte faaliyet kapsamı genişleyen B1 yetki belgesi sahibi olanlar için aşağıdaki kurallar uygulanır:

a) Hem B1 hem D1 yetki belgesi sahibi olan kişilerin talep etmeleri ve bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altmış gün içinde Bakanlığa müracaat etmeleri halinde; bu belgeleri iptal edilerek adlarına herhangi bir ücret alınmadan 5 yıl geçerli yeni bir B1 yetki belgesi Bakanlıkça düzenlenir ve düzenlenen bu yeni B1 yetki belgesi eki taşıt belgesine önceki B1 ve D1 yetki belgesinde kayıtlı taşıtlar herhangi bir ücret alınmadan kaydedilerek taşıt kartları düzenlenir.

b) Sadece B1 yetki belgesine sahip olan kişiler 31/8/2009 tarihine kadar B1 yetki belgesi ücreti ile D1 yetki belgesi ücreti arasındaki ücret farkını ödemek suretiyle adlarına 5 yıl geçerli yeni bir B1 yetki belgesi düzenlenebilirler. Düzenlenen bu yeni B1 yetki belgesi eki taşıt belgesine önceki B1 yetki belgesindeki kayıtlı taşıtlar herhangi bir ücret alınmadan kaydedilerek taşıt kartları düzenlenir.

c) Sadece B1 yetki belgesine sahip olan ve (b) bendinde belirtilen kurallara uygun olarak adlarına yeni bir B1 yetki belgesi düzenlenemeyen kişilerin mevcut B1 yetki belgeleri süresinin bitimine kadar geçerli olur, ancak, geçerlik süresinin bitiminde yenilenmez.

(2) Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihte faaliyet kapsamı genişleyen B2 yetki belgesi sahibi olanlar için aşağıdaki kurallar uygulanır:

a) Hem B2 hem D2 yetki belgesi sahibi olan kişilerin talep etmeleri ve bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altmış gün içinde Bakanlığa müracaat etmeleri halinde; bu belgeleri iptal edilerek; adlarına herhangi bir ücret alınmadan 5 yıl geçerli yeni bir B2 yetki belgesi Bakanlıkça düzenlenir ve düzenlenen bu yeni B2 yetki belgesi eki taşıt belgesine önceki B2 ve D2 yetki belgesinde kayıtlı taşıtlar herhangi bir ücret alınmadan kaydedilerek taşıt kartları düzenlenir.

b) Sadece B2 yetki belgesine sahip olan kişiler 31/8/2009 tarihine kadar B2 yetki belgesi ücreti ile D2 yetki belgesi ücreti arasındaki ücret farkını ödemek suretiyle adlarına 5 yıl geçerli yeni bir B2 yetki belgesi düzenlenebilirler. Düzenlenen bu yeni B2 yetki belgesi eki taşıt belgesine önceki B2 yetki belgesindeki kayıtlı taşıtlar herhangi bir ücret alınmadan kaydedilerek taşıt kartları düzenlenir.

c) Sadece B2 yetki belgesine sahip olan ve (b) bendinde belirtilen kurallara uygun olarak adlarına yeni bir B2 yetki belgesi düzenlenemeyen kişilerin mevcut B2 yetki belgeleri süresinin bitimine kadar geçerli olur, ancak, geçerlik süresinin bitiminde yenilenmez.

GEÇİCİ MADDE 6 – (1) 30/6/2010 tarihine kadar;

a) Aynı yetki belgesine sahip olanlar kendi aralarında,

b) C2, L2 ve M3 yetki belgesine sahip olanlar birbirleriyle,

c) K1, L1, M1, M2, N1 ve N2 yetki belgesine sahip olanlar birbirleriyle,

ortak taşıma sözleşmesi akdederek ortak taşıma yapabilirler.

(2) Birinci fıkrada sayılan taşımalarda, yetki belgesi sahipleri, sorumluluk ve yükümlülük bakımından müştereken ve müteselsilen sorumlu ve yükümlüdürler.

GEÇİCİ MADDE 7 – (1) 1/1/2011 tarihinden önce D4 yetki belgesi düzenlenmez.

(2) 1/1/2011 tarihine kadar, 100 kilometreye kadar olan şehirlerarası ve taşıma mesafesine bakılmaksızın iliçi ticari yolcu taşımacılığı yapanlara/yapacaklara valiliklerce

verilen/verilecek yetki belgeleriyle ilgili iş ve işlemlere bu Yönetmeliğin yayımından önceki esaslar ve usullerle aynen devam edilir.

(3) 1/1/2011 tarihinden önce valiliklerce verilmiş olan yetki belgeleri ve taşıt kartları, bu tarihten itibaren ve sözkonusu yetki belgelerinin geçerlilik süresi içinde yetki belgesi sahiplerinin talep etmeleri halinde; bu yetki belgeleri ve eki taşıt kartları geçerlilik süreleri esas alınarak D4 yetki belgesi ve yeni taşıt kartlarıyla ücretsiz olarak değiştirilir ve düzenlenen D4 yetki belgesi eki taşıt belgesine en fazla 10 adet özmal taşıt kaydedilir. Değiştirme esnasında ilgililerin talep etmeleri ve yenileme ücreti ödemeleri halinde ise; D4 yetki belgeleri 5 yıl geçerli olmak üzere düzenlenir.

(4) Valiliklerce verilen yetki belgelerini üçüncü fıkraya uygun olarak değiştirmeyenlerin bu yetki belgeleri sürelerinin bitiminde geçersiz olur.

(5) D4 yetki belgesi ücreti, 1/1/2011-1/1/2012 tarihleri arasında, % 85 indirimli olarak uygulanır.

Yürürlük

MADDE 88 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 89 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Ulaştırma Bakanı yürütür.

EK-1

ÜCRET TABLOSU (Madde 80)		
BELGE TANIMI / AÇIKLAMASI	SİMGE Sİ	ÜCRET İ [TL]
Otomobille Şehirlerarası Yolcu Taşımacılığı	A1	12.942
Otomobille Uluslararası Yolcu Taşımacılığı	A2	19.414
Otobüsle Uluslararası ve Şehirlerarası Tarifeli Yolcu Taşımacılığı	B1	64.710
Otobüsle Uluslararası ve Yurtiçi Tarifesiz Yolcu Taşımacılığı	B2	32.355
Otobüsle Uluslararası ve Yurtiçi Kendi Personelinin Taşınması	B3	6.471
Kendi işigali ile ilgili Uluslararası ve Yurtiçi Eşya Taşımacılığı	C1	6.471
Uluslararası ve Yurtiçi Ticari Eşya Taşımacılığı	C2	51.770
Uluslararası ve Yurtiçi Ev/Büro Eşyası Taşımacılığı	C3	12.942
Otobüsle Şehirlerarası Tarifeli Yolcu Taşımacılığı	D1	38.828
Otobüsle Yurtiçi Tarifesiz Yolcu Taşımacılığı	D2	19.414
Otobüsle Yurtiçi Kendi Personelinin Taşınması	D3	6.471
Otobüsle 100 km.'ye Kadar Şehirlerarası ve İliçi Yolcu Taşımacılığı	D4	5.000
Yurtiçi Yolcu Taşıma Acenteliği	F1	5.176
Uluslararası ve Yurtiçi Yolcu Taşıma Acenteliği	F2	7.764
Yurtiçi Eşya Taşıma Acenteliği	G1	5.176
Uluslararası ve Yurtiçi Eşya Taşıma Acenteliği	G2	7.764
Yurtiçi Kargo Acenteliği	G3	5.176
Uluslararası ve Yurtiçi Kargo Acenteliği	G4	7.764
Yurtiçi Eşya Komisyonculuğu	H1	5.176
Uluslararası ve Yurtiçi Eşya Komisyonculuğu	H2	7.764
Yurtiçi Ticari Eşya Taşımacılığı	K1	12.942
Kendi İşigali ile ilgili Yurtiçi Eşya Taşımacılığı	K2	6.471
Yurtiçi Ticari Ev/Büro Eşyası Taşımacılığı	K3	6.471
Yurtiçi Lojistik İşletmeciliği	L1	129.428
Uluslararası ve Yurtiçi Lojistik İşletmeciliği	L2	258.857
İliçi Kargo İşletmeciliği	M1	12.942
Yurtiçi Kargo İşletmeciliği	M2	194.143

Uluslararası ve Yurtiçi Kargo İşletmeciliği	M3	258.857
İliçi Nakliyat Ambarı İşletmeciliği	N1	2.588
Yurtiçi Nakliyat Ambarı İşletmeciliği	N2	25.885
İliçi Dağıtım İşletmeciliği	P1	12.942
Yurtiçi Dağıtım İşletmeciliği	P2	194.143
Yurtiçi Taşıma İşleri Organizatörlüğü	R1	194.143
Uluslararası ve Yurtiçi Taşıma İşleri Organizatörlüğü	R2	258.857
Büyükşehir Belediye Sınırları İçinde Yolcu Terminali İşletmeciliği	T1	1.293
Büyükşehir Belediye Sınırları Dışında Yolcu Terminali İşletmeciliği	T2	1.293
Eşya Terminali İşletmeciliği	T3	1.293
Her Bir Taşıt Kartı		63

[R.G. 11 Haziran 2009 – 27255]

 [İçindekilere dön](#)

Anayasa Mahkemesi Kararları

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2005/57

Karar Sayısı : 2009/19

Karar Günü : 5.2.2009

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Ankara Fikrî ve Sinaî Haklar Ceza Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU :

A- 24.6.1995 günlü, 551 sayılı Patent Haklarının Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 22.6.2004 günlü, 5194 sayılı Yasa ile değiştirilen 73/A maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin ve 136. maddesinin;

B- 24.6.1995 günlü, 554 sayılı Endüstriyel Tasarımların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 22.6.2004 günlü, 5194 sayılı Yasa ile değiştirilen 48/A maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin ve 48. maddesinin,

Anayasa'nın 2., 13., 38. ve 91. maddelerine aykırılığı savıyla iptalleri istemidir.

I- OLAY

Müşteki adına endüstriyel tasarım tescil belgesi ile faydalı model belgesi bulunan ürünlerin taklitlerini üretmek ve satışa arz etmek suçundan sanık hakkında açılan davada, itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırılığı savını ciddi bulan Mahkeme, iptalleri için başvurmuştur.

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ

Ankara Fikrî ve Sinaî Haklar Ceza Mahkemesinin 31.1.2005 günlü başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

“2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın “Cumhuriyetin nitelikleri” başlığını taşıyan 2. maddesi, Türkiye Cumhuriyeti'nin temel nitelikleri arasında “hukuk devleti” ilkesini de saymıştır. Bu ilke, Devletin her türlü eylem ve işlemlerinde uyması gereken hukuk kurallarının olduğu, böylece vatandaşlar yönünden tam bir hukuki belirliliğin ve güvencenin sağlandığı bir toplum düzenini ifade eder. Ancak hukuk devleti ilkesinin hayata aktarılması bazı somut koşulların gerçekleştirilmesine bağlıdır.

Ceza hukuku alanında, hukuk devleti ilkesinin gerçekleştirilmesi başlıca iki unsurun varlığını zorunlu kılmaktadır; bunlardan ilki, “suç ve cezaların kanuniliği” diğeri ise, “suç ve cezalar arasında ölçülülük” ilkeleridir.

Hukuk devleti ilkesinin bir gereği olarak ceza hukuku alanında hukuki güvenliğin gerçekleştirilmesi suç ve cezaların kanuniliği ilkesi ile sağlanmaya çalışılmaktadır. Gerçekten de suç ve cezalara ilişkin temel esaslar ceza hukukunun düzenleme alanına bırakılmayarak Anayasal güvencelere bağlanmıştır. Anayasamızın 38. maddesi bu ilkeyi düzenlemiş bulunmaktadır. Buna göre, “Kimse, işlediği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz; kimseye suç işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.” İlke, insan hak ve özgürlükleri açısından taşıdığı öneme uygun olarak bu alandaki temel uluslararası düzenlemelerin de ayrılmaz bir parçası olmuştur. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine göre de, suç ve cezaların yasallığı ilkesi, hukukun üstünlüğü ilkesinin asal unsurlarından birini oluşturur ve sözleşmenin koruma sistemi içinde önemli bir yer tutar. Bu nedenledir ki, savaş veya öteki genel tehlike hâllerinde dahi Sözleşme’nin 15. maddesi uyarınca istisna getirilemez. Suçların yasa ile konulmasının bir gereği de, suç tipinin düzenlendiği hükmün “yeterince açık ve anlaşılabilir” olmasıdır. Aksi hâlde vatandaşlar yönünden hukuki güvenliğin yeterince sağlandığını söylemek olanaklı değildir. Bir başka deyişle, hangi eylemlerin yasakoyucu tarafından yaptırma bağlandığının, suçun yasal unsurlarının, ağırlaştırılmış hâllerinin yeterince anlaşılır şekilde düzenlenmesi bir zorunluluktur. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi suç öngören hükmün, gereğinde bir hukukçunun yardımıyla anlaşılabilir olmasını ya da olası belirsizliklerin içtihatlarla aydınlatılmış olmasını yeterli görmektedir. Ancak hemen belirtmek gerekir ki, bir hukukçunun yardımı ile veya içtihatlar yoluyla anlaşılır olmak için, o suç tipinin bir toplumda yeterince tartışılmış ve uygulama olanağı bulmuş olması yanında, bu çalışmalara imkân verecek açıklıkta, üzerinde tartışılabilir sınırlara ve belirliliğe sahip yasal bir metnin varlığına ihtiyaç bulunduğunu söylemek hatalı olmaz. Bu görevin de yasama organı tarafından yerine getirilmesi gerektiği kuşkusuzdur.

Günümüzde bu gereklilik özellikle ticari ceza hukuku alanında kendisini daha fazla hissettirmektedir. Gerçekten de, yasama organının, ekonomik faaliyetin belirli alanlarında yeni suç tipleri oluştururken, ya da bu alanda etkin önlemler getiren yeni düzenlemeler yaparken, insanlık tarihi ile aynı geçmişe sahip, aşağı yukarı bütün toplumlarda suç olarak kabul edilmiş eylemler için yapılan düzenlemelere kıyasla daha belirgin, açık ve anlaşılır olması gerektiği tartışmasızdır. Ancak somut olayda sanık hakkında uygulanması olasılığı bulunan, 5194 sayılı Yasa ve 4128 sayılı Yasa ile değişik 551 sayılı KHK’ye ek 73/A-c madde ve bendi ile bu bent hükmündeki atıf dolayısıyla aynı KHK’nin 136. maddesi ve yine 554 Sayılı KHK’ye ek 48/A-c ve bu bent atfıyla aynı KHK’nin 48. maddesinin hukuk devleti ve suçların yasallığı ilkelerinin bir gereği olan bu zorunluluğu asgari düzeyde de olsa karşıladığını söylemek imkânsızdır.

Gerçekten de, 5194 Sayılı Yasa ile değişik, 4128 Sayılı Yasa ile ek 551 Sayılı KHK’nin 73/A maddesinin (c) bendinin, 554 Sayılı KHK nin 48/A-c madde ve bendinin, suçun cezasını belirlemekle yetindiği ve suçun unsurlarının tespitini esasen hukuki ihlal hâllerini düzenleyen KHK’lerin maddelerine atıf yoluyla düzenlediği kuşkusuzdur. Başka bir deyişle faydalı model ya da tasarım hakkının kapsamında yer aldığı hukuken kabul edilebilecek ve hak sahibince önlenebilecek her türlü fiiller aynı zamanda suç sayılarak cezaî yaptırma tâbi tutulmuştur. Bu durumun tekrardan kaçınmak gibi bir gerekçeyle açıklanmasına imkân yoktur. Faydalı model ve tasarım hakkının hukukî (tazmini) sorumluluk gerektiren ihlallerinin nelerden ibaret olduğunun KHK hükümleri çerçevesinde saptanması bir yana, tescilli sözü geçen haklar sınırları ve istisnaları ile bu hakka tecavüz kabul edilebilecek eylemlerin vatandaşlar açısından gereğinde bir hukukçunun yardımı ile dahi olsa bilinecek derecede açık olduğunu söylemek gerçekle bağdaşmayan bir yargı olacaktır.

Bu gibi durumlarda hukukî (tazmini) sorumluluk öngörülmesi gerektiği kuşkusuz ise de, aynı zamanda hürriyeti bağlayıcı ceza ve işyeri kapatma cezası dâhil bir takım ağır cezai yaptırımlar da öngörülmesi yasakoyucunun tercihi olduğu takdirde, ceza hukukunun, tarihin süzgecinden geçmiş ve insanlığın ortak değerleri arasına katılmış ilkelerine uygun bir düzenleme yapılmasını gerektirir. Başka bir deyişle, yasakoyucunun hukuki sorumluluk ile

cezai sorumluluk arasında temel ilkesel farklılıkları gözeterek cezaî sorumluluğa ilişkin düzenlemeyi ayrıca ve suç oluşturan eylemin unsurlarına yeterli açıklık sağlayacak bir düzenleme yapması gereklidir. Aksi halde ortaya çıkan aykırılığın, yine hukuk devletinin bir diğer unsurunu oluşturan, yasama işlemlerinin Anayasa'ya uygunluğunun yargısal denetimi yoluyla giderileceği kuşkusuzdur.

Öte yandan, ceza hukuku alanında, hukuk devleti ilkesinin gerçekleştirilmesinin bir diğer unsuru ise, “suç ve cezalar arasında ölçülülük” ilkesidir. Buna göre, öncelikle yasakoyucu norm koyarken insan hak ve özgürlüklerine getirilen sınırlandırmanın sınırı olarak ölçülülük ilkesi ile bağlıdır. İlke, ceza hukukuna ilişkin yasal düzenlemeler açısından bir suç için öngörülen cezanın, bu suçun işlenmesi sonucu bozulan kamu düzeninin yeniden tesisi amacına elverişli, gerekli ve bu amaçla orantılı olması şeklinde tanımlanabilir. Bir başka deyişle “Yasakoyucunun ceza saptamadaki yetkisinin sınırını hukuk devleti ilkesi oluşturur. ... Cezaların, suçların ağırlık derecesine göre önleme ve iyileştirme amaçları da göz önünde tutularak, adaletli bir ölçü içerisinde konulması ceza hukukunun temel ilkelerindedir.” “Suç ile ceza arasındaki oranın adalete uygun bulunup bulunmadığını, o suçun toplum hayatında yarattığı etkiye ve kamu vicdanında aldığı tepkiye göre takdir etme zorunluluğu vardır. Bu orantısallık bağının bulunması, hukuk devleti ilkesinin ve adalet anlayışının bir gereğidir. Yasakoyucu cezaların türünü seçerken ve sınırlarını belirlerken mutlak adalet ölçülerini izlemek zorundadır.” Yine kural olarak, suçun ve ortaya çıkan toplumsal ve şahsi zararın ağırlığına, failin kişiliğine ve fiilin özelliklerine göre cezanın şahsileştirilmesi olanağının hâkime verilmesi de ölçülülük ilkesinin gereğidir. Yasakoyucunun bu kuralları açıkça ihlal eder nitelikte yasa koyması Anayasa'ya aykırı olacaktır.

Somut olayda uygulanması söz konusu olan her iki yasa hükmünde öngörülen yaptırımlar, 22 Haziran 2004 tarih ve 5194 Sayılı Yasa ile yapılan değişiklik sonrası, “iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası veya yirmiyedimilyar liradan kırkaltımilyar liraya kadar ağır para cezası veya her ikisi, ayrıca işyerlerinin bir yıldan az olmamak üzere kapatılması ve aynı süre ticaretten men” cezaları olarak belirlenmiştir.

Anılan değişiklik öncesi hapis ve ağır para cezaları ile ayrıca işyeri kapatma ve ticaretten men cezalarının birlikte uygulanması söz konusu iken, yapılan bu değişiklikte hapis veya ağır para cezalarından sadece biri veya her ikisinin birlikte uygulanması hâkimin takdirine bırakılmış, bir bakıma suç ile ceza arasındaki var olan orantısızlık bizzat yasakoyucu tarafından giderilmeye çalışılmıştır. Ne var ki, Yasa'da öngörülen hapis ve ağır para cezalarının alt sınırının cezanın, somut olayın ağırlığına göre şahsileştirilmesine imkân vermeyecek bir şekilde yüksek tutulduğu ayrıca, maddede öngörülen ve fer'i ceza niteliğindeki “işyerinin bir yıldan az olmamak üzere kapatılması ve aynı süre ile ticaretten men cezasının” uygulanıp uygulanmayacağı konusunda hâkime bir takdir hakkı tanınmadığı görülmektedir. Bir başka deyişle, somut olayda sanıkta elde edilen ürün sayısı, sanığın faydalı model ve tasarım hakkına tecavüz oluşturduğu saptanan ürünleri bizzat üretip üretmediğine bakılmaksızın her koşulda mahkûmiyet hâlinde “bir yıldan az olmamak üzere iş yerinin kapatılması ve aynı süre ile ticaretten men” cezasına da hükmedilecektir. Bu durumun hâkime cezayı fiilin vahametine ve failin kişiliğine uyarlama imkânı vermediği ve bu nedenle çoğu zaman suç ile ceza arasında adalete uygun bir oranın kurulmasını engelleyici sonuçlara yol açacağı kuşkusuzdur. Bu itibarla anılan hüküm “hukuk devleti” ve “ölçülülük” ilkelerine açıkça aykırı bulunmaktadır.

ine, Anayasa'nın 91. maddesinin birinci fıkrası uyarınca, “Türkiye Büyük Millet Meclisi Bakanlar Kuruluna kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi verebilir. Ancak sıkıyönetim ve olağanüstü haller saklı kalmak üzere, Anayasanın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleri ile dördüncü bölümünde yer alan siyasî haklar ve ödevler kanun hükmünde kararnamelerle düzenlenemez”. Yargılamaya konu olayda uygulanması söz konusu olan 4128 sayılı Yasa ile ek 551 sayılı KHK'nin 73/A-c ve 554 sayılı KHK'nin 48/A-c maddesindeki cezalar, bu maddeler atfı dolayısıyla da anılan KHK.'lerin sırasıyla 136. ve 48. maddelerinde ise suç olarak kabul edilen eylemler

düzenlenmektedir. Suç ve cezalara ilişkin ilkeleri düzenleyen Anayasa'nın 38. maddesi, Anayasa'nın ikinci kısmının ikinci bölümünde bulunduğundan, bu konudaki düzenlemelerin kanun hükmünde kararnamele gerçekleştirilmesi mümkün değildir ve aksi hâl açık bir Anayasa'ya aykırılık oluşturur. Ancak burada iptali gereken hükmün, sadece cezayı belirlemekle yetinerek, suç oluşturan eylemleri atıf yoluyla düzenleyen 5194 sayılı Yasa ile değişik 4128 sayılı Yasa ile anılan KHK'lara ek 73/A-c, 48/A-c madde ve bendleri olduğunu vurgulamak gerekir.

Mahkememizce, yukarıda açıklanan gerekçelerle, yargılama konusu olayda, sanık hakkında uygulanması söz konusu olan hükümlerin, "hukuk devleti", "suç ve cezaların yasallığı", "ölçülülük" ilkeleri ile Anayasa'nın 2., 13., 38. ve 91. maddelerine aykırı görülerek, ileri sürülen aykırılık iddiası ciddi bulunmuş, Anayasa'ya aykırılık denetimi için Anayasa Mahkemesine başvurulmasına ve bu konuda verilecek karara kadar davanın geri bırakılmasına karar verilmiştir.

HÜKÜM :

(...) Sanık hakkında uygulanması söz konusu olan 551 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 73/A-c maddesi ile bu madde delaleti ile 136. maddesinin, yine 554 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 48/A-c madde ve bendi hükmü ile bu maddenin atfi nedeniyle 48. maddelerinin Anayasa'nın 2. maddesinde düzenlenen hukuk devleti ilkesine, temel hak ve hürriyetlerin sınırlanmasına ilişkin 13. maddesinde yer alan ölçülülük ilkesine, suç ve cezalara ilişkin esaslara dair 38. maddesindeki suç ve cezaların kanuniliği ilkesine, kanun hükmünde kararname çıkarılmasına ilişkin 91. maddesindeki temel haklar ile kişi haklar ve ödevlerinin kanun hükmünde kararname ile düzenlenemeyeceğine dair ilkeye aykırı olduğu kanaati ile sanık vekilince ileri sürülen Anayasa'ya aykırılık iddiası Mahkememizce ciddi görülmüş olmakla Anayasa'nın 152. maddesi uyarınca Anayasa'ya aykırılık iddiasında bulunulmasına, ... karar verildi."

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralları

1- 24.6.1995 günlü, 551 sayılı Patent Haklarının Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin itiraz konusu kuralları da içeren 73/A ve 136. maddeleri şöyledir:

"Madde 73/A- (Ek : 3.11.1995 - 4128/1 md.; Değişik: 22.6.2004-5194/2 md.)

Bu Kanun Hükmünde Kararname kapsamında;

a) 44 üncü maddede yazılı açıklamayı patent veya faydalı model başvurusu açısından gerçeğe aykırı olarak yapanlar, patentli veya faydalı modelli bir eşya veya ambalajı üzerine haklı olarak konulmuş patent veya faydalı model olduğunu belirten işareti yetkisi olmadan kaldıranlar veya kendisini haksız olarak patent veya faydalı model başvurusu sahibi veya patent veya faydalı model sahibi olarak gösterenler hakkında bir yıldan iki yıla kadar hapis cezasına veya ondörtmilyar liradan yirmiyedimilyar liraya kadar ağır para cezasına veya her ikisine,

b) Mevcut olmadığını veya üzerinde tasarruf yetkisi bulunmadığını bildiği veya bilmesi gerektiği halde 86 ncı maddede yazılı haklardan birini veya bu hakla ilgili lisansı başkasına devreden, veren, rehineden, bu haklar üzerinde herhangi bir tasarrufta bulunanlar ile patent veya faydalı modelle korunan bir buluşun sahibi olmadığı veya bunların koruma süresinin bittiği veya 129, 133 veya 165 inci maddelerde yazılı sebeple patentin veya faydalı modelin hükümsüzlüklerine veya sona ermelerine karar verilmesine rağmen, satışa çıkardığı eşyaya veya ambalajlarına veya ticarî evrakına veya ilânlarına, korunan bir patentle veya faydalı modelle ilgili olduğu kanısını uyandıracak şekilde işaretler koyan veya ilân ve reklâmlarda bu tarzda yazı ve işaretler kullananlar hakkında iki yıldan üç yıla kadar hapis cezasına veya yirmiyedimilyar liradan kırkaltımilyar liraya kadar ağır para cezasına veya her ikisine,

c) 136 ncı maddede yazılı fiillerden birini gerek faydalı model, gerek patentli buluş açısından işleyenler hakkında iki yıldan dört yıla kadar hapis cezasına veya yirmiyedimilyar liradan kırkaltımilyar liraya kadar ağır para cezasına veya her ikisine,

ayrıca işyerlerinin bir yıldan az olmamak üzere kapatılmasına ve aynı süre ticaretten men edilmelerine,

Hükmolunur.

(a), (b) ve (c) bentlerinde sayılan suçlar, hizmetlerini yaptıkları sırada bir işletmenin çalışanları tarafından doğrudan doğruya veya emir üzerine işlenmişse çalışanlar ve suçun işlenmesine mani olmayan işletme sahibi, müdür veya temsilcisi ve hangi unvan ve sıfatla olursa olsun işletmeyi fiilen yöneten kişi de aynı surette cezalandırılır. Bir tüzel kişinin işleri yürütülürken, 136 ncı maddede sayılan suçlardan biri işlenirse, tüzel kişi, masraflar ve para cezasından müteselsilen sorumlu olur. Fiile iştirak edenler hakkında, olayın mahiyetine göre 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 64, 65, 66 ve 67 nci maddeleri hükümleri uygulanır. Yukarıda sayılan suçlardan dolayı kovuşturma şikâyete bağlıdır.

Bu madde hükümlerinin uygulanmasında 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 344 üncü maddesinin birinci fıkrasının (8) numaralı bendi uygulanmaz. Patentten veya faydalı modelden doğan hakları tecavüze uğrayandan başka, 136 ncı maddede sayılanlar dışında kalan suçlarda Enstitü, 44 üncü maddede yazılı açıklamanın gerçeğe aykırı olarak yapılması ile patent veya faydalı modelle korunan bir buluşun sahibi olmadığı veya patentin veya faydalı modelin koruma süresinin bittiği veya hükümsüzlüğü veya sona erme durumlarında, kendisinin veya başkasının imâl ettiği veya satışa çıkardığı eşyaya veya ambalajlarına veya ticarî evrakına veya ilânlarına, korunan bir patent veya faydalı modelle ilgili olduğu kanısını uyandıracak şekilde işaretler koyma veya bu amaçla ilân ve reklamlarda bu tarzda yazı ve işaretler kullanılması durumlarında, 8.3.1950 tarihli ve 5590 sayılı Kanun veya 17.7.1964 tarihli ve 507 sayılı Kanuna tâbi kuruluşlar ve tüketici dernekleri de şikâyet hakkına sahiptir. Şikâyetin, fiil ve failden haberdar olma tarihinden itibaren iki yıl içinde yapılması gerekir.

Bu kapsamdaki suçlarla ilgili şikâyetler, acele işlerden sayılır. Patent veya faydalı model başvurusu veya patentten veya faydalı modelden doğan haklara tecavüz dolayısıyla üretilmesi veya kullanılması cezayı gerektiren eşya ile bu eşyaları üretmeye yarayan araç, gereç, cihaz, makine gibi vasıtaların zapt edilmesi veya el konulması veya yok edilmesinde, 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 36 ncı maddesi hükmü ile 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun ilgili hükümleri uygulanır.”

“Patentten Doğan Hakka Tecavüz Sayılan Fiiller

Madde 136 – Aşağıda yazılı fiiller patentten doğan hakka tecavüz sayılır:

a - Patent sahibinin izni olmaksızın buluş konusu ürünü kısmen veya tamamen üretme sonucu taklit etmek,

b - Kısmen veya tamamen taklit suretiyle meydana getirildiğini bildiği veya bilmesi gerektiği halde, tecavüz yoluyla üretilen ürünleri satmak, dağıtmak veya bir başka şekilde ticaret alanına çıkarmak veya bu amaçlar için ithal etmek veya ticari amaçla elde bulundurmamak veya uygulamaya koymak suretiyle kullanmak,

c - Patent sahibinin izni olmaksızın buluş konusu olan usulü kullanmak veya buluş konusu usulle doğrudan doğruya elde edilen ürünleri satmak, dağıtmak veya bir başka şekilde ticaret alanına çıkarmak veya bu amaçlar için ithal etmek veya uygulamaya koymak suretiyle kullanmak;

d - Patent sahibi tarafından sözleşmeye dayalı lisans veya zorunlu lisans yoluyla verilmiş hakları izinsiz genişletmek veya bu hakları üçüncü kişilere devir etmek,

e - Bu maddenin 1 inci ila 4 üncü bentlerinde yazılı fiillere iştirak veya yardım veya bunları teşvik etmek veya hangi şekil ve şartlarda olursa olsun bu fiillerin yapılmasını kolaylaştırmak,

f - Kendisinde bulunan ve haksız olarak üretilen veya ticaret alanına çıkarılan eşyanın nereden alındığını veya nasıl sağlandığını bildirmekten kaçınmak.

Patent bir ürünün yapılışına ait bir usul için alınmışsa, aynı nitelikleri taşıyan her ürün, patenti alınmış usule göre yapılmış sayılır Usule tecavüz etmeksizin ürünü ürettiğini iddia eden davalı bunu ispat etmekle yükümlüdür.

Patent başvurusu bu Kanun Hükmünde Kararnamenin 55 inci maddesine göre yayınlandığı takdirde, başvuru sahibi, buluşa vaki tecavüzlerden dolayı hukuk ve ceza davası açmaya yetkilidir. Tecavüz eden başvurudan veya kapsamından haberdar edilmiş ise, başvurunun yayınlanmış olmasına bakılmaz. Tecavüz edenin kötü niyetli olduğuna mahkeme tarafından hükmolunursa, yayından önce de tecavüzün varlığı kabul edilir.(Ek cümle: 22/6/2004 – 5194/4 md.) Ancak mahkeme, patent veya faydalı modelin verildiğine ilişkin ilânın ilgili bültende yayımlanmasından önce öne sürülen iddiaların geçerliliğine ilişkin olarak karar veremez.”

2- 24.6.1995 günlü, 554 sayılı Endüstriyel Tasarımların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin itiraz konusu kuralları da içeren 48 ve 48/A maddeleri şöyledir:

“Tasarım Hakkına Tecavüz Sayılan Fiiller

Madde 48 – Aşağıda yazılı fiiller tasarım hakkına tecavüz sayılır.

a) Tasarım hakkı sahibinin izni olmaksızın tasarımın aynısını veya belirgin bir şekilde benzerini yapmak, üretmek, piyasaya sunmak, satmak, sözleşme akdi için icabda bulunmak, kullanmak, ithal etmek ve bu amaçlarla depolama, elde bulundurmak;

b) Tasarım belgesi sahibi tarafından sözleşmeye dayalı lisans yoluyla verilmiş hakları izinsiz genişletmek veya bu hakları üçüncü kişilere devir etmek,

c) Bu maddenin önceki a ilâ b bendlerinde yazılı fiillere iştirak veya yardım veya bunları teşvik etmek veya hangi şekil ve şartlarda olursa olsun bu fiillerin yapılmasını kolaylaştırmak,

d) Kendisinde bulunan ve haksız olarak üretilen veya ticaret alanına çıkarılan eşyanın nereden alındığını veya nasıl sağlandığını bildirmekten kaçınmak,

e) Gasp.

Tasarım başvurusu bu Kanun Hükmünde Kararnamenin 34 üncü maddesine göre yayınlandığı takdirde, başvuru sahibi, tasarıma vaki tecavüzlerden dolayı hukuk ve ceza davası açmaya yetkilidir. Tecavüz eden, başvurudan veya kapsamından haberdar edilmiş ise, başvurunun yayımlanmış olmasına bakılmaz. Tecavüz edenin kötü niyetli olduğuna mahkeme tarafından hükmolunursa, yayından önce de tecavüzün varlığı kabul edilir.

Koruma kapsamındaki tasarımın tescilli olduğuna ilişkin kaydın ürün, ambalaj veya fatura üzerine konulmamış olması, eylemi tecavüz olmaktan çıkarmaz.

Tescil işaretleri kusurun değerlendirilmesi sırasında dikkate alınır.”

“Madde 48/A - (Ek : 3.11.1995 - 4128/3 md.; Değişik:22.6.2004-5194/7md.)

Bu Kanun Hükmünde Kararname kapsamında;

a) Tasarım hakkı sahibi olarak belirtilmesi gereken kimlik bildirimini gerçeğe aykırı olarak yapanlar veya tasarım koruması olan bir eşya veya ambalajı üzerine konulmuş tasarım koruması olduğunu belirten işareti, yetkisi olmadan kaldıranlar veya kendisini haksız olarak tasarım başvurusu veya tasarım hakkı sahibi olarak gösterenler hakkında bir yıldan iki yıla kadar hapis cezasına veya ondörtmilyar liradan yirmiyedimilyar liraya kadar ağır para cezasına veya her ikisine,

b) Mevcut olmadığını veya üzerinde tasarruf yetkisi bulunmadığını bildiği veya bilmesi gerektiği halde, 39 uncu maddede belirtilen haklardan birini veya bu hakla ilgili lisansı başkasına devreden, veren, rehnedi, bu haklar üzerinde herhangi bir tasarrufta bulunanlar ile korunan bir tasarım hakkının sahibi olmadığı veya koruma süresinin bittiği veya tasarım hakkının hükümsüzlüğü veya tasarım korunmasından doğan hakkının sona ermesi durumlarında, kendisinin veya başkasının imâl ettiği veya satışa çıkardığı eşyaya veya ambalajlarına veya ticarî evrakına veya ilânlarına, hukuken korunan bir tasarım hakkı ile ilgili olduğu kanısını uyandıracak şekilde işaretler koyanlar veya bu amaçla ilân ve reklamlarda, bu tarz yazı, işaret veya ifadeleri kullananlar hakkında, iki yıldan üç yıla kadar hapis cezası veya yirmiyedimilyar liradan kırkaltımilyar liraya kadar ağır para cezasına veya her ikisine,

c) 48 inci maddede yazılı fiillerden birini işleyenler hakkında iki yıldan dört yıla kadar hapis cezasına veya yirmiyedimilyar liradan kırkaltımilyar liraya kadar ağır para cezasına veya her ikisine, ayrıca işyerlerinin bir yıldan az olmamak üzere kapatılmasına ve aynı süre ticaretten men edilmelerine,

Hükmolunur.

(a), (b) ve (c) bentlerinde sayılan suçlar, hizmetlerini yaptıkları sırada, bir işletmenin çalışanları tarafından doğrudan doğruya veya emir üzerine işlenmişse çalışanlar ve suçun işlenmesine mani olmayan işletme sahibi, müdür veya temsilcisi ve hangi unvan ve sıfatla olursa olsun işletmeyi fiilen yöneten kişi de aynı surette cezalandırılır. Bir tüzel kişinin işleri yürütülürken, 48 inci maddede sayılan suçlardan biri işlenirse, tüzel kişi, masraflar ve para cezasından müteselsilen sorumlu olur. Fiile iştirak edenler hakkında olayın mahiyetine göre 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 64, 65, 66 ve 67 nci maddeleri hükümleri uygulanır. Yukarıda sayılan suçlardan dolayı kovuşturma şikâyete bağlıdır.

Bu madde hükümlerinin uygulanmasında 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 344 üncü maddesinin birinci fıkrasının (8) numaralı bendi uygulanmaz. Tasarım korumasından doğan hakları tecavüze uğrayandan başka, 48 inci maddede sayılanlar dışında kalan suçlarda Enstitü; tasarım hakkı sahibi olarak belirtilmesi gereken kimlik bildiriminin gerçeğe aykırı olarak yapılması ile korunan bir tasarım hakkının sahibi olmadığı veya koruma süresinin bitmesi veya herhangi bir sebeple tasarım hakkının hükümsüzlüğü veya tasarım korumasından doğan hakkının sona ermesi durumlarında kendisinin veya başkasının imal ettiği veya satışa çıkardığı eşyaya veya ambalajlarına veya ticarî evrakına veya ilânlarına hukuken korunan bir tasarım hakkı ile ilgili olduğu kanısını uyandıracak şekilde işaretler koyma veya bu amaçla ilân ve reklamlarda bu tarzda yazı, işaret ve ifadelerin kullanılması durumlarında, 8.3.1950 tarihli ve 5590 sayılı Kanun veya 17.7.1964 tarihli ve 507 sayılı Kanuna tâbi kuruluşlar ve tüketici dernekleri de şikâyet hakkına sahiptir. Şikâyetin fiil ve failden haberdar olma tarihinden itibaren iki yıl içinde yapılması gerekir.

Bu kapsamdaki suçlarla ilgili şikâyetler acele işlerden sayılır. Tasarım hakkı başvurusu veya tasarım korumasından doğan haklara tecavüz dolayısıyla üretilmesi veya kullanılması cezayı gerektiren eşya ile bu eşyaları üretmeye yarayan araç, gereç, cihaz, makine gibi vasıtaların zapt edilmesi veya el konulması veya yok edilmesinde, 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 36 ncı maddesi hükmü ile 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun ilgili hükümleri uygulanır.”

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararında Anayasa'nın 2., 13., 38. ve 91. maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi hükmü uyarınca Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Tülay TUĞCU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Mustafa YILDIRIM, Cafer ŞAT, A. Necmi ÖZLER, Ali GÜZEL ve Serdar ÖZGÜLDÜR'ün katılımlarıyla 20.6.2005 günü yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle davada uygulanacak kural sorunu görüşülmüştür.

Anayasa'nın 152. ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 28. maddesine göre, mahkemeler, bakmakta oldukları davalarda uygulayacakları kanun ya da kanun hükmünde kararname kurallarını Anayasa'ya aykırı görürler veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık savının ciddi olduğu kanısına varırlarsa, o hükmün iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidirler. Ancak, bu kurallar uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması ve iptali istenen kuralların da o davada uygulanacak olması gerekmektedir. Uygulanacak yasa kuralları, davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

Bakılmakta olan davanın konusunu patent sahibinin izni olmaksızın buluş konusu ürünü kısmen veya tamamen üretme sonucu taklit etmek, kısmen veya tamamen taklit suretiyle meydana getirildiğini bildiği veya bilmesi gerektiği hâlde tecavüz yoluyla üretilen ürünleri satmak, dağıtmak veya bir başka şekilde ticaret alanına çıkarmak ve tasarım hakkı sahibinin izni olmaksızın tasarımın aynısını veya belirgin bir şekilde benzerini yapmak, üretmek, piyasaya sunmak, satmak iddiaları oluşturmaktadır. Bu nedenle itiraz konusu kuralların bu

kapsam dışındaki hükümlerinin bakılmakta olan davada uygulanma olasılığı bulunmamaktadır.

Buna göre;

1- 24.6.1995 günlü, 551 sayılı Patent Haklarının Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 136. maddesinin (c), (d), (e) ve (f) bentleri ile ikinci ve üçüncü fıkralarının,

2- 24.6.1995 günlü, 554 sayılı Endüstriyel Tasarımların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 48. maddesinin (b), (c), (d), (e) ve (f) bentleri ile ikinci ve üçüncü fıkralarının,

itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmadığından, bunlara ilişkin başvurunun REDDİNE,

1- 24.6.1995 günlü, 551 sayılı Patent Haklarının Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 22.6.2004 günlü 5194 sayılı Yasa ile değiştirilen 73/A maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin ve 136. maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerinin,

2- 24.6.1995 günlü, 554 sayılı Endüstriyel Tasarımların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 5194 sayılı Yasa ile değiştirilen 48/A maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi ile 48. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin,

esasının incelenmesine 20.6.2005 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V- SINIRLAMA SORUNU

Anayasa'nın 152. ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 28. maddesine göre, Anayasa Mahkemesine itiraz yoluyla yapılacak başvurular itiraz yoluna başvuran mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulayacağı yasa kuralı ile sınırlı tutulmuştur.

Bakılmakta olan dava, 551 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ve 554 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin bazı hükümlerine aykırılık nedeniyle açılmış bir ceza davasıdır. İptali istenen kurallardan 551 sayılı KHK'nin 136. maddesinin (a) ve (b) bentleri 73/A maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde, 554 sayılı KHK'nin 48. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi ise 48/A maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde düzenlenen cezaî yaptırımlara esas olan "yasal tanıma uygun fiilleri" içermektedir. Bu kurallar aynı zamanda söz konusu hakların kapsamını ve bu haklara tecavüz hâllerini belirleyen özel hukuk normlarıdır.

Somut olayda uygulanacak kural olan 551 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 73/A maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin, 136. maddede; 554 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 48/A maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin ise 48. maddede bentler hâlinde belirtilen eylemlerin tümü için geçerli ve ortak kural niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır. Mahkemenin bakmakta olduğu dava, 551 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 73/A maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin atıfta bulunduğu 136. maddenin (a) ve (b) bentleri ile 554 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 48/A maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin atıfta bulunduğu 48. maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde sayılan eylemlere ilişkin olduğundan, incelemenin ceza normlarını düzenleyen bu bentler yönünden ve sınırlı olarak yapılması gerekmektedir.

Bu nedenlerle;

1- 24.6.1995 günlü, 551 sayılı Patent Haklarının Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 73/A maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin esasına ilişkin incelemenin, 136. maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentleri,

2- 24.6.1995 günlü, 554 sayılı Endüstriyel Tasarımların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 48/A maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin esasına ilişkin incelemenin, 48. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi,

yönünden yapılmasına 20.6.2005 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VI- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kurallar, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

Başvuran Mahkeme, kanun hükmünde kararnamelerle suç oluşturulamayacağını, yasakoyucunun hukukî ve cezaî sorumluluklar arasında temel ilkesel farklılıkları gözeterek cezaî sorumluluk gerektiren eylemleri yeterince açık bir biçimde düzenlemesi ve suç ile yaptırım arasında ölçülü bir denge kurması gerektiğini, itiraza konu kurallarda yer alan düzenlemelerin bu niteliklerden yoksun bulunduğunu ileri sürerek 551 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 73/A maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi ile 136. maddesinin (a) ve (b) bentlerinin ve 554 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 48/A maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi ile 48. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin Anayasa'nın 2., 13., 38. ve 91. maddelerine aykırı olduğunu ileri sürmüştür.

1- 551 Sayılı KHK'nin 136. Maddesinin Birinci Fıkrasının (a) ve (b) Bentleri İle 554 Sayılı KHK'nin 48. Maddesinin Birinci Fıkrasının (a) Bendinin İncelenmesi

551 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 136. maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerinde, patent sahibinin izni olmaksızın buluş konusu ürünü kısmen veya tamamen üretme sonucu taklit etmek, kısmen veya tamamen taklit suretiyle meydana getirildiğini bildiği veya bilmesi gerektiği hâlde tecavüz yoluyla üretilen ürünleri satmak dağıtmak veya bir başka şekilde ticaret alanına çıkarmak veya bu amaçlar için ithal etmek veya ticarî amaçla elde bulundurmamak veya uygulamaya koymak suretiyle kullanmak eylemleri patentten doğan hakka tecavüz sayılmıştır. 554 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 48. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde ise tasarım hakkı sahibinin izni olmaksızın tasarımın aynısını veya belirgin bir şekilde benzerini yapmak, üretmek, piyasaya sunmak, satmak, sözleşme akdi için icapta bulunmak, kullanmak, ithal etmek ve bu amaçla depolamak veya elde bulundurmamak eylemleri tasarım hakkına tecavüz fiilleri olarak gösterilmiştir.

Anayasa'nın 38. maddesinin birinci fıkrasında kimsenin, işlediği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmayacağı, üçüncü fıkrasında ceza ve ceza yerine geçen güvenlik önlemlerinin ancak kanunla konulacağı belirtilmiş, 91. maddesinin ilk fıkrasında da, Türkiye Büyük Millet Meclisinin Bakanlar Kuruluna kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi verebileceği, ancak sıkıyönetim ve olağanüstü hâller saklı kalmak üzere, Anayasa'nın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleri ile dördüncü bölümünde yer alan siyasî haklar ve ödevlerin kanun hükmünde kararnamelerle düzenlenemeyeceği öngörülmüştür.

551 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 136. maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerinde belirtilen eylemlere bu Kanun Hükmünde Kararname'nin 5194 sayılı Yasa ile değiştirilen 73/A maddesinde, 554 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 48. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen eylemlere ise 5194 sayılı Yasa ile değiştirilen 48/A maddesinde ceza yaptırımını öngörülmektedir. Suç ve cezalara ilişkin esasları düzenleyen 38. madde Anayasa'nın ikinci kısmının ikinci bölümünde yer aldığından bu konudaki düzenlemelerin kanun hükmünde kararname ile yapılması olanaklı olmadığı gibi, bu eylemlere ceza öngören maddenin yasayla düzenlenmesi de bu sonucu değiştirmez.

Bu nedenlerle, itiraz konusu 551 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 73/A maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi yönünden incelenen aynı Kanun Hükmünde Kararname'nin 136. maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentleri ile 554 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 48/A maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi yönünden incelenen aynı Kanun Hükmünde Kararname'nin 48. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi Anayasa'nın 38. ve 91. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Mehmet ERTEN ve A.Necmi ÖZLER bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralların Anayasa'nın 2. ve 13. maddeleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

2- 551 Sayılı KHK'nin 73/A Maddesinin Birinci Fıkrasının (c) Bendi İle 554 Sayılı KHK'nin 48/A Maddesinin Birinci Fıkrasının (c) Bendinin İncelenmesi

551 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin "Patentten doğan hakka tecavüz sayılan fiiller" başlığını taşıyan 136. maddesi delaletiyle, 73/A maddesinin itiraza konu (c) bendinde patentten doğan haklara tecavüz eylemleri, 554 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin "Tasarım hakkına tecavüz sayılan fiiller" başlığını taşıyan 48. maddesi delaletiyle 48/A maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde ise endüstriyel tasarım hakkına tecavüz eylemleri, yasakoyucu tarafından suç kabul edilerek yaptırıma bağlanmıştır. Kanun Hükmünde Kararnamelerin anılan her iki maddesinde söz konusu eylemler için iki yıldan dört yıla kadar hapis cezasına veya yirmiyedimilyar liradan kırkaltımilyar liraya kadar ağır para cezasına veya her ikisine, ayrıca işyerlerinin bir yıldan az olmamak üzere kapatılmasına ve aynı süreyle ticaretten men edilmelerine hükmolunacağı öngörülmüştür.

551 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 73/A maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi, 4128 sayılı Yasa'nın 1. maddesi ile eklendikten sonra 5194 sayılı Yasa'nın 2. maddesiyle, 554 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 48/A maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi ise 4128 sayılı Yasa'nın 3. maddesi ile eklendikten sonra 5194 sayılı Yasa'nın 7. maddesiyle değiştirilmiştir. Böylece Anayasa'nın, cezaların yasa ile düzenlenmesini öngören 38. maddesine uyulmuştur. Ayrıca, Anayasa'da kanun hükmünde kararnamelerin yasayla değiştirilmesini veya bunlara madde eklenmesini engelleyen bir kural bulunmadığından Anayasa'nın 91. maddesine aykırılıktan da söz edilemez.

Hukuk devletinde yasakoyucu ceza hukuku alanında yetkisini kullanırken, Anayasa'ya ve ceza hukukunun temel ilkelerine bağlı kalmak koşuluyla, toplumda belli eylemlerin suç sayılıp sayılmaması, suç sayıldıkları takdirde hangi çeşit ve ölçülerde ceza yaptırımları ile karşılaşmaları gerektiği, hangi hâl ve hareketlerin ağırlaştırıcı veya hafifletici neden olarak kabul edileceği konularında takdir yetkisine sahiptir.

İtiraz konusu düzenlemelerle suçun işlenmesindeki özelliklere göre hâkime farklı cezalar uygulama imkânı sağlanmıştır. Korunan hukuki yarar ve Yasakoyucuya tanınan takdir yetkisi birlikte değerlendirildiğinde suç ile ceza arasında makul ve adil bir dengenin bulunmadığından söz edilemez.

Açıklanan nedenlerle, 551 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 136. maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentleri yönünden incelenen 73/A maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi ile 554 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 48. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi yönünden incelenen 48/A maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi Anayasa'nın 2., 38. ve 91. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Konunun Anayasa'nın 13. maddesi ile ilgisi görülmemiştir.

B- İptal Kararının Yürürlüğe Gireceği Gün Sorunu

Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında, "Kanun, kanun hükmünde kararname veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazete'de yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hâllerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazete'de yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez" denilmekte, 2949 sayılı, Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Yasa'nın 53. maddesinin dördüncü fıkrasında da bu kural tekrarlanmaktadır. Maddenin beşinci fıkrasında ise, Anayasa Mahkemesinin, iptal hâlinde meydana gelecek hukuksal boşluğu kamu düzenini tehdit veya kamu yararını ihlal edici mahiyette görürse yukarıdaki fıkra hükmünü uygulayacağı belirtilmiştir.

551 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 136. maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerinin aynı Kanun Hükmünde Kararname'nin 73/A maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi yönünden, 554 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 48. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin aynı Kanun Hükmünde Kararname'nin 48/A maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi yönünden iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını tehdit edici nitelikte görüldüğünden, Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla

2949 sayılı Yasa'nın 53. maddesinin dördüncü ve beşinci fıkraları gereğince gerekli düzenlemelerin yapılması amacıyla iptal kararının Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak bir yıl sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

VII- SONUÇ

A- 24.6.1995 günlü, 551 sayılı Patent Haklarının Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin;

1- 22.6.2004 günlü, 5194 sayılı Yasa'nın 2. maddesiyle değiştirilen 73/A maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

2- 136. maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerinin, aynı Kanun Hükmünde Kararname'nin 73/A maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Mehmet ERTEN ile A. Necmi ÖZLER'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

B- 24.6.1995 günlü, 554 sayılı Endüstriyel Tasarımların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin;

1- 22.6.2004 günlü, 5194 sayılı Yasa'nın 7. maddesiyle değiştirilen 48/A maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

2- 48. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin, aynı Kanun Hükmünde Kararname'nin 48/A maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Mehmet ERTEN ile A. Necmi ÖZLER'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

C- 24.6.1995 günlü, 551 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 136. maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerinin ve 24.6.1995 günlü, 554 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 48. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edici nitelikte görüldüğünden, Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 2949 sayılı Yasa'nın 53. maddesinin dördüncü ve beşinci fıkraları gereğince, bu bentlere ilişkin İPTAL HÜKÜMLERİNİN, KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK BİR YIL SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE, OYBİRLİĞİYLE,

5.2.2009 gününde karar verildi.

[R.G. 10 Haziran 2009 – 27254]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2005/116

Karar Sayısı : 2009/27

Karar Günü : 19.2.2009

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Tufanbeyli Asliye Ceza Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 26.9.2004 günlü, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 53. maddesinin (3) numaralı fıkrasının ikinci tümcesinin, Anayasa'nın 10. ve 13. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir

I- OLAY

Silahla tehdit ve kamu görevlisine görevinden dolayı alenen hakaret suçlarından sanık hakkında açılan kamu davasında itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

.....

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince Tülay TUĞCU, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, A. Necmi ÖZLER, Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK, Serruh KALELİ ve Osman Alifeyyaz PAKSÜT'n katılımlarıyla 5.10.2005 günü yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu Yasa kuralı, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında itiraz konusu kuralla, bu kuralın atf yaptığı hak mahrumiyetinin devlet memuru veya kamu görevlisi olan hükümlüyle, kamu kurumu veya kamu kurumu niteliğindeki bir meslek kuruluşunun iznine tabi meslek veya sanatı kendi sorumluluğu altında serbest meslek erbabı veya tacir olarak icra eden hükümlüye farklı uygulanabildiği, devlet memuru olan hükümlünün hapis cezasının infazı tamamlanmaya kadar görevini yerine getiremediği, buna karşılık serbest meslek erbabı veya tacir bir hükümlünün mesleğine hakimin takdirine bağlı olarak devam edebildiği, ayrıca kamusal alanda görev yapan yurttaşların haklarının diğer yurttaşlara oranla daha fazla sınırlamaya maruz bırakıldığı, bu nedenlerle kuralın Anayasanın 10. ve 13. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İtiraz konusu tümceenin yer aldığı 53. maddenin birinci fıkrasında, kişinin kasten işlemiş olduğu suçtan dolayı hapis cezasına mahkûmiyetin kanuni sonucu olarak; sürekli, süreli veya geçici bir kamu görevinin üstlenilmesinden; seçme ve seçilme ehliyetinden ve diğer siyasi hakları kullanmaktan; velayet hakkından, vesayet veya kayımlığa ait bir hizmette bulunmaktan; vakıf, dernek, sendika, şirket, kooperatif ve siyasi parti tüzel kişiliklerinin yöneticisi veya denetçisi olmaktan; *bir kamu kurumunun veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşunun iznine tabi bir meslek veya sanatı, kendi sorumluluğu altında serbest meslek erbabı veya tacir olarak icra etmekten*, yoksun bırakılacağı öngörülmektedir. Maddenin müteakip fıkralarında ise, kısa süreli hapis cezası ertelenmiş veya fiili işlediği sırada onsekiz yaşını doldurmamış olan kişiler hakkında bu yoksunlukların hiçbirinin uygulanmayacağı; mahkûm olduğu hapis cezası ertelenen veya koşullu salıverilen hükümlünün ise kendi altsoyu üzerindeki velayet, vesayet ve kayımlık yetkilerini kullanacağı ifade edilmektedir. Sayılan hak yoksunluklarının süresi, kural olarak hapis cezasının infazının tamamlanmasıyla sınırlı ise de, maddenin (5) numaralı fıkrasında belirtilen hallerde, cezanın infazından sonra işlemek üzere, hükmolunan cezanın yarısından bir katına kadar belli hak ve yetkinin kullanılmasının yasaklanmasına karar verileceği; (6) numaralı fıkrada belirtilen hallerde de üç aydan az ve üç yıldan fazla olmamak üzere belli meslek veya sanatın icrasının yasaklanmasına ya da sürücü belgesinin geri alınmasına karar verilebileceği belirtilmektedir.

İtiraz konusu kuralla, hapis cezası ertelenen hükümlü hakkında hâkime, bir kamu kurumunun veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşunun iznine tabi bir meslek veya sanatı kendi sorumluluğu altında serbest meslek erbabı veya tacir olarak icra etmekten yoksun bırakma yaptırımının uygulanması konusunda taktir yetkisi tanınmaktadır.

Ceza siyasetinin gereği olarak yasakoyucu, Anayasanın ve ceza hukukunun temel ilkelerine bağlı kalmak koşuluyla, cezalandırmada güdülen amacı da gözeterek hangi eylemlerin suç sayılacağına, bunlara verilecek cezanın türü, miktarı, artırım ve indirim nedenleri ve oranları ile suçun takibine ve yargılama usulüne ilişkin koşullar öngörebilir. Asıl cezaya bağlı olarak hak yoksunluklarının uygulanması, bazı durumlarda buna istisna getirilmesi ya da hâkimin takdirine bırakılması da bu kapsamdadır.

Bu nedenle kural Anayasa'ya aykırı değildir. İstem reddi gerekir.

Şevket APALAK bu görüşlere katılmamıştır.

Fulya KANTARCIOĞLU ve Ahmet AKYALÇIN bu görüşlere ek gerekçe ile katılmışlardır.

VI- SONUÇ

26.9.2004 günlü, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 53. maddesinin (3) numaralı fıkrasının ikinci tümcesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Şevket APALAK'ın karşıoyu ve OYÇOKLUGUYLA, 19.2.2009 gününde karar verildi.

[R.G. 10 Haziran 2009 – 27254]

 İçindekilere dön

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2008/93

Karar Sayısı : 2009/41

Karar Günü : 5.3.2009

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Karşıyaka 6. Asliye Ceza Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 26.9.2004 günlü, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 103. maddesinin, 29.6.2005 günlü, 5377 sayılı Yasa'nın 12. maddesiyle değiştirilen (3) numaralı fıkrasında yer alan "üvey baba" ibaresinin Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Üvey baba olan sanığın, aynı evde birlikte ikamet ettiği reşit olmayan üvey kızına yönelik olarak işlediği iddia olunan cinsel istismar suçu nedeniyle hakkında açılan kamu davasında, itiraz konusu ibarenin Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için re'sen başvurmuştur.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince, Haşim KILIÇ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Sacit ADALI, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Mustafa YILDIRIM, Cafer ŞAT, Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK, Serruh KALELİ ve Zehra Ayla PERKTAŞ'ın katılımlarıyla 27.10.2008 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu ibare, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, cinsel istismar suçunun mağdurun üvey annesi tarafından da işlenebileceği, hükmün konuluş amacının cinsel istismar suçunun çocukla aralarında belli akrabalık ilişkisi bulunanlarca işlenmesinin daha ağır cezayla cezalandırmak suretiyle mağduru daha etkin bir şekilde koruma düşüncesi olduğu dikkate alındığında itiraz konusu kuralla yalnızca üvey baba açısından bir düzenlemenin yapılmış olmasının adalet ve hakkaniyet ilkeleriyle bağdaşmadığı, söz konusu düzenlemenin cinsiyete dayalı bir ayırım olduğu, bu ayırımın yaratılış ya da işlevsel özelliklere dayalı haklı bir nedene de dayanmadığı belirtilerek, itiraz konusu ibarenin Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 103. maddesinde, çocuklara yönelik cinsel istismar suçu düzenlenmiştir. Söz konusu maddenin itiraz konusu ibareyi de içeren (3) numaralı fıkrasında, cinsel istismarın çocukla aralarında belli akrabalık ilişkisi bulunan kişiler tarafından, çocuğun vasisi, eğiticisi, öğreticisi, bakıcısı, çocuğa sağlık hizmeti veren, çocuğa karşı koruma ve gözetim yükümlülüğü altında bulunan diğer bir kişi tarafından veya hizmet ilişkisinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle gerçekleştirilmesi durumunda, suçun temel şekline göre cezanın ağırlaştırılması öngörülmüştür.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuk güvenliğini sağlayan, bütün etkinliklerinde hukuka ve Anayasa'ya uyan, işlem ve eylemleri bağımsız yargı denetimine bağlı olan devlettir.

Hukuk devletinde, ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirlerine ilişkin kurallar, ceza hukukunun ana ilkeleri ile Anayasa'nın konuya ilişkin kuralları başta olmak üzere, ülkenin sosyal, kültürel yapısı, etik değerleri ve ekonomik hayatın gereksinimleri göz önüne alınarak saptanacak ceza politikasına göre belirlenir. Yasakoyucu, cezalandırma yetkisini kullanırken toplumda hangi eylemlerin suç sayılacağı, bunun hangi tür ve ölçüdeki ceza yaptırımını ile karşılanacağı, nelerin ağırlaştırıcı veya hafifletici sebep olarak kabul edilebileceği ve ceza sistemini tamamlayan müesseseler konusunda takdir yetkisine sahiptir.

İtiraz konusu ibareyi de içeren Türk Ceza Kanunu'nun 103. maddesinin (3) numaralı fıkrasında, cinsel istismar suçunun fail ile mağdur arasındaki ilişki itibarıyla daha ağır cezayı gerektiren nitelikli halleri düzenlenmiştir. Söz konusu fıkra, cinsel istismar suçunun "üvey baba" tarafından işlenmesi durumu suçun nitelikli şekli olarak kabul edilerek failin cezası artırılmakta iken, aynı suçun "üvey anne" tarafından işlenmesi durumu suçun nitelikli halleri arasında sayılmamıştır. Yapılan bu düzenlemeyle, cinsel istismar suçunun "üvey anne" tarafından işlenmesi hali suç olarak varlığını devam ettirmekle birlikte, yasakoyucu bu durumu ayrıca ağırlaştırıcı bir neden olarak kabul etmemiştir. Söz konusu düzenlemenin, cinsel istismar suçunun daha ziyade erkekler tarafından işlendiği ve erkeklerin kadınlara göre daha fazla fiziksel güç kullanma potansiyeline sahip olmaları dikkate alınarak, böylece bu suçun işlenmesinin önüne geçilmesi ve çocuğun daha etkin bir koruma altına alınması amacıyla yapıldığı anlaşılmaktadır. Yasakoyucunun takdir yetkisine dayanarak ve suçun toplumda yarattığı etkiyi dikkate alarak yaptığı bu düzenlemenin, hukuk devleti ilkesine aykırı bir yönü yoktur.

Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Yukarıda belirtilen gerekçe karşısında kuralın Anayasa'nın 10. maddesi yönünden ayrıca incelenmesine gerek duyulmamıştır.

Anayasa'nın 10. maddesi yönünden yapılan değerlendirmeye Ahmet AKYALÇIN ek gerekçeyle katılmıştır.

Fulya KANTARCIOĞLU, Şevket APALAK, Serruh KALELİ ile Zehra Ayla PERKTAŞ bu düşünceye katılmamışlardır.

VI- SONUÇ

26.9.2004 günlü, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 103. maddesinin, 29.6.2005 günlü, 5377 sayılı Yasa'nın 12. maddesiyle değiştirilen (3) numaralı fıkrasında yer alan "... üvey baba, ..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Fulya KANTARCIOĞLU, Şevket APALAK, Serruh KALELİ ile Zehra Ayla PERKTAŞ'ın karşıoyuları ve OYÇOKLUĞUYLA, 5.3.2009 gününde karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

 İçindekilere dön

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2004/69

Karar Sayısı : 2009/6

Karar Günü : 8.1.2009

İPTAL DAVASINI AÇAN : Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Haluk KOÇ, Oya ARASLI ile birlikte 116 milletvekili.

İPTAL DAVASININ KONUSU : 27.5.2004 günlü, 5179 sayılı Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun'un;

- 1- 5. maddesinin ikinci fıkrasının,
 - 2- 9. maddesinin dördüncü fıkrasının,
 - 3- 10. maddesinin ikinci fıkrasının,
 - 4- 14. maddesinin ikinci fıkrasının,
 - 5- 23. maddesinin dördüncü fıkrasının ikinci tümcesinin,
 - 6- 25. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "...ilgili mercilere..." ibaresi ile ikinci fıkrasının,
 - 7- 29. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin,
 - a) Birinci paragrafında yer alan "...üretimden men edilir..." ve "...el konulur..." ibarelerinin,
 - b) İkinci paragrafında yer alan "...ürünlere el konulur..." ibaresinin,
 - c) Üçüncü paragrafında yer alan "...faaliyetten men edilir...", "...el konulur..." ve "izinleri iptal edilir" ibarelerinin,
 - d) (b) bendinde yer alan "...faaliyetten men edilir..." ibaresinin,
 - e) (c) bendinin birinci paragrafında yer alan "...faaliyetten men edilir..." ibaresi ile ikinci paragrafındaki "...yöneticilikten men cezası..." ibarelerinin,
 - f) (d) bendindeki "...el konulur..." ibaresinin,
 - g) (e) bendindeki "...faaliyetten men edilir..." ibaresinin,
 - h) (f) bendinde yer alan "...toplattırılır..." sözcüğünün,
- Anayasa'nın 2., 6., 7., 8., 11., 38., 40. ve 128. maddelerine aykırılığı savıyla iptalleri ve yürürlüklerinin durdurulması istemidir.

I- İPTAL VE YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMLERİNİN GEREKÇESİ

Dava dilekçesinin gerekçe bölümü şöyledir:

"a) 27.05.2004 tarih ve 5179 sayılı Gıda Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanunun 5 inci maddesinin ikinci fıkrasının Anayasaya Aykırılığı

İptali istenen bu hükümde; gıda maddelerinin ve gıda ile temas eden madde ve malzemelerin gıda güvenliği, hijyen ve kalite analizlerini yapmak üzere, Bakanlıkça yetkilendirilecek kamu ve özel laboratuvarların kuruluş, çalışma izin ve denetimi ile ilgili usul ve esasların yönetmelikle belirlenmesi öngörülmektedir.

Kanunda herhangi bir asli düzenleme yapılmaksızın kamu ve özel laboratuvarların kuruluş, çalışma izin ve denetimi ile ilgili usul ve esasları belirleme konusunda yürütmeye verilmiş olan yetki, bir yasama yetkisi devri niteliğini taşımaktadır. Çünkü Anayasanın 8 inci maddesine göre yürütme, Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılan ve yerine getirilen

bir yetki ve görevdir. Yürütmenin Anayasada gösterilen ayrık haller dışında asli düzenleme yetkisi yoktur. Bu yetki, Anayasanın 7 nci maddesine göre TBMM'nindir ve devredilemez.

Yürütme organına düzenleme yetkisi veren bir yasa kuralının, Anayasanın 7 nci maddesine uygun olabilmesi için, temel ilkeyi koyması, çerçeveyi çizmesi, sınırsız, belirsiz, geniş bir alanı yönetimin düzenlemesine bırakmaması gerekir. Temel kuralları koymadan, ölçüsünü belirlemeden ve sınırlarını çizmeden, yürütmeye düzenleme yetkisi veren kural, Anayasanın 7 nci maddesine aykırı düşer (Anym. 06.07.1993, E. 1993/5, K. 1993/25).

Bu nedenle, söz konusu yetki, Anayasanın 7 nci ve 8 inci maddelerine aykırı olduğu gibi; Anayasadan kökenlenmediği için, Anayasanın 6 ncı maddesi ile de çelişmektedir.

Diğer taraftan Anayasanın 38 inci maddesindeki "kanunsuz suç ve ceza olmaz" ilkesi gereğince hangi eylemin suç sayılacağına kanunla belirlenmesi zorunludur. 5179 sayılı Kanunun 29 uncu maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde, 5 inci maddede belirtilen kuruluş ve/veya faaliyet izni almadan faaliyete geçen özel gıda laboratuvarının faaliyetten men edileceği ve 10 milyar lira idari para cezası verileceği öngörülmüştür. Kuruluş ve çalışma izninin usul ve esaslarını belirleme yetkisine sahip olan İdare, bu yolla fiilin suç sayılıp sayılmayacağını belirlemiş olmaktadır. İptali istenilen hüküm, bu açıdan da Anayasaya aykırıdır.

Ayrıca nesnel yasa kuralları ile sınırları gösterilmemiş bir yetkinin, keyfi uygulamalara yol açabileceği ve bu nedenle Anayasanın 2 nci maddesinde ifade edilen hukuk devleti ilkesi ile de uyumlu olamayacağı da açıktır. Anayasanın herhangi bir hükmüne aykırı bir düzenlemenin Anayasanın 11 inci maddesinde yer alan Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ve Anayasanın 2 nci maddesinde ifade edilen hukuk devleti ilkeleriyle bağdaşması da beklenemez.

Bu nedenlerle 5179 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin ikinci fıkrası, Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci, 11 inci ve 38 inci maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekmektedir.

b) 27.05.2004 tarih ve 5179 sayılı Gıda Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanunun 9 uncu maddesinin dördüncü fıkrasının Anayasaya Aykırılığı

İptali istenilen bu hüküm ile, gıda mevzuatı uygulamalarında esas alınacak olan "risk analizi" ile ilgili usul ve esasların yönetmelikle belirlenmesi öngörülmüştür. 5179 sayılı Kanunun "Tanımlar" başlığını taşıyan 3 üncü maddesinde, yalnızca risk analizinin; risk değerlendirmesi, risk yönetimi ve risk iletişimi ile bağlantılı üç ayrı süreçten oluşan sistemi ifade ettiği belirtilerek bu süreçlerin soyut tanımı yapılmakla yetinilmiştir.

Görüldüğü gibi gıda mevzuatı uygulamalarında esas alınacak olan ve üç ayrı süreçten oluşan risk analizi konusunda temel ilke konulup çerçevesi çizilmemiş; sınırsız, belirsiz, geniş bir alan yürütmenin düzenlemesine bırakılmıştır. Böyle bir düzenleme, asli bir düzenleme niteliği taşır. Yürütmenin ise Anayasanın 8 inci maddesine göre, Anayasada gösterilen ayrık haller dışında asli düzenleme yetkisi yoktur. Yürütme, Anayasa ve kanunlara göre yerine getirilen bir yetki ve görevdir. Asli düzenleme yapma yetkisi yasamanındır ve Anayasanın 7 nci maddesine göre, devredilemez. Söz konusu dördüncü fıkrada yürütmeye asli düzenleme yetkisi verilmesi, Anayasanın 7 ve 8 inci maddelerine aykırı bir yetki devri niteliği taşımaktadır ve kökenini Anayasadan almadığı için, Anayasanın 6 ncı maddesi ile de çelişmektedir. Anayasanın herhangi bir hükmüne aykırı bir düzenlemenin Anayasanın 2 nci maddesinde ifade edilen "hukuk devleti" ve 11 inci maddesinde yer alan "Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı" ilkeleriyle bağdaşması da beklenemez.

Açıklanan nedenlerle 5179 sayılı Kanunun 9 uncu maddesinin dördüncü fıkrasının, Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci ve 11 inci maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekmektedir.

c) 27.05.2004 tarih ve 5179 sayılı Gıda Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanunun 10 uncu maddesinin ikinci fıkrasının Anayasaya Aykırılığı

İptali istenilen bu hüküm ile, insan sağlığı üzerinde zararlı bir etkinin olması ihtimalinin belirmesi ve bilimsel belirsizliklerin sürmesi gibi özel durumlarda uygulanacağı belirtilen “ihtiyati tedbirler” ile ilgili usul ve esasların yönetmelik ile belirlenmesi öngörülmüştür. 5179 sayılı Kanunda, yönetmelikle düzenlenecek tedbirlerin konu, amaç ve koşulları açısından herhangi bir hükme yer verilmemiş olduğu dikkate alındığında, burada da asli düzenleme yetkisinin devredilmiş olduğu görülmektedir.

Yürütmenin Anayasanın gösterdiği ayrık haller dışında asli düzenleme yetkisi yoktur. Anayasanın 8 inci maddesine göre yürütme Anayasa ve kanunlara uygun olarak yerine getirilen bir yetki ve görevdir. Asli düzenleme yetkisi ise yasamanındır ve Anayasanın 7 nci maddesine göre, devredilemez. Bu nedenle söz konusu ikinci fıkrada yürütmeye verilen düzenleme yetkisi Anayasanın 7 ve 8 inci maddelerine aykırıdır ve kökenini Anayasadan almadığı için Anayasanın 6 ncı maddesiyle de çelişmektedir.

Ayrıca nesnel yasa kuralları ile sınırları gösterilmemiş bir yetkinin, keyfi uygulamalara yol açabileceği ve bu nedenle Anayasanın 2 nci maddesinde ifade edilen hukuk devleti ilkesi ile de uyumlu olamayacağı da kuşkusuzdur. Anayasanın herhangi bir hükmüne aykırı bir düzenlemenin Anayasanın 2 nci maddesindeki hukuk devleti ve Anayasanın 11 inci maddesinde yer alan Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkeleriyle bağdaşması da beklenemez.

5179 sayılı Kanunun 10 uncu maddesinin ikinci fıkrasının Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 inci, 8 inci ve 11 inci maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekmektedir.

d) 27.05.2004 tarih ve 5179 sayılı Gıda Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanunun 14 üncü maddesinin ikinci fıkrasının Anayasaya Aykırılığı

İptali istenilen bu hükümde “Acil durumlarla ilgili usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.” denilmiş ancak 5179 sayılı Kanunda, hangi durumların acil durum sayılacağına ve bu durumlarda alınacağı açıklanan “gerekli tedbirlerin” neler olduğuna ilişkin hiçbir düzenleme yapılmamıştır. Bu nedenle söz konusu hususlarda yapılacak düzenleme bir asli düzenleme niteliğini taşıyacaktır. Halbuki yürütmenin Anayasada gösterilen ayrık haller dışında asli düzenleme yetkisi yoktur. Anayasanın 8 inci maddesine göre yürütme, Anayasaya ve kanunlara uygun olarak yerine getirilecek bir yetki ve görevdir. Asli düzenleme yetkisi yasamanındır ve Anayasanın 7 nci maddesine göre devredilemez. 14 üncü maddenin ikinci fıkrasında yürütmeye verilen düzenleme yetkisi Anayasanın 7 ve 8 inci maddelerine aykırı bir yetki devridir ve kökenini Anayasadan almadığı için, Anayasanın 6 ncı maddesi ile de çelişmektedir. Görüldüğü gibi yasama organına ait devredilemeyecek bir yetki olan “asli düzenleme yetkisi” burada da yürütmeye devredilmiştir.

Diğer taraftan 5179 sayılı Kanunun “Ceza hükümleri” başlığını 29 uncu maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde, 14 üncü maddede belirtilen acil durumlarda alınacak tedbirlere gerçek ve tüzelkişilere beş milyar lira idari para cezası verilmesi, eylemin tekrarı halinde idari para cezasının iki kat artırılarak uygulanması öngörülmektedir. Acil durumla ilgili usul ve esasları belirleme yetkisine sahip olan İdare, bu yolla fiilin suç sayılıp sayılmayacağını da belirlemiş olmaktadır. O halde iptali istenilen hüküm, Anayasanın 38 inci maddesindeki “kanunsuz suç ve ceza olmaz” ilkesine de aykırılık teşkil etmektedir.

Anayasanın herhangi bir hükmüne aykırı bir düzenlemenin Anayasanın 2 nci maddesindeki “hukuk devleti” ve 11 inci maddesinde yer alan “Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı” ilkeleriyle bağdaşması da beklenemez.

Açıklanan nedenlerle 14 üncü maddenin ikinci fıkrası, Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci, 11 inci ve 38 inci maddelerine aykırı olup iptali gerekmektedir.

e) 27.05.2004 tarih ve 5179 sayılı Gıda Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanunun 23 üncü maddesinin dördüncü fıkrasının ikinci cümlesinin Anayasaya Aykırılığı

İptali istenilen 23 üncü maddenin dördüncü fıkrasının ikinci cümlesinde; Bu Kanun kapsamındaki gıda kontrol ve denetim hizmetlerini yapacak olanların seçimi ve yetiştirilmesine ilişkin usul ve esasların yönetmelikle belirleneceği öngörülmüştür.

Anayasanın 128 inci maddesinin ikinci fıkrasında “Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir” denilmiştir.

Gıda kontrol ve denetim hizmetlerini yapacak olanların seçiminde dikkate alınacak en önemli kıstasın “nitelikleri” olacağı kuşkusuzdur. Nitelik’ten soyutlanamayacak bir seçime ilişkin usul ve esasların kanunla düzenlenmeyerek yönetmeliğe bırakılması da Anayasanın 128 inci maddesine aykırı düşmektedir. Seçim, yetiştirmenin ön şartı olup, seçme olmadan yetiştirme de olamayacağından cümlenin tamamı için iptal istenilmiştir.

Diğer yandan 128 inci maddeye göre kanunla yapılması gereken bir asli düzenlemenin yürütmeye bırakılması, Anayasanın 7 ve 8 inci maddelerine aykırı bir yetki devridir. Kökenini Anayasadan almayan bu yetkinin Anayasanın 6 ncı maddesi ile de çelişeceği açıktır.

Anayasanın herhangi bir maddesine aykırı olan bir hükmün Anayasanın 2 nci maddesinde ifade edilen “hukuk devleti” ve 11 inci maddesinde yer verilen “Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı” ilkeleri ile uyumlu olması da düşünülemez. Bu nedenle 5179 sayılı Kanunun 23 üncü maddesinin dördüncü fıkrasının ikinci cümlesi Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci, 11 inci ve 128 inci maddelerine aykırı olup iptali gerekmektedir.

f) 27.05.2004 tarih ve 5179 sayılı Gıda Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanunun 25 inci Maddesinin birinci fıkrasındaki “ilgili mercilere” ibaresi ile ikinci fıkrasının Anayasaya Aykırılığı

5179 sayılı Kanunun 25 inci maddesinin birinci fıkrasında; Gıda maddeleri ve gıda ile temas eden madde ve malzemeleri üreten, ithal ve ihraç eden ve satan işyeri yetkililerinin, kontrol ve denetim sonuçları hakkında, ilgili mercilere itiraz edebileceği açıklanmakta ve ikinci fıkrasında da, itiraz hakkına ilişkin usul ve esasların yönetmelikle belirleneceği öngörülmektedir.

25 inci maddenin birinci fıkrasındaki “ilgili mercilere” ibaresi, kontrol ve denetim sonuçlarına karşı hangi mercilere ve hangi sürelerde itiraz edileceğini göstermediği için Anayasanın 40 inci maddesine aykırıdır

Anayasanın 40 ıncı maddesinin ikinci fıkrası “Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvurulacağını ve sürelerini belirtmek zorundadır” hükmüne amirdir. Bu maddenin gerekçesinde de “Bireylerin yargı ya da idari makamlar önünde sonuna kadar haklarını arayabilmelerine kolaylık ve imkan sağlanması amaçlanmaktadır. Son derece dağınık mevzuat karşısında kanun yolu, mercii ve sürelerin belirtilmesi hak arama, hak ve hürriyetlerin korunması açısından zorunluluk haline gelmiştir”

Çağdaş demokrasiler, temel hak ve özgürlüklerin en geniş ölçüde sağlanıp güvence altına alındığı rejimlerdir. Temel hak ve özgürlüklere getirilen sınırlamaların yalnız ölçüsü değil, koşulları, nedeni, yöntemi, kısıtlamaya karşı öngörülen “kanun yolları” hep demokratik toplum düzeni kavramı içinde değerlendirilmelidir. Özgürlükler, ancak Anayasanın ilgili maddelerinde öngörülen nedenlerle ve demokratik toplum düzeninin sürekliliği için zorunlu olduğu ölçüde sınırlandırılabilir.

Öte yandan böyle bir ibare, Anayasanın 2 nci maddesinde belirtilen hukuk devletinin en önemli öğelerinden olan “belirlilik” ilkesine de aykırı düşer. Anayasanın herhangi bir hükmüne aykırı bir düzenlemenin Anayasanın 11 inci maddesinde yer alan “Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı” ilkeleriyle bağdaşması da beklenemez. Bu nedenle 5129 sayılı Kanunun 25 inci maddesinin birinci fıkrasındaki söz konusu ibare; Anayasanın 2 nci, 11 inci ve 40 ıncı maddelerine aykırı olup iptali gerekmektedir.

5179 sayılı Kanunun 25 inci maddesinin ikinci fıkrasında; itirazın yapılacağı merciler de dahil itiraz hakkına ilişkin tüm düzenlemelerin yönetmelik ile yapılması öngörülmüştür.

Böyle bir düzenleme; 5179 sayılı Kanunun genelinde görülen yasama organına ait ve devredilemeyecek bir yetki olan “asli düzenleme yetkisi” nin devrinden başka bir şey değildir.

Asli düzenleme yetkisi, Anayasanın 7 nci maddesine göre, yasamanındır ve devredilemez.

Anayasanın 8 inci maddesi ise yürütmenin Anayasada gösterilen ayırık haller dışında asli düzenleme yetkisi olmadığını; yürütmenin Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılan ve yerine getirilen bir yetki ve görev niteliğini taşıdığını ifade etmektedir.

Bu nedenle 25 inci maddenin ikinci fıkrası Anayasanın 7 ve 8 inci maddelerine aykırıdır. Devredilen yetki kökenini Anayasadan almadığı için Anayasanın 6 ncı maddesi ile de çelişmektedir. Anayasanın herhangi bir hükmüne aykırı bir düzenleme Anayasanın 2 nci maddesinde ifade edilen hukuk devleti ve 11 inci maddesinde yer alan Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkeleriyle de bağdaşmaz. Bu nedenle söz konusu 25 inci maddenin ikinci fıkrası; Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci ve 11 inci maddelerine aykırı olduğundan iptal edilmesi gerekmektedir.

g) 27.05.2004 tarih ve 5179 sayılı Kanunun 29 uncu maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin birinci paragrafındaki “üretimden men edilir” ve “el konulur”, ikinci paragrafındaki “ürünlere el konulur”, üçüncü paragrafındaki “faaliyetten men edilir”, “el konulur” ve “izinleri iptal edilir”, (b) bendindeki “faaliyetten men edilir”, (c) bendinin birinci paragrafındaki “faaliyetten men edilir” ibaresi ile ikinci paragrafındaki “yöneticilikten men cezası”, (d) bendindeki “el konulur” ibaresinin, (e) bendindeki “faaliyetten men edilir”, (f) bendindeki “toplattırılır” ibarelerinin Anayasaya Aykırılığı

Yukarıda belirtilen ve iptali istenilen ibareler; 5129 sayılı Kanunun 29 uncu maddesiyle idareye tanınan ceza ve önlem mahiyetindeki müeyyide ve işlemlerdir. 29 uncu maddede öngörülen para cezalarına karşı başvurulacak kanun yolu “idari yargı” olarak 30 uncu maddede gösterilmiş ancak idarenin söz konusu müeyyide ve işlemlerine karşı başvurulacak kanun yolu ve süresi açıklanmamıştır. Bu tür düzenleme yukarıda da açıklandığı üzere, Anayasanın 40 ıncı maddesinin ikinci fıkrasının “Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvurulacağını ve sürelerini belirtmek zorundadır” hükmüne açıkça aykırılık teşkil eder.

İdarenin işlemlerine karşı kanun yolu, mercii ve sürelerin belirtilmesi; Anayasakoyucu tarafından hak arama, hak ve hürriyetlerin korunması açısından bir zorunluluk olarak görülüp Devlete bir görev olarak verilmiş olması karşısında, bu Anayasal görevi yerine getirmeyen Devletin, hiçbir şekilde kanun yolunu ve süresini göstermediği işlemleri tesis etmesi de düşünülemez.

Öte yandan bu tür ibareler, Anayasanın 2 nci maddesinde belirtilen hukuk devletinin en önemli öğelerinden olan “belirlilik” ilkesine de aykırı düşer. Anayasanın herhangi bir hükmüne aykırı bir düzenlemenin Anayasanın 11 inci maddesinde yer alan “Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı” ilkeleriyle bağdaşması da beklenemez. Bu nedenle 5129 sayılı Kanunun 29 uncu maddesinin birinci fıkrasındaki söz konusu ibareler; Anayasanın 2 nci, 11 inci ve 40 ıncı maddelerine aykırı olup iptal edilmeleri gerekir.

IV. YÜRÜRLÜĞÜ DURDURMA GEREKÇESİ

Günümüzde gıdaların doğallığını yitirmiş olduğu bir gerçektir. Gıda üretiminde yaklaşık 6000 çeşit kimyasal ve diğer maddeler kullanıldığı bilinmektedir. Ayrıca genetik modifiye gıdalardan söz edilmektedir. Bunlar sağlık açısından insanlarda kanser, hipertansiyon, osteoporoz, dolaşım ve sindirim bozuklukları hastalığı anlamına gelmektedir. Ayrıca zoonoz ve diğer bir çok hastalık, gıdalar vasıtasıyla sindirim yoluyla insanlara bulaşmaktadır.

Ülkemizde yapılan bir bilimsel araştırma, ölümlerin % 11’inin kanserden ileri geldiğini ortaya koymuştur. Bu % 11’in önemli diliminin ise, gıda kaynaklı olduğu düşünülmektedir (Pekcan ve Karaağaoğlu, DPT yayınları, 2670, s.45, Mart 2003).

Görüldüğü gibi, halkın sağlığının korunması ve bu maksatla gıda maddeleri ile bu maddeleri üreten işyerlerinin denetiminin yapılmasına ilişkin böylesine önemli bir yasada;

Avrupa Birliği tarafından uygulanması zorunlu hale getirilen HACCP (Tehlike Analizi ve Kritik Kontrol Noktaları) Sisteminin temel ilkelerine ilişkin düzenlemelerin -hem de eksik olarak- Anayasaya aykırı bir şekilde asli düzenleme yetkisi devredilerek yönetmeliğe bırakılması ve de "kanunsuz suç ve ceza olmaz" ilkesinin yok sayılması; giderilmesi g veya imkansız durum ve zararlar doğuracağından; iptal davası sonuçlanıncaya kadar iptali istenen hükümlerin yürürlüğünün durdurulması da istenmiştir.

V. SONUÇ

Yukarıda açıklanan gerekçelerle;

- a) 27.05.2004 tarih ve 5179 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin ikinci fıkrasının, Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci, 11 inci ve 38 inci maddelerine aykırı olduğundan iptaline,
- b) 27.05.2004 tarih ve 5179 sayılı Kanunun 9 uncu maddesinin dördüncü fıkrasının 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci ve 11 inci maddelerine aykırı olduğundan iptaline,
- c) 27.05.2004 tarih ve 5179 sayılı Kanunun 10 uncu maddesinin ikinci fıkrasının, Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci ve 11 inci maddelerine aykırı olduğundan iptaline,
- d) 27.05.2004 tarih ve 5179 sayılı Kanunun 14 üncü maddesinin ikinci fıkrasının, Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci, 11 inci ve 38 inci maddelerine aykırı olduğundan iptaline,
- e) 27.05.2004 tarih ve 5179 sayılı Kanunun 23 üncü maddesinin dördüncü fıkrasının ikinci cümlesinin, Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci, 11 inci ve 128 inci maddelerine aykırı olduğundan iptaline,
- f) 27.05.2004 tarih ve 5179 sayılı Kanunun 25 inci maddesinin birinci fıkrasındaki "ilgili mercilere" ibaresinin Anayasanın 2 nci, 11 inci ve 40 ncı maddelerine aykırı olduğundan, ikinci fıkrasının 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci ve 11 inci maddelerine aykırı olduğundan iptaline,
- g) 27.05.2004 tarih ve 5179 sayılı Kanunun 29 uncu maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin birinci paragrafındaki "retimden men edilir" ve "el konulur", ikinci paragrafındaki "rnlere el konulur", üçüncü paragrafındaki "faaliyetten men edilir", "el konulur" ve "izinleri iptal edilir", (b) bendindeki "faaliyetten men edilir", (c) bendinin birinci paragrafındaki "faaliyetten men edilir" ve ikinci paragrafındaki "yöneticilikten men cezası", (d) bendindeki "el konulur", (e) bendindeki "faaliyetten men edilir", (f) bendindeki "toplattırılır" ibarelerinin, Anayasanın 2 nci, 11 inci ve 40 ncı maddelerine aykırı olduğundan iptaline,

ve uygulanmaları halinde giderilmesi g ya da olanaksız zarar ve durumlar doğacağı için, iptal davası sonuçlanıncaya kadar yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesine ilişkin istemimizi saygı ile arz ederiz."

II- YASA METİNLERİ

A- İptali İstenilen Yasa Kuralları

27.5.2004 günlü, 5179 sayılı Yasa'nın iptali istenilen fıkra, tümce ve ibareleri içeren maddeleri şoyledir:

"MADDE 5.- Gıda maddelerinin ve gıda ile temas eden madde ve malzemelerin gıda güvenliği, hijyen ve kalite analizlerini yapmak üzere, Bakanlıkça yetkilendirilecek kamu ve özel laboratuvarlar kurulabilir.

Bu laboratuvarların kuruluş, çalışma izin ve denetimi ile ilgili usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

Sağlık Bakanlığı ile Türk Silahlı Kuvvetleri yetkileri çerçevesinde bulunan laboratuvarlar için bu madde hükmü uygulanmaz.

MADDE 9.- İnsan sağlığının korunması ve gıda güvenliğinin sağlanabilmesi için gıda mevzuatı uygulamalarında risk analizi esas alınır. Ancak koşulların ve/veya alınan tedbirlerin, doğası gereği uygun olmaması durumunda risk analizi hariç tutulur.

Risk değerlendirmesi bilimsel kanıtlara dayandırılır; bağımsız, tarafsız ve şeffaf bir şekilde yapılır.

Risk yönetiminde, risk değerlendirmesi sonuçları dikkate alınır ve bu Kanununun 10 uncu maddesindeki şartların oluşması durumunda ihtiyati tedbirler uygulanır.

Risk analizi ile ilgili usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

MADDE 10.- İnsan sağlığı üzerinde zararlı bir etkinin olması ihtimalinin belirmesi ve bilimsel belirsizliklerin sürmesi gibi özel durumlarda, kapsamlı bir risk değerlendirmesine imkan sağlayacak ileri düzeyde bilimsel veriler elde edilinceye kadar, geçici risk yönetimi tedbirlerine başvurulabilir.

İhtiyati tedbirler ile ilgili usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

MADDE 14.- Üretilen veya ithal edilen gıda maddesinin, sağlığa zararlı olabileceği ihtimalinin belirmesi durumunda, söz konusu gıda maddesinin pazara sunumu, kullanımı ve ithalatına ilişkin gerekli tedbirler alınır.

Acil durumlarla ilgili usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

MADDE 23.- Bu Kanun ve bu Kanuna istinaden çıkarılan mevzuatın uygulanmasına ilişkin olarak tüm gıda maddeleri ve gıda ile temas eden madde ve malzemeleri üreten, satan işyerleri ile bu yerlerde üretilen, satılan tüm gıda maddelerinin ve gıda ile temasta bulunan madde ve malzemelerin piyasa gözetimi ve denetimi, ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği içinde yapılır. Ancak, halk sağlığını ilgilendiren acil durumlarda gerektiğinde, Sağlık Bakanlığının müdahale hakkı saklıdır.

Gıda maddeleri satış ve toplu tüketim yerlerinin denetimi, Sağlık Bakanlığının görüşü alınarak Bakanlığın belirleyeceği usul ve esaslar çerçevesinde ilgili mercilerce yapılır.

Bu Kanunun amaç ve kapsamına uygun olarak; gıda ve gıda ile temas eden madde ve malzemelerin birincil üretim aşaması dahil olmak üzere üretim ve tüketim zincirinin tüm aşamalarında, gıda kontrol ve denetim hizmeti, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi en az lisans düzeyinde eğitim almış personel tarafından yapılır.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi olup lise düzeyinde eğitimi olduğu halde, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce denetim görevi yapanların hakları saklıdır. **Bu Kanun kapsamındaki gıda kontrol ve denetim hizmetlerini yapacak olanların seçimi ve yetiştirilmesine ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.**

MADDE 25.- Gıda maddeleri ve gıda ile temas eden madde ve malzemeleri üreten, ithal ve ihraç eden ve satan işyeri yetkilileri, kontrol ve denetim sonuçları hakkında, **ilgili mercilere** itiraz edebilir.

İtiraz hakkına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

MADDE 29.- (Değişik madde ve başlığı: 5728 - 23.1.2008 / m.542) Bu Kanuna uymayanlara uygulanacak cezai hükümler aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir:

a) 4 üncü maddede belirtilen izin ve tescil işlemlerini yaptırmadan üretime geçen veya bu ürünleri mübadele konusu yapan gerçek veya tüzel kişilere bin Türk Lirası idari para cezası verilir ve işletme **üretimden men edilir**. Ayrıca, ürünlere **elkonularak** mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir. Bu işletmelerin, tescil ve izin işlemleri yapıldıktan sonra üretim yapmalarına izin verilir.

Üretim izni alınmamış gıdaları, bunlarla temasta bulunan madde ve malzemeleri veya süresi dolmuş gıda maddeleri satan veya satışa arzeden gerçek veya tüzel kişilere bin Türk Lirası idari para cezası verilir. Ayrıca, bu **ürünlere elkonularak** mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir.

4 üncü maddede belirtilen izin ve tescil işlemlerini yaptıran; ancak, asgari teknik ve hijyenik şartlarını muhafaza etmeden üretim yapan işyerleri, durumlarını düzeltinceye kadar **faaliyetten men edilir**, üretilen **ürünlere el konulur** ve sahipleri gerçek veya tüzel kişilere bin Türk Lirası idari para cezası verilir. Ayrıca, elkonulan ürünlerin mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir. Bu işletmelere, mevcut durumlarını düzelttikten sonra üretim yapma izni verilir. İlgili mercilerce verilen otuz günlük süre içerisinde, eksikliklerini gidermeyen işyerlerinin çalışmaya esas olan **izinleri iptal edilir**.

b) 5 inci maddede belirtilen, kuruluş veya faaliyet izni almadan faaliyete geçen özel gıda kontrol laboratuvarı **faaliyetten men edilir** ve sahibi gerçek veya tüzel kişiye onbin Türk Lirası idari para cezası verilir.

c) 6 ncı maddeye göre sorumlu yöneticileri istihdam etmeyen işyerlerinin sahibi gerçek veya tüzel kişiye, bin Türk Lirası idari para cezası verilir. Otuz gün içinde, sorumlu yönetici görevlendirilmediği takdirde, bu işyerleri **faaliyetten men edilir**.

Yöneticilik görevini gereği gibi yerine getirmeyen sorumlu yöneticiye, üçyüz Türk Lirası idari para cezası verilir. Eylemin tekrarı halinde idari para cezası iki kat artırılarak uygulanır. İkinci defa tekrarı halinde ise, kişi altı ay süreyle sorumlu **yöneticilikten men edilir**.

d) 18 inci maddede belirtilen sağlığın korunması ile ilgili hükümler dışında, 7 nci maddede belirtilen gıda kodeksine uygun faaliyet göstermeyen gerçek ve tüzel kişilere beşbin Türk Lirası idari para cezası verilir. Aykırılık, gıda maddelerinin etiket bilgilerinden kaynaklanıyorsa, etiket bilgileri düzeltilinceye kadar bu gıda maddelerinin satışına izin verilmez.

e) 10 uncu maddede belirtilen tedbirlere uymayan gerçek ve tüzel kişilere beşbin Türk Lirası idari para cezası verilir ve **faaliyetten men edilir**.

f) 14 üncü maddede belirtilen acil durumlarda alınacak tedbirlere uymayan gerçek ve tüzel kişilere beşbin Türk Lirası idari para cezası verilir. Bu kişilerce ürün piyasadan **toplattırılır**, eylemin tekrarı halinde idari para cezası iki kat olarak uygulanır.

g) 16 ncı maddede belirtilen izlenebilirlikle ilgili hükümlere uymayan gerçek ve tüzel kişilere beşbin Türk Lirası idari para cezası verilir, eylemin tekrarı halinde idari para cezası iki kat artırılarak uygulanır.

h) 17 nci maddede belirtilen işyeri sorumluluğu ile ilgili hükümlere uymayan gerçek ve tüzel kişilere beşbin Türk Lirası idari para cezası verilir, eylemin tekrarı halinde idari para cezası iki kat olarak uygulanır.

ı) Bu Kanun'un 18 inci maddesinde belirtilen sağlığın korunması ile ilgili yasakları ihlal eden kişiler, Türk Ceza Kanunu'nun "Kamunun Sağlığına Karşı Suçlar" başlıklı Bölümünde yer alan hükümlere göre cezalandırılır.

i) 19 uncu maddesinde belirtilen ithalat ve ihracatla ilgili yükümlülükleri yerine getirmeyen gerçek ve tüzel kişilere beşbin Türk Lirası idari para cezası verilir; ürün, ihracatçısı veya ithalatçısı tarafından piyasadan toplattırılır, eylemin tekrarı halinde idari para cezası iki kat olarak uygulanır.

j) 21 inci maddedeki reklam ve tanıtımlarla ilgili hükümlere aykırı hareket eden gerçek ve tüzel kişilere, beşbin Türk Lirası idari para cezası verilir, eylemin tekrarı halinde idari para cezası iki kat olarak uygulanır.

k) 22 nci maddede belirtilen tüketici haklarının korunması ile ilgili hükümlere uymayan gerçek ve tüzel kişilere beşbin Türk Lirası idari para cezası verilir, eylemin tekrarı halinde idari para cezası iki kat olarak uygulanır.

l) Bu Kanun'un 26 ve 27 nci maddelerinde belirtilen sularla ilgili hükümler ve takviye edici gıdalar, bebek mamaları, özel tıbbi amaçlı diyet gıdalar ve tıbbi amaçlı bebek mamaları ile ilgili hükümlere aykırı hareket eden işyeri, bu şartları yerine getirinceye kadar faaliyette men edilir ve sahiplerine beşbin Türk Lirası idari para cezası verilir, eylemin tekrarı halinde, idari para cezası iki kat olarak uygulanır.

m) Bu Kanuna göre yapılacak denetimleri engelleyenlere, beşbin Türk Lirası idari para cezası verilir.

n) Üreticisi tarafından piyasadan toplattırılmasına karar verilen ürünler, bir hafta içinde toplanmak zorundadır. Ürünleri toplamayan üreticilere ayrıca beşbin Türk Lirası idari para cezası verilir, ürünler ilgili mercilerce toplattırılır ve masraflar yasal faizi ile birlikte üreticisinden tahsil edilir ve bu suretle toplattırılan ürünlerin mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir.

Bu maddenin uygulamasında, eylemin tekrarından maksat, aksine hüküm bulunmayan hallerde eylemin tespit edildiği tarihten itibaren bir yıl içinde, ilk cezaya konu eylemin tekrar işlenmesidir.” şeklindedir.

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Anayasa'nın 2., 6., 7., 8., 11., 38., 40. ve 128. maddelerine dayanılmıştır.

III- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca Mustafa BUMİN, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Ertuğrul GÜRSOY, Tülay TUĞCU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Fazıl SAĞLAM, A.Necmi ÖZLER ve Serdar ÖZGÜLDÜR'ün katılımlarıyla 8.9.2004 günü yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma isteminin bu konudaki raporun hazırlanmasından sonra karara bağlanmasına oybirliğiyle karar verilmiştir.

IV- ESASIN İNCELENMESİ

Dava dilekçesi ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, iptali istenilen Yasa kuralları, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- Yasa'nın 5. Maddesinin İkinci Fıkrasının İncelenmesi

Dava dilekçesinde, Yasa'da her hangi bir asli düzenleme yapılmaksızın kamu ve özel laboratuvarların kuruluş, çalışma izin ve denetimi ile ilgili usul ve esasları belirleme konusunda yürütmeye verilmiş olan yetkinin, bir yasama yetkisi devri niteliği taşıdığı, yürütme organına düzenleme yetkisi veren bir yasa kuralının, temel ilkeyi koyması, çerçeveyi çizmesi, sınırsız, belirsiz geniş bir alanı yönetimin düzenlemesine bırakmaması gerektiği, temel kuralları koymadan, ölçüsünü belirlemeden ve sınırlarını çizmeden, yürütmeye düzenleme yetkisi veren kuralın, Anayasa'nın 2., 6., 7., 8., 11. ve 38. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İptali istenilen kuralla Bakanlıkça yetkilendirilecek kamu ve özel laboratuvarların kuruluş, çalışma izin ve denetimi ile ilgili usul ve esasların yönetmelikle belirleneceği öngörülmektedir.

Yasa'nın 5. maddesinin birinci fıkrasında ise, gıda maddelerinin ve gıda ile temas eden madde ve malzemelerin gıda güvenliği, hijyen ve kalite analizlerini yapmak üzere, Bakanlıkça yetkilendirilecek kamu ve özel laboratuvarların kurulabileceği belirtilmektedir.

Anayasa'nın 7. maddesinde yasama yetkisinin Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğu ve bu yetkinin devredilemeyeceği; 8. maddesinde ise yürütme yetki ve görevinin Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından, Anayasa'ya ve yasalara uygun olarak kullanılacağı ve yerine getirileceği öngörülmüştür. Buna göre, Anayasa'da yasayla düzenlenmesi öngörülen konularda yürütme organına genel ve sınırları belirsiz bir düzenleme yetkisinin verilmesi olanaklı değildir. Yürütmenin düzenleme yetkisi, sınırlı, tamamlayıcı ve bağımlı bir yetkidir. Bu nedenle, Anayasa'da öngörülen ayrık durumlar dışında, yasalarla düzenlenmemiş bir alanda, yasa ile yürütmeye genel nitelikte kural koyma yetkisi verilemez.

Kuralda, kamu ve özel laboratuvarların kuruluş, çalışma izin ve denetimleri konusunda yasa ile esasları belirlenmeden, çerçevesi çizilmeden Bakanlığa çok geniş yetkiler verilmektedir. Yasa'da açıkça düzenleme yoluna gidilmeden, laboratuvarların kuruluşlarının ve çalışmalarının gerekli kıldığı koşulları belirleme yetkisinin idareye verilmesi, yasama yetkisinin devri niteliğini taşımaktadır.

Bu nedenle kural Anayasa'nın 7. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 7. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca 2., 6., 8. ve 11. maddeleri yönünden inceleme yapılmamış, 38. maddesi ile ilgisi görülmemiştir.

B- Yasa'nın 9. Maddesinin Dördüncü Fıkrasının İncelenmesi

Dava dilekçesinde, yalnızca risk analizinin; risk değerlendirilmesi, risk yönetimi ve risk iletişimi ile bağlantılı üç ayrı süreçten oluşan sistemi ifade ettiği belirtilerek bu süreçlerin soyut tanımının yapıldığı, risk analizi konusunda temel ilke konulup çerçevesinin çizilmediği,

sınırsız, belirsiz ve geniş bir alanın yürütmenin düzenlemesine bırakıldığı belirtilerek, kuralın Anayasa'nın 2., 6., 7., 8. ve 11. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İptali istenilen kuralla, risk analizi ile ilgili usul ve esasların yönetmelikle belirleneceği öngörülmektedir.

Yasa'nın "Tanımlar" başlıklı 3. maddesinde, risk analizinin tanımı; risk değerlendirilmesi, risk yönetimi ve risk iletişimi olarak birbirleriyle bağlantılı üç ayrı süreçten oluşan sistem olarak verilmiştir. Aynı madde gereğince risk değerlendirilmesi, olabilecek her türlü tehlikenin, nitelik ve etkilerinin bilimsel olarak belirlendiği süreci; risk yönetimi, risk değerlendirmesini, diğer yasal zorunlulukları ve gerektiğinde uygun önlem ve seçenekleri dikkate alan süreci; risk iletişimi, risk değerlendiricileri, risk yöneticileri ve diğer ilgili tarafların risk ve riske ilişkin faktörlere ait bilgi ve düşünceleri paylaşmasını anlatmaktadır.

Yasa'nın 9. maddesinde risk analizinin, insan sağlığının korunması ve gıda güvenliğinin sağlanabilmesi için gıda mevzuatı uygulamalarında esas alınacağı; risk değerlendirilmesinin de bilimsel kanıtlara dayanması, bağımsız, tarafsız ve şeffaf bir şekilde yapılması gerektiği; risk yönetiminde ise, risk değerlendirilmesinin sonuçlarının dikkate alınacağı belirtilmektedir.

Yasa koyucu gerektiğinde sınırlarını belirlemek koşuluyla özel bir uzmanlık ve teknik bilgi gerektiren konuların düzenlenmesini idareye bırakabilir. Risk analizinin gıda teknolojilerine ve bilimsel esaslara dayanılarak yapılacağı şüphesizdir. Özel bir uzmanlık ve teknik bilgi isteyen risk analiziyle ilgili usul ve esasların yasayla ayrıntılı şekilde düzenlenmesi, hızlı teknolojik ve bilimsel gelişmeler karşısında, değişen şartların ve esasların zamanında yerine getirilmesini önleyebilir. Bu bağlamda bilimsel ve teknik alanlarda temel kurallar saptandıktan sonra ayrıntıları düzenleme yetkisinin idareye verilmesi, yasama yetkisinin devri olarak nitelendirilemez. Bu nedenle kural Anayasa'nın 7. ve 8. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2., 6. ve 11. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

C- Yasa'nın 10. ve 14. Maddelerinin İkinci Fıkralarının İncelenmesi

Dava dilekçesinde 10. madde ile insan sağlığı üzerinde zararlı bir etkinin olması ihtimalinin belirmesi ve bilimsel belirsizliklerin sürmesi gibi özel durumlarda uygulanacağı belirtilen ihtiyati tedbirlerle ilgili usul ve esasların yönetmeliğe bırakıldığı, 14. madde ile de hangi hâllerin acil durum sayılacağı ve bu durumlarda alınacağı açıklanan gerekli tedbirlerin neler olduğuna ilişkin hiçbir düzenlemenin yapılmadığı gerekçesiyle Anayasa'nın 2., 6., 7., 8., 11. ve 38. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

5179 sayılı Yasa'nın "İhtiyati tedbirler" başlıklı 10. maddesinin ilk fıkrasında, insan sağlığı üzerinde zararlı bir etkinin olması ihtimalinin belirmesi ve bilimsel belirsizliklerin sürmesi gibi özel durumlarda, kapsamlı bir risk değerlendirmesine imkân sağlayacak ileri düzeyde bilimsel veriler elde edilinceye kadar, geçici risk yönetimi tedbirlerine başvurulabileceği hüküm altına alınmış, dava konusu ikinci fıkrasında ise, ihtiyati tedbirlerle ilgili usul ve esasların yönetmelikle belirleneceği öngörülmüştür.

Yasa'nın "Acil durumlar" başlıklı 14. maddesinin birinci fıkrasında, üretilen veya ithal edilen gıda maddesinin, zararlı olabileceği ihtimalinin belirmesi durumunda, söz konusu gıda maddesinin pazara sunumu, kullanımı ve ithalatına ilişkin gerekli tedbirlerin alınacağı kuralı yer almakta, iptali istenilen ikinci fıkrada ise, acil durumlarla ilgili usul ve esasların yönetmelikle belirleneceği hükme bağlanmıştır.

Yasa'nın 9. maddesinin dördüncü fıkrasına ilişkin gerekçeler bu kurallar için de geçerlidir. Bu nedenle iptal isteminin reddi gerekir.

Fulya KANTARCIOĞLU, Şevket APALAK ve Zehra Ayla PERKTAŞ bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralların Anayasa'nın 2., 6., 11. ve 38. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

D- Yasa'nın 23. Maddesinin Dördüncü Fıkrasının İkinci Tümcenin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, gıda kontrol ve denetim hizmetlerini yapacak olanların seçiminde dikkate alınacak en önemli kıstasın "nitelikleri" olacağı, nitelikten soyutlanamayacak bir

seçime ilişkin usul ve esasların kanunla düzenlenmeyerek yönetmeliğe bırakılması nedeniyle kuralın Anayasa'nın 2., 6., 7., 8., 11. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Maddenin son fıkrasının iptali istenilen ikinci tümcesi, “*Bu Kanun kapsamındaki gıda kontrol ve denetim hizmetlerini yapacak olanların seçimi ve yetiştirilmesine ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir*” şeklinde düzenlenmiştir.

Anayasa'nın 128. maddesinde, “*Devletin, kamu iktisadî teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür.*

Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir.

Üst kademe yöneticilerinin yetiştirilme usul ve esasları, kanunla özel olarak düzenlenir.” denilmektedir.

İptali istenen tümcede yer alan gıda kontrol ve denetim hizmetlerini yapacak personelin 5179 sayılı Yasa gereğince yapacakları denetimlerin, Devletin, genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü olduğu kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevlerden olması nedeniyle ancak memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle yerine getirileceği ve denetim elemanlarının da bu kapsamda bulunduğu açıktır. Kaldı ki maddenin üçüncü fıkrasında gıda kontrol ve denetim hizmetinin, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabi en az lisans düzeyinde eğitim almış personel tarafından yapılacağı belirtilmektedir.

Bu durumda, 5179 sayılı Yasa'nın 23. maddesinin dördüncü fıkrasının ikinci tümcesinde yer alan kontrol ve denetim hizmetini yapacak personelin, hangi alanlardaki lisans mezunlarından olacakları, nitelikleri, seçilme usulleri, tabi olacakları sınavlar, yeterliliklerinin belirlenmesini içeren seçim ve yetiştirilmelerine ilişkin usul ve esasların yasayla düzenlenmesi gerekirken yönetmelikle belirlenmesi, Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasına aykırıdır. Kuralın iptali gerekir.

Kural Anayasa'nın 128. maddesine dayanılarak iptal edilmiş olduğundan ayrıca 2., 6., 7., 8. ve 11. maddeleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

E- Yasa'nın 25. Maddesinin Birinci Fıkrasında Yer Alan “...ilgili mercilere...” İbaresini ile İkinci Fıkrasının İncelenmesi

Dava dilekçesinde, 25. maddenin birinci fıkrasındaki “ilgili mercilere” ibaresinin, kontrol ve denetim sonuçlarına karşı hangi mercilere ve hangi sürelerde itiraz edileceğini göstermediğinden ve hukuk devletinin en önemli öğelerinden olan “belirlilik ilkesine” aykırı düşüğü; maddenin ikinci fıkrasında, itirazın yapılacağı merciler de dâhil itiraz hakkına ilişkin tüm düzenlemelerin yönetmelikle yapılması, yasama organına ait ve devredilemeyecek bir yetki olan “asli düzenleme yetkisi” nin devri niteliğinde bulunması nedeniyle Anayasa'nın 2., 6., 7., 8., 11. ve 40. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İptali istenilen ibarenin de yer aldığı birinci fıkrada “*Gıda maddeleri ve gıda ile temas eden madde ve malzemeleri üreten, ithal ve ihraç eden ve satan işyeri yetkilileri, kontrol ve denetim sonuçları hakkında, ilgili mercilere itiraz edebilir*” denilmekte, ikinci fıkrada ise, “*İtiraz hakkına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir*” hükmü yer almaktadır.

Anayasa'nın 40. maddesinin ikinci fıkrası; “*Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır*” şeklindedir. Buna göre Devletin işlemlerine karşı hangi mercilere, hangi süreler içinde başvuracağını belirtmesi yasayla olabileceği gibi, yasanın verdiği yetkiye dayanarak tüzük, yönetmelik gibi bir düzenleyici işlemlerle de yapılabilir. Anayasa'nın bu hükmü ile, Devlete verilen görev, somut olaylarda ilgili kişiler hakkında tesis edilen işlemlere karşı başvurulacak kanun yolları ve merciler ile sürelerin belirtilmesi zorunluluğuna ilişkin olup, bu hususlara yönelik olarak her yasada özel bir düzenleme yapma yükümlülüğünü içermemektedir. Dolayısıyla burada devletin işlemlerinde, hangi mercilere ve hangi süreler içinde başvurulacağını açıkça göstermesiyle ilgililerin yetkili makamlara süresini geçirmeden başvurarak hak arama özgürlüklerinin korunması amaçlanmaktadır.

Anayasa'nın 125. maddesinde idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolunun açık olduğu belirtilmektedir. Buna göre, ilgili mercilere itiraz edilebileceğine dair bir kural bulunmasa bile Anayasa ve yasalar gereğince ilgililerin kontrol ve denetim sonuçları hakkında yargı yoluna başvurma olanakları vardır. Bu durum karşısında, işyeri yetkililerine tanınan ilgili mercilere itiraz hakkının, yasayla düzenlenmesi ve hatta itiraz hakkı için özel bir düzenleme yapılması da gerekmez. Bu hakka ilişkin esas ve usullerin yönetmelikle belirlenmesi, asli düzenleme yetkisinin devredilmezliği ilkesini ihlâl etmediğinden Anayasa'nın 2. ve 40. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 6., 7., 8. ve 11. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

Fulya KANTARCIOĞLU, Şevket APALAK ve Zehra Ayla PERKTAŞ bu görüşe katılmamışlardır.

F- Yasa'nın 29. Maddesinin Birinci Fıkrasının (a) Bendinin Birinci Paragrafında Yer Alan "...üretimden men edilir,..." ve "...el konulur...", İkinci Paragrafında Yer Alan "...ürünlere el konulur,..." ve Üçüncü Paragrafında Yer Alan "...faaliyetten men edilir,..." ve "...el konulur..." ve "...izinleri iptal edilir.", (b) Bendinde "...faaliyetten men edilir..." (c) Bendinin Birinci Paragrafında Yer Alan "...faaliyetten men edilir..." ve İkinci Paragrafında Yer Alan "...yöneticilikten men cezası...", (d) Bendinde Yer Alan "...el konulur.", (e) Bendinde Yer Alan "...faaliyetten men edilir." İbarelerinin ve (f) Bendinde Yer Alan "...toplattırılır,..." Sözcüğünün İncelenmesi

İptal başvurusundan sonra Yasa'nın 29. maddesi, 23.1.2008 günlü, 5728 sayılı "Temel Ceza Kanunlarına Uyum Amacıyla Çeşitli Kanunlarda ve Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile değiştirilmiş olduğundan, bu maddeye ilişkin iptal istemi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilmiştir.

V- YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİ

27.5.2004 günlü, 5179 sayılı Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun'un;

A- 1- 5. maddesinin ikinci fıkrasına,

2- 23. maddesinin dördüncü fıkrasının ikinci tümcesine,

İlişkin iptal hükümlerinin yürürlüğe girmesinin ertelenmesi nedeniyle bu fıkra ve tümcenin YÜRÜRLÜĞÜNÜN DURDURULMASI İSTEMİNİN REDDİNE,

B- 1- 9. maddesinin dördüncü fıkrasına,

2- 10. maddesinin ikinci fıkrasına,

3- 14. maddesinin ikinci fıkrasına,

4- 25. maddesinin,

a- Birinci fıkrasında yer alan "...ilgili mercilere..." ibaresine,

b- ikinci fıkrasına

Yönelik iptal istemleri, 8.1.2009 günlü, E.2004/69, K.2009/6 sayılı kararla reddedildiğinden, bu fıkra ve ibarelere ilişkin YÜRÜRLÜĞÜNÜN DURDURULMASI İSTEMİNİN REDDİNE,

C- 29. maddesinin birinci fıkrasının;

1- (a) bendinin,

a) Birinci paragrafında yer alan "...üretimden men edilir, ..." ve "...el konulur..." ibareleri,

b) İkinci paragrafında yer alan "...ürünlere el konulur..." ibaresi,

c) Üçüncü paragrafında yer alan "...faaliyetten men edilir, ...", "...el konulur..." ve "izinleri iptal edilir." ibarelerinin,

2- (b) bendinde yer alan "...faaliyetten men edilir..." ibaresi,

3- (c) bendinin,

a) Birinci paragrafında yer alan "...faaliyetten men edilir." ibaresi,

b) İkinci paragrafındaki "...yöneticilikten men cezası verilir." ibaresi,

4- (d) bendinde yer alan "...el konulur." ibaresi,

5- (e) bendinde yer alan "...faaliyetten men edilir." ibaresi,

6- (f) bendinde yer alan "...toplattırılır, ..." sözcüğü,
Hakkında, 8.1.2009 günlü, E.2004/69, K.2009/6 sayılı kararlar karar verilmesine yer olmadığına karar verildiğinden, bu ibare ve sözcüklere ilişkin YÜRÜRLÜĞÜNÜN DURDURULMASI İSTEMİ HAKKINDA KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA,
8.1.2009 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

VI- İPTAL HÜKMÜNÜN YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında, "*Kanun, kanun hükmünde kararname veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez*" denilmektedir. 2949 sayılı Yasa'nın 53. maddesinin dördüncü fıkrasında da bu kural tekrarlanmakta, maddenin beşinci fıkrasında ise, Anayasa Mahkemesi'nin, iptal sonucunda meydana gelecek hukuksal boşluğu, kamu düzenini tehdit veya kamu yararını ihlal edici mahiyette görmesi halinde, dördüncü fıkradaki hükmü uygulayacağı belirtilmektedir.

5179 sayılı Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun'un iptal edilen, 5. maddesinin ikinci fıkrasındaki "Bu laboratuvarların kuruluş, çalışma izin ve denetimi ile ilgili usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir" hükmü ile 23. maddesinin dördüncü fıkrasının ikinci tümcesindeki "Bu Kanun kapsamındaki gıda kontrol ve denetim hizmetlerini yapacak olanların seçimi ve yetiştirilmesine ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir" hükmünün doğuracağı hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edici nitelikte görüldüğünden İPTAL HÜKÜMLERİNİN, KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK BİR YIL SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE, OYBİRLİĞİYLE 8.1.2009 gününde karar verilmiştir.

VII- SONUÇ

27.5.2004 günlü, 5179 sayılı Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun'un:

A- 5. maddesinin ikinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

B- 9. maddesinin dördüncü fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

C- 10. maddesinin ikinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Fulya KANTARCIOĞLU, Şevket APALAK ile Zehra Ayla PERKTAŞ'ın karşıları ve OYÇOKLUĞUYLA,

D- 14. maddesinin ikinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Fulya KANTARCIOĞLU, Şevket APALAK ile Zehra Ayla PERKTAŞ'ın karşıları ve OYÇOKLUĞUYLA,

E- 23. maddesinin dördüncü fıkrasının ikinci tümcesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

F- 25. maddesinin;

1- Birinci fıkrasında yer alan "... ilgili mercilere ..." ibaresinin,

2- İkinci fıkrasının,

Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Fulya KANTARCIOĞLU, Şevket APALAK ile Zehra Ayla PERKTAŞ'ın karşıları ve OYÇOKLUĞUYLA,

G- 29. maddesi, 23.1.2008 günlü, 5728 sayılı Yasa'nın 542. maddesiyle değiştirildiğinden, maddenin birinci fıkrasının;

1- (a) bendinin,

a- Birinci paragrafında yer alan "... üretimden men edilir, ..." ve "... el konulur ..." ibarelerine,

b- İkinci paragrafında yer alan "... ürünlere el konulur ..." ibaresine,

c- Üçüncü paragrafında yer alan "... faaliyetten men edilir, ...", "... el konulur ..." ve "... izinleri iptal edilir." ibarelerine,

- 2- (b) bendinde yer alan "... faaliyetten men edilir ..." ibaresine,
3- (c) bendinin,
a- Birinci paragrafında yer alan "... faaliyetten men edilir ..." ibaresine,
b- İkinci paragrafında yer alan "... yöneticilikten men cezası ..." ibaresine,
4- (d) bendinde yer alan "... el konulur." ibaresine,
5- (e) bendinde yer alan "... faaliyetten men edilir." ibaresine,
6- (f) bendinde yer alan "... toplattırılır, ..." sözcüğüne,
ilişkin KONUSU KALMAYAN İSTEM HAKKINDA KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA, OYBİRLİĞİYLE,

H- İptal edilen fıkra ve tümcenin doğuracağı hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edici nitelikte görüldüğünden, Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 2949 sayılı Yasa'nın 53. maddesinin dördüncü ve beşinci fıkraları gereğince İPTAL HÜKÜMLERİNİN, KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK BİR YIL SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE, OYBİRLİĞİYLE,

8.1.2009 gününde karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ		Üye Zehra Ayla PERKTAŞ

[R.G. 11 Haziran 2009 – 27255]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2009/7

Karar Sayısı : 2009/29

Karar Günü : 26.2.2009

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Kırşehir İcra Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 19.10.2005 günlü, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun Geçici 16. maddesinin, Anayasa'nın 2., 10. ve 11. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Davacı Emlak Bankasının müflis firmadan olan alacaklarının imtiyazlı alacak olarak üçüncü sıraya kaydedilmesi talebiyle açılan pay cetveline itiraz davasında, itiraz konusu kuralın Anayasaya aykırı olduğu kanısına varan mahkeme iptali için başvurmuştur.

II- İTİRAZ KONUSU YASA KURALI

5411 sayılı Bankalar Kanunu'nun Geçici 16. maddesi şöyledir:

"Bu Kanun ile Fon alacağı'nın tahsili bakımından yarar görülerek zamanaşımı ve diğer konularda Fon lehine getirilen hükümler makale şamildir"

III- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince, 26.2.2009 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında, başvuru kararı ve ekleri, ilk inceleme raporu, itiraz konusu yasa kuralı

ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Anayasa'nın 152. ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 28. maddesine göre, mahkemeler bakmakta oldukları davalarda uygulayacakları yasa ya da kanun hükmünde kararname kurallarını Anayasa'ya aykırı görürler veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık savının ciddi olduğu kanısına varırlarsa o hükmün iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurmaya yetkilidirler. Ancak, bu kurallar uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesi'ne başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve görevine giren bir dava bulunması ve iptali istenen kuralların da o davada uygulanacak olması gerekmektedir. Uygulanacak yasa kuralları, davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

1.11.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5411 sayılı Yasada finansal piyasalarda güven ve istikrarın sağlanmasına, kredi sisteminin etkin bir şekilde çalışmasına, tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerinin korunmasına ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. Yasada ayrıca Tasarruf Mevduatı Sigorta Fon'u alacaklarının tahsili amacıyla Fon lehine getirilmiş bir kısım düzenlemeler de bulunmaktadır. Yasa'nın 123. maddesinde Fonun bilgi ve belge isteme yetkisi, 134. maddesinde Fonun alacaklarının tahsiline ilişkin getirilen özel yetkiler, 137. maddesinde ispat külfeti, 138. maddesinde Fon alacaklarının takip ve tahsiline ilişkin istisnalar düzenlenmiştir. Yasa'nın 136. maddesinde de Fon alacaklarının, Devletin ve sosyal güvenlik kuruluşlarının 6183 sayılı Kanun kapsamındaki alacaklarından sonra gelmek üzere, imtiyazlı alacak olarak öncelikle tahsil olunacağı belirtilmiştir. İtiraz konusu Geçici 16. maddede 5411 sayılı yasadaki Fon alacağının tahsili bakımından yarar görülerek zamanaşımı ve diğer konularda Fon lehine getirilen hükümlerin geçmişe de etkili olacağı öngörülmüştür.

Yasa'nın Geçici 13. maddesi ise Fon alacaklarının tahsili amacıyla Fon lehine getirilen ve bu maddede sınırlı sayma yöntemiyle belirtilen 123., 134., 136., 137., 138., 140., 142. ve 165. madde hükümlerinden, tasfiye halindeki Emlak Bankası dâhil sermayesinin yarısından fazlası kamu kurum ve kuruluşlarına ait olan ya da hisselerinin çoğunluğu üzerinde bu kurum ve kuruluşların idare ve temsil yetkisi bulunan ve özel kanunlarla kurulmuş bankaların da yararlanacağını belirleyen bir kuraldır.

İtiraz konusu Geçici 16. madde, 5411 sayılı Yasa ile Fon lehine getirilen tedbir, takip ve tahsil hükümlerinden olmakla birlikte Geçici 13. maddede sayılmamıştır. Dolayısıyla Geçici 13. maddede sayılmayan ancak 5411 sayılı Yasada yer alan ve Fon alacaklarının tahsili amacıyla getirilen düzenlemelerden, tasfiye halindeki Emlak Bankası dâhil diğer bankaların yararlanma olanağı bulunmamaktadır. Ayrıca Emlak Bankası, tasfiyesi genel hükümlere göre devam eden bir kamu bankasıdır. Fona devri söz konusu olmadığı için alacakları da Fon alacağı niteliği taşımamaktadır.

Bu nedenle, 5411 sayılı Yasa'nın iptali istenen Geçici 16. maddesinde düzenlenen, Fon alacağının tahsili bakımından yarar görülerek zamanaşımı ve diğer konularda Fon lehine getirilen hükümlerin geçmişe de etkili olacağına ilişkin kural, Emlak Bankasının pay cetveline itiraz davasında, ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bir yasa kuralı değildir.

Bu durumda, başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddi gerekir.

Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Serruh KALELİ ve Zehra Ayla PERKTAŞ bu görüşe katılmamıştır.

IV- SONUÇ

19.10.2005 günü, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun geçici 16. maddesinin, itiraz başvurusunda bulunan Mahkeme'nin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmadığından, bu maddeye ilişkin başvurunun Mahkeme'nin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Serruh KALELİ ile Zehra Ayla PERKTAŞ'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, 26.2.2009 gününde karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ		Üye Zehra Ayla PERKTAŞ

[R.G. 11 Haziran 2009 – 27255]

 İçindekilere dön

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2004/70

Karar Sayısı : 2009/7

Karar Günü : 15.1.2009

İPTAL DAVASINI AÇAN : Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeleri Ali TOPUZ, K. Kemal ANADOL ve Haluk KOÇ ile birlikte 117 Milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU : 26.5.2004 günlü, 5177 sayılı Maden Kanununda ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun'un;

1- 3. maddesiyle değiştirilen 4.6.1985 günlü, 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 7. maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarının,

2- 5. maddesiyle 3213 sayılı Yasa'nın 10. maddesine eklenen altıncı fıkranın,

3- 10. maddesiyle değiştirilen 3213 sayılı Yasa'nın 16. maddesinin son fıkrasının ikinci tümcesinin,

4- 20. maddesiyle 3213 sayılı Yasa'nın 46. maddesine eklenen onuncu fıkranın,

5- 23. maddesiyle değiştirilen 3213 sayılı Yasa'nın Ek 1'inci maddesinin birinci fıkrasının,

6- 28. maddesiyle 9.8.1983 günlü, 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 10. maddesine eklenen üçüncü fıkranın,

7- Geçici 1. maddesinin altıncı fıkrasının birinci tümcesinin,

Anayasa'nın 2., 6., 7., 8., 11., 17., 38., 43., 45., 56., 63., 90., 123., 128., 168. ve 169. maddelerine aykırılığı savıyla iptalleri ve yürürlüklerinin durdurulması istemidir.

I- İPTAL VE YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMLERİNİN GEREKÇESİ

23.7.2004 günlü dava dilekçesinin gerekçe bölümü şöyledir:

"1. 26.05.2004 tarih ve 5177 Sayılı Kanunun 3 üncü maddesi ile değiştirilen 04.06.1985 tarih ve 3213 sayılı Maden Kanununun 7 nci maddesinin birinci fıkrasının, Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 11 inci 43 üncü, 45 inci, 56 ncı, 63 üncü, 90 ncı ve 168 inci maddeleri ile milletlerarası sözleşmelere dolayısıyla Anayasanın 90 ncı maddesine Aykırılığı

Madencilik sektörünün önemli bir özelliği de ne kadar bilimsel yöntemler kullanılırsa kullanılsın; rezervlerin miktarında ve kalitesinde daima bir yanılmanın söz konusu olabilmesidir. Üretimde mevcut olan bu risk, ürünlerin uluslararası pazarlanması yönünden de mevcuttur. Bu sektörde faaliyet gösteren bazı firmalar dünya çapında monopol durumuna gelmiş olup, stratejik önemdeki madenlerin arama ve işletme ruhsatlarını ele geçirdikleri gibi, dünya pazarlarında da üretim ve fiyat politikalarını diledikleri gibi düzenleyebilmektedirler.

Bu dev monopollerin, özellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin madencilik sektörü üzerinde doğrudan veya dolaylı, açık veya gizli, baskı ve kontrolleri vardır. Bu durum bütün ülkelerde kamuoyunun madencilik sektörü ile ilgili hukuki ve kurumsal düzenlemeler karşısında çok duyarlı olmasına neden olmuştur. Bu duyarlık Anayasamıza da yansımış, “Tabii servetlerin ve kaynakların aranması ve işletilmesi” ile ilgili 168 inci maddesinde,

“Tabii servetler ve kaynaklar Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Bunların aranması ve işletilmesi hakkı Devlete aittir. Devlet bu hakkını belli bir süre için, gerçek ve tüzelkişilere devredebilir. Hangi tabii servet ve kaynağın arama ve işletmesinin, Devletin gerçek ve tüzelkişilerle ortak olarak veya doğrudan gerçek ve tüzelkişiler eliyle yapılması, kanunun açık iznine bağlıdır. Bu durumda gerçek ve tüzelkişilerin uyması gereken şartlar ve Devletçe yapılacak gözetim, denetim usul ve esasları ve müeyyideler kanunda gösterilir”

hükmüne yer verilmiştir.

Geçmiş birikimin, geleceğin yaratılmasında en önemli kaynak olarak değerlendirilmesi yaşamsal bir zorunluluktur. Kişilikli bir toplum olarak gelişebilmek için ulusların kültürel kimliklerini yeni yaşam çevreleriyle entegre etmeleri önem kazanmaktadır. Mimarlıkta ve şehircilikte ulusal ve tarihsel değerleri dikkate almadan gerçekleştirilen modern oluşumlar toplumda yabancılaşmayı süratlendirmektedir. Farklı kültürlerin kültürel mirasını, aynı dikkat ve saygınlık içinde korumak, globalleşen dünyada barış ve kardeşlik duygularının kökleşmesini sağlayacak, hem de farklı kültürlerin birbirlerine olan etkileşimi ile zengin ve çok renkli bir kültür mozağının gelişmesinde itici bir güç oluşturacaktır. Ülkemizde bu güne kadar 2425 adet arkeolojik sit, 269 adet doğal sit, 146 adet kentsel sit, 17 adet tarihi sit olmak üzere 2857 adet sit alanı ile 44406 adet korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı tescil edilmiştir. 1970’li yıllardan beri uluslararası platformlarda yoğunlaşarak sürdürülen çabalarda ülkemiz de yerini almıştır. Yukarıda (I) numaralı başlık altında değinilen UNESCO’ya üye ülkelerle birlikte ülkemizin de 1983 yılında benimsediği “Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunması Sözleşmesi” hükümlerine göre taraf devletler toprakları dahilindeki kültür ve doğa varlıklarının korunmasını taahhüt etmiştir. Ülkemizden de Pamukkale, Göreme, Kapadokya, İstanbul, Boğazköy Nemrut Dağı, Xanthos – Letoon, Patara ve Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası kültürel miras olarak Dünya Kültürel Miras Listesine alınmıştır. Avrupa Konseyi üyesi devletler ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti tarafından 1985 yılında imzalanan “Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesi”, 13.04.1989 Gün ve 3534 Sayılı Kanun ile yürürlüğe girmiştir. Akdeniz’in Kirletilmesine Karşı Korunması (Barselona) Sözleşmesi gereğince Akdeniz’de ortak öneme sahip 100 tarihi sitin içinde ülkemizden de 17 adet sit korumaya alınmıştır.

Türkiye’de günümüze kadar sürdürülen tarihsel ve kültürel çevre koruma politikalarının başarılı olduğunu söylemek olası değildir. Özellikle 1950 sonrası yaşanan kırsal alandan kentlere yaşanan göç ve hızlı kentleşme, 1980 sonrası ikinci konut ve turizm amaçlı kıyı yağması ile, 1990 sonrası Doğu ve Güney – Doğu Anadolu Bölgesinden güvenlik ve ekonomik nedenlerle göç olgusu kentlerin yüzlerce yılda oluşmuş dengelerini alt üst etmiştir. Kentlerin önce varoşlarında başlayan yasal olmayan yapılaşma (gecekondu), giderek imar aflarıyla kentleri bir kanser gibi sarmış ve günümüzdeki başlıca kentsel sorunlardan biri haline gelmiştir. (Dr.Mehmet TUNCER, Kent ve Çevre Bilim Doktoru, Türkiye’de Tarihsel ve Kültürel Çevreleri Koruma Olgusu).

Hal böyle iken şimdi ve 5177 sayılı Kanunun 3 üncü maddesi ile değiştirilen 04.06.1985 tarih ve 3213 sayılı Maden Kanununun 7 nci maddesinin birinci fıkrasında yapılan düzenleme ile; yukarıda belirtilen milletlerarası sözleşmelerle üstlenilen yükümlülüklerin çiğnenip yok sayılması pahasına orman, muhafaza ormanı, ağaçlandırma alanları, özel koruma bölgeleri, milli parklar, tabiat parkları, sit alanları, tarım alanları, su havzaları ve benzeri doğal ve kültürel zenginlikleri olan ve bu sebeple koruma altına alınmış alanlar madencilik faaliyetine açılmaktadır.

Ülkemizde; 686.631 hektar alanlı 33 Milli Park, 69.605 hektar alanlı 17 Tabiat Parkı, 86.024 hektar alanlı 35 Tabiatı Koruma Alanı ve 464 hektar alanlı 89 Tabiat Anıtı olmak

üzere toplam 839.624 hektar alan koruma altındadır. Dünya Doğayı Koruma Birliği (IUCN) verilerine göre, dünya yüzeyinin % 5'inden fazlası korunan alan olarak ayrılmış; koruma konusunda duyarlı olan ülkelerde bu oran %10'lara kadar çıkmaktadır. Bizde ise bu oran, ülkenin yaklaşık 95'te 1'dir. Şimdi Maden Kanununun değişik 7 nci maddesinin iptali istenilen birinci fıkrası ile bütün bu alanlar da rant için madencilik faaliyetlerine açılmaktadır.

Diğer taraftan iptali istenilen fıkrada, bu gibi alanlarda madencilik faaliyetinin tabii olacağı Çevresel Etki Değerlendirme (ÇED) ve Gayri Sıhhi Müessese (GSM) değerlendirmesinin çıkarılacak yönetmelikle yapılacağını belirlemiş olması da; korunması gereken doğal ve kültürel zenginliklerimiz üzerinde mevcut ÇED ve GSM Yönetmeliklerinden farklı bir yönetmelikle madencilik faaliyetinin sürdürüleceğini anlamını taşımaktadır. Oyca mevcut ÇED Yönetmeliğinde (R.G.16.12.2003, sa.25318) madencilik faaliyetine açılan doğal ve kültürel varlıklarımız, "Ülkemiz mevzuatı ve taraf olduğumuz uluslararası sözleşmeler uyarınca korunması gerekli görülen DUYARLI YÖRELER" olarak tanımlanmıştır. Mevcut mevzuat ve ülkemizin taraf olduğu uluslar arası sözleşmeler gereğince korunması zorunlu olan doğal ve kültürel zenginliklerin bulunduğu alanlarda madencilik faaliyetine izin verilmesi açıklanan uluslararası sözleşmelere aykırıdır.

Anayasanın 90 ıncı maddesinde, "... usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir" denildikten sonra, bunların Anayasaya aykırılığının iddia edilemeyeceği bildirilmiştir.

Anayasadaki bu düzenleme, kurallar hiyerarşisinde andlaşmaların ulusal yasalardan daha üstün olduğu görüşüne dayanak oluşturmuştur.

Anayasaya aykırılığı ileri sürülemediği için, uluslararası andlaşmalar ulusal yasaların üstünde ve Anayasal normlara yakın konumda görülmüştür. Bu düşünce, uluslararası andlaşmalardan doğan yükümlülüklerle de Anayasal bir üstünlük tanındığının öne sürülmesine yol açmış ve bu üstünlük, "ahde vefa" ilkesinin bir gereği olarak tanımlanmıştır. Diğer yandan Anayasanın 90 ıncı maddesinde yapılan son değişiklik te, insan haklarına ilişkin andlaşmalarla kanunların aynı konuda yaptığı düzenlemelerde çatışma olması halinde andlaşma hükümlerinin uygulanacağı yolundadır.

Ancak 5177 sayılı Kanunun yaptığı düzenlemede bu hususlar gözetilmemiş; uluslararası andlaşmalara uyulmamıştır.

Milletlerarası andlaşmalara dolayısıyla Anayasanın 90 ıncı maddesine aykırı olan söz konusu birinci fıkra hükmü;

Anayasanın 43 üncü maddesi gereğince kıyılardan yararlanmada öncelikle kamu yararının gözetileceği hususuna,

Anayasanın 45 inci maddesi gereğince Devletin tarım arazileri ile çayır ve meraların amaç dışı kullanımının önlenmesine ilişkin ödevlerine,

Anayasanın 56 ncı maddesi gereğince sağlıklı ve dengeli çevrede yaşama hakkına ve devletin çevreyi geliştirme ve çevre sağlığını koruma ödevine,

Anayasanın 63 üncü maddesi gereğince Devletin, tarih, kültür ve tabiat varlıklarının korunmasını sağlama ödevine,

Anayasanın 168 inci maddesi gereğince, tabii servetler ve kaynakların Devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğu ve araştırma ve işletmecilikte Devlete öncelik tanındığı kuralına,

Anayasanın 169 uncu maddesi gereğince ormanlara zarar verebilecek hiçbir faaliyet ve eyleme müsaade edilemez amir hükmüne de,

aykırı düşmektedir.

Anayasa Mahkemesinin 17.12.2002 tarih ve E.2000/75, K.2002/200 sayılı Kararındaki "...kamu yararının bulunması ve zorunluluk hallerinde Devlet ormanları üzerinde ancak irtifak hakkı tesisine olanak tanınabilir" şeklindeki tümcesi ile kastedilen koşul, orman ekosisteminde gerçekleştirilmek istenilen etkinliğin daha büyük kamu yararı yarattığının ortaya konulmasıdır.

Esasen 5177 sayılı Kanun ile, doğal ve kültürel zenginliklerin korunmasındaki kamu yararı genel amacı madencilik faaliyeti yürütecek belli bir grupların özel çıkarı için ihlal edilmektedir.

Diğer taraftan İptali istenilen bu fıkra; madencilik faaliyetlerinin çevresel etki değerlendirmesi, gayri sıhhi müesseseler ile ilgili hususlar dahil madencilik faaliyetlerinin nasıl yürütüleceğinin, ilgili bakanlıkların görüşü alınarak Bakanlar Kurulu tarafından çıkartılacak bir yönetmelikle düzenleneceği öngörülmüştür. Yukarıda; bu sektörde faaliyet gösteren bazı firmaların dünya çapında monopol durumuna geldikleri, stratejik önemdeki madenlerin arama ve işletme ruhsatlarını ele geçirdikleri, dünya pazarlarında üretim ve fiyat politikalarını diledikleri gibi düzenleyebildikleri, bu dev monopollerin, özellikle azgelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin madencilik sektörü üzerinde doğrudan veya dolaylı, açık veya gizli, baskı ve kontrolleri bulunduğu açıklanmış ve böyle bir durumun bütün ülkelerde kamuoyunun madencilik sektörü ile ilgili hukuki ve kurumsal düzenlemeler karşısında çok duyarlı olmasına neden olduğu açıklanmış ve bu duyarlığın Anayasanın 168 inci maddesi ile yapılan düzenlemede de görüldüğü, nitekim bu maddede gerçek ve tüzelkişilerin uyması gereken şartlar ve Devletçe yapılacak gözetim, denetim usul ve esasları ve müeyyideler kanunda gösterilir” hükmüne yer verildiğine işaret edilmiştir. Durum bu iken ve Anayasa buyruğu, tabii servet ve kaynakların aranması ve işletilmesi konusunun kanunla düzenlemesine amir iken, madencilik faaliyetlerinin düzenlenmesinin Bakanlar Kurulunun çıkaracağı bir yönetmeliğe bırakılması Anayasanın 168 inci maddesine; kanunla yapılması gereken böyle bir düzenleme yönetmeliğe bırakıldığı için, Anayasanın yasama yetkisinin devredilemeyeceğine dair olan 7 nci maddesine de aykırıdır. Böyle bir yetki, Anayasadan kökenlenmediği için Anayasanın 6 ncı maddesi ile de çelişir.

Anayasaya aykırı bir hükmün hukuk devleti, Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkeleri ve dolayısıyla Anayasanın 2 ve 11 inci maddeleriyle bağdaşmayacağı da açıktır.

26.05.2004 tarih ve 5177 sayılı Kanunun 3 üncü maddesi ile değiştirilen 04.06.1985 tarih ve 3213 sayılı Maden Kanununun 7 nci maddesinin açıklanan nedenlerle, Milletlerarası Sözleşmeler ile Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 11 inci, 43 üncü, 45 inci, 56 ncı, 63 üncü, 90 ncı ve 168 inci maddelerine aykırı olan birinci fıkrasının iptal edilmesi gerekmektedir.

2. 26.05.2004 tarih ve 5177 sayılı Kanunun 3 üncü maddesi ile değiştirilen 04.06.1985 tarih ve 3213 sayılı Maden Kanununun 7 nci maddesinin sekizinci fıkrasının, Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci, 11 inci, 123 üncü ve 128 inci maddelerine Aykırılığı

İptali istenilen sekizinci fıkra; kamu yatırımları ile madencilik projeleri çatıştığında, anlaşmazlığı çözmek üzere Başbakanlık Müsteşarı başkanlığında oluşturulacak Kurulun teşkili, çalışma usulü, karar alma şekli ve diğer hususlar Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetmeliğe bırakılmaktadır.

Anayasanın 128 inci maddesinde memurların ve diğer kamu görevlilerinin niteliklerinin, atanmalarının, görev ve yetkilerinin, hakları ve yükümlülüklerinin, aylık ve ödenekleri ile diğer özlük işlerinin kanunla düzenleneceği ilkesi yer almaktadır.

Anayasanın 123 üncü maddesinde ise, idarenin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu ve kanunla düzenleneceği ifade edilmiştir.

Durum bu iken, söz konusu Kurulun teşkili dahil tüm diğer hususlara ilişkin ilkelerin Kanunda düzenlenmeyerek, Anayasanın 123 ve 128 inci maddelerine aykırı biçimde yönetmeliğe bırakıldığı görülmektedir. Kanunla bu alanda herhangi bir düzenleme yapılmadığı için, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına verilen yetki; asli bir düzenleme yetkisidir. Halbuki Anayasanın 8 inci maddesine göre yürütmenin Anayasada gösterilen ayrık haller dışında kural olarak asli düzenleme yetkisi olmayıp yürütme, Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılan ve yerine getirilen bir yetki ve görevdir. Asli düzenleme yetkisi, Anayasanın 7 nci maddesine göre TBMM'nindir ve devredilemez. Devredildiği taktirde bu yetki, kökenini Anayasadan almayan bir yetki görünümüne girer.

Bu nedenle, Bakanlığa verilen söz konusu yetki, Anayasanın 7 nci ve 8 inci maddelerine aykırı olduğu gibi; Anayasadan kökenlenmediği için, Anayasanın 6 ncı maddesi ile de

çelişmektedir. Anayasaya aykırı bir hükmün hukuk devleti, Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkeleri ve dolayısıyla Anayasanın 2 ve 11 inci maddeleriyle bağdaşmayacağı da açıktır.

Açıklanan nedenlerle 5177 sayılı Kanunun 3 üncü maddesi ile değiştirilen 3213 sayılı Maden Kanununun 7 nci maddesinin sekizinci fıkrası, Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci, 11 inci, 123 üncü ve 128 inci maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.

3. 26.05.2004 tarih ve 5177 sayılı Kanunun 5 inci maddesi ile 04.06.1985 tarih ve 3213 Sayılı Maden Kanununun 10 uncu maddesine eklenen altıncı fıkranın Anayasanın 2 nci, 11 inci maddelerine ve 38 inci maddesinde yer alan “kanunilik ilkesine” Aykırılığı

İptali istenilen altıncı fıkrada, uyarma ve hak mahrumiyeti cezalarının verilmesi öngörülen “Gerçek dışı ve yanıltıcı beyanlar”ın yönetmelikte tarif edilmesi yani suç teşkil eden bu fiillerin neler olduğunun belirlenmesi yönetmeliğe bırakılmıştır.

Anayasanın “Suç ve cezalara ilişkin esaslar” başlıklı 38 inci maddesinin konuyla ilgili fıkrası “*Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır ceza verilemez*” hükmünü taşımaktadır. Bu maddenin gerekçesinde de, “Birinci fıkra herkesçe bilinen “kanunsuz suç ve ceza olmaz” ilkesini koymuştur demektir.

Anayasamızın 38 inci maddesinde yer alan “Kanunilik” ilkesi Türk Ceza Kanununun 1 inci maddesinde tekrarlanmaktadır. İlkenin amacı, Devletin ve yargıcın keyfilğini önlemektir.

Suçlar ve cezalar kanunla açıkça ve belirli olarak gösterilmelidir.

Maden Kanununun 10 uncu maddesine 5177 sayılı Kanunun 5 inci maddesi ile eklenen altıncı fıkrası, düzenlemeyi yönetmeliğe bıraktığı ve suçlarla ilgili belirsizliğe yol açtığı için Anayasanın 38 inci maddesinde yer alan “kanunsuz suç ve ceza olmaz” ilkesine açıkça aykırıdır.

Anayasaya aykırı bir hükmün hukuk devleti, Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkeleri ve dolayısıyla Anayasanın 2 ve 11 inci maddeleriyle bağdaşmayacağı da açıktır.

Açıklanan nedenlerle Maden Kanununun 10 uncu maddesine 5177 sayılı Kanunun 5 inci maddesi ile eklenen altıncı fıkra Anayasanın 2 nci, 11 inci ve 38 inci maddelerine aykırı olduğu için iptali gerekmektedir.

4. 26.05.2004 tarih ve 5177 sayılı Kanununun 10 uncu maddesi ile değiştirilen 3213 sayılı Maden Kanununun 16 ncı maddesinin son fıkrasının ikinci cümlesinin Anayasanın 2 inci ve 11 inci maddelerine Aykırılığı

5177 sayılı Kanununun 10 uncu maddesi ile değiştirilen Maden Kanununun 16 ncı maddesinin son fıkrasının ikinci cümlesine göre, “Kazanılmış haklar korunmak kaydı ile ayrı grup ruhsatların birbiri üzerine verilebilmesi mümkün kılınmakta, buna ilişkin usul ve esasların yönetmelikle belirleneceği öngörülmektedir.

Arzın içinde bulunan madenin çıkarılması iki evrede gerçekleşmektedir. 3213 sayılı Maden Kanununa göre bu evreler; a) Arama, b) İşletme evreleridir. Arama evresi dahi önemli bir işlemdir; burada madenin durumunu ve hacmini, teknik şartlarını, işletme imkanlarını araştırmak için arz üzerinde devamlı bir takım işlemler yapılması ve hatta bunun için tesisler inşa edilmesi gerekir. Bu esnada bir kısım madenler de çıkarılabilir. Maden Kanununun 5177 sayılı Kanununun 11 inci maddesi ile değişik 17 nci maddesinde, arama döneminde görünür rezervin % 10’una kadar maden üretim ve satış izni verilebileceği belirtilmektedir. Bu işlemler arza, arz malikine ve madene ve hatta civar madenlere bir takım zararlar verebilir. Aynı zamanda bir takım masrafları ve külfetleri gerektiren belirli bir safhada “tekel” i de kapsayan yani o evrede yalnız bir gerçek veya tüzelkişi arama yapabilecek ve bu arama sonucunda bir takım hukuki hükümler de doğacaktır(Ord.Prof.Dr. Sıddık Sami ONAR, İdare Hukukunun Umumi Esasları, II. C, 3. Bası, Shf. 1379).

Gerçekten bir çok madenin alan açısından çok büyük yer kaplaması ve bazı madenlerin işlenmesinin “yarma” gerektirmesi nedeniyle belli bir alanda arama ve işletme ruhsatı sahibi için ruhsat süresi içinde “tekel” durumunun korunması yasal bir zorunluluktur. Aynı alanda ayrı grup ruhsatların bir biri üzerine verilmesi halinde hiçbir surette önceki ruhsat sahibinin

kazanılmış hakkının korunması mümkün olmayacaktır. Halbuki kazanılmış hakların korunması, hukuk devleti adı verilen yönetim biçiminin temel unsurlarından birisidir. Kazanılmış hakları güvence altına almayan bir düzenleme Anayasanın 2 nci maddesinde ifade edilmiş olan hukuk devleti ilkesi ile çelişir.

Anayasanın herhangi bir hükmüne aykırı bir düzenlemenin Anayasanın 11 inci maddesindeki “Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı” ilkesi ile bağdaşması da mümkün değildir. 26.05.2004 tarih ve 5177 sayılı Kanununun 10 uncu maddesi ile değiştirilen 3213 sayılı Maden Kanununun 16 ncı maddesinin son fıkrasının ikinci cümlesi, hukuk devletinin en önemli ögesi olan “kazanılmış hakları” zedeleyeceğinden Anayasanın 2 nci ve 11 inci maddelerine aykırı olup iptali gerekmektedir.

5. 26.05.2004 tarih ve 5177 sayılı Kanununun 20 nci maddesi ile 04.06.1985 tarih ve 3213 sayılı Maden Kanununun 46 ncı maddesine eklenen onuncu fıkranın Anayasanın 2 ve 11 inci maddelerine Aykırılığı

İptali istenilen onuncu fıkra hükmü ile; devletin özel mülkiyetindeki veya hüküm ve tasarrufu altındaki arazilerin, madencilik faaliyetinde bulunacaklara, “bu Kanunun yürürlük tarihinden sonra kira, ecrimisil alınmaz” denilerek bedelsiz tahsisi öngörülmektedir. Alanında dünyanın en liberal ve en eski yasası olan ABD Madencilik Yasasında (1872) bile, kamu arazilerinde madencilik yapılabilmesi için dönüm başına 2,5 USD ücret alınması gerekli görülürken ve bu ücretin azlığı son yıllarda alabildiğine eleştirilirken, ülkemizde bunun bedelsiz olması yolunda bir düzenleme yapılmaktadır.

Bir taraftan, tanınacak teşvikler yanında, ürettiği madeni yurt içinde ve kendi tesisinde işleyenlerden, bu tesislerde üretimde değerlendirilen maden miktarı için Devlet hakkının % 50’sinin alınmayacağı belirtilirken; diğer yandan madencilik faaliyetinde bulunulacak arazinin, (ki bu arazi Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki orman, ağaçlandırma alanları, özel koruma bölgeleri, kıyı alanları ve sahil şeritleri, kültür ve turizm koruma ve geliştirme bölgeleri ve dahi sit alanları olabilir) bu araziye verilebilecek zararlar da dikkate alınmayıp bedelsiz verilmesinde “kamu yararı” bulunduğunu söylemek mümkün değildir.

Anayasa Mahkemesi kararlarında vurgulandığı üzere, hukuk devletinin vazgeçilmez öğeleri içinde yer alan yasaların kamu yararına dayanması ilkesiyle bütün kamusal girişimlerin temelinde bulunması doğal olan kamu yararı düşüncesinin yasalara egemen olması ve özellikle bir ülkenin en önemli doğal yaşam alanı olan ormanların korunması için yasakoyucunun bu esası gözardı etmemesi ve bunu en iyi şekilde yansıtması zorunludur. Günümüzde “kamu yararı” kavramı yanında; “toplum yararı” “ortak çıkar”, “genel yarar” gibi birbirinin yerine kullanılan kavramlarla anlatılmak istenen; tümünün “bireysel çıkar” dan farklı onun, üstünde ya da dışında ortak bir yararın amaçlanmasıdır (Anym., T. 21.10.1992, E.92/13, K.92/50).

Yasama erkinin kamu yararı amacına yönelik olarak kullanılmaması halinde yasama yetkisinin saptırılması olayı ortaya çıkar.

Yasaların kamu yararına dayanmadığı bir yönetim ve bu alanda yetki saptırılması durumu hukuk devleti adı verilen yönetimle ve hukuk devletini cumhuriyetin nitelikleri arasında sayan Anayasanın 2 nci maddesi ile bağdaşmaz.

Anayasanın herhangi bir hükmüne aykırı bir düzenleme Anayasanın 11 inci maddesinde ifade edilen Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkeleriyle de çelişir.

5177 sayılı Kanununun 20 nci maddesinin 3213 sayılı Maden Kanununun 46 ncı maddesine eklediği 10 uncu fıkranın, yukarıda açıklanan nedenlerle Anayasanın 2 ve 11 inci maddelerine aykırı olduğu için iptal edilmesi gerekmektedir.

6. 26.05.2004 tarih ve 5177 sayılı Kanununun 23 üncü maddesi ile değiştirilen 04.06.1985 Tarih ve 3213 sayılı Maden Kanununun Ek 1 inci maddesinin birinci fıkrasının Anayasanın 2 nci ve 11 inci maddelerine Aykırılığı

Zonguldak havzasında bulunan taşkömürü yataklarının işletilmesi hakkı, 3213 sayılı Maden Kanununa değil; 3867 sayılı Kanun ile özel bir düzenlemeye tabi kılınmıştır. Havzai Fahmiye olarak isimlendirilen yaklaşık 13 000 km²’lik alanda taşkömürü işletme hakkı,

sadece Türkiye Taşkömürü Kurumu'na aittir. Kurum bu yetki çerçevesinde ana kömür yataklarını kendisi işletmektedir.

3213 sayılı Maden Kanunu'na Ek madde 1 hükmü, 30.07.1999 gün ve 4424 sayılı kanunun 1 inci maddesi ile eklenmiştir ve sadece Ereğli Kömür Havzasının küçültülmesi sonucunda "serbest kalan bölgenin" aramalara açılmasını düzenlemektedir. Şimdi 5177 sayılı Kanunun 23 üncü maddesi ile değiştirilen 3213 sayılı Maden Kanununun Ek 1 inci maddesinin birinci fıkrası ile; bu havzanın tamamının kendine özgü yapısı gözetilmeden Maden Kanunu kapsamına alınmasında kamu yararı bulunmamaktadır.

Havzadaki taşkömürü dışındaki diğer madenlerin aranması, işletilmesi ve ülke ekonomisine kazandırılması amacıyla 14550 km² olan havza sınırları 14.04.2000 tarihinde 6885 km²'ye düşürülmüştür. Türkiye Taşkömürü Kurumunun terk ettiği bu alan günümüze kadar herhangi bir maden arama ve işletmeye açılmamıştır. Maden Tetkik Arama Enstitüsü raporlarına göre de havzada ekonomik değeri olan ve ülke ekonomisine katkıda bulunacak taşkömürü dışında önemli bir maden yoktur.

Türkiye Taşkömürü Kurumu için özel çıkarılan 3867 sayılı Kanunun amacı; en önemli enerji kaynağı olan taşkömürünün bu konumundan dolayı, hukuksal ve bürokratik engeller olmaksızın ülke ekonomisine kazandırılmasıdır. Oysa, Kurum Maden Kanunu kapsamına alınmakla birçok hukuksal ve bürokratik kısıtlamalarla karşı karşıya bırakılmış; hayati önemi bulunan kaynağı ekonomiye kazandırmada büyük güçlüklerin içine itilmiştir.

1970'li yıllardan itibaren Zonguldak'ta "Kaçak" kömür çıkarma işlemleri yapılmaktadır.

Kaçak kömür çıkarma işlemi, TTK'nun bıraktığı az miktarda ve ekonomik olmayan, mostraya (yeryüzüne) yakın damarların basit işlemlerle alınması şeklindedir.

Alınan tedbirlerle kaçak kömür çıkarma işlemi zaman zaman azalarak devam etmiş; sorun çözümsüz bir noktaya geldikten sonra, yapılan teknik incelemelerde bu sahalara yasal bir yapı kazandırmak istenmiştir.

Kurum yetkilileri, 1988 yılından başlayarak TTK'ya ait bu sahaları rödevans (ihale ile kiraya verme) sistemi ile üçüncü şahıslara vermeye başlamıştır. Bu uygulamadaki amaç; kömür kaçakçılığının önlenmesi ve TTK tarafından işletilmesinin ekonomik olmadığı rezervlerin değerlendirilmesiydi.

Danıştay Birinci Dairesi 01.05.2002 tarih ve 2002/37 – 62 sayılı kararıyla; TTK'nın havzadaki taşkömürünün çıkarılması ve işletilmesi yönünden Maden Kanunu'na değil kendi özel mevzuatına tabi olduğundan "rödevans uygulamasının" iptal edilmesi gerektiği görüşünü bildirmesi nedeniyle söz konusu uygulamaya yasal dayanak oluşturmak için bu düzenlemenin yapıldığı anlaşılmaktadır. Ancak, havzanın kendine özgü yapısını gözetilmeden, sorunun kaynağına inilip, nedenlerini araştırılmadan yapılan hukuksal düzenlemeler yeni sorunlara yol açacaktır.

KİT'lerin küçültülmesi, yeterli (gerekli) yatırımların yapılmaması ve işçilik maliyetleri gerekçesi ile rödevans sisteminin, ilk amacı aşılıp, Türkiye Taşkömürü Kurumunun yatırım ve alt yapı için trilyonlar harcanmış sahaları rödevans sözleşmesi ile üçüncü şahıslara vermeye başlanmıştır. Rödevans uygulamasına, ilk amacı doğrultusunda toplumun yararına bir işlem niteliğinin kazandırılabilmesi için, havzanın kendine özgü yapısı da dikkate alınarak, kendi özel mevzuatı içinde düzenleme yapılması bir zorunluluktur.

5177 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik ile TTK'nın verimlilik ve karlılık ilkeleri doğrultusunda faaliyette bulunması için gerekli hiçbir düzenleme getirilmemiştir. Bu da düzenlemede kamu yararı gözetilmediğinin bir kanıtıdır.

Anayasa Mahkemesi kararlarında vurgulandığı üzere, hukuk devletin vazgeçilmez öğeleri içinde yer alan yasaların kamu yararına dayanması ilkesiyle bütün kamusal girişimlerin temelinde bulunması doğal olan kamu yararı düşüncesinin yasalara egemen olması ve özellikle bir ülkenin en önemli tabii servet ve kaynaklarının aranması ve işletilmesi için yasakoyucunun bu esası gözardı etmemesi ve bunu en iyi şekilde yansıtması zorunludur. Günümüzde "kamu yararı kavramı yanında; "toplum yararı" "ortak çıkar", "genel yarar" gibi birbirinin yerine kullanılan kavramlarla anlatılmak istenen; tümünün "bireysel çıkar" dan

farklı onun, üstünde ya da dışında ortak bir yararın amaçlanmasıdır(Anym., T. 21.10.1992, E.92/13, K.92/50).

Söz konusu 10 uncu fıkrada yer alan düzenlemede kamu yararının amaçlanmamış olması, bu düzenlemeyi Anayasanın 2 nci maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesine aykırı bir görünüme sokmaktadır.

Anayasanın herhangi bir hükmüne aykırı bir düzenleme Anayasanın 11 inci maddesinde ifade edilmiş olan Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkeleriyle de bağdaşmaz.

5177 sayılı Kanununun 20 nci maddesinin 3213 sayılı Maden Kanununun 46 ncı maddesine eklediği onuncu fıkranın, Anayasanın 2 ve 11 inci maddelerine aykırı olduğu için iptali gerekmektedir.

7. 26.05.2004 tarih ve 5177 sayılı Kanununun 28 inci maddesi ile 09.08.1983 tarih ve 2872 sayılı Çevre Kanununun 10 uncu maddesine 3 üncü fıkra olarak eklenen fıkranın Anayasanın 2 nci, 11 inci, 17 nci ve 56 ncı maddeleri ile milletlerarası sözleşmelere dolayısıyla Anayasanın 90 ncı maddesine Aykırılığı

5177 sayılı Kanununun 28 inci maddesi ile 2872 sayılı Çevre Kanununun 10 uncu maddesine eklenen üçüncü fıkrada; Petrol, jeotermal kaynak ve maden arama faaliyetlerinin, çevresel etki değerlendirmesi (ÇED) kapsamı dışında olduğu hükme bağlanmıştır.

Görüldüğü gibi maden arama faaliyetlerinde artık ÇED aranmayacaktır.Oysa günümüzde dünyada hem de artık Dünya Bankası'nın da desteği ile yapılan aramalar bir yana prospeksiyonda bile sadece ÇED değil, aynı zamanda TÇED (toplumsal ve çevresel etki değerlendirme) istenmeye ve ayrıca bilgi verme zorunluluğu getirilmeye başlanmıştır. Bütün bunlarla da yetinilmemekte, çevresel etki değerlendirmesi(ÇED) sürecine halkın katılımı için yollar oluşturulmaya başlanmıştır (Ankara Barosu tarafından düzenlenen panel, Tahir ÖNGÖR, Jeoloji Yüksek Mühendisi, Maden Yasa Tasarısı'nın Getirdikleri, 10 Temmuz 2003).

Çevre ile ilgili hukuk belgeleri çağdaş halk sağlığı anlayışını işleyen maddeler içermektedir. Özellikle yaşam hakkı, sağlıklı çevrede yaşama hakkı, risk kavramı, koruyucu önlemler gibi kavramlar halk sağlığının geliştirilmesinde, çevre sağlığı sorunlarının çözümünde bu alanda çalışan sağlıkçılara da ışık tutmaktadır.

Bir insan hakkı olan 'çevre hakkı' ilk kez 1972'de Birleşmiş Milletler Çevre Konferansı sonucunda yayımlanan Stockholm Bildirgesinde ifade edilmiştir.

28 Ekim 1982 Dünya Doğa Şartı ve 1990 Paris Sözleşmesinde çevre hakkı ile ilgili düzenlemeler yapılmıştır.

Dünya Çevre ve Gelişme Komisyonu'nun 1987'de hazırlamış olduğu "Ortak Geleceğimiz" adlı Raporda; nüfus, beşeri kaynaklar, beslenme güçlükleri, canlı türleri, ekosistem, enerji, sanayileşme, barış, güvenlik, gelişme ve çevre politikaları konusunda yapılan öneriler yer almaktadır. Raporda, çevre için temel bir "insan hakkı" dır denmekte, ayrıca gelecek kuşakların da bu konudaki hakları savunulmaktadır. Çevre – Kalkınma ilişkisini bazı sözcükler çerçevesinde ortaya koyma çabasının en son ürünü "sürdürülebilir kalkınma" kelimesi olarak görülmektedir. Sürdürülebilir kalkınmayı dünya ölçeğinde popüler kılan ve soyut da olsa bir tanıma yer veren yine bu Rapordur. Raporda sürdürülebilir kalkınma "bugünün gereksinimlerini gelecek kuşakların kendi gereksinimlerini karşılama olanaklarını tehlikeye atmaksızın kalkınma" şeklinde tanımlanmıştır. Sürdürülebilir kalkınmanın ana temasının çevrenin korunması ile kalkınma kavramlarının birbirleriyle çatışmadıkları aksine birbirlerini tamamladıkları ve birbirlerine gereksinim duydukları olduğudur. Kısaca söylenirse, sürdürülebilir kalkınma bir denge arayışını, bir uzlaşmayı yansıtmaktadır. Bu bağlamda bazı radikal çevrecilerin savundukları sıfır büyüme savı ile bazı gelişmekte olan ülkelerin öncelik tanımakta ısrar ettikleri kalkınmacı(geleneksel) yaklaşım iki aşırı uç olarak sürdürülebilir kalkınmanın kapsamı dışında bırakılmaktadır. Sürdürülebilir kalkınmanın bu boyutunun, bu kavrama dayanılarak küreselleşme ideolojisi çerçevesinde getirilecek dayatmalar açısından özenle değerlendirilmesi gerekir (Prof Dr. Nükhet TURGUT, Çevre Hukuku, Ankara Kasım 2001, shf.171 vd.).

Bu anlamda, sürdürülebilir kalkınma ile amaçlanan ekonomide kaynakların orta ve uzun vadeli bir perspektifte etkin kullanılmasıdır. Bugünden yakın geleceğin kaynaklarının bilinçsiz bir şekilde tüketilmemesidir. Toplumsal ve ekonomik sorumluluk bunu gerektirmektedir.

Bu nedenle kalkınma amaçlı yapılacak düzenlemelerde hiçbir şekilde çevrenin korunması ihmal edilmemeli, gerekli dengenin kurulmasına özen gösterilmelidir. 5177 sayılı Kanunun 28 inci maddesi ile 2872 sayılı Çevre Kanununun 10 uncu maddesine eklenen söz konusu fıkrada, petrol, jeotermal kaynak ve maden arama faaliyetlerinde bu dengenin kurulamadığı ve çevrenin korunmasından tümüyle vazgeçildiği görülmektedir.

1990 Bergen – BM Avrupa Ekonomik Komisyonu Çevre ve Kalkınma Konferansı sonuç bildirgesi çevre hakkı kavramında önemli bir gelişmeyi beraberinde getirmiştir. Artık bu gibi konularda yöre halkına danışma gereği ve eğer yöre halkı istemiyorsa işletmelerin açılmaması konusu gündeme gelmiştir. Ayrıca gelecekte oluşabilecek ‘risk’ kavramı üzerinde durularak olası risklerin bile bir işletmenin açılmaması için yeterli neden sayılabileceği ilk defa ifade edilmiştir.

1992 Rio Toplantısında Çevre Sözleşmesi imzalanmıştır. Bu sözleşmede, insanların sürekli ve dengeli kalkınmanın merkezinde olduğu ve doğa ile uyum içinde sağlıklı ve verimli bir hayata hakları olduğu belirtilmiştir(Jeoloji Mühendisleri Odası, Maden Yasasının Eleştirisi, 26 Haziran 2003).

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 17 nci maddesi “Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir” derken, 56 ncı maddesinde de “Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir” demektedir ve çevreyi geliştirmenin, çevre sağlığını korumanın ve çevre kirlenmesini önlemenin hem Devletin hem de vatandaşların ödevi olduğu vurgulanmaktadır.

Dünyadaki gelişmelerin tersine petrol, jeotermal kaynak ve maden arama faaliyetlerini (kaldı ki, 5177 sayılı Kanun ile değiştirilen Maden Kanununun 17 nci maddesine göre, arama döneminde dahi görünür rezervin % 10’una kadar maden üretim ve satış izni verilebilecektir) çevresel etki değerlendirmesi dışında bırakan düzenleme, Anayasasının 17 nci ve 56 ncı maddelerine aykırılık teşkil etmektedir. Yine bu düzenleme, Birleşmiş Milletler’in ilan ettiği Dünya Doğa Şartı’na ve 1972’de Birleşmiş Milletler Çevre Konferansı sonucunda yayımlanan Stockholm Bildirgesi’ndeki “çevre hakkı” na da aykırıdır. Anayasasının 90 ıncı maddesinde insan haklarına ilişkin andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler taşımaları halinde andlaşmaya uyulacağı ifade edildiği göz önünde tutulduğunda, uluslararası andlaşmaya aykırı bir düzenlemenin Anayasasının 90 ıncı maddesi ile çeliştiğini de söylemek gerekmektedir.

Anayasaya aykırı bir hükmün hukuk devleti, Anayasasının üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkeleri ve dolayısıyla Anayasasının 2 ve 11 inci maddeleriyle bağdaşmayacağı da açıktır.

26.05.2004 tarih ve 5177 sayılı Kanununun 28 inci maddesi ile 09.08.1983 tarih ve 2872 sayılı Çevre Kanununun 10 uncu maddesine 3 üncü fıkraya olarak eklenen fıkranın, açıklanan nedenlerle Anayasasının 2 nci, 11 inci, 17 nci ve 56 ncı maddeleri ile milletlerarası sözleşmelere dolayısıyla Anayasasının 90 ıncı maddesine aykırı olduğundan iptali gerekmektedir.

8. 26.05.2004 tarih ve 5177 sayılı Kanun Geçici 1 inci maddesinin altıncı fıkrasının birinci cümlesinin Anayasasının 2 nci ve 11 inci Maddelerine Aykırılığı

İptali istenilen 5177 sayılı Kanun Geçici 1 inci maddesinin altıncı fıkrasının birinci cümlesinde; “Bor tuzu ruhsat sahalarının rezervi (görünür+muhtemel) bu Kanunun yürürlük tarihinden itibaren beş yıl içerisinde ilgili kamu kuruluşu tarafından belirlenir ve bu alanlar üzerine aynı grup ruhsat verilmez.” denilmek suretiyle Eti Holding A.Ş.’ne Bor tuzu rezervlerinin belirlenmesi için 5 yıl süre verilmektedir. Bir kamu kuruluşu olan Eti Holding A.Ş.’ne verilen böyle bir süre verilmesi, fiilen ve hukuken mümkün değildir. Zira;

a) Eti Holding A.Ş.’nin uhdesindeki 17.000 km²’lik alanın 13.000 km²’sinde henüz rezerv tespiti yapılmamıştır.

b) 4865 sayılı Kanun ile kurulan idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi olan Ulusal Bor Enstitüsü'nün görevlerine dolaylı olarak da olsa müdahale edilmiş olunacaktır.

14.10.1978 tarih ve 16434 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2172 sayılı "Devletçe İşletilecek Madenler Hakkında Kanun" un birinci maddesinde; belirli bölgelerde belirli cins madenlerin Devletçe aranmasına ve işletilmesine, bu madenlerle ilgili olarak daha önce gerçek kişilere özel hukuk tüzelkişilerine verilmiş arama ruhsatnameleri ve işletme hakkının geri alınmasına karar vermeye Bakanlar Kurulunun yetkili olduğu kaydedilmiştir.

31.10.1978 tarih ve 7/16681 sayılı Bakanlar Kurulu Kararında; bor tuzlarının Devletçe aranması ve işletilmesi, bu madenle ilgili daha önce gerçek kişilere özel hukuk tüzel kişilerine verilmiş arama ruhsatnameleri ve işletme haklarının geri alınması anılan madenin Etibank eliyle aranması ve işletilmesi hüküm altına alınmıştır.

Daha sonra bor madenlerinin aranması ve işletilmesi ile ilgili olarak, 10.06.1983 tarihinde, 2172 sayılı "Devletçe İşletilecek Madenler Hakkında Kanun" la kamu kuruluşlarına devredilen maden haklarını yeniden düzenleyen, 10.06.1983 tarih ve 2840 sayılı "Bor Tuzları, Trona ve Asfaltit Madenleri ile Nükleer Enerji Hammaddelerinin İşletilmesi, Linyit ve Demir Sahalarının Bazılarının İadesini Düzenleyen Kanun" kabul edilmiştir. Söz konusu kanunla bor tuzları ile ilgili özel bir düzenleme yapılmıştır. 2840 sayılı Kanun'un 2 nci maddesinde, "Bor tuzları, uranyum ve toryum madenlerinin aranması ve işletilmesi Devlet eliyle yapılır. Bu madenler için 6309 sayılı Maden Kanunu gereğince gerçek ve özel hukuk tüzelkişilerine verilmiş olan ruhsatlar iptal edilmiştir." hükmü yer almıştır.

04.06.1985 tarihinde kabul edilen 3213 sayılı "Maden Kanunu" nun 49 uncu maddesinde, "2840 sayılı Kanun hükümleri saklıdır. Ancak, bu Kanunun yürürlük tarihinden sonra bulunacak bor, trona ve asfaltit madenlerinin aranması ve işletilmesi bu Kanun hükümlerine tabidir. Bunların ihracına ait usul ve esaslar Bakanlar Kurulunca tesbit edilir." hükmü yer almıştır. 3213 sayılı Kanun, 49 uncu madde ile 04.06.1985 tarihinden sonra bulunacak bor madenlerini, yeniden özel mülkiyet konusu yapmış, fakat bor ürünlerinin ihracatı konusunda sınırlama getirerek, ihracatın usul ve esasları konusundaki yetkiyi Bakanlar Kuruluna vermiştir. Ancak, söz konusu düzenleme, Eti Holding A.Ş.'nin halihazırda elinde bulundurduğu ve işlettiği bor yatakları ile ilgili yapıyı değiştirmemiştir. Buna göre, 2840 sayılı Kanun'un verdiği ve 3213 sayılı "Maden Kanunu" nun da koruduğu tekel hakkı, bor madeni için devam etmektedir.

Görüldüğü üzere bor madeninin Eti Holding A,Ş, tarafından aranması ve işletilmesinin başlangıcı 1978'li yıllara kadar uzanmaktadır. Hal böyle iken Eti Holding A.Ş.'nin uhdesindeki 17.000 km²lik alanın 13.000 km²sinde henüz rezerv tespiti yapılmamıştır. Sonuç olarak, Eti Holding A.Ş.'ne rezerv tespiti için tanınan 5 yıl sürenin yetersiz olduğu, bu süre içinde bor tuzu rezervlerinin belirlenmesinin fiilen imkansız olduğu çok açıktır. Getirilen düzenleme ölçülülük ilkesine, dolayısı ile Anayasanın 2 nci maddesinde ifade edilen "hukuk devleti" anlayışına aykırı düşmektedir.

Öte yandan, 04.06.2003 tarih ve 4865 sayılı "Ulusal Bor Enstitüsü Kurulması Hakkında 4865 sayılı Kanununun 1 inci maddesi ile, kamu tüzel kişiliğini haiz, idari ve mali özerkliğe sahip ve bu Kanun ile kendisine verilen görevleri yerine getirmek üzere Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü (BOREN) kurulmuştur (R.G. 18.06.2003, sa. 25142). Bu Kanunun Enstitü'nün görevlerini belirleyen 3 üncü maddesinin (e) ve (f) fıkralarında;

(e) Türkiye'nin taraf olacağı bor ve ürünleri ile ilgili Ar – Ge işbirliği anlaşmalarının hazırlanması ve müzakeresinde Eti Holding A.Ş. ile birlikte Hükümete yardımcı olmak ve bu anlaşmaların izlenmesinde ve uygulanmasında 31.05.1963 tarihli ve 244 sayılı Kanun ile 05.05.1969 tarihli ve 1173 sayılı Kanun çerçevesinde görev almak.

(f) Eti Holding A.Ş.'nin talep edeceği Ar – Ge projelerini öncelikle ve ücretsiz olarak gerçekleştirmek.

BOREN'in görevleri arasında sayılmıştır.

Bu hükümden de anlaşılacağı üzere, Eti Holding A.Ş.'nin talep edeceği bor ürünleri ile ilgili Ar – Ge projelerini idari ve mali özerkliğe sahip Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü ücretsiz

olarak gerçekleştirmek durumundadır. Bor rezervlerinin tespiti için süre tanınması dolaylı yoldan da olsa BOREN'in özerkliğini zedeleyen bir hükümdür.

Diğer taraftan, Türkiye'nin bilinen bor rezervi 644.000 (bin ton), rezerv ömrü 240 yıl dir. ABD.'de 105.000 -bin ton-, rezerv ömrü 33 yıl; Rusya'da 140.000 -bin ton-, rezerv ömrü 16 yıl dir (Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Madencilik Özel İhtisas Komisyonu Raporu).

Görüldüğü gibi, Türkiye'de bilinen bor rezervleri dünya talebini yüzyıllarca karşılamaya yetecek miktardadır. Bu gerçeğe rağmen yeni bor rezervleri bulmak için yapılan çalışmalar kaynak ısrafından başka birşey değildir. Bu nedenle de, rezerv tespiti için süre verilmesi, hukuk devletinin vazgeçilmez öğeleri içinde yer alan yasaların kamu yararına dayanması ilkesiyle de bağdaşmaz. Kamu yararına yönelik olmayan yasama eylemleri hukuk devleti anlayışı, dolayısıyla Anayasanın 2 nci maddesi ile çelişir.

Anayasanın herhangi bir hükmüne aykırı bir düzenlemenin Anayasanın 11 inci maddesinde ifade edilen Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkelerine de aykırı düşeceği açıktır.

5177 sayılı Kanun Geçici 1 inci maddesinin altıncı fıkrasının birinci cümlesindeki "Bor tuzu ruhsat sahalarının rezervi (görünür+muhtemel) bu Kanunun yürürlük tarihinden itibaren beş yıl içerisinde ilgili kamu kuruluşu tarafından belirlenir" hükmü yukarıda açıklanan nedenlerle Anayasanın 2 nci ve 11 inci maddelerine aykırıdır ve iptali gerekmektedir.

IV. YÜRÜRLÜĞÜ DURDURMA İSTEMİNİN GEREKÇESİ

26.05.2004 tarih ve 5177 sayılı "Maden Kanununda ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun" un iptali istenilen hükümleri; madencilik kesiminin sorunlarına çözüm getirmek bir yana doğal ve kültürel zenginlikler ve çevre değerlerine karşı ağır bir saldırı niteliği taşıdığından; gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerin hemen hepsinde, madencilik giderek artan kısıtlamalarla, toplumsal, doğal ve kültürel çevreyi giderek daha sıkı korumaya yönelik önlemlerle yapılmakta iken dünyadaki bu gelişmelere bütünü ile ters düzenlemeler içerdiğinden; uygulanmaları halinde giderilmesi güç ya da olanaksız zarar ve durumlar doğacaktır. Bu tür durum ve zararların önlenmesi için, söz konusu hükümlerin yürürlüğünün durdurulması gerekmektedir.

V. SONUÇ VE İSTEM

Yukarıda açıklanan gerekçelerle;

1- 26.05.2004 tarih ve 5177 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin değiştirdiği 04.06.1985 tarih ve 3213 sayılı Maden Kanununun 7 nci maddesinin birinci fıkrasının, Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 11 inci 43 üncü, 45 inci, 56 ncı, 63 üncü, 90 ıncı ve 168 inci maddelerine aykırı olduğu için iptaline,

2- 26.05.2004 tarih ve 5177 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin değiştirdiği 04.06.1985 tarih ve 3213 sayılı Maden Kanununun 7 nci maddesinin sekizinci fıkrasının, Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci, 11 inci, 123 üncü ve 128 inci maddelerine aykırı olduğu için iptaline,

3- 26.05.2004 tarih ve 5177 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin 04.06.1985 tarih ve 3213 sayılı Maden Kanununun 10 uncu maddesine eklediği altıncı fıkranın Anayasanın 2 nci, 11 inci ve 38 inci maddelerine aykırı olduğu için iptaline,

4- 26.05.2004 tarih ve 5177 sayılı Kanunun 10 uncu maddesinin değiştirdiği 3213 sayılı Maden Kanununun 16 ncı maddesinin son fıkrasının ikinci cümlesinin Anayasanın 2 nci ve 11 inci maddelerine aykırı olduğu için iptaline,

5- 26.05.2004 tarih ve 5177 sayılı Kanunun 20 nci maddesinin 04.06.1985 tarih ve 3213 sayılı Maden Kanununun 46 ncı maddesine eklediği onuncu fıkranın Anayasanın 2 nci ve 11 inci maddelerine aykırı olduğu için iptaline,

6- 26.05.2004 tarih ve 5177 sayılı Kanunun 23 üncü maddesinin değiştirdiği 04.06.1985 tarih ve 3213 sayılı Maden Kanununun Ek 1 inci maddesinin birinci fıkrasının Anayasanın 2 nci ve 11 inci maddelerine aykırı olduğu için iptaline,

7- 26.05.2004 tarih ve 5177 sayılı Kanunun 28 nci maddesinin 09.08.1983 tarih ve 2872 sayılı Çevre Kanununun 10 uncu maddesine 3 üncü fıkra olarak eklediği fıkranın Anayasanın 2

nci, 11 inci, 17 nci ve 56 ncı maddeleri ile milletlerarası sözleşmelere ve dolayısıyla Anayasanın 90 ıncı maddesine aykırı olduğu için iptaline,

8- 26.05.2004 tarih ve 5177 sayılı Kanun Geçici 1 inci maddesinin altıncı fıkrasının birinci cümlesinin Anayasanın 2 ve 11 inci maddelerine aykırı olduğu için iptaline ve uygulanmaları halinde giderilmesi olanaksız zarar ve durumlar doğacağı için, iptal davası sonuçlanıncaya kadar yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesini saygı ile arz ederiz.”

II- YASA METİNLERİ

A- İptali İstenilen Yasa Kuralları

26.5.2004 günlü 5177 sayılı Maden Kanununda ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun'un iptali istenen kuralları da içeren 3., 5., 10., 20., 23., 28. ve Geçici 1. maddeleri şöyledir:

1- “MADDE 3.- Maden Kanununun 7 nci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madencilik faaliyetlerinde izinler

Madde 7. - Orman, muhafaza ormanı, ağaçlandırma alanları, kara avcılığı alanları, özel koruma bölgeleri, milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtı, tabiatı koruma alanı, tarım, mera, sit alanları, su havzaları, kıyı alanları ve sahil şeritleri, karasuları, turizm bölgeleri, alanları ve merkezleri ile kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri, askerî yasak bölgeler ve imar alanları ile mücavir alanlarda madencilik faaliyetlerinin çevresel etki değerlendirmesi, gayri sıhî müesseseler ile ilgili hususlar dahil hangi esaslara göre yürütüleceği ilgili bakanlıkların görüşü alınarak Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir.

İlgili bakanlıkların mevzuatı gereği yapacakları inceleme ve denetimlerde; ruhsat alanlarında bu yönetmelik esaslarına uygun çalışılmadığının tespiti halinde, mevzuat çerçevesinde yapılacak işlemler Genel Müdürlüğe bildirilir. Çevre ve insan sağlığına zarar verdiği tespit edilen madencilik faaliyetleri gerekli önlemler alınıncaya kadar durdurulur.

Çevresel etki değerlendirmesi işlemleri Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından, diğer izinlere ilişkin işlemler de ilgili bakanlıklar ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarınca çevresel etki değerlendirmesi sürecinde en geç üç ay içinde bitirilir. Bakanlık ve diğer bakanlıkların mevzuatının gerektirdiği maddî yükümlülükler ruhsat sahibi tarafından karşılanır.

İmar alanları içinde kalan madencilik faaliyetleri, ilgili yerel merciden izin alınarak yapılır. Ruhsat alındıktan sonra imar alanları içine alınan maden sahalarına bu hüküm uygulanmaz.

Kamu hizmeti veya umumun yararına ayrılmış yerlere ve bu tür tesislere 60 metre mesafe dahilinde madencilik faaliyetleri Bakanlığın, binalara 60 metre, özel mülkiyete konu araziye 20 metre mesafe dahilinde ise mülk sahibinin iznine bağlıdır. Bu mesafeler, ihtiyaç halinde madencilik faaliyetlerinin boyutu, emniyet tedbirleri ve arazinin yapısı dikkate alınarak Bakanlıkça artırılabilir. Mesafeler yatay olarak hesaplanır.

Maden arama faaliyetleri, bu Kanunda sayılanlar dışında herhangi bir izne tâbi değildir. İşletme faaliyetleri ise, bu Kanuna göre Bakanlıkça çıkarılacak yönetmeliğe göre yürütülür.

Maden işletme faaliyeti ile Devlet ve il yolları, havaalanı, liman ve baraj gibi kamu yatırımlarının birbirlerini engellemesi, kamu kurum ve kuruluşlarının uygulamalarından dolayı maden işletme faaliyetinin yapılamaz hale gelmesi, kamu ve özel yatırım için başka alternatif alanların bulunamaması durumunda, madencilik faaliyeti ve yatırımla ilgili karar, Başbakanlık Müsteşarı başkanlığında oluşturulacak bir kurul tarafından verilir.

Kurulun teşkili, çalışma usulü, karar alma şekli ve diğer hususlar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Kamu yatırımları nedeniyle kurul kararı ile faaliyeti kısıtlanan maden işletmecisinin yatırım giderleri lehine karar verilen tarafça tazmin edilir.

Madencilik faaliyetleri ve/veya bu faaliyetlere bağlı tesisler için verilmiş izinler, ruhsat hukuku devam ettiği sürece geçerlidir.

Bu madde hükümlerine aykırı faaliyette bulunulduğunun tespiti halinde, ruhsat teminatı irad kaydedilerek bu alandaki faaliyet durdurulur. Beş yıl içinde üç kez bu maddenin ihlâli halinde teminatın tamamı irad kaydedilerek ruhsat iptal edilir.”

2- “MADDE 5.- Maden Kanununun 10 uncu maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, maddeye dördüncü fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

Beyanlardaki hata ve noksanlıklar, idarenin tespiti ve sorumluların uyarılmasından itibaren iki ay içerisinde düzeltilir. Bu sürede gerekli düzeltmenin yapılmaması halinde teminat irad kaydedilir.

Gerçek dışı veya yanıltıcı beyanda bulunmak suretiyle bu Kanun hükümlerinin uygulanmasını engelleyen ve haksız surette hak iktisabına sebep olan teknik elemanlar uyarılarak Maden Kanunu gereğince yapacakları beyanlar bir yıl süreyle geçersiz sayılır. Fiilin her tekrarında hak mahrumiyeti uygulamasına devam edilir. Uygulanan uyarı ve hak mahrumiyeti, teknik elemanın bağlı bulunduğu meslek teşekkülüne bildirilir.

Gerçek dışı veya yanıltıcı beyanda bulunmak suretiyle Kanun hükümlerinin uygulanmasını engelleyen ve haksız surette hak iktisap eden ruhsat sahiplerinin teminatları irad kaydedilerek iki katına çıkarılır. Bu fıkranın ikinci kez ihlâli halinde bir önceki ceza katlanarak uygulanır. Beş yıl içinde madde hükümlerinin üç kez ihlâl edilmesi halinde teminat irad kaydedilerek ruhsat iptal edilir.

Gerçek dışı ve yanıltıcı beyanlar yönetmelikte tarif edilir. Tarif edilen bu fiiller dışındaki hallerde bu madde hükümleri uygulanmaz.

Bu maddede belirtilen şekilde iktisap edilen haklar geri alınır.”

3- “MADDE 10.- Maden Kanununun 16 ncı maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

İlk müracaat ve ruhsatlandırma

Madde 16.- II. Grup, III. Grup ve IV. Grup madenler arama ruhsatı, V.Grup madenler arama sertifikası ile aranır. I. Grup madenler için doğrudan işletme ruhsatı verilir. Müracaatların talep harcı ile yapılması zorunludur. Müracaatlarda öncelik hakkı esastır.

I. Grup (a) bendi madenler için alanlar il özel idarelerince ihale edilerek işletme ruhsatı verilir. İhale edilecek alanlar Genel Müdürlüğün uygun görüşü alınarak belirlenir. Bu madenlerin ihale bedeli il özel idarelerinin hesabına yatırılır. Özel mülkiyete tâbi alanlar ihale edilemez. Mülkiyet sahibinin kendi mülkiyeti üzerinde ruhsat talep etmesi halinde bir bedel alınmaz. I. Grup (a) bendi maden ruhsatlarının alanları 10 hektarı geçemez.

Denizlerdeki kum ve çakıl, SiO₂ oranına bakılmaksızın I. Grup (a) bendi maden sayılır.

I. Grup (a) bendi madenlerin ihale edilmesi, ruhsatlandırılması, işletilmesi, işletmelerin denetlenmesi ile ilgili usul ve esaslar Bakanlıkça hazırlanacak yönetmelikte belirlenir.

Genel Müdürlüğe, I. Grup (b) bendi madenler için 50 hektarı geçmeyecek şekilde doğrudan işletme ruhsatı, II. Grup madenler için 100, III. Grup madenler için 500, IV. Grup madenler için 2000 hektarı geçmeyecek şekilde arama ruhsatı, V. Grup madenler için 1000 hektarı geçmeyecek şekilde arama sertifikası müracaatı yapılır.

Ruhsatlar hak sahiplerinin talep harcı ile müracaatta bulunmaları halinde birleştirilebilir. Birleştirme sonucunda ortaya çıkan alan, bu maddede belirtilen alan sınırlamasını geçemez. Ancak işletme ruhsatı safhasında görünür maden rezervinin mücavir ruhsat alanlarında bir bütünlük teşkil etmesi halinde bu alan kısıtlaması aranmaz. Birleştirme işleminde teminat güncel hale getirilir. Ruhsat küçültme işlemlerinde harç ve teminat alınmaz.

Müracaatlar, 1/25.000 ölçekli topografik harita koordinatları esas alınarak tespit edilen noktalarla sınırlandırılmış alanlar için I. Grup (a) bendi madenler için il özel idarelerine, diğer grup madenler için Genel Müdürlüğe doğrudan veya elektronik posta yolu ile yapılır. Talep edilen alanın müsait olan kısmı müracaat tarihinde müracaat edene bildirilir ve onbeş gün içinde harç ve teminatın yatırılması halinde ruhsat verilir. Yatırılmadığı takdirde bu alanlar başka bir işleme gerek kalmaksızın müracaatlara açık hale gelir.

Müracaatların değerlendirilmesi sonucunda hak sağlanan alanların ayrı alanlar şeklinde oluşması durumunda, bu alanlardan her birine müracaat sahibinin talebi halinde ayrı ayrı da ruhsat verilir. Ruhsatı alınmayan alanlar başka bir işleme gerek kalmaksızın müracaatlara açık hale gelir.

Ruhsatlar, sicile kaydedildiği tarihte yürürlüğe girer.

Bir grup için verilen ruhsat, diğer gruptaki madenler için hak sağlamaz. Ancak ruhsata konu madenin üretilmesi için, işletme faaliyetinin zarurî neticesi olarak çıkarılan diğer grup madenler Genel Müdürlükten izin almak sureti ile değerlendirilebilir. İşletme projesinde belirtilen termin plânına göre belirtilen süre içinde ruhsata konu madenin ekonomik olarak işletilmemesi halinde, üretilmiş olan diğer grup madenlerin satış bedelinin iki katı tutarında idarî para cezası alınarak bu madenlerin üretimi için verilmiş izin iptal edilir.

Aynı grup ruhsatlar birbiri üzerine verilemez. **Kazanılmış haklar korunmak kaydı ile ayrı grup ruhsatların birbiri üzerine verilebilmesine ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.”**

4- “MADDE 20.- Maden Kanununun 46 ncı maddesinin üçüncü fıkrasında geçen “ön işletme ve/veya” ibaresi ile “ön işletme ve” ibaresi metinden çıkarılmış ve maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

İşletme ruhsatı safhasında işletme faaliyetleri için gerekli olan özel mülkiyete konu taşınmaz, taraflarca anlaşma sağlanamaması ve işletme ruhsatı sahibinin talebi üzerine Bakanlıkça kamu yararı bulunduğu karar verilmesi halinde kamulaştırılır.

Kamulaştırma işlemleri 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu hükümlerine göre yapılır. Bu husustaki masraflar ve kamulaştırma bedeli işletme ruhsatı sahibi tarafından ödenir.

Kamulaştırılan taşınmaz, tapuya Hazine adına tescil edilip ruhsat hukuku devam ettiği sürece madencilik faaliyetlerinde kullanılmak üzere ruhsat sahibi adına tahsis edilir.

Kamulaştırılan taşınmazın, maden işletme faaliyetleri için lüzum kalmadığının Bakanlıkça tespiti halinde, Kamulaştırma Kanununda öngörülen usul ve esaslara göre belirlenecek rayiç bedeli ödenmek kaydıyla kamulaştırılan yerin eski sahibine iade edileceği hususu, ruhsat sahibi ve taşınmazın eski sahibine tebliğ edilir. Eski sahibinin taşınmazı altı ay içerisinde almak istememesi durumunda taşınmaz Hazineye kalır.

Tapu siciline konulan şerhler Bakanlığın müracaatı üzerine ayrıca mahkeme kararına gerek kalmadan silinir.

Hazinenin özel mülkiyetinde veya Devletin hüküm ve tasarrufundaki yerlerde yapılan madencilik faaliyetleri için bu Kanunun yürürlük tarihinden sonra kira, ecrimisil alınmaz.

I. Grup madenler ve mıcır ile kaba inşaat, baraj, gölet, liman, yol gibi yapılarda kullanılan her türlü yapı hammaddesi için kamulaştırma hükümleri uygulanmaz.”

5- “MADDE 23.- Maden Kanununun ek 1 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Ek Madde 1.- 3867 sayılı Ereğli Kömür Havzasındaki Ocakların Devletçe İşlettilmesi Hakkında Kanun ile Devletçe işlettilmesi kararlaştırılan Ereğli Kömür Havzasındaki madencilik faaliyetleri bu Kanun hükümlerine tâbidir.

Ruhsat süresi bu Kanunla getirilen süre sınırlamasına tâbi değildir.

Sınırları Bakanlar Kurulu kararı ile belirlenen Ereğli Kömür Havzasındaki taşkömürlerini işletmeye ve hukuku uhdesinde kalmak şartıyla işletilmeye Türkiye Taşkömürü Kurumu yetkilidir.

Ereğli Kömür Havzasındaki taşkömürü için kamu tarafından yürütülecek faaliyetler bu Kanunun 7 nci maddesinde belirtilen hükümler ile bu Kanunun hak düşürücü ve malî hükümlerine tâbi değildir. Teminat ve Devlet hakkından muaftır. Ancak taşkömüründen özel idare payı, diğer madenler için yürütülen faaliyetlerden de Devlet hakkı ve özel idare payı alınır.

3303 sayılı Taşkömürü Havzasındaki Taşınmaz Malların İktisabına Dair Kanun ile maden işletmeciliğine tanınan haklar, Ereğli Kömür Havzası içerisindeki taşkömürü madenciliği için geçerlidir.

Ereğli Kömür Havzasının imtiyaz alanının Bakanlar Kurulu kararıyla küçültülmesi sonucu serbest kalan alanlar, koordinatları Genel Müdürlükçe belirlenerek bu Kanunun 30 uncu maddesine göre ihale edilir.”

6- “**MADDE 28.-** 9.8.1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanununun 10 uncu maddesine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

Petrol, jeotermal kaynak ve maden arama faaliyetleri, çevresel etki değerlendirmesi (ÇED) kapsamı dışındadır.

Madenlerin işletilmesi ile ilgili hususlar Maden Kanununun 7 nci maddesine göre yürütülür.”

7- “**GEÇİCİ MADDE 1.-** Bu Kanunun yürürlük tarihinden itibaren üç ay süre ile I.Grup (a) bendi madenler için işletme ruhsatı müracaatı ile dokuz ay süre ile I.Grup (b) bendi madenler için işletme ruhsatı, II.Grup, III.Grup ve IV.Grup madenler için arama ruhsatı, V.Grup madenler için sertifika müracaatları kabul edilmez. Maden Kanununun bu Kanun ile değişik 14 üncü maddesinin dokuzuncu fıkrasında belirtilen, kamu kurum ve kuruluşlarınca yol, köprü, baraj, gölet, liman gibi yapıların inşasında kullanılacak hammadde izinlerinin alınması bu kısıtlamaya tâbi değildir. Bu süre sonunda ilk hafta yapılan müracaatlar aynı anda yapılmış kabul edilir ve öncelik sıralaması kur’a ile belirlenir. İlk hafta içerisinde yapılan müracaatlardan işletme ruhsat harcı kadar müracaat harcı alınır.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce verilmiş;

a) Mermer arama ruhsatları bir yıl uzatılır. Maden arama ruhsatlarında ise talep halinde süre beş yıla tamamlanır.

b) Ön işletme ruhsatları süresi sonuna kadar devam eder. Bu süre içinde arama ruhsatı hukuku hükümleri uygulanır.

c) Arama ruhsat süresi bitmiş olup ön işletme ruhsat talebinde bulunulan sahaların harç ve teminatlarının üç ay içinde yatırılması halinde mermer ruhsatları için bir yıl, maden ruhsatları için iki yıl süreli arama ruhsatı verilir. Süresi içinde harç ve teminatları tam olarak yatırılıp müracaatta bulunulmayan haklar iptal edilir.

d) İşletme ruhsat talepli sahaların işlemleri, talep tarihindeki kanun hükümlerine göre yürütülür.

e) Dolomit işletme izin alanları Maden İşleri Genel Müdürlüğünce incelenerek belirlenecek görünür ve muhtemel rezerv alanlarına II. Grup ruhsat verilir.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar ihale edilmek üzere ilân edilen sahaların ihale işlemleri, ilân tarihindeki yönetmelik hükümlerine göre yapılır. Bu ihalelerden alınan ruhsatlar Maden Kanununun bu Kanunla değişik 16 ncı maddesinde belirtilen alan sınırlamasına tâbi değildir.

Bu Kanunun yürürlük tarihinden önce verilmiş ruhsatlar, Maden Kanununun bu Kanunla değişik 16 ncı maddesinde belirtilen alan sınırlamasına tâbi değildir.

Bu Kanun uyarınca çıkarılacak Maden Kanununun uygulanmasına dair yönetmeliğin yürürlük tarihinden itibaren altı ay içinde ruhsat sahibinin talebi ile bir defaya mahsus olmak üzere işletme ruhsat alanı rezerv kaybına neden olmayacak şekilde, ekonomik olarak ayrı işletilmesinin imkân dahilinde olması ve Maden İşleri Genel Müdürlüğü tarafından da uygun bulunması halinde, en fazla dört ayrı ruhsata bağlanabilir.

Bor tuzu ruhsat sahalarının rezervi (görünür+muhtemel) bu Kanunun yürürlük tarihinden itibaren beş yıl içerisinde ilgili kamu kuruluşu tarafından belirlenir ve bu alanlar üzerine aynı grup ruhsat verilmez. Bu ruhsatlar Maden Kanununun bu Kanunla değişik 16 ncı maddesinde belirtilen alan sınırlamasına tâbi değildir.

Bor tuzu ruhsatlarını işletmekle görevli kamu kuruluşunca, sahalarında yapılacak arama çalışmalarından sonra terk edilen veya taksir edilen alanlar, sicil kayıtlarına işlenerek Maden Kanununun ilgili maddelerine göre 2000 hektarı geçmeyecek alanlar şeklinde ihale edilir.

Daha sonra bu alanlarda bulunacak bor tuzu rezervleri ile ilgili hakların kullanımı ilgili kamu kuruluşuna aittir.

Bu Kanunun yürürlük tarihinden önce verilmiş işletme ruhsat sahalarında, yürürlük tarihinden itibaren, mermer ruhsat sahalarında üç yıl, maden ruhsat sahalarında ise beş yıl içerisinde ruhsat sahipleri sahalarındaki rezerv alanlarını (görünür+muhtemel) belirleyerek Maden İşleri Genel Müdürlüğüne bildirmek zorundadır. Bu süreler sonunda görünür ve muhtemel rezerv alanı olarak belirlenmeyen alanlar taksir edilir.

Bu Kanunun yürürlük tarihinden önce verilmiş işletme ruhsatları, bu Kanunla kapsama alınan madenler için hak sağlamaz. Mevcut ruhsatın talep edilen ruhsat grubu alanına taksir edilmesi, talep edilen alanda aynı gruba ait başka bir ruhsat bulunmaması ve aynı alan içinde öncelik hakkı olan diğer grup ruhsat alanlarındaki faaliyetlere engel olmaması şartı ile, bu Kanunla kapsama alınan madenler için arama ve ön işletme ruhsatları hak sağlar. Bu şekilde hak sağlayan I. Grup (a) bendi madenlerin ruhsatları da Genel Müdürlük tarafından verilir.

Ruhsatlı ve ruhsat talepli sahaların bu Kanun ile ilgili işlemlerinin yürütülmesine ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.”

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Dava dilekçesinde, Anayasa'nın 2., 6., 7., 8., 11., 17., 38., 43., 45., 56., 63., 90., 123., 128., 168. ve 169. maddelerine dayanılmıştır.

III- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince Mustafa BUMİN, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Fazıl SAĞLAM, A. Necmi ÖZLER ve Serdar ÖZGÜLDÜR'ün katılımlarıyla 8.9.2004 günü yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma isteminin bu konudaki raporun hazırlanmasından sonra karara bağlanmasına oybirliğiyle karar verilmiştir.

IV- ESASIN İNCELENMESİ

Dava dilekçesi ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, iptali istenilen Yasa kuralları, dayanılan Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- Genel Açıklama

26.5.2004 günlü, 5177 sayılı Maden Kanununda ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun 5.6.2004 günlü, 25483 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış ve aynı gün yürürlüğe girmiştir.

5177 sayılı Yasa'nın iptali istenen hükümlerinin çoğu 3213 sayılı Maden Kanunu'na eklenen veya değişiklik yapan hükümlerdir.

3213 sayılı Maden Kanunu'nun 1. maddesine göre, maden yasası; madenlerin aranması, işletilmesi, üzerinde hak sahibi olunması ve terk edilmesi ile ilgili esas ve usulleri düzenleyen bir yasadır.

Anayasa'nın 168. maddesinde, “*Tabii servetler ve kaynaklar Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Bunların aranması ve işletilmesi hakkı Devlete aittir. Devlet bu hakkını belli bir süre için, gerçek ve tüzel kişilere devredebilir.*”; Maden Kanunu'nun 4. maddesinde de, “*Madenler Devletin hüküm ve tasarrufu altında olup, içinde buldukları arzın mülkiyetine tabi değildir.*” denilmektedir.

Bu hükümler gereğince, madenlerin işletilme hakkı tamamen Devletin hüküm ve tasarrufundadır. Ancak, özel şahıslar da madenleri işletebilirler.

Maden Kanunu'nun 5. maddesine göre, madenler üzerinde tesis olunan ilk müracaat, arama ruhsatnamesi, buluculuk ve işletme ruhsatı haklarının hiçbirisi hisselerle bölünemez ve bunların her biri bir bütün halinde muameleye tabi tutulur. Maden ruhsatları ve buluculuk hakkı, devredilebilir.

Yasa'nın 6. maddesi uyarınca, maden hakları, medeni hakları kullanmaya ehil T.C. vatandaşlarına, madencilik yapabileceği statüsünde yazılı Türkiye Cumhuriyeti Kanunlarına göre kurulmuş tüzel kişiliği haiz şirketlere, bu hususta yetkisi bulunan kamu iktisadi

teşebbüsleri ile müesseseleri, bağlı ortaklıkları ve iştirakleri ile diğer kamu kurum, kuruluş ve idareleri olmak üzere gerçek veya tüzel tek kişi adına verilir.

Madenler Devletin hüküm ve tasarrufunda bulunduğundan, buna ilişkin hakların kullanımı Maden Kanunu hükümlerine dayanarak verilecek ruhsatla mümkün olmaktadır. Madenler, Maden Kanunu'nun 2. maddesine göre beş grupta sınıflandırılmakta, maden arama ve işletme ruhsatları da belirtilen bu gruplara göre verilmektedir.

B- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

1- Yasa'nın 3. Maddesiyle Değiştirilen 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 7. Maddesinin Birinci Fıkrasının İncelenmesi

Dava dilekçesinde, yapılan düzenleme ile koruma altına alınmış alanların madencilik faaliyetine açıldığı, mevcut mevzuat ve ülkemizin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler gereğince korunması zorunlu olan bu alanlarda madencilik faaliyetine izin verilmesinin uluslararası sözleşmeleri ihlal ettiği, madencilik faaliyetlerinin çevresel etki değerlendirmesi, gayri sıhhi müesseseler ile ilgili hususlar dahil nasıl yürütüleceğinin, ilgili bakanlıkların görüşü alınarak Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenmesinin Anayasa'nın 2., 6., 7., 11. 43., 45., 56., 63., 90., 168. ve 169. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3213 sayılı Maden Kanunu'nun 7. maddesinin birinci fıkrasında, orman, muhafaza ormanı, ağaçlandırma alanları, kara avcılığı alanları, özel koruma bölgeleri, milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtı, tabiatı koruma alanı, tarım, mera, sit alanları, su havzaları, kıyı alanları ve sahil şeritleri, karasuları, turizm bölgeleri, alanları ve merkezleri ile kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri, askerî yasak bölgeler ve imar alanları ile mücavir alanlarda madencilik yapılmasına izin verilerek, bu yerlerde yapılacak madencilik faaliyetlerinin çevresel etki değerlendirmesi ve gayri sıhhi müesseseler ile ilgili hususlar dahil olmak üzere hangi esaslara göre yürütüleceğinin ilgili bakanlıkların görüşü alınarak Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirleneceği hüküm altına alınmıştır.

Anayasa'nın 168. maddesinde; *"Tabii servetler ve kaynaklar Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Bunların aranması ve işletilmesi hakkı Devlete aittir. Devlet bu hakkını belli bir süre için, gerçek ve tüzelkişilere devredebilir. Hangi tabii servet ve kaynağın arama ve işletmesinin, Devletin gerçek ve tüzelkişilerle ortak olarak veya doğrudan gerçek ve tüzelkişiler eliyle yapılması, kanunun açık iznine bağlıdır. Bu durumda gerçek ve tüzelkişilerin uyması gereken şartlar ve Devletçe yapılacak gözetim, denetim usul ve esasları ve müeyyideler kanunda gösterilir."* denilmektedir. Buna göre, tabii servetler ve kaynaklar kapsamında bulunan madenlerin aranması ve işletilmesi ile ilgili olarak gerçek ve tüzelkişilerin uyacakları koşulların, Devletçe yapılacak gözetim, denetim usul ve esasları ile yaptırımların yasada düzenlenmesi gerekmektedir.

Anayasa'nın 43. maddesinin birinci fıkrasında, kıyıların Devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğu, üçüncü fıkrasında ise, kıyıların sahil şeritlerinin, kullanım amaçlarına göre derinliği ve kişilerin bu yerlerden yararlanma imkân ve şartlarının kanunla düzenleneceği belirtilmektedir.

Anayasa'nın 63. maddesinin birinci fıkrasında, tarih, kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasını sağlamak, bu amaçla destekleyici ve teşvik edici tedbirleri almak görevi Devlete verilmiş, ikinci fıkrasında ise, bu varlıklar ve değerlerden özel mülkiyet konusu olanlara getirilecek sınırlamalar ve bu nedenle hak sahiplerine yapılacak yardımlar ve tanınacak muafiyetlerin kanunla düzenleneceği esası getirilmiştir.

3213 sayılı Maden Kanunu'nun 7. maddesinin birinci fıkrasında yer alan iptali istenilen düzenleme ile belirtilen yerlerde yapılacak madencilik faaliyetlerinin, çevresel etki değerlendirmesi ve gayri sıhhi müesseseler ile ilgili hususlar dahil olmak üzere hangi esaslara göre yürütüleceği Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılacak yönetmeliğe bırakılmaktadır.

Anayasa'nın 168. maddesi uyarınca, tabii servet ve kaynaklarla ilgili gerçek ve tüzel kişilerin uyması gereken usul ve esasların yasayla düzenlenmesi zorunludur. Bununla birlikte, kıyıların sahil şeritlerinden yararlanma imkân ve şartları ile tarih, kültür ve tabiat varlıkları ve

değerlerinden özel mülkiyet konusu olanlara getirilecek sınırlamaların da Anayasa'ya uygun olmak koşuluyla yasayla düzenlenmesi Anayasa'nın 43. ve 63. maddelerinin gereğidir.

Buna göre, belirtilen yerlerdeki madencilik faaliyetlerinin yürütülmesine ilişkin esasların yasada düzenlenmesi gerekirken, iptali istenen kural ile bu hususlara ilişkin düzenlemenin Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılacak yönetmeliğe bırakılması Anayasa'nın 43., 63. ve 168. maddelerine aykırıdır, iptali gerekir.

Anayasa'nın 43., 63., ve 168. maddelerine aykırılık oluşturan kural, kuşkusuz, aynı zamanda Anayasa'nın 2. maddesinde ifadesini bulan "*Hukuk Devleti*" ilkesine de aykırılık oluşturur.

İptal konusu kural, Anayasa'nın 2., 43., 63. ve 168. maddelerine aykırı görülerek iptal edilmiş olduğundan, ayrıca 6., 7., 11., 45., 56., 90. ve 169. maddeleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

2- Yasa'nın 3. Maddesiyle Değiştirilen 3213 sayılı Yasa'nın 7. Maddesinin Sekizinci Fıkrasının İncelenmesi

Dava dilekçesinde, kamu yatırımları ile madencilik projeleri çatıştığında, anlaşmazlığı çözmek üzere Başbakanlık Müsteşarlığı başkanlığında kurulacak Kurulun teşkili, çalışma usulü, karar alma şekli ve diğer hususların yasayla düzenlenmeyerek Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığınca çıkarılacak yönetmeliğe bırakılmasının Anayasa'nın 2., 6., 7., 8., 11., 123. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3213 sayılı Yasa'nın 7. maddesinin 7. fıkrasında, maden işletme faaliyeti ile Devlet ve il yolları, havaalanı, liman ve baraj gibi kamu yatırımlarının birbirlerini engellemesi, kamu kurum ve kuruluşlarının uygulamalarından dolayı maden işletme faaliyetinin yapılamaz hale gelmesi, kamu ve özel yatırım için başka alternatif alanların bulunamaması durumunda, bu yerlerde hangi faaliyetin yürütüleceğine ilişkin kararın Başbakanlık Müsteşarı başkanlığında oluşturulacak bir Kurul tarafından verileceği belirtilmekte, iptali istenen 8. fıkrada ise, Kurul'un teşkili, çalışma usulü, karar alma şekli ve diğer hususların Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenleneceği öngörülmektedir.

Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devleti, tüm işlem ve eylemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdürmeyi amaçlayan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, insan haklarına saygı duyarak bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren ve yargı denetimine açık olan devlettir.

Anayasa'nın 128. maddesinde ise, Devletin, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevlerin, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görüleceği, memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ile diğer özlük işlerinin yasayla düzenleneceği belirtilmiştir.

İptali istenen fıkrada yer alan Kurul'u oluşturacak kişilerin yapacakları görevlerin Devletin, genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü olduğu kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevlerden olması nedeniyle ancak, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle yerine getirileceği ve Kurul'u oluşturacak görevlilerin de Anayasa'nın 128. maddesinin birinci fıkrasında ifade edilen memurlar ve diğer kamu görevlileri kapsamında olduğu açıktır.

Anayasa'nın 128. maddesi kapsamında olan Kurul'u oluşturacak kişilerin, nitelikleri, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işlerinin yasa ile düzenlenmesi gerekirken, buna ilişkin düzenlemenin Bakanlıkça çıkarılacak yönetmeliğe bırakılması Anayasa'nın 2. ve 128. maddelerine aykırıdır.

Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. ve 128. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Anayasa'nın 2. ve 128. maddelerine aykırı görülerek iptal edilen kuralın, ayrıca 6., 7., 8., 11. ve 123. maddeleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

3- Yasa'nın 5. Maddesiyle 3213 sayılı Yasa'nın 10. Maddesine Eklenen Altıncı Fıkranın İncelenmesi

Dava dilekçesinde, iptali istenilen kural ile uyarma ve hak mahrumiyeti cezalarının verilmesi öngörülen “*gerçek dışı ve yanıltıcı beyanlar*”ın neler olduğunun kanunla düzenlenmesi gerekirken yönetmeliğe bırakılmasının suçların ve cezaların yasallığı prensibine, bu nedenle Anayasa'nın 2., 11. ve 38. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun 29. maddesine göre Anayasa Mahkemesi kanunların, kanun hükmünde kararnamelerin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün Anayasa'ya aykırılığı hususunda ilgililer tarafından ileri sürülen gerekçelere dayanmaya mecbur değildir. Anayasa Mahkemesi taleple bağlı kalmak kaydıyla başka gerekçe ile de Anayasa'ya aykırılık kararı verebilir. Bu nedenle, kural Anayasa'nın 7. maddesi yönünden de incelenmiştir.

3213 sayılı Yasa'nın 10. maddesinde, beyan usulü düzenlenmiş ve madencilik faaliyetlerinin devamı süresince teknik ve mali konularda yapılan yazılı beyanlar ile yetkili kişiler tarafından düzenlenen raporların doğru kabul edileceği öngörülerek, gerçek dışı ve yanıltıcı beyanda bulunmak suretiyle bu Kanun hükümlerinin uygulanmasını engelleyen ve haksız surette hak iktisabına sebep olan ya da haksız surette hak iktisap eden teknik elemanlar ve ruhsat sahipleri hakkında uygulanacak yaptırımlar belirlenmiştir.

İptali istenen altıncı fıkroda ise, gerçek dışı ve yanıltıcı beyanların neler olduğunun yönetmelikte belirtileceği ve gerçek dışı ve yanıltıcı beyanlar dışındaki hallerde 10. madde hükümlerinin uygulanmayacağı öngörülmüştür.

Anayasa'nın 38. maddesinin ilk fıkrasında, “*Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz*”, denilerek “*suçun yasallığı*”, üçüncü fıkrasında da “*ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur*” denilerek “*cezanın yasallığı*” ilkesi vurgulanmıştır.

“*Suç ve cezanın yasallığı*” ilkesi; Anayasa'nın yasaklayıcı ve buyurucu kuralları ile gerek toplum yaşamı, gerek kişi hak ve özgürlükleri yönlerinden getirdiği güvencelere aykırı olmamak koşuluyla bu konuda gerekli düzenlemeleri yapma yetkisinin yalnız yasa koyucuya ilişkin olmasını zorunlu kılar. Bu ilkenin esası, kişilerin yasak eylemleri ve bunlar karşılığında verilecek cezaları önceden bilmelerini sağlamak düşüncesine dayanmaktadır. Suç ve cezaların yalnızca yasayla konulup kaldırılması da yeterli olmayıp, kuralların kuşkuya yer vermeyecek biçimde açık ve sınırlarının da belli olması gerekir.

Anayasa'nın 2. maddesinde düzenlenen hukuk devletinin temel ilkelerinden biri “*belirlilik*” tir. Bu ilkeye göre, yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi de gereklidir. Belirlilik ilkesi, hukuksal güvenlikle bağlantılı olup birey, yasadan, belirli bir kesinlik içinde, hangi somut eylem ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını bilmelidir. Ancak bu durumda kendisine düşen yükümlülükleri öngörebilir ve davranışlarını ayarlar. Hukuk güvenliği, normların öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar.

İptali istenen fıkroda gerçek dışı ve yanıltıcı beyanların neler olduğunun belirlenmesi yönetmeliğe dolayısıyla idarenin takdirine bırakılmakta, böylece yaptırım uygulanmasını sağlayacak eylemler belirsiz kılınmakta ve yönetmelikle suç oluşturulmaktadır. Bu nedenle kural, Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine aykırıdır.

Öte yandan, yasa'da açıkça düzenleme yoluna gidilmeden, gerçek dışı ve yanıltıcı beyanların neler olduğunu belirleme yetkisinin idareye bırakılması aynı zamanda yasama yetkisinin devri niteliğini de taşımaktadır.

Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2., 7., 11. ve 38. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

4- Yasa'nın 10. Maddesiyle Değiştirilen 3213 sayılı Yasa'nın 16. Maddesinin Son Fıkrasının İkinci Tümcesinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, madencilik faaliyetlerinde arama ve işletme ruhsatı sahibi için ruhsat süresi içinde tekel durumunun korunmasının yasal bir zorunluluk olduğu, iptali istenen hüküm uyarınca aynı alanda ayrı grup ruhsatların birbiri üzerine verilmesi halinde hiçbir surette önceki ruhsat sahibinin kazanılmış haklarının korunmasının mümkün olmayacağı, bu nedenle kuralın Anayasa'nın 2. ve 11. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3213 sayılı Maden Kanunu'nun 2. maddesi uyarınca madenler beş gruba ayrılmakta, 16. maddesinin onuncu fıkrasına göre de bir grup için verilen ruhsat diğer gruptaki madenlerin çıkarılması için hak sağlamamakta, ancak ruhsata konu madenin üretilmesi için, işletme faaliyetinin zorunlu sonucu olarak çıkarılan diğer grup madenler Genel Müdürlükten izin alınmak suretiyle değerlendirilebilmektedir. Bu durumda her bir grup madenin çıkarılması için ayrı ayrı ruhsatların alınması gerekmektedir. Maddenin son fıkrasının birinci tümcesinde de, aynı alanda aynı grup ruhsatların birbiri üzerine verilemeyeceği öngörülmektedir.

İptali istenilen kuralda ise, aynı alanda ayrı grup ruhsatların birbiri üzerine verilebileceği, ancak, kazanılmış haklar saklı kalmak kaydı ile buna ilişkin usul ve esasların yönetmelikle belirleneceği hüküm altına alınmıştır.

Anayasa'nın 2. maddesinde öngörülen hukuk devleti ilkesinin gereği olan kazanılmış haklara saygı, aynı zamanda hukukun genel ilkelerinden birisini oluşturmaktadır. Kazanılmış hak, özel hukuk ve kamu hukuku alanlarında genel olarak, bir hak sağlamaya elverişli nesnel yasa kurallarının bireylere uygulanması ile onlar için doğan öznel hakkın korunmasıdır. Kazanılmış bir haktan söz edilebilmesi için bu hakkın, yürürlükte olan kurallara göre bütün sonuçlarıyla fiilen elde edilmiş olması gerekir. Kazanılmış hak, kişinin bulunduğu statüden doğan, kendisi yönünden kesinleşmiş ve kişisel niteliğe dönüşmüş haktır. Bir statüye bağlı olarak ileriye dönük, beklenen haklar, kazanılmış hak niteliğinde değildir.

İptali istenen kuralla, aynı ruhsat alanı içinde ayrı grup ruhsatların birbiri üzerine verilebilmesine izin verilmek suretiyle daha çok madencilik faaliyetine olanak tanınarak üretimin artmasının, madencilikte istihdamın artırılmasının ve böylece madencilığe ivme kazandırılarak kalkınmanın sağlanmasının dolayısıyla, kamu yararının amaçlandığı ve kazanılmış hakların ihlal edilmediği açıktır.

Öte yandan, iptali istenen kuralla kazanılmış haklar korunmak kaydıyla, ayrı grup ruhsatların birbiri üzerine verilebilmesine ilişkin usul ve esasların yönetmelikle düzenlenmesinin öngörülmesi, yasa koyucunun 3213 sayılı Maden Kanunu'ndaki diğer hükümler ile asli düzenlemeleri yaparak çerçeveyi belirlemiş olması nedeniyle, yasama yetkisinin devri niteliğinde de değildir.

Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olmadığından iptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın 11. maddesi ile ilgisi görülmemiştir.

5- Yasa'nın 20. Maddesiyle 3213 sayılı Yasa'nın 46. Maddesine Eklenen Onuncu Fıkranın İncelenmesi

Dava dilekçesinde, iptali istenen kural ile devletin özel mülkiyetindeki veya hüküm ve tasarrufu altındaki arazilerin, madencilik faaliyetinde bulunacaklara bedelsiz tahsisinin öngörüldüğü, bir taraftan, tanınacak teşvikler yanında, ürettiği madeni yurt içinde ve kendi tesisinde işleyenlerden, bu tesislerde üretimde değerlendirilen maden miktarı için devlet hakkının %50'sinin alınmayacağı belirtilirken, diğer yandan madencilik faaliyetinde bulunulacak arazinin, bu araziye verilebilecek zararlar dikkate alınmadan bedelsiz verilmesinde "*kamu yararı*"nın bulunmadığı, bu nedenle kuralın Anayasa'nın 2. ve 11. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Yasa'nın 20. maddesiyle 3213 sayılı Yasa'nın 46. maddesine eklenen onuncu fıkrada, Hazinesin özel mülkiyetinde veya Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlerde yapılan madencilik faaliyetleri için bu Kanunun yürürlük tarihi olan 5.6.2004 tarihinden sonra kira ve ecrimisil alınmayacağı kurala bağlanmaktadır.

Anayasa'nın 2. maddesinde, Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal bir hukuk devleti olduğu belirtilmiştir. Hukuk devleti, yönetilenlere hukuk güvencesi sağlar. Bu bağlamda yasa koyucu sosyal yaşamı düzenlemek için kamu yararı amacı ile kimi kurallar koyabilir. Zaman içinde değişen toplumsal gereksinimleri karşılamak, kişi ve toplum yararının zorunlu kıldığı düzenlemeleri yapmak, toplumdaki değişikliklere koşut olarak bu yönde alınan önlemleri güçlendiren, geliştiren, etkilerini daha çok artıran ya da tam tersine bunları hafifleten veya tümüyle ortadan kaldıran işlemlerde bulunmak yetkisi, yasa koyucunun görevidir.

Anayasa, yasa koyucuya, toplumsal ihtiyaçlar doğrultusunda madencilik alanında düzenleme yapma yetkisi vermektedir. Ancak, yasa koyucu bu yetkiyi kullanırken, kamu yararı amacını gütmek ve Anayasa'nın ilgili diğer kurallarına da uymak zorundadır.

İptali istenen kuralın gerekçesinde, Anayasanın 168. maddesine göre Devletin hüküm ve tasarrufu altında olan madenleri işleten ruhsat sahiplerinin diğer sektörlerden farklı ve daha fazla olarak Devlet Hakkı ödediği, bu nedenle yine Devletin hüküm ve tasarrufu altında olan araziler üzerinde yapılacak madencilik faaliyetleri için kira ve ecrimisil adları altında arazi yüzey kirasının alınmasının madencilığe ağır yükler getirdiği, yapılan düzenleme ile bu gibi arazilerden herhangi bir bedel alınmamasının öngörüldüğü belirtilmektedir.

3213 sayılı Yasa'nın 14. maddesinin birinci fıkrasının üçüncü tümcesinde, "*Hazinenin özel mülkiyetinde veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan yerlerde yapılacak madencilik faaliyetlerinden Devlet hakkı %30 fazlasıyla alınır.*" denilmektedir. Dolayısıyla, Hazinenin özel mülkiyetinde veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan yerlerdeki madenleri işletenlerden bedel alınmaması söz konusu değildir.

Öte yandan, iptali istenen kuralın madencilik faaliyetlerini geliştirmek, özendirmek, teşvik etmek, alacağın tahsilini kolaylaştırmak gibi kamu yararı amacıyla öngörüldüğü anlaşılmaktadır. Bu düzenlemenin anayasal sınırlar içinde yasa koyucunun takdirinde olduğu açıktır.

Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın 11. maddesi ile ilgisi görülmemiştir.

6- Yasa'nın 23. Maddesiyle Değiştirilen 3213 sayılı Yasa'nın Ek 1. Maddesinin Birinci Fıkrasının İncelenmesi

Dava dilekçesinde, Zonguldak havzasında bulunan taşkömürü yataklarının işletilme hakkının 3867 sayılı Yasa ile özel bir düzenlemeye tabi iken, iptali istenen kuralda bu havzanın kendisine özgü yapısı gözetilmeden Maden Kanunu kapsamına alınmasında kamu yararı bulunmadığı, yapılan değişiklik ile Türkiye Taşkömürü Kurumu'nun verimlilik ve karlılık ilkeleri doğrultusunda faaliyette bulunması için gerekli hiçbir düzenleme getirilmediği, bu hususun da düzenlemede kamu yararı gözetilmediğinin bir kanıtı olduğu, bu nedenle kuralın, Anayasa'nın 2. ve 11. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Yasa'nın 23. maddesiyle değiştirilen 3213 sayılı Yasa'nın Ek. 1. maddesinin birinci fıkrasında, 3867 sayılı Yasa ile Devletçe işletirilmesi kararlaştırılan Ereğli Kömür Havzasındaki madencilik faaliyetlerinin 3213 sayılı Maden Kanunu hükümlerine tâbi olduğu belirtilmektedir. Kuralla Ereğli Kömür Havzası, Maden Kanunu kapsamına alınmak suretiyle bu alanlarda Devlet dışında özel kişilerin de madencilik faaliyetinde bulunması olanağı sağlanmakta ve Türkiye Taşkömürü Kurumu, Maden Kanunu hükümlerine göre kontrol ve denetim kapsamına alınmaktadır.

Anayasa'nın 168. maddesi gereğince, tabii servet ve kaynaklar Devletin hüküm ve tasarrufu altında olup, bunların aranması ve işletilmesi hakkı Devlete aittir. Devlet bu hakkını belli bir süre için, gerçek ve tüzelkişilere devredebilir.

Anayasa'nın 168. maddesinin gerekçesinde de, "*Tabii servetler ve kaynaklar Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır ilkesi ana kuraldır. Araştırma ve işletmecilikte Devlete öncelik tanınmıştır. Fakat Devletin arama ve işletmeyi süresinde gerçekleştirememesi sonucu özel teşebbüs de devreye girmektedir. Amaç milli servetin işletilmesini ve milli gelirin artırılmasını bir an önce sağlamaktır.*" denilmektedir.

İptali istenen kural uyarınca 3867 sayılı Yasa kapsamında olan Ereğli Kömür Havzasındaki madencilik faaliyetlerinin 3213 sayılı Maden Kanunu hükümlerine tâbi olmasının, Türkiye Taşkömürü Kurumu tarafından işletilmeyen rezervlerin milli ekonomiye kazandırılması, milli servetin işletilmesi, milli gelirin artırılması, madenlerin verimli bir şekilde kullanılmasına olanak sağlanması ve kamu yararı amacıyla öngörüldüğü anlaşılmaktadır. Bu düzenlemenin anayasal sınırlar içinde yasa koyucunun takdir yetkisi içinde olduğu kuşkusuzdur. Ayrıca, atıl rezervlerin milli ekonomiye kazandırılması amacıyla özel kişilerin madencilik faaliyetinde bulunmasına imkân sağlayan hüküm Anayasa'nın 168. maddesinin de bir gereğidir.

Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın 11. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

7- Yasa'nın 28. Maddesiyle 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 10. Maddesine Eklenen Üçüncü Fıkrasının İncelenmesi

Dava dilekçesinde, iptali istenilen kuralın Anayasa'nın 2., 11., 17., 56. ve 90. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

5177 sayılı Yasa'nın 28. maddesiyle, 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 10. maddesine eklenen üçüncü fıkrası, 13.5.2006 günlü, 26167 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 26.4.2006 tarih ve 5491 sayılı Çevre Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 7. maddesi ile değiştirilmiştir. Bu nedenle, konusu kalmayan istem hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilmesi gerekir.

8- Yasa'nın Geçici 1. Maddesinin Altıncı Fıkrasının Birinci Tümcesinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, iptali istenen kuralla bor rezervlerinin tespit edilmesi için Eti Holding A.Ş.'ne beş yıl süre verildiği, Eti Holding A.Ş.'nin uhdesinde bulunan 17.000 km²'lik alanın 13.000 km²'sinde henüz rezerv tespitinin yapılmadığı, verilen yetersiz süre içinde bor tuzu rezervlerinin belirlenmesinin fiilen olanaksız olup, getirilen düzenlemenin ölçüsüz olduğu ve yasaların kamu yararına dayanması ilkesiyle bağdaşmadığı, ayrıca iptal konusu kuralın dolaylı olarak 4865 sayılı Yasa ile kurulan idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi olan Ulusal Bor Enstitüsü (BOREN)'nün görevlerine de müdahale niteliği taşıdığı, bu nedenle kuralın, Anayasa'nın 2. ve 11. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

5177 sayılı Yasa'nın Geçici 1. maddesinin altıncı fıkrasının birinci tümcesinde, bor tuzu ruhsat sahalarının görünür ve muhtemel rezervinin bu Kanunun yürürlük tarihi olan 5.6.2004'den itibaren beş yıllık süre içerisinde ilgili kamu kuruluşu olan ETİ Maden İşletmeleri tarafından belirleneceği ve bu alanlar üzerine aynı grup ruhsat verilmeyeceği öngörülmektedir.

Yasaların kamu yararının sağlanması amacına yönelik olması, genel, objektif, adil kurallar içermesi ve hakkaniyet ölçütlerini gözetmesi Anayasa'nın 2. maddesinde düzenlenen hukuk devleti olmanın gereğidir. Bu nedenle, yasa koyucunun hukuki düzenlemelerde kendisine tanınan takdir yetkisini anayasal sınırlar içinde adalet, hakkaniyet ve kamu yararı ölçütlerini göz önünde tutarak kullanması gerekir.

5177 sayılı Yasa'nın Geçici 1. maddesinin yedinci fıkrasında, Eti Maden İşletmeleri tarafından sahalarında yapılacak arama çalışmalarından sonra terk veya taksir edilen alanların, sicil kayıtlarına işlenerek Maden Kanunu'nun ilgili maddelerine göre 2000 hektarı geçmeyecek alanlar şeklinde ihale edilerek buralarda maden araması yapılabileceği, daha sonra bu alanlarda bor tuzu bulunması halinde, bor tuzu rezervleri ile ilgili hakların kullanımının Eti Maden İşletmelerine ait olacağı öngörülmektedir. Dolayısıyla, Eti Maden İşletmeleri tarafından beş yıl içerisinde görünür ve muhtemel bor tuzu ruhsat sahalarının rezervi belirlenmemiş ve bu yerler maden işletmesine açılmış olsa dahi, bor tuzu bulunması halinde, bununla ilgili hakların kullanımı Eti Maden İşletmelerine ait olduğundan herhangi bir hak kaybı söz konusu olmamaktadır.

İptali istenen hükmün “*Bor tuzu ruhsat sahalarının rezervi (görünür+muhtemel) bu Kanunun yürürlük tarihinden itibaren beş yıl içerisinde ilgili kamu kuruluşu tarafından belirlenir*” bölümünün, madencilik faaliyetlerini geliştirmeye yönelik olarak bor tuzu ruhsat sahalarının rezervinin bir an önce belirlenerek, terkin veya taksir edilen alanlarda diğer madenlerin aranması ve işletilmesinin sağlanması ve atıl kalmalarının önüne geçilmesi için, “*bu alanlar üzerine aynı grup ruhsat verilmez*” bölümünün ise, maden haklarının bölünmesini engellemek, Maden Kanunu hükümlerinin uygulanabilirliğini sağlamak ve kazanılmış hakları korumak için kamu yararı amacıyla öngörülmesi anlaşılmış olup, bu düzenlemelerin anayasal sınırlar içinde yasa koyucunun takdir yetkisi içinde olduğu açıktır.

Öte yandan, iptali istenen kural, Türkiye’de ve dünyada bor, ürün ve teknolojilerinin geniş bir şekilde kullanımını, yeni bor ürünlerinin üretimini ve geliştirilmesini teminen değişik alanlarda kullanıcıların araştırmaları için gerekli bilimsel ortamı sağlamak, bor ve ürünlerini kullanan ve/veya bu alanda araştırma yapan kamu ve özel hukuk tüzel kişileri ile işbirliği yaparak bilimsel araştırmaları yapmak, yaptırmak, koordine etmek ve bu araştırmalara katkı sağlamak amacıyla 4865 sayılı Yasa ile kurulan idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi olan BOREN’in, görev ve yetkilerine müdahale oluşturmadığı gibi, onun özerkliğini zedeleyici bir içerik de taşımamaktadır.

Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa’nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa’nın 11. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

V- İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

Anayasa’nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında, “*Kanun, kanun hükmünde kararname veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez*” denilmekte, Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 53. maddesinin dördüncü fıkrasında da bu kural tekrarlanmaktadır. Maddenin beşinci fıkrasında ise Anayasa Mahkemesi’nin, iptal halinde meydana gelecek hukuksal boşluğu kamu düzenini tehdit veya kamu yararını ihlâl edici mahiyette görmesi halinde yukarıdaki fıkra hükmünü uygulayacağı belirtilmektedir.

5177 sayılı Yasa’nın 3. maddesiyle değiştirilen 3213 sayılı Yasa’nın 7. maddesinin birinci fıkrası ile 5. maddesiyle 3213 sayılı Yasa’nın 10. maddesine eklenen altıncı fıkranın iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlâl edici nitelikte görüldüğünden, gerekli düzenlemelerin yapılabilmesi amacıyla iptal kararının, Resmî Gazete’de yayımlanmasından başlayarak bir yıl sonra yürürlüğe girmesi uygun bulunmuştur.

VI- YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI KARARI

26.5.2004 günlü, 5177 sayılı Maden Kanununda ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun’un;

A- 3. maddesiyle değiştirilen 4.6.1985 günlü, 3213 sayılı Maden Kanunu’nun 7. maddesinin sekizinci fıkrası, 15.1.2009 günlü, E. 2004/70, K. 2009/7 sayılı kararla iptal edildiğinden, bu fıkranın, uygulanmasından doğacak sonradan giderilmesi güç veya olanaksız durum ve zararların önlenmesi ve iptal kararının sonuçsuz kalmaması için kararın Resmî Gazete’de yayımlanacağı güne kadar YÜRÜRLÜĞÜNÜN DURDURULMASINA,

B- 1- 3. maddesiyle değiştirilen 3213 sayılı Yasa’nın 7. maddesinin birinci fıkrasına, 2- 5. maddesiyle 3213 sayılı Yasa’nın 10. maddesine eklenen altıncı fıkraya, ilişkin iptal hükümlerinin süre verilerek yürürlüğe girmesinin ertelenmesi nedeniyle bu fıkraların YÜRÜRLÜĞÜNÜN DURDURULMASI İSTEMİNİN REDDİNE,

C- 1- 10. maddesiyle değiştirilen 3213 sayılı Yasa’nın 16. maddesinin son fıkrasının ikinci tümcesine,

2- 20. maddesiyle 3213 sayılı Yasa’nın 46. maddesine eklenen onuncu fıkraya,

3- 23. maddesiyle değiştirilen 3213 sayılı Yasa'nın Ek 1'inci maddesinin birinci fıkrasına,

4- Geçici 1. maddesinin altıncı fıkrasının birinci tümcesine,
yönelik iptal istemleri, 15.1.2009 günlü, E. 2004/70, K. 2009/7 sayılı kararla reddediğinden, bu fıkraya ve tümcelere ilişkin YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİNİN REDDİNE,

D- 28. maddesiyle 9.8.1983 günlü, 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 10. maddesine eklenen üçüncü fıkrası hakkında, 15.1.2009 günlü, E. 2004/70, K. 2009/7 sayılı kararla karar verilmesine yer olmadığına karar verildiğinden, bu fıkra ile ilişkin YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİ HAKKINDA KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA, 15.1.2009 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

VII- SONUÇ

26.5.2004 günlü, 5177 sayılı Maden Kanununda ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun'un;

A- 3. maddesiyle değiştirilen 4.6.1985 günlü, 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 7. maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE,

B- 5. maddesiyle 3213 sayılı Yasa'nın 10. maddesine eklenen altıncı fıkranın Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE,

C- 10. maddesiyle değiştirilen 3213 sayılı Yasa'nın 16. maddesinin son fıkrasının ikinci tümcesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE,

D- 20. maddesiyle 3213 sayılı Yasa'nın 46. maddesine eklenen onuncu fıkranın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE,

E- 23. maddesiyle değiştirilen 3213 sayılı Yasa'nın Ek 1'inci maddesinin birinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE,

F- 28. maddesiyle 9.8.1983 günlü, 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 10. maddesine eklenen üçüncü fıkrası, 26.4.2006 günlü, 5491 sayılı Yasa'nın 7. maddesiyle değiştirildiğinden, bu fıkra ile ilişkin KONUSU KALMAYAN İSTEM HAKKINDA KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA,

G- Geçici 1. maddesinin altıncı fıkrasının birinci tümcesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE,

H- 3. maddesiyle değiştirilen 3213 sayılı Yasa'nın 7. maddesinin birinci fıkrası ile 5. maddesiyle 3213 sayılı Yasa'nın 10. maddesine eklenen altıncı fıkranın iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edici nitelikte görüldüğünden, Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 2949 sayılı Yasa'nın 53. maddesinin dördüncü ve beşinci fıkraları gereğince, bu fıkralara ilişkin İPTAL HÜKÜMLERİNİN, KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAşLAYARAK BİR YIL SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE,

15.1.2009 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Mehmet ERTEN	Üye Mustafa YILDIRIM
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ		Üye Zehra Ayla PERKTAş

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2004/10

Karar Sayısı : 2009/7 (Yürürlüğü Durdurma)

Karar Günü : 2.6.2009

YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİNDE BULUNAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri K. Kemal ANADOL ve Haluk KOÇ ile birlikte 118 milletvekili

YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİNİN KONUSU: 24.12.2003 günlü Resmî Gazete’de yayımlanan 10.12.2003 günlü, 5018 sayılı “Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu”nun; 8. maddesinde yer alan “yetkili kılınmış mercilere” ibaresinin, 12. maddesinin, 15. maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “kısmen veya tamamen uygulanmayacak hükümler ” ibaresinin, 31. maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesinin, 37. maddesinin üçüncü fıkrasının üçüncü cümlesinin, 49. maddesinin ikinci fıkrasının son cümlesinin, 61. maddesinin son fıkrasının son cümlesindeki “yetkileri” ve “diğer hususlar” ibarelerinin, 71. maddesinin son fıkrasının, Geçici 4. maddesinin birinci fıkrasının, Geçici 11. maddesinin son fıkrasının, Geçici 13. maddesinin, Ekindeki (I) SAYILI CETVEL’de yer alan “41- Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü”, “42- Karayolları Genel Müdürlüğü”, “43- Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü”, “46- Tarım Reformu Genel Müdürlüğü”, “47- Orman Genel Müdürlüğü”, “48- Petrol İşleri Genel Müdürlüğü”, “49- Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü” ibarelerinin, Ekindeki (II) SAYILI CETVEL’de yer alan “1- Yükseköğretim Kurulu”, “2- Üniversiteler”, “3- Yüksek Teknoloji Enstitüleri”, “11- Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu”, “20- Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu Genel Müdürlüğü” ibarelerinin, Anayasa’nın 2., 6., 7., 8., 10., 11., 13., 35., 88., 89., 95., 123., 128., 130., 133., 161., 162. ve 163. maddelerine aykırılığı savıyla iptallerine yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi istemidir.

YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİNİN İNCELENMESİ

Yürürlüğün durdurulması istemini de içeren dava dilekçesi ve ekleri, bu konudaki yürürlüğü durdurma ve esas inceleme raporu ile ekleri, iptali istenilen kurallar, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile öteki yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

10.12.2003 günlü, 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu’nun:

A- 15. maddesinin ikinci fıkrasının birinci tükmesinde yer alan “... kısmen veya tamamen uygulanmayacak ...” ibaresi, 2.6.2009 günlü, E. 2004/10, K.2009/68 sayılı kararla iptal edildiğinden, bu ibarenin, uygulanmasından doğacak sonradan giderilmesi güç veya olanaksız durum ve zararların önlenmesi ve iptal kararının sonuçsuz kalmaması için kararın Resmî Gazete’de yayımlanacağı güne kadar YÜRÜRLÜĞÜNÜN DURDURULMASINA,

B- 1- 8. maddesinde yer alan “... yetkili kılınmış mercilere ...” ibaresine,

2- 12. maddesine,

3- 15. maddesinin ikinci fıkrasının birinci tükmesinde yer alan “... hükümler ...” sözcüğüne,

4- 37. maddesinin üçüncü fıkrasının son tükmesine,

5- Geçici 13. maddesine,

yönelik iptal istemleri, 2.6.2009 günlü, E. 2004/10, K.2009/68 sayılı kararla reddedildiğinden, bu madde, tükme, ibare ve sözcüklere ilişkin YÜRÜRLÜĞÜNÜN DURDURULMASI İSTEMİNİN REDDİNE,

C- 1- 31. maddesinin ikinci fıkrasının birinci tükmesi,

2- 49. maddesinin ikinci fıkrasının son tükmesi,

3- 61. maddesinin son fıkrasının son tükmesinde yer alan “... yetkileri, ...” ve “... ”

diğer hususlara ...” ibareleri,

4- 71. maddesinin son fıkrası,

5- Geçici 4. maddesi birinci fıkrası,

6- Geçici 11. maddesinin son fıkrası,

7- Ekindeki (I) SAYILI CETVEL’de yer alan “41- Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü”, “42- Karayolları Genel Müdürlüğü”, “43- Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü”, “46- Tarım Reformu Genel Müdürlüğü”, “47- Orman Genel Müdürlüğü”, “48- Petrol İşleri Genel Müdürlüğü”, “49- Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü” ibareleri,

8- Ekindeki (II) SAYILI CETVEL’de yer alan “1- Yükseköğretim Kurulu”, “2- Üniversiteler”, “3- Yüksek Teknoloji Enstitüleri”, “11- Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu”, “20- Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu Genel Müdürlüğü” ibareleri,

hakkında 2.6.2009 günlü, E. 2004/10, K.2009/68 sayılı kararla karar verilmesine yer olmadığına karar verildiğinden, bu fıkra, tümce ve ibarelere ilişkin YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİ HAKKINDA KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA, 2.6.2009 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ		Üye Zehra Ayla PERKTAŞ

[R.G. 13 Haziran 2009 – 27257]

— • —

 İçindekilere dön

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2004/85

Karar Sayısı : 2009/8 (Yürürlüğü Durdurma)

Karar Günü : 2.6.2009

YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİNDE BULUNAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Haluk KOÇ ve Orhan ERASLAN ile birlikte 118 milletvekili

YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİNİN KONUSU: 14.7.2004 günlü, 5220 sayılı “Sağlık Hizmetleri Temel Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un 1. maddesiyle 7.5.1987 günlü, 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu’na eklenen Ek 2. maddenin birinci fıkrasında yer alan “... ve 1050 sayılı Muhasebe Umumiye Kanununun 24 üncü maddesine bağlı olmaksızın satmaya ...” ibaresinin, Anayasa’nın 11. ve 35. maddelerine aykırılığı savıyla iptaline yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi istemidir.

YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİNİN İNCELENMESİ

Yürürlüğün durdurulması istemini de içeren dava dilekçesi ve ekleri, bu konudaki yürürlüğü durdurma ve esas inceleme raporu ile ekleri, iptali istenilen kurallar, dayananlar

Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile öteki yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

14.7.2004 günlü, 5220 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 1. maddesiyle 7.5.1987 günlü, 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu'na eklenen Ek 2. maddenin birinci fıkrasında yer alan "... ve 1050 sayılı Muhasebe Umumiye Kanununun 24 üncü maddesine bağlı olmaksızın satmaya ..." ibaresi;

1- "Sağlık Bakanlığı kullanımında bulunan diğer taşınmazlar" yönünden, 2.6.2009 günlü, E. 2004/85, K. 2009/69 sayılı kararla iptal edildiğinden, bu ibarenin uygulanmasından doğacak sonradan giderilmesi güç veya olanaksız durum ve zararların önlenmesi ve iptal kararının sonuçsuz kalmaması için kararın Resmî Gazete'de yayımlanacağı güne kadar YÜRÜRLÜĞÜNÜN DURDURULMASINA,

2- "Sağlık Bakanlığına tahsisli Hazine mülkiyetindeki taşınmazlar" yönünden, 2.6.2009 günlü, E. 2004/85, K. 2009/69 sayılı kararla reddediğinden, YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİNİN REDDİNE,

2.6.2009 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Haşim KILIÇ

Başkanvekili
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye
Sacit ADALI

Üye
Fulya KANTARCIOĞLU

Üye
Ahmet AKYALÇIN

Üye
Mehmet ERTEN

Üye
A. Necmi ÖZLER

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Şevket APALAK

Üye
Serruh KALELİ

Üye
Zehra Ayla PERKTAŞ

[R.G. 13 Haziran 2009 – 27257]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

İnsan Hakları Mahkemesi Kararları

CEMAL ÖLMEZ/Türkiye Davası*

Başvuru No: 7404/03

Strazburg

27 Kasım 2007

İKİNCİ DAİRE

USUL

Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan (7404/03) no'lu davanın nedeni (T.C. vatandaşı) Cemal Ölmez'in (başvuran) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne 25 Ocak 2003 tarihinde Temel İnsan Hakları ve Özgürlüklerini güvence altına alan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvurudur.

Başvuran, Diyarbakır Barosu avukatlarından M. Beştaş tarafından temsil edilmektedir.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

Başvuran, 1979 yılı doğumludur ve Diyarbakır'da ikamet etmektedir.

5 Şubat 2000 tarihinde, başvuran, yasadışı bir örgüt olan PKK üyesi olduğu gerekçesiyle yakalanmış ve gözaltına alınmıştır.

6 Şubat 2000 tarihinde Terörle Mücadele Şubesi polisleri tarafından başvuranın ifadesi alınmıştır. İfadesinin sonunda başvuran, sözkonusu yasadışı örgüte üye olduğunu kabul etmiştir.

7 Şubat 2000 tarihinde başvuran, kendisinin gözaltında verdiği ifadesi ile başvurunu suçlayan üçüncü şahısların beyanlarının okunduğu Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi nöbetçi hakimi karşısına çıkarılmıştır. Başvuran, gözaltında verdiği ifadesinin içeriği ile kendisini suçlayan beyanları reddetmiştir. Duruşmanın bitiminde nöbetçi hakim başvuranın tutuklanmasına karar vermiştir.

28 Şubat 2000 tarihinde, Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcısı, başvurunu ülke topraklarında bölücülüğe yönelik silahlı eylemlere katılmakla suçlamış ve Türk Ceza Kanunu'nun 125. maddesi uyarınca mahkumiyetini talep etmiştir.

4 Aralık 2001 tarihinde, Devlet Güvenlik Mahkemesi, başvurunu üzerine atılı olaylardan suçlu bulmuş ve Türk Ceza Kanunu'nun 125. maddesi uyarınca başvurunu ölüm cezasına çarptırmıştır. Olayların meydana geldiği dönemde başvuranın yaşının küçük

* Dışişleri Bakanlığı Çok Taraflı Siyasî İşler Genel Müdürlüğü tarafından Türkçe'ye çevrilmiş olup, gayriresmî tercümedir. olmasını göz önüne alarak Devlet Güvenlik Mahkemesi, başvuranın hakkında verilen ölüm cezasını 2253 sayılı kanunun 12/1. maddesi uyarınca 15 yıl hapis cezasına çevirmiştir. Son olarak, duruşma sırasında başvuranın iyi halini de dikkate alarak Devlet Güvenlik Mahkemesi, Türk Ceza Kanunu'nun 59/2. maddesi uyarınca başvuran hakkında verilen hapis cezasını, on iki yıl altı aya indirmiştir. Devlet Güvenlik Mahkemesi bu kararını dosyada yer alan unsurlarla ve yargılamadaki diğer sanıkların ifadeleri ile temellendirmiştir.

22 Mart 2002 tarihinde, temyize ilişkin görüşünde Yargıtay Savcısı, Yargıtay'a ilk derece mahkemesinin kararını onama çağrısında bulunmuştur.

11 Haziran 2002 tarihinde, Yargıtay Savcısı'nın başvuruna bildirilmeyen görüşü ışığında karar veren Yargıtay, başvuranın mahkumiyetini onamıştır.

15 Ağustos 2002 tarihinde, Yargıtay kararı, mahkeme kalemi tarafından dosyaya eklenmiştir.

HUKUK

I. AİHS'İNİN 6/1. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuran, Yargıtay Savcısı'nın görüşünün kendisine bildirilmemesi sebebiyle cezai yargılamanın hakkaniyetten yoksun olmasından şikayetçidir. Başvuran, bu bağlamda AİHS'nin 6/1. maddesine atıfta bulunmaktadır.

A. Kabul edilebilirliğe İlişkin

AİHS'nin 35. maddesinin 3. paragrafı çerçevesinde başvurunun dayanaktan yoksun olmadığını kaydeden AİHM, ayrıca başka açılardan bakıldığında da kabul edilemezlik unsuru bulunmadığını tespit eder. Bu nedenle başvuru kabul edilebilir niteliktedir.

B. Esas

Hükümet, mevcut davanın *Göç-Türkiye* (başvuru no: 36590/97) davasından ayrı tutulması gerektiğini savunmaktadır. Hükümet'e göre, şayet başvuranın avukatı, dava dosyasını Yargıtay'da gerçekleştirilen duruşmadan önce incelemiş olsaydı dosyada bulunan Yargıtay Savcısı'nın görüşüne ulaşma imkanına sahip olabilirdi. Ayrıca Hükümet, Yargıtay'daki duruşmaya katılsaydı başvuranın avukatının sözkonusu görüşü cevaplayabilme olanağının olacağını da belirtmiştir.

Başvuran, Yargıtay Savcısı'nın görüşü hakkında bilgisinin olmadığını ileri sürmektedir.

AİHM, başvuran tarafından yapılan şikayete benzer şikayetleri daha önce incelediğini ve görüşlerinin niteliğini ve yargılanabilir bir kişinin bu görüşlere yazılı olarak cevap verme olanağının bulunmadığını dikkate alarak Yargıtay Savcısı'nın görüşünün başvurana bildirilmemesi nedeniyle AİHS'nin 6/1. maddesinin ihlal edildiği sonucuna ulaştığını hatırlatmaktadır (sözü edilen *Göç, Sağır-Türkiye*, başvuru no: 37562/02, 19 Ekim 2006; *Özmen ve diğerleri-Türkiye*, başvuru no: 9149/03, 14 Haziran 2007).

Sonuç olarak AİHM, Hükümet'in sözkonusu davayı farklı bir sonuca ulaştıracak hiçbir tespit ve delil sunmadığı kanaatindedir (sözü edilen *Göç*).

Bu durumda AİHS'nin 6/1. maddesi ihlal edilmiştir.

II. AİHS'İNİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

A. Tazminat

Başvuran, maruz kaldığı manevi zarar için 30.000 Yeni Türk Lirası (YTL) [yaklaşık 17.306 Euro] talep etmektedir.

Hükümet, bu iddialara karşı çıkmaktadır.

AİHM, ihlal tespitinin kendisinin manevi tazminat için yeterli adil tatmin oluşturduğu kanaatindedir.

B. Yargılama masraf ve giderleri

Başvuran, AİHM önünde yapmış olduğu yargılama masraf ve giderleri için 10.700 YTL [yaklaşık 6.172 Euro] talep etmektedir.

Hükümet, bu iddialara karşı çıkmaktadır.

AİHM içtihadına göre, bir başvuran yargılama masraf ve giderlerinin geri ödemesini, gerçekliği, gerekliliği ve makul oranda oldukları ortaya konulduğu sürece elde edebilir. AİHM, mevcut davada başvuranın avukatının çalışma saatine ilişkin ücret makbuzu sunmadığını ve sözü edilen giderleri belgelendirmediğini tespit etmektedir. Sonuç olarak AİHM, yargılama masraf ve giderleri olarak başvurana belli bir miktar ödenmesinin gerekli olmadığı kanaatindedir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK, AİHM, OYBİRLİĞİYLE;

1. Başvurunun geri kalan kısmının *kabuledilebilir* olduğuna;
2. AİHS'nin 6/1. maddesinin *ihlal edildiğine*;
3. İhlal tespitinin kendisinin manevi tazminat için yeterli adil tatmin *oluşturduğuna*;
4. Adil tatmine ilişkin diğer tüm taleplerin *reddine*;

KARAR VERMİŞTİR.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM'nin iç tüzüğünün 77. maddesinin 2. ve 3. paragraflarına uygun olarak 27 Kasım 2007 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

— • —

 [İçindekilere dön](#)

JUHNKE/Türkiye Davası*

Başvuru No: 52515/99

Strazburg

13 Mayıs 2008

DÖRDÜNCÜ DAİRE

USUL

Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine açılan 52515/99 no'lu davanın nedeni, Almanya vatandaşı Eva Tatjana Ursula Juhnke'nin¹ (başvuran), Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne, 16 Ağustos 1999 tarihinde Temel İnsan Hakları ve Özgürlüklerini güvence altına alan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ("AİHS") 34. Maddesi uyarınca yapmış olduğu başvurudur.

¹ Resmi belgelerde başvuranın soyadı Juhnke-Özkul veya Juhnke (Özkul) olarak geçmektedir.

Başvuran, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) önünde, sırasıyla Diyarbakır ve İstanbul Barosu avukatlarından R. Yalçındağ Baydemir, C. Aydın ve E. Keskin tarafından temsil edilmektedir.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

Başvuran 1965 doğumludur ve Almanya’da ikamet etmektedir.

A. Başvuranın yakalanması ve tutuklanması

Başvuran, 5 veya 6 Ekim 1997 tarihinde, Kuzey Irak’taki Avaşin Nehri yakınlarında Türk Ordusu tarafından gerçekleşen sınır ötesi operasyon sırasında Türk askerleri tarafından yakalandığını iddia etmektedir.

Yakalama tutanağına göre, başvuran, 15 Ekim 1997 tarihinde Hakkari-Şemdinli’nin Ayranlı ve Meşelik bölgeleri arasındaki bir mağarada yakalanmıştır. Ayrıca, dava dosyasındaki resmi belgelerde, başvuranın silahsız olduğu ve içinde bir ilk yardım kutusu ve yasadışı silahlı bir örgüt olan PKK’ya ait fotoğraf ve belgeler bulunan bir sırt çantası taşıdığı belirtilmektedir².

* Dışişleri Bakanlığı Çok Taraflı Siyasî İşler Genel Müdürlüğü tarafından Türkçe’ye çevrilmiş olup, gayriresmî tercümedir.

Başvuran, 24 Ekim 1997 tarihinde, Hakkari Jandarma Komutanlığı’ndaki jandarmalara teslim edilmiştir. Aynı gün hazırlanan arama raporuna göre, başvurana ait yirmi altı adet fotoğraf, bir adet defter, el yazısıyla yazılmış bazı belgeler, bir adet dikiş iğnesi, on bir adet şırınga ve iki adet neşter bulunmuştur.

Aynı gün, başvuran, bir tercüman eşliğinde iki jandarma tarafından sorgulanmıştır. Başvuran, kendi ifadelerinin yer aldığı iddia edilen belgeleri imzalamayı reddetmiştir.

Başvuran, aynı gün, A.Y. adlı kadın doğum uzmanı tarafından muayene edilmiş ve vücudunda hiçbir kötü muamele izine rastlanmamıştır. Bu doktor, aynı zamanda jinekolojik muayene yapmıştır. Doktorun hazırladığı raporda, başvuranın agresif olduğu ve hafif depresyon işaretleri gösterdiği belirtilmiştir. Raporda başvuranın bakire olup olmadığı belirtilmiştir.

26 Ekim 1997 tarihinde, başvuran, M.G. adlı bir başka doktor tarafından muayene edilmiş ve vücudunda hiçbir kötü muamele izine rastlanmamıştır.

Başvuran, daha sonra Van Devlet Güvenlik Mahkemesi’nde hakim önüne çıkartılmış ve bir tercüman yardımıyla ifade vermiştir. Başvuran, bazı sorulara cevap vermeyi reddetmiş ve yirmi iki gün önce Avaşin’de yakalandığını ifade etmiştir. Başvuran, gözaltındayken vermiş olduğu ifadelerin jandarmalar tarafından yazılan karmaşık ifadeler olduğunu ileri sürerek bu sözleri geri almıştır. Mahkeme, başvuranın tutuklu yargılanmasına karar vermiştir.

B. Başvuran hakkında yapılan cezai takibat

² Hükümet, bu fotoğraf ve belgelerin bir kopyasını sunmuştur.

28 Ekim 1997 tarihinde, Van Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcısı, başvurunu PKK adlı yasadışı silahlı bir örgüte üye olmakla suçlayan bir iddianame hazırlamıştır. Cumhuriyet Savcısı, başvurunun PKK üyeleri tarafından kullanılan tıbbi malzemeler bulduğunu ve üzerinde PKK lideri ve diğer teröristlerle birlikte olduğu fotoğraflar bulunduğunu belirtmiştir. Cumhuriyet Savcısı, Ceza Kanunu'nun 168/2 maddesi uyarınca başvurunun mahkum edilip cezalandırılmasını talep etmiştir.

4 Kasım 1997'de Van Devlet Güvenlik Mahkemesi huzurunda başvurunun gıyabında yapılan ilk duruşmada, başvuru ile E.A. adlı tercümanın güvenliği için alınacak önlemler gibi usule ilişkin konular ele alınmıştır.

Başvuru, 4 Aralık 1997 tarihinde yapılan duruşmaya katılmış ve doğum tarihi ile anne adı hariç kendisi hakkında bilgi vermeyi reddetmiştir. Duruşmaya bir de tercüman katılmıştır. Başvuru, avukat aracılığıyla temsil edilmemiştir. Başvuru, 15 Ekim 1997 tarihinde değil, 6 Ekim 1997 tarihinde yakalandığını ileri sürmüştür. Başvuru, ayrıca, yakalandığı yerin neresi olduğunu bilmediğini, ancak Avaşın'da bir nehir yakınında olabileceğini belirtmiştir. Başvuru, mahkemece sorulan soruları cevaplamamıştır. Başvuru, üzerinde bulunan belge ve fotoğraflarla ilgili soru sorulduğunda, yalnızca onların kendisine ait olduğunu ifade etmiştir. Başvuru, mahkemenin el yazısının bir örneğini vermesi yönündeki talebini de reddetmiştir. Mahkeme, duruşma sonunda, başvuru ile el yazısının bir örneğini temin etmek ve başvuru ile yakalandığı yer hakkında bilgi almak için usule ilişkin bazı kararlar almıştır. Mahkeme, ayrıca başvuru ile ruhsal muayenesinin yapılmasına karar vermiştir.

Mahkeme, 30 Aralık 1997 tarihinde, daha önce dava dosyasını inceleyen bir avukatın davayı üstlenemeyeceğini kendilerine bildirdiğini kaydetmiştir. Başvuru, mahkemedeki kendisi için bir avukat tayin etmesini talep etmiştir. Mahkeme, Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 138. maddesinde öngörülen koşullara uymadığı gerekçesiyle bu talebi reddetmiştir. Bunun yerine, avukat tutması için başvurana izin verilmiş ve Alman Büyükelçiliğinde görevli O. F. ile irtibat kurması söylenmiştir. Duruşma sırasında, başvuru ile talebi üzerine iddianame sözlü olarak başvurana tercüme edilmiştir.

Avukat M. K., başvuru ile temsilcisi olarak 5 Şubat 1998 tarihinde yapılan bir sonraki duruşmaya katılmıştır. Van Devlet Hastanesi'nden gelen tıbbi rapor dahil olmak üzere çeşitli makamlardan gelen belgeler sesli olarak okunmuştur. Başvuru ile avukatı, raporda yer alan tavsiyeye rağmen başvuru ile ruhsal muayeneden geçmesine gerek olmadığı konusunda ısrar etmişlerdir. Avukat, dava dosyasını incelemesi ve müvekkiliyle konuşması için mahkemedeki kendisine biraz daha süre vermesini talep etmiştir.

Bu arada, Alman İnterpol'ü başvuru ile ilgili olarak Türk makamlarına bilgi vermiş, özellikle de başvuru ile aşırı solcu bir örgütün üyesi olduğunu bildirmiştir.

Başvuru, 19 Mart 1998 tarihinde, Alman İnterpol yetkilileri tarafından verilen bilgiye atıfta bulunarak, Türkçe olarak hiçbir örgüte üye olmadığını ifade etmiştir. Başvuru, Almanca olarak, Kürdistan'da yer alan Avaşın Nehri yakınlarında yakalandığını ifade etmiştir. Mahkeme, uluslararası hukuka göre böyle bir ülke olmadığını söylediğinde, başvuru, Kürdistan adında bir ülkenin var olduğunu ve orada yakalandığını belirtmiştir. Başvuru ile savunma ifadeleri tercüman tarafından sesli olarak okunmuştur. Bu sırada mahkeme, başvuru ile sürekli olarak araya girdiğini ve tercümanın sözlerini doğru tercüme etmediğini belirttiğini kaydetmiştir. Başvuru ile avukatı bir başka tercüman verilmesini talep etmiş ve salonda daha iyi tercüme yapabilecek olan başvuru ile yakın arkadaşları olduğunu belirtmişlerdir. Başvuru ile avukatı, başvuru ile Irak'ta yakalandığını, bu nedenle Türkiye'nin

başvurayı yargılama yetkisi olmadığını iddia etmiştir. Mahkeme, Ceza Kanunu'nun 4. maddesi uyarınca başvuranın itham edildiği suç gözönüne alındığında, Türkiye'nin her halükarda başvurayı yargılama yetkisi olduğunu kaydederek başvuranın avukatının iddialarını reddetmiştir.

Bu arada, Hermanns adında birinin başvuru cezaevinde ziyaret etme talebi, Cezaların İnfazına Dair Tüzüğü'nün 152. maddesi uyarınca mahkumların yalnızca aile üyeleri, yasal temsilcileri ve konsolosluk temsilcileri tarafından ziyaret edilebildiği gerekçesiyle makamlarca reddedilmiştir.

30 Nisan 1998 tarihinde yapılan duruşmada, başvuranın avukatı mahkemeden duruşmanın videoya kaydedilmesine izin vermesini talep etmiştir. Mahkeme, duruşmaların kamuya açık olduğunu ve basının not almasına izin verildiğini kaydetmiştir. Ancak, mahkeme fotoğraf ve video çekiminin duruşmanın seyrini bozacağı kanaatindedir. Bu nedenle, mahkeme, başvuranın avukatının talebini reddetmiştir. Grafoloji testlerinin sonuçları okunmuş, buna karşılık başvuran, Türkçe olarak, kesin sayıyı bilmemekle birlikte belgelerin çoğunun kendi yazısı olduğunu belirtmiştir. Başvuranın avukatı, başvuranın kabul edilen meşru süreden daha uzun bir süre gözaltında tutulduğunu, kötü muameleye maruz bırakıldığını ve özel yaşama saygı hakkı ihlal edilerek zorla jinekolojik muayenesinin yapıldığını ileri sürmüştür. Mahkeme, iddia edilen kötü muameleyle ilgili olarak başvuranın avukatının şikayette bulunmasına izin vermiştir.

11 Haziran 1998 tarihinde, başvuranın avukatları, başvuranın rızası olmadan jinekolojik muayeneden geçtiğini ve tutukluluk sırasında işkence gördüğünü ifade etmişlerdir. Cumhuriyet Savcısı, güvenlik güçleri tarafından Kuzey Irak'ta da yapılan operasyonlar sırasında başvuranın yakalandığını ve kadın teröristlerin gözaltındayken tecavüze uğradıklarını iddia etmeleri nedeniyle başvuranın jinekolojik muayeneye alındığını kaydetmiştir. Cumhuriyet Savcısı, daha sonra davanın esasına ilişkin görüşlerini sunmuştur. Başvuran, nihai savunmasını yapmak için süre talebinde bulunmuştur.

23 Temmuz 1998 tarihinde, başvuranın avukatı, başvuranın Ceza Kanunu'nun 135. maddesine aykırı olarak sorgulandığını, bu nedenle de polise verdiği ifadelerin dava dosyasına alınmaması gerektiğini ileri sürmüştür. Avukat, ayrıca, başvuranın kendi dilinde siyasi savunma yapmak istediğini ifade etmiştir. Başvuran, mahkemenin sorusu üzerine, belirli bir yere kadar Türkçe konuşmayı, okumayı ve yazmayı bildiğini ancak savunmasını anadilinde yapmak istediğini ifade etmiştir. Daha sonra, başvuran savunmasını önce Almanca sonra Türkçe okumuştur. Mahkeme, başvuranın "*Yaşasın PKK, yaşasın liderimiz Abdullah Öcalan*" diye bağırıldığını kaydetmiştir.

17 Eylül 1998 tarihinde yapılan bir sonraki duruşmada, Van Devlet Güvenlik Mahkemesi, elindeki maddi delillere ve başvuranın PKK yanlısı ifadelerine atıfta bulunarak, başvurayı itham edildiği gibi suçlu bulmuş ve on beş yıl hapis cezasına çarptırmıştır. Başvuran ile avukatları bu duruşmaya katılmamıştır.

Başvuran, 6 Ocak 1999 tarihinde temyize gitmiştir.

10 Mart 1999 tarihinde, Yargıtay, yaptığı duruşmada ilk derece mahkemesinin kararını onamıştır. Bu karar, 7 Nisan 1999 tarihinde Van Devlet Güvenlik Mahkemesi kalemine bildirilmiştir.

C. Başvuranın zorla jinekolojik muayene yapıldığı yönündeki iddialarıyla ilgili olarak başlatılan soruşturma

Bu süre içerisinde, başvuran, rızası olmadan jinekolojik muayeneye alındığını belirterek Hakkari Cumhuriyet Savcılığı'na dilekçe vermiştir. Başvuran, ayrıca, muayene sırasında odada bulunan altı veya yedi jandarma tarafından giysilerinin çıkarıldığını ve cinsel tacize uğradığını iddia etmiştir. Başvuran, jandarmalarla doktor hakkında kovuşturma yapılmasını talep etmiştir.

Cumhuriyet Savcısı, 22 Ekim 1998 tarihinde, Emniyet Müdürlüğü'nden 24 Ekim 1997 tarihinde Hakkari Devlet Hastanesi'nde görev yapan doktorlar ile başvurunu jinekolojik muayeneye götüren jandarmaların kimliklerinin tespitini istemiştir.

30 Kasım 1998 tarihinde, Cumhuriyet Savcısı başvurunu muayene eden doktor A.Y.'yi dinlemiştir. Doktor, Hakkari Bölge Jandarma Komutanlığı tarafından muayene talebinin yapıldığını ve tıbbi muayene sırasında jandarmaların yanlarında olmadığını ifade etmiştir. Doktor, ayrıca, başvurana zorla muayene yapılmadığını belirtmiştir.

8 Ocak 1999 tarihinde, Cumhuriyet Savcısı, itham edilen jandarmalardan biri olan Y.Y.'yi dinlemiştir. Y.Y., aleyhindeki suçlamaları reddetmiştir. Yalnızca tutukluluk sırasında başvurandan sorumlu olduğunu ve doktora giderken başvuranın yanında olmadığını ifade etmiştir.

Aynı gün, Cumhuriyet Savcısı, itham edilen jandarmalardan bir diğeri olan A.K.'yi dinlemiş, A.K. de aleyhindeki suçlamaları reddetmiştir. A.K., özellikle tecavüz suçlamalarını önlemek için başvuranın jinekolojik muayeneye gönderildiğini belirtmiştir.

22 Nisan 1999 tarihinde, Cumhuriyet Savcısı, A.S. adlı bir diğeri jandarmayı dinlemiştir. A.S., başvurana hiçbir alakası olmadığını ifade etmiştir.

8 Haziran 1999 tarihinde, Hakkari Cumhuriyet Savcısı, *ratione materiae* (konu bakımından) yetkisizlik kararı vermiş ve jandarmalarla ilgili dava dosyasını Hakkari İl İdare Kurulu'na göndermiştir.

12 Temmuz 1999 tarihinde, jandarma tarafından ebe B.D.'nin ifadesi alınmıştır. B.D., jandarmalarla birlikte başvuran geldiğinde, başvuranın kaçma veya intihar girişiminde bulunabileceğini personele söylediklerini ifade etmiştir. B.D., başvuranın jinekolojik muayene olmayı reddettiğini, daha sonra ikna olduğunu belirtmiştir. B.D., başvuranın kötü muameleye maruz bırakılmadığını, jandarmalar tarafından taciz edilmediğini ve muayene sırasında personelin veya jandarmanın odada bulunmadığını ileri sürmüştür.

13 Temmuz 1999 tarihinde, jandarma tarafından hemşire N.A.'nin ifadesi alınmıştır. Hemşire, başvuranın başta muayene olmayı reddettiğini, ancak doktorun başvurana konuşarak onu ikna ettiğini ifade etmiştir. N.A., muayene sırasında jandarmalardan hiçbirinin odada bulunmadığını ve taciz iddialarının asılsız olduğunu iddia etmiştir.

28 Temmuz 1999 tarihinde, Sağlık Müdür Yardımcısı tarafından ebe S.K.'nin ifadesi alınmıştır. S.K., başvuranın tıbbi muayeneye zorlanmadığını, bunun için ikna edildiğini doğrulamıştır. Ayrıca, muayene sırasında jandarmalardan hiçbirinin odada bulunmadığını ileri sürmüştür.

12 Ağustos 1999 tarihinde, Sağlık Müdür Yardımcısı tarafından ebe F.F.C.'nin ifadesi alınmıştır. F.F.C., başvuranın muayene edildiği gece orada olmaması nedeniyle sözkonusu olayla ilgili olarak hiçbir şey bilmediğini ifade etmiştir.

13 Ağustos 1999 tarihinde, jandarma tarafından Y.Y. ile A.K.'nin ifadeleri alınmıştır. Y.Y., yalnızca başvuranın muayenesi yapıldıktan sonra onu tekrar içeri almaktan sorumlu olması nedeniyle başvuranın muayenesiyle ilgili hiçbir bilgisinin olmadığını ifade etmiştir. A.K., iddia edildiği gibi başvuranın muayeneye zorlanmadığını doğrulamıştır.

10 Eylül 1999 tarihinde, Binbaşı C.V., muhakkik sıfatıyla bir fezleke hazırlamış ve yetkilerini kötüye kullandıklarına dair herhangi bir kanıt bulunmadığı gerekçesiyle üç jandarma hakkında takipsizlik kararı verilmesini önermiştir. Fezlekedeki başvuranın ifade vermeyi reddettiği belirtilmiştir.

Bölge Jandarma Komutanı, 8 Ekim 1999 tarihli bir mektupla, diğer hususlar meyanında, A.K., A.S. ve Y.Y. adlı jandarmaların, başvuranın sonradan tecavüz iddiasında bulunabileceği gerekçesiyle, sorgulamanın ardından savcıdan yazılı izin almaksızın doktordan jinekolojik muayene yapmasını talep ettiklerini soruşturmayı yürüten kişiye bildirmiştir.

8 Ekim 1999 tarihinde, soruşturma ile ilgilenen jandarmalar, itham edilen jandarmalardan biri olan A.K. ile olayların yaşandığı gece hastanede nöbetçi olan hemşirelerden H.A ile B.D.'nin ifadelerini almıştır.

A.K., başvuranın muayene yapılmasına izin verdiğini ve jandarmalardan hiçbirinin muayene odasında bulunmadığını ifade etmiştir.

H.A., başvuranın başta jinekolojik muayene olmayı reddettiğini, ancak doktorun kendisini ikna etmesi üzerine muayene olmayı kabul ettiğini ifade etmiştir. Jandarmaların muayene odasında bulunmadığını ve başvuranı taciz eden hiç kimseyi görmediğini belirtmiştir.

B.D., jandarmaya vermiş olduğu önceki ifadelerini yinelemiştir.

13 Ekim 1999 tarihinde, Binbaşı C.V. yine bir fezleke hazırlamış ve başvuranın ifade vermeyi reddettiğini belirterek önceki tespitlerini aynı ifadelerle yinelemiştir. C.V., ayrıca, Adalet Bakanlığı tarafından bir hakim veya Cumhuriyet Savcısı'nın yazılı iznini şart koşan genelgenin 21 Ekim 1998 tarihinde çıkarılmış olması nedeniyle, jandarmaların böylesi bir izin sözkonusu olmaksızın başvuranı jinekolojik muayeneye göndermelerinin görevlerini kötüye kullandıkları anlamına gelmeyeceğini belirtmiştir.

23 Aralık 1999 tarihinde, başvuranı muayene eden doktor A.Y., Sağlık Müdür Yardımcısına ifade vermiştir. Doktor, özellikle başvuranın Türkçe bildiği ve çok agresif olduğu hususuna değinmiştir. Gelen evraklara göre ve aynı zamanda haklarının korunması açısından böylesi bir muayenenin gerekli olduğunu başvurana anlattığını ifade etmiştir. A.Y., muayene sırasında odada yalnızca kendisinin ve iki bayan hemşirenin bulunduğunu ve ikna edildikten sonra başvuranın on-on beş dakika süresince muayene edildiğini ifade etmiştir.

Belirsiz bir tarihte, soruşturmayı yürüten Binbaşı C.V., öncekilerle neredeyse aynı olan ek bir fezleke daha hazırlamıştır. Fezlekedeki başvuranın ifade vermeyi reddetmesi nedeniyle, başvurana ait herhangi bir ifade bulunmadığı kaydedilmiştir.

18 Ocak 2000 tarihinde, Hakkari İl İdare Kurulu, delil yetersizliği nedeniyle, üç jandarmanın başvuranı jinekolojik muayeneye zorlayarak yetkilerini kötüye kullandıkları gerekçesiyle kovuşturulmasına onay vermeme kararı almıştır. Kurul, Adalet Bakanlığı'nın diğer hususlar meyanında vajinal ve anal muayenelere ilişkin 27/123 sayılı genelgesinin sözkonusu olaylardan sonraki bir tarihte yayımlandığını kaydetmiştir. Bu karar, başvuranın avukatı. Keskin'e 20 Şubat 2000 tarihinde, Kılavuz'a ise 3 Nisan 2000 tarihinde tebliğ

edilmiştir. Başvuranın avukatları, kanunen bu tür kararların otomatik olarak Bölge İdare Mahkemelerine gönderilmesi nedeniyle bu karara itiraz etmemiştir.

18 Nisan 2002 tarihinde, Yüksek İdare Mahkemesi, Şartla Salıverilmeye, Dava ve Cezaların Ertelenmesine İlişkin 4616 Sayılı Yasa'nın 1/4 maddesi uyarınca, dava dosyasının incelenmesini beş yıl süreyle ertelemiştir.

D. Müteakip gelişmeler

Yeni Ceza Kanunu'nun kabul edilmesinin ardından, 30 Kasım 2004 tarihinde, Van Ağır Ceza Mahkemesi tarafından başvuranın cezasının infazı ertelenmiştir.

2 Aralık 2004 tarihinde, başvuran serbest bırakılmış ve Almanya'ya sınır dışı edilmiştir.

29 Temmuz 2005 tarihinde, Van Ağır Ceza Mahkemesi, ek bir kararla başvuranın hapis cezasını yedi yıl altı aya düşürmüştür.

HUKUK

I. AİHS'NİN 3. VE 8. MADDELERİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuran, ilk olarak, tutukluluğu sırasında işkence ve insanlık dışı muameleye maruz bırakıldığı konusunda şikayetçi olmuş ve bu şikayetini AİHS'nin 3. maddesine dayandırmıştır. Başvuran, özellikle, ölümle tehdit edildiğini, gözünün bağlandığını ve çok uzun süre boyunca ayakta bekletildiğini ileri sürmüştür. Başvuran, ayrıca, alıkondduğu hücrenin alanının altı metrekare olduğunu, havalandırma bulunmadığını ve yirmi dört saat boyunca ışığın açık olduğunu iddia etmiştir. Başvuran, ikinci olarak, 24 Ekim 1997 tarihinde jinekolojik muayeneye maruz bırakıldığı koşulların AİHS'nin 3. ve 6. maddelerine aykırı olduğunu iddia etmiştir. Başvuran, bu bağlamda, muayenenin erkek bir doktor tarafından yapıldığını ve bu sırada jandarmaların giysilerini çıkartıp kendisini yere yatırdıklarını, vücudunun her yerine dokunduklarını ve rızası olmadan bunu yaptıklarını ileri sürmüştür.

A. Tarafların savları

1. Hükümet

Hükümet AİHS'nin 35/1 maddesi uyarınca iç hukuk yollarının tüketilmediği veya alternatif olarak altı ay kuralıyla örtüşmediği gerekçesiyle başvurunun reddedilmesi gerektiğini ileri sürmüştür. Bu bakımdan, ilk olarak, başvuranın başvurusunu ceza hukuku ve medeni kanunun sağladığı başvuru yollarını tüketmeden sunduğunu savunmuştur. Ayrıca başvuranın olayın meydana geliş tarihinden altı ay içinde başvurusunu sunması gerektiğini belirtmiştir.

Esasa ilişkin olarak, Hükümet, başvuranın kötü muamele iddialarının dayanaksız olduğunu belirtmiştir. Başvuranın jinekolojik muayenesinin rızasıyla ve jandarma bulunmadan gerçekleştirildiğini kaydetmiştir. Bu muayenenin jandarmayı olası tecavüz iddialarından korumak amacıyla yapıldığını ifade etmiştir. Hükümet bu nedenle bu şikayetin AİHS'nin 3. maddesi kapsamında ifade edilen düzeye erişmediğini ileri sürmüştür.

Ek olarak Hükümet, 8. madde kapsamında, başvuranın jinekolojik muayenesinin, güvenlik güçlerine yöneltilmesi muhtemel asılsız cinsel şiddet suçlamalarını önlemek için gerçekleştirildiğini ve bu muayenelerden sonra hazırlanan raporların iftira niteliğindeki iddiaları çürütmek için kullanılacak delil teşkil ettiğini yinelemiştir. Hükümet ayrıca 1999 yılında Türkiye'ye yapılan ziyaretten sonra hazırlanan CPT raporunun, tutukluların tıbbi muayenelerinin, cinsel şiddete karşı koruma niteliğindeki önemini vurguladığını ve CPT'nin,

ulusal makamları, tutukluları cinsel şiddete karşı korumak amacıyla gerekli tedbirleri almaya sevk ettiğini kaydetmiştir. Hükümet mevcut davada başvuranın özel hayatına yapıldığı iddia edilen müdahalenin, Devletin takdir yetkisine girdiği kanısındadır. Hükümet, tıbbi muayenenin, tanığın da belirttiği üzere, başvuranın rızasıyla yapıldığını yinelemiştir.

2. Başvuran

Başvuran Hükümet'in argümanlarına itiraz etmiş ve AİHS'nin 3. ve 8. maddeleri kapsamındaki iddialarını yeniden teyit etmiştir.

B. AİHM'nin değerlendirmesi

1. Kabuledilebilirliğe ilişkin

a) Zorla jinekolojik muayene yapıldığı iddiası

Hükümet'in ceza hukuku kapsamında başvuru yollarının tüketilmediğine ilişkin itirazına ilişkin olarak, AİHM, iç hukuk yollarının son aşamasına, başvurunun sunulmasından kısa süre sonra ve AİHM'nin kabuledilebilirlik kararını açıklamasından önce ulaşılabileceğini yineler (bkz. örneğin *Sağat, Bayram ve Berk – Türkiye*, 8036/02 ve *Yıldırım – Türkiye*, 0074/98). AİHM, başvuranın zorla jinekolojik muayene yapıldığı iddialarına ilişkin cezai yargılamanın 18 Nisan 2002 tarihinde, AİHM'nin kabuledilebilirliğe ilişkin kararını beyan etmesinden önce sonuçlandığını gözlemler. AİHM bu nedenle Hükümet'in bu başlık altındaki itirazını reddeder.

Hükümet'in, medeni kanun kapsamında başvuru yollarının tüketilmediğiyle ilgili itirazlarına ilişkin olarak, AİHM, mevcut davada başvuranın Hakkari Cumhuriyet Savcılığı'na jandarma ve kendisini muayene eden doktor hakkında dava açılmasını talep eden bir dilekçe sunduğunu kaydeder. Jandarma hakkında açılan cezai soruşturma, Danıştay tarafından 18 Nisan 2002 tarihinde 4616 Sayılı Kanun'un 1. maddesiyle uyumlu olarak ertelenmiştir. Hükümet doktorla ilgili soruşturmanın sonucuna ilişkin hiçbir bilgi vermemiştir. Bu koşullarda, AİHM, Hükümet'in argümanını reddeder ve başvurudan medeni hukuk davası açarak tazminat alma çabasına girişmesine gerek olmadığı sonucuna varır (bkz. örneğin, *mutatis mutandis, Akpınar ve Altun – Türkiye*, 56760/00).

AİHM, yukarıda belirtilen düşünceler ışığında, AİHS'nin 35/1 maddesinin öngördüğü altı aylık süre sınırının, başvuranların başvurularını iç hukuk yollarının tüketilmesi sürecinde nihai kararın verildiği tarihten itibaren altı ay içinde sunmalarını gerektirdiğini yineleyerek, 16 Ağustos 1999 tarihinde yapılan başvurunun AİHS'nin 35/1 maddesinde öngörülen altı aylık süre sınırına uygun olarak sunulduğu kanısına varır. Bu bağlamda Hükümet'in itirazını da reddeder.

AİHM, başvuranın, AİHS'nin 3. ve 8. maddeleri kapsamındaki, 24 Ekim 1997 tarihinde zorla jinekolojik muayeneye maruz kaldığı iddialarına ilişkin şikayetinin, AİHS'nin 35/3 maddesi çerçevesinde dayanaktan yoksun olmadığını kaydeder. Ayrıca başka bir gerekçe altında da kabuledilemezlik unsuru bulunmadığını tespit eder. Bu nedenle şikayet kabuledilebilir niteliktedir.

b) Tutuklu iken maruz kalındığı iddia edilen kötü muamele ve başvuranın tutukluluk koşulları

AİHM, başvuranın yukarıda belirtilen şikayetleri saklı kalmak koşuluyla, tarafların sunduğu yazılı delillerin, başvuranın, tutulu kaldığı sırada, 3. maddede belirtilen eşiği aşacak bir kötü muameleyle maruz kaldığı iddiasını doğrulamadığını kaydeder. Ayrıca tutulu durumdayken tutulduğu koşullara ilişkin iddialarını destekleyici hiçbir *prima facie* delil bulunmamaktadır. Bu nedenle, şikayetin bu kısmı 3. madde uyarınca açıkça dayanaktan yoksundur ve AİHS'nin 35. maddesinin 3. ve 4. fıkralarıyla uyumlu olarak reddedilmelidir.

2. Esas

Başvuranın jinekolojik muayeneye ilişkin şikayetlerinin AİHS'nin ilgili maddelerini ihlal edip etmediğinin belirlenmesi gerekmektedir.

a) İlgili ilkeler

AİHM'nin pek çok durumda belirttiği üzere, AİHS'nin 3. maddesi, demokratik bir toplumun en önemli değerlerini ortaya koymaktadır. 3. madde, koşullar ve mağdurun davranışı göz önünde bulundurmaksızın, işkence, insanlık dışı ya da onur kırıcı muamele veya cezayı kesin ifadelerle yasaklar (bkz. *Labita – İtalya* [BD], 26772/95). Bu bağlamda, kötü muamelenin AİHS'nin 3. maddesi kapsamına girmesi için, asgari düzeyde sertlik barındırması gerektiğini yineler. Bu asgari düzeyin belirlenmesi önemlidir; muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ve bazı durumlarda cinsiyet, yaş ve mağdurun sağlık durumu olmak üzere davanın tüm koşullarına bağlıdır (bkz. diğerlerinin yanısıra, *Mouisel – Fransa*, 67263/01 ve *Gennadi Naoumenko – Ukrayna*, 42023/98).

AİHM, diğer hususlar meyanında, tasarlanmış, ara vermeden saatlerce uygulanmış ve fiili bedensel zarar veya yoğun fiziksel ve ruhsal acıya neden olan muamelenin “insanlık dışı” olduğuna karar vermiştir (bkz. *Labita*). Muamele, mağdurlarda onları küçük düşürecek ve alçaltacak; fiziksel ve manevi direnme güçlerini zayıflatabilecek korku, ıstırap ve aşağılık duyguları uyandırdığı (bkz. *Hurtado - İsviçre*), veya mağduru arzusu dışında veya vicdanına karşı davranmaya ittiği durumlarda (bkz. örneğin, *Danimarka, Norveç, İsveç ve Hollanda – Yunanistan* (“Yunan davası”), no. 3321/67 *et al.*; *Keenan – İngiltere*, 27229/95) “onur kırıcı” olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca, muameleyi 3. madde kapsamında “onur kırıcı” olarak değerlendirirken, AİHM'nin göz önünde bulunduracağı etmenlerden biri, amacın sözkonusu kişiyi aşağılamak ve küçültmek olup olmadığıdır; böyle bir amacın bulunmaması 3. maddenin ihlal edilmediği anlamına da gelmez. (bkz. *Raninen – Finlandiya; Peers – Yunanistan*, 28524/95). Bir ceza veya muamelenin “insanlık dışı” veya “onur kırıcı” olarak tanımlanması için her halükarda, meşru bir muameleye veya cezaya bağlı kaçınılmaz ıstırap veya aşağılanma unsurlarının ötesine geçmesi gerekir (bkz. *Labita*). Bu bağlamda, AİHM, başvuranın jinekolojik muayene için hastaneye götürülmesi olayının, tek başına, AİHS'nin 3. maddesi anlamında asgari düzeyde sertliğe ulaşmadığını yineler (bkz. *Devrim Turan – Türkiye*, 879/02).

Tutulu bir kimsenin arzusu dışında maruz kaldığı tıbbi müdahalelere ilişkin olarak, AİHS'nin 3. maddesi, Devlet'e, hürriyetlerinden mahrum edilmiş kimselerin fiziksel sağlıklarını, örneğin onlara zaruri tıbbi yardım sağlayarak, koruma sorumluluğu yüklemektedir. Bununla beraber, sözkonusu kimseler, 3. maddenin hiçbir şartta istisnası bulunmayan koruması altında kalmaya devam ederler (bkz. *Mouisel; Gennadi Naoumenko*). Tıbbın yerleşik ilkeleri açısından, tedavi için gerekli olan bir tedbir, ilke olarak, insanlık dışı ve onur kırıcı olarak değerlendirilemez (bkz. özellikle, *Herczegfalvy – Avusturya; Gennadi Naoumenko*). Bununla beraber AİHM, tıbbi bir zorunluluğun varlığının ikna edici bir şekilde ispat edildiğinden ve -zorla yedirme gibi- müdahaleyle ilgili usule ilişkin bütün güvencelerin olduğundan ve bunlara uyulduğundan emin olmak ister. (bkz. *Nevmerzhitsky – Ukrayna*, 54825/00).

Öte yandan, 3. maddenin gereklerini yerine getirmeyen bir tedbir, özel hayat başlığı altında, inter alia fiziksel ve manevi bütünlüğün korunmasını sağlayan 8. maddeyi de ihlal edebilir (örneğin bkz. *Wainwright – İngiltere*, 12350/04). Bu bağlamda, AİHM, kişinin arzusu hilafına tıbbi müdahale yapılmasını dayatan bir kararın, kişinin özel hayatına ve özellikle de fiziksel bütünlüğüne müdahaleye sebebiyet vereceğini yineler (bkz. *mutatis mutandis, Glass – İngiltere*; 61827/00, *Pretty – İngiltere*, 2346/02 ve *Y.F. - Türkiye*).

AİHS'nin 3. ve 8. maddeleri, tıbbi gereklilik gerekçesiyle olmasa bile, şüphelinin arzusu dışında, ceza gerektiren bir suçun işlenmesine karışmasıyla ilgili ondan delil edinmek için tıbbi işleme başvurulmasını yasaklamaz. Ancak, suç delili toplamak için zorla tıbbi müdahaleye başvurulması, özel dava delillerine dayandırılarak ikna edici biçimde mazur gösterilmeli ve kişinin zorla tıbbi müdahaleye maruz kalma biçimi AİHS'nin 3. maddesi kapsamında AİHM'nin içtihadında öngörülen asgari sertlik düzeyini aşmamalıdır (bkz. *Jalloh – Almanya* [BD], 54810/00).

Son olarak, kötü muamele iddialarının uygun kanıtlarla desteklenmesi gerekmektedir (özellikle bkz. *Tanrikulu ve Diğerleri – Türkiye*, 45907/99). Bu kanıtı tayin etmek için, AİHM, “makul şüphelerden uzak” kanıt ilkesini benimser ancak böyle bir ilkenin yeterince dayanaklı, açık ve tutarlı müdahalelerin veyahut aksi ispat edilemez benzer maddi ipuçlarının bir arada var olmasından ortaya çıkabileceğini ekler (bkz. *Labita*).

b) Bu ilkelerin mevcut davaya uygulanması

Mevcut davada, başvuranın 24 Ekim 1997 tarihinde jinekolojik muayeneye alındığı konusunda tartışma bulunmamaktadır. Taraflar muayenenin yapıış biçimi ve başvuranın buna rıza gösterip göstermediği konusunda anlaşamamaktadırlar.

Öncelikle AİHM, başvuranın jinekolojik muayenenin zorla yapılmasına ilişkin iddialarını dayanaksız bulmuştur. AİHM, başvuranın muayene ediliş biçimine ilişkin verdiği ifadeyi destekleyici hiçbir *prima facie* delil görememektedir. Ayrıca elindeki bilgi ve belgeler ışığında, muayenenin yapıışında yetkililerin başvuranın muayeneyi reddetme kararına aldırmadıklarını gösterir bir emare de bulamamıştır. Bu bağlamda, Türkiye aleyhine yapılan benzer başvurularda, kişinin muayene edilmeyi reddettiği durumlarda, doktorların jinekolojik muayene gerçekleştirmediklerini kaydeder (örneğin bkz. *Devrim Turan – Türkiye; Özalp – Türkiye*, 74300/01; *Sız – Türkiye*, 895/02). Bu nedenle, AİHM, davanın olaylarının AİHS'nin 3. maddesini ihlal etmediği sonucuna varmıştır.

Öte yandan, AİHM, başvuranın, kabul etmeye ikna edilene dek, jinekolojik muayeneye karşı koyduğunun saptandığı kanısındadır. Ayrıca belirli koşullarda, tutulu bir kimsenin, tutukluluğu sırasında üzerinde tam kontrole sahip yetkili makamların elinde olması nedeniyle bulunduğu savunmasız konumundan ötürü, jinekolojik muayeneye direnmeye devam etmesinin beklenemeyeceğini kabul eder (bkz. *Y.F. - Türkiye*). Bunun böyle olup olmadığı mağdur olduğu iddia edilen kişinin özel koşulları ve muayenenin gerçekleştirildiği ortam da dahil olmak üzere davanın özel olaylarına bağlıdır. AİHM, *Y.F. – Türkiye* davasında olduğu gibi, bu şikayetin, AİHS'nin 8. maddesi kapsamında ve kişinin arzusu dışında veyahut kişinin özgür, bilgilendirilmiş konumda ve açık müsaadesi olmadan yapılan her türlü tıbbi müdahalenin o kişinin özel hayatına müdahale teşkil ettiği yönündeki AİHM'nin yerleşik içtihadı ışığında incelenmesinin daha yerinde olacağı kanısındadır (örneğin bkz. *Glass*). Böyle bir müdahalenin, 8. maddenin 2. paragrafında sayılan meşru amaçlardan biri ya da daha fazlası için “yasalara uygun” ve “demokratik bir toplumda gerekli” olduğunun doğrulanmadığı durumlarda, 8. madde ihlal edilmiş olacaktır (bkz. *Wainwright*).

AİHM, bu davada başvuranın dava konusu tıbbi müdahaleden önce en az dokuz gün *incommunicado* tutulduğunu ve muayene tarihinde ruh durumunun özellikle zayıf olduğunu kaydeder. Böyle bir muayene için tıbbi bir sebep olduğu veyahut başvuranın yaptığı bir cinsel saldırı şikayetine karşılık gerçekleştirildiği öne sürülmemektedir. Başvuranın kendisinin böyle bir muayene istediği de ileri sürülmemektedir, aksine, yukarıda belirtildiği üzere, başvuran Dr A.Y. tarafından ikna edilene kadar muayene olmayı reddetmiştir. AİHM'nin elindeki bilgi ve belgelerden, başvuranın yerinde bir biçimde bu muayenenin niteliği ve sebebine ilişkin bilgilendirilip bilgilendirilmediği anlaşılabilir. Ayrıca, Dr A.Y.'nin muayenenin

gerekliliğine ilişkin resmi evraklara yaptığı atıf ışığında, AİHM, başvuranın muayenenin zorunlu olduğuna inandırılarak yanlış yönlendirilmiş olabileceği kanısındadır. Yukarıda belirtilen olayların tümü göz önünde bulundurulduğunda, başvuranın rızasının özgür iradesiyle ve bilgilendirilmiş halde verilmiş olduğu sonucuna kesin biçimde varılamaz. Bu nedenle AİHM, başvurana dayatılan jinekolojik muayenenin, mevcut koşullarda, özel hayatına saygı gösterilmesi hakkı ile özellikle de fiziksel bütünlük hakkına müdahale edilmesine sebebiyet verdiği kanısındadır (bkz. *mutatis mutandis, Glass*).

Müdahalenin “yasalara uygun” olup olmadığı sorusuna ilişkin olarak, AİHM, bu ifadenin öncelikle, dava konusu tedbirin iç hukukta bazı dayanakları olmasını gerektirdiğini; ayrıca sözkonusu yasanın niteliğine de atıfta bulunduğunu; bu yasanın, sonuçlarını kendisi için tahmin edebilmesi gereken sözkonusu kişi için erişilebilir nitelikte ve hukukun üstünlüğü ilkesiyle uyumlu olması gerektiğini yineler (örneğin bkz. *Narinen – Finlandiya, 45027/98*). Hukukun üstünlüğü ilkesi, 8. maddenin 1. paragrafında güvence altına alınmış haklara yönelik keyfi müdahalelere karşı ulusal yasalarla tedbir alınmasını gerektirir. Bir yasa bir resmi makama takdir yetkisi veriyorsa, bu takdir yetkisinin sınırının, açıklık derecesi konuya bağlı olarak değişse de, belirlenmesi gerekmektedir. (bkz. *Herczegfalvy - Avusturya*).

AİHM, yukarıda bahsi geçen *Y.F.* davasında, AİHM’nin bir kadın tutuklunun jinekolojik muayenesinin sözkonusu tarihte yasalara aykırı olduğu sonucuna vardığını yineler. AİHM bu davada, o davada vardığı sonuçlardan sapmasını gerektirecek özel koşullar tespit etmemiştir. Türk hukukuna göre, bir kimsenin fiziksel bütünlüğüne yapılan her türlü müdahale, tıbbi gereklilik halleri ve yasaların belirlediği koşullar dışında yasaktır. Mevcut davada, Hükümet, sözkonusu müdahalenin herhangi yasal veya hukuki bir kurala uygun veya bunlara dayanarak yapıldığına ilişkin bir argüman sunmamıştır. Ayrıca davanın olaylarından, dava konusu tıbbi muayenenin, yakalanıp tutuklanan kimselere uygulanan standart tıbbi bir muayene usulü olmadığı anlaşılmaktadır. Bunun daha ziyade, yetkili makamların başvurunu yakalayıp tutuklayan güvenlik güçlerini, başvuranın yapması muhtemel asılsız cinsel saldırı suçlamalarından korumak için almış olduğu -herhangi usuli bir koşula tabi olmayan- ayrımcı bir karar olduğu anlaşılmaktadır.

Buna göre AİHM, sözkonusu müdahalenin 8. maddenin 2. fıkrası amaçları doğrultusunda “yasalara uygun” olmadığı ve bu bakımdan bu maddeyi ihlal ettiği sonucuna varmıştır. Öte yandan AİHM, bu davada ileri gidip, sözkonusu müdahalenin meşru bir amaç güdüp gütmeyeceği ve “demokratik bir toplumda gerekli” olup olmadığının incelenmesinin uygun olduğu kanısındadır.

Hükümet’in tutulu bulundurulmuş kimselere jinekolojik muayene yapılmasına yönelik atıfta bulunduğu tek gerekçe, güvenlik güçlerini asılsız cinsel saldırı suçlamalarından korumaktır. İlke olarak bu, meşru bir amaç olarak değerlendirilse bile, AİHM, mevcut davada, gerçekleştirilen muayenenin böyle bir amaçla orantılı olduğu sonucuna varamaz. Yetkili makamların şikayete ilişkin tam ve etkili bir soruşturma yükümlülüğü, bir kadın tutuklunun cinsel saldırı şikayetinde bulunup jinekolojik muayene talebinde bulunması durumunda, muayenenin en kısa zamanda gerçekleştirilmesi görevini içerir (örneğin bkz. *Aydın - Türkiye*), tutuklu arzusu dışında böyle bir muayeneden geçmeye zorlanamaz, bu amaçla baskı altında tutulamaz. Yukarıda kaydedildiği üzere, bu davada başvuran kendisini tutuklayan kimselere karşı cinsel saldırı şikayetinde bulunmamış, jinekolojik muayene talebinde bulunmamıştır. Bulunacağı işaretinin veren hiçbir gerekçe ileri sürülmemiştir. AİHM’ye göre, jandarmanın asılsız suçlamalara karşı korunması, her halukarda, bir tutuklunun fiziksel bütünlüğüne yapılan böylesi zorla ve ciddi bir müdahaleye maruz kalmayı reddetmesinin görmezden gelinmesini veya bu davada tutukluyu böyle bir muayeneye itirazını ifade etmekten vazgeçirilmeye ikna edilmesini haklı çıkaramaz.

Özetle, AİHM, başvurana özgür ve bilgilendirilmiş rızası olmadan yapılan jinekolojik muayenenin “kanuna uygun” veya “demokratik toplumda zorunlu” olduğunun kanıtlanmış olmadığını tespit etmiştir. Dolayısıyla, başvuranın AİHS’nin 8. maddesi ile koruma altına alınan hakları ihlal edilmiştir.

II. AİHS’NİN 5. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuran, ilk olarak, kuzey Irak’ta yakalanışının kanuna aykırı olduğu konusunda şikayetçi olmuştur. Ayrıca, yakalanma gerekçelerinin ve Almanya’da hakkında yapılan suçlamaların kendisine bildirilmediğini ifade etmiştir. Son olarak, bir hakim önüne çıkarılmadan on dokuz gün tutuklu bulundurulduğunu ve bu sürede ölümle tehdit edildiğini ve bir avukata veya ailesine erişimi olmadığını belirtmiştir. Başvuran bu iddialarını AİHS’nin 5. maddesine dayandırmıştır. Söz konusu maddenin ilgili kısmı şöyledir:

“1. Herkesin kişi özgürlüğüne ve güvenliğine hakkı vardır. Aşağıda belirtilen haller ve yasada belirlenen yollar dışında hiç kimse özgürlüğünden yoksun bırakılamaz:

(c) Bir suç işlediği hakkında geçerli şüphe bulunan ... bir kimsenin yetkili merci önüne çıkarılmak üzere yakalanması ve tutulu durumda bulundurulması;

2. Yakalanan her kişiye, yakalama nedenleri ve kendisine yöneltilen her türlü suçlama en kısa zamanda ve anladığı bir dille bildirilir.

3. Bu maddenin 1.c fıkrasında öngörülen koşullara uyarınca yakalanan veya tutulu durumda bulunan herkes hemen bir yargıç veya adli görev yapmaya yasayla yetkili kılınmış diğer bir görevli önüne çıkarılır...”

Hükümet, yukarıda belirtilen aynı gerekçelere dayanarak, AİHM’den, başvurunun bu kısmını, iç hukuk yollarının tüketilmesi şartına veya altı ay kuralına uymadığı için kabuledilemez olduğu gerekçesiyle reddetmesini talep etmiştir.

Hükümet’in iç hukuk yollarının tüketilmesine ilişkin itirazı hususunda, AİHM, Hükümet’in, başvuranın AİHS’nin 5. maddesi uyarınca olan şikayetlerini telafi edebilecek belirli bir hukuk yolunu açık bir şekilde göstermediğini kaydetmiştir. Dolayısıyla, Hükümet’in bu başlık altındaki itirazını reddetmiştir.

Hükümet’in altı ay kuralına ilişkin itirazı hususunda ise, AİHM, AİHS kurumlarının yerleşik içtihadına göre, iç hukuk yolunun mevcut olmadığı durumlarda altı ay süresinin AİHS ihlali oluşturduğu iddia edilen olayın gerçekleştiği tarihten itibaren işlemeye başladığını; ancak, devam etmekte olan bir durum söz konusu olduğunda, altı ay süresinin, ilgili durumun sona erdiği tarihten itibaren işlemeye başladığını yinelemiştir (bkz., diğer içtihatların yanı sıra, *Yüksektepe – Türkiye*, no. 62227/00, 24 Ekim 2006).

AİHM, başvuranın jandarmadaki gözaltı süresinin tutuklandığı tarih olan 26 Ekim 1997’de sona erdiğini; ancak, AİHM’ye bu şikayetlerin 16 Ağustos 1999 tarihinde, yani altı aydan fazla bir süre sonra, yapıldığını kaydetmiştir. Bu şartlarda, AİHM, Hükümet’in başvuranın altı ay kuralına uymadığı yönündeki itirazını kabul etmiştir. AİHM, başvurunun bu kısmının AİHS’nin 35. maddesinin 1. ve 4. paragrafları uyarınca reddedilmesi gerektiği kararını vermiştir.

III. AİHS’NİN 6. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuran kendisini yargılayan ve mahkum eden Van Devlet Güvenlik Mahkemesi heyetinde askeri hakim bulunması nedeniyle davasının bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından hakkaniyete uygun olarak görülmediği konusunda şikayetçi olmuştur. Ayrıca, aynı madde uyarınca, davasının açık olarak görülmesi ve para ödemeksizin bir avukatın yardımından yararlanma hakkının ihlal edildiği konusunda şikayetçi olmuştur. Başvuran, son olarak, iddianamenin anlayacağı bir dilde olmaması gerekçesiyle “silahların eşitliği” ilkesine saygı gösterilmediğini ileri sürmüştür. Başvuran bu iddialarını AİHS'nin 6. maddesine dayandırmıştır. Söz konusu maddenin ilgili kısmı şöyledir:

“1. Herkes ... cezaî alanda kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının ... hakkaniyete uygun ve açık olarak görülmesini istemek hakkına sahiptir.

3. Her sanık en azından aşağıdaki haklara sahiptir:

(a) Kendisine yöneltilen suçlamanın niteliği ve nedeninden en kısa zamanda, anladığı bir dille ve ayrıntılı olarak haberdar edilmek;

...

(c) Kendi kendini savunmak veya kendi seçeceği bir savunmacının yardımından yararlanmak ve eğer savunmacı tutmak için mali olanaklardan yoksun bulunuyor ve adaletin selameti gerektiriyorsa, mahkemece görevlendirilecek bir avukatın para ödemeksizin yardımından yararlanabilmek;

(e) Duruşmada kullanılan dili anlama dışı veya konuşma dışı takdirde bir tercümanın yardımından para ödemeksizin yararlanmak.”

A. Kabul edilebilirliğe ilişkin

AİHS'nin 35. maddesinin 3. paragrafı çerçevesinde başvurunun dayanaktan yoksun olmadığını kaydeden AİHM, ayrıca, başvurunun başka açılardan bakıldığında da kabul edilemezlik unsuru taşımadığını tespit etmiştir. Bu nedenle başvuru kabul edilebilir niteliktedir.

B. Esas

Hükümet başvuranın iddialarına itiraz etmiştir.

Başvuran iddialarında ısrar etmiştir.

1. Van Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı

AİHM, bu davada ortaya konan konularla benzer konular ortaya koyan çok sayıda dava incelemiş ve AİHS'nin 6/1 maddesinin ihlalini tespit etmiştir (bkz., yukarıda anılan, *Özel; Özdemir – Türkiye*, no. 59659/00, 6 Şubat 2003).

AİHM bu davada farklı bir sonuca varmak için bir gerekçe görmemiştir. Dolayısıyla, AİHM, AİHS'nin 6/1 maddesinin ihlal edildiği kararına varmıştır.

2. Yargılamanın hakkaniyete uygunluğu

AİHM, başvuranın davanın bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından hakkaniyete uygun olarak görülmesi hakkının ihlal edildiği kararını göz önünde bulundurarak, yargılamanın hakkaniyete uygunluğuna ilişkin olarak AİHS'nin 6. maddesinin ihlaline ilişkin

diğer şikayetleri ayrıca incelemenin gerekli olmadığını değerlendirmiştir (bkz., diğer içtihatların yanı sıra, *Incal – Türkiye*, 9 Haziran 1998 tarihli karar).

IV. İHLAL EDİLDİĞİ İDDİA EDİLEN DİĞER AİHS MADDELERİ

Başvuran, ayrıca, AİHS'nin 13. maddesi uyarınca, yakalanması ve gözaltına alınması sırasında mevcut olan koşullara ilişkin şikayetine karşılık Cumhuriyet Savcısı'nın yanıtının yetersiz olmasının söz konusu durumdan sorumlu kişiler hakkında tazminat davası açma hakkını engellediği konusunda şikayetçi olmuştur. Buna ek olarak, yetkililer tarafından gördüğü muamelenin AİHS'nin 14. maddesine aykırı olarak cinsiyeti ve siyasi görüşlerinden kaynaklandığını iddia etmiştir.

AİHM, 13. maddeye ilişkin şikayetin AİHS'nin 3. ve 8. maddeleriyle bağlantılı olarak incelenmesi gerektiğini değerlendirmiştir.

Hükümet, yukarıda belirttiği aynı gerekçelere dayanarak, AİHM'den, başvuranın 14. madde uyarınca olan şikayetini iç hukuk yollarının tüketilmesi şartına veya altı ay kuralına uymadığı için kabuledilemez olduğu gerekçesiyle reddetmesini talep etmiştir.

AİHM, Hükümet'in yukarıdaki itirazının başvuranın bu madde uyarınca olan şikayetinin esası ile birbirinden ayrı tutulamayacak kadar yakın ilişkili olduğunu değerlendirmiştir. Bu nedenle, söz konusu şikayetin esasına ilişkin incelemeye hanel getirilmemesi için itirazın şikayetin esası ile birlikte incelenmesi gerektiğini değerlendirmiştir. Başvuranın şikayetleri başka açılardan bakıldığında da kabuledilemezlik unsuru taşımadığına göre, kabuledilebilir niteliktedir.

AİHM, dava olaylarını, tarafların görüşlerini ve 8. maddenin ihlali kararını dikkate alarak, bu başvuruda başvurana zorla jinekolojik muayene yapılması ile bağlantılı temel hukuki sorunu incelediğini değerlendirmiştir. Dolayısıyla, başvuranın AİHS'nin 13. ve 14. maddeleri uyarınca kalan şikayetleri hakkında ayrı bir hüküm vermenin gerekli olmadığı kararına varmıştır (bkz., örneğin, *Uzun – Türkiye*, no. 37410/97, 10 Mayıs 2007; *Mehmet ve Suna Yiğit – Türkiye*, no. 52658/99, 17 Temmuz 2007; *K.Ö. – Türkiye*, no. 71795/01, 11 Aralık 2007³).

V. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

Sözleşme'nin 41. maddesine göre “Mahkeme işbu Sözleşme ve protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeciler Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun bir surette, zarar gören tarafın adil tatminine hükmeder.”

A. Tazminat

Başvuran, 40.000 Euro maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Başvuran, maddi zarar hususunda, ruhsal ve fiziksel durumu nedeniyle işsiz kaldığını belirtmiştir.

Hükümet bu miktara itiraz etmiştir.

AİHM, talep edilen maddi tazminat ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı görmemiş ve bu nedenle bu talebi reddetmiştir. Diğer taraftan, AİHM, elindeki tüm belgeler ışığında, başvuranın zorla yapılan jinekolojik muayene sonucu ruhsal sıkıntı şeklinde manevi

³ Karar henüz kesinleşmemiştir.

zarar görmüş olduğu kanaatindedir. AİHM, hakkaniyet temelinde karar vererek, başvurana, bu başlık altında 4.000 Euro tazminat ödenmesine karar vermiştir.

B. Yargılama masraf ve giderleri

Başvuran, ayrıca, Devlet Güvenlik Mahkemesi ve AİHM’de yapılan avukatlık ücreti ve yargılama masraf ve giderlerine karşılık 9.301 Euro talep etmiştir. Başvuran, talebini, Diyarbakır Barosu’nun tavsiye edilen asgari ücret listesine ve avukatları tarafından hazırlanan masraflar listesine dayandırmıştır. Ayrıca, çeviri karşılığı 1.350 Yeni Türk Lirası (yaklaşık 726 Euro) almış olduğunu ileri süren çevirmen Bayhan tarafından bir mektup sunmuştur. Ancak, başvuran, herhangi bir fatura veya ilgili bir belge sunmamıştır.

Hükümet, söz konusu miktara itiraz etmiştir.

Başvuran, Mahkeme İç Tüzüğü’nün 60. maddesinin gerektirdiği gibi makbuz veya fatura yoluyla taleplerine ilişkin kanıt sunmadığı için AİHM bu başlık altında tazminat ödenmemesine karar vermiştir.

C. Gecikme faizi

Gecikme faizi Avrupa Merkez Bankası’nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı orana üç puanlık bir artış eklenerek belirlenecektir.

BU GEREKÇELERE DAYANARAK, AİHM

1. Oybirliğiyle, zorla yapıldığı iddia edilen jinekolojik muayeneye (3, 8 ve 14. maddeler), başvuranın bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davanın hakkaniyete uygun olarak görülmesi hakkına (6. madde) ve başvuranın zorla yapılan jinekolojik muayeneye ilişkin şikayetine yönelik etkili bir iç hukuk yolunun mevcut olmadığı iddiasına (13. madde) ilişkin şikayetlerin kabuledilebilir; başvurunun geri kalanının kabuledilemez olduğuna;

2. 2’ye karşı 5 oyla AİHS’nin 3. maddesinin ihlal edilmediğine;

3. 2’ye karşı 5 oyla AİHS’nin 8. maddesinin ihlal edildiğine;

4. Oybirliğiyle, başvurayı yargılayan ve mahkum eden Devlet Güvenlik Mahkemesi’nin bağımsız ve tarafsız olmadığı hususunda AİHS’nin 6/1 maddesinin ihlal edildiğine;

5. Oybirliğiyle, başvuranın AİHS’nin 6. maddesi kapsamındaki diğer şikayetlerinin incelenmesinin gerekli olmadığına;

6. Oybirliğiyle, başvuranın AİHS’nin 13. ve 14. maddeleri uyarınca olan şikayetlerinin incelenmesinin gerekli olmadığına;

7. Oybirliğiyle,

a) AİHS’nin 44. maddesinin 2. paragrafı gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, her türlü vergi ve kesintiden muaf tutularak Savunmacı Hükümet tarafından başvurana manevi tazminat olarak 4.000 Euro (dört bin Euro) ödenmesine;

b) Söz konusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda faiz uygulanmasına;

8. Oybirliğiyle adil tatmine ilişkin diğer taleplerin reddine

KARAR VERMİŞTİR.

İşbu karar İngilizce olarak hazırlanmış ve AİHM İç Tüzüğü'nün 77. maddesinin 2. ve 3. paragrafları gereğince 13 Mayıs 2008 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Fatoş Aracı
Katip Yardımcısı

Nicolas Bratza
Başkan

AİHS'nin 45/2 maddesi ve Mahkeme İç Tüzüğü'nün 74/2 maddesi uyarınca aşağıdaki muhalefet şerhi bu karara eklenmiştir:

Yargıç David Thór Björgvinsson ve Yargıç Garlicki'nin ortak kısmi muhalefet şerhi;

N.B.

F.A.

YARGIÇ DAVID THÓR BJÖRGVINSSON VE YARGIÇ GARLICKI'NİN ORTAK KISMİ MUHALEFET ŞERHİ

Başvuran jinekolojik muayenenin yapıldığı sırada mevcut olan şartların AİHS'nin 3. ve 8. maddelerinin ihlalini oluşturduğunu iddia etmiştir. Çoğunluk bu açıdan 8. maddenin ihlalini tespit etmiş; ancak 3. maddenin ihlalini tespit etmemiştir.

Buna karşın ben, 3. maddenin ihlal edildiği ve 8. madde uyarınca olan şikayeti incelemenin gerekli olmadığı görüşündeyim.

Başvuranın şikayetinin ihlal olup olmadığı araştırılması gereken tek kısmının göz altındayken yapılan jinekolojik muayene olduğu ve 3. maddeye dayalı diğer şikayetlerin yeterli şekilde doğrulanmadıkları için açıkça dayanaktan yoksun olmaları nedeniyle reddedilmeleri gerektiği konusunda çoğunluk ile hemfikirim.

Başvuranın rızasının özgür ve bilgilendirilmiş olmadığı tespitinde de çoğunluk ile aynı fikirdeyim.

Dolayısıyla, söz konusu davada, başvurana, gözaltındayken özgür ve bilgilendirilmiş rızası olmadan jinekolojik muayene yapılmıştır. Gördüğü muamelenin AİHS'nin 3. veya 8. maddesinin kapsamında olup olmadığına ilişkin değerlendirme bu noktada başlamalıdır.

Gözaltındaki bir kişiye özgür ve bilgilendirilmiş rızası olmadan yapılan sağlık müdahaleleri çeşitli gerekçelerle haklı çıkarılabilir. Bunlardan ilk ve en belirgin olanı, gözaltındaki kişiler için gerekli olan tıbbi yardımdır. İkinci olarak, belirli şartlar altında, tutuklu kişinin rızası dışında (veya özgür veya bilgilendirilmiş rızası olmadan) tıbbi müdahale veya işleme başvurmak, kişinin suça karışıp karışmadığına ilişkin delil elde etmek açısından haklı çıkarılabilir (bkz., buna karşın, *Jalloh – Almanya*).

Dava dosyasında, başvuran açısından belirli bir tıbbi yardım gereksiniminin tartışma konusu müdahaleye neden olduğunu gösteren hiçbir bilgi mevcut değildir. Bu nedenle müdahale haklı gösterilemez.

Özgür ve bilgilendirilmiş rıza dışında jinekolojik muayenenin haklı çıkarılabileceği durumların olabileceği farz edilse dahi, inceleme konusu davada böyle bir durum söz konusu değildir.

Yukarıda açıklandığı üzere, yetkililerin başvuranı bu muayeneye tabi tutmaktaki temel amaçları kendilerini tecavüz, cinsel taciz veya kötüye kullanmaya ilişkin muhtemel iddialardan korumaktır. Ancak, başvuran bu tip iddialarda bulunmamıştır. Dolayısıyla, bu yalnızca, yetkilileri muhtemel asılsız suçlamalara karşı korumak için önleyici bir tedbirdir.

Sorumlu Hükümet bu savunmayı ilk kez ileri sürmemiş; bu kararda anılan benzer davalarda bu savunmaya başvurmuştur. Bu gerekçenin, bayan tutukluların yetkililer tarafından söz konusu tıbbi muayeneye tabi tutulabilmesini haklı çıkarmadığı görüşündeyim.

Bu durumda, söz konusu muayenenin 3. maddenin gerektirdiği şiddet seviyesine varıp varmadığı sorusu ortaya çıkmaktadır. Bu noktada, müdahalenin psikolojik ve fiziksel yapısı göz önünde bulundurulmalıdır. Bu davada, yetkililer, çok hassas bir durumda olan başvuranı, kendisi için tamamen tiksindirici olan bir muameleye “özgür ve bilgilendirilmiş” olmayan şekilde “rıza” göstermeye ikna etmiştir. Böyle durumlarda jinekolojik muayenenin aşağılık ve onur kırıcı hisler uyandırdığı ve mantıken kabuledilebilir bir gerekçe olmadığı sürece kişi tarafından özellikle kendisini alçaltma ve küçük düşürme amaçlı olarak algılanacağı kanaatindeyim. Dolayısıyla, bu durumda başvuranın tabi tutulduğu muamelenin onur kırıcı olduğu ve küçük düşmesine ve alçalmasına yol açacak korku, acı ve aşağılık hisleri uyandırdığı görüşündeyim. Bu nedenle, AİHS’nin 3. maddesi ihlal edilmiştir.

Ayrıca, başvuran sadece 8. madde uyarınca şikayette bulunmuş olsaydı bu maddenin ihlali kararında çoğunluk ile hemfikir olacağımı eklemek isterim. Ancak, durumun AİHS’nin 3. maddesi uyarınca daha iyi ele alındığı görüşündeyim.

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Tebliğler

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasından:
**KREDİ KARTI İŞLEMLERİNDE UYGULANACAK AZAMİ FAİZ ORANLARI
HAKKINDA TEBLİĞDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR TEBLİĞ
(SAYI: 2009/5)**

MADDE 1 – 2/4/2006 tarihli ve 26127 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 2006/1 sayılı Kredi Kartı İşlemlerinde Uygulanacak Azami Faiz Oranları Hakkında Tebliğin 3 üncü maddesinin birinci ve ikinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(1) Aylık Azami akdi faiz oranı, Türk lirası için yüzde 3,49, ABD doları için yüzde 2,54 ve Euro için yüzde 2,30’dur.

(2) Aylık azami gecikme faizi oranı, Türk lirası için yüzde 4,24, ABD doları için yüzde 3,11 ve Euro için yüzde 2,82’dir.”

MADDE 2 – Bu Tebliğ 1/7/2009 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3 – Bu Tebliğ hükümlerini Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Başkanı yürütür.

[R.G. 12 Haziran 2009 – 27256]

 [İçindekilere dön](#)

Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumundan:

**ALKOLLÜ İÇKİ REKLAMLARINDA UYULACAK İLKELER
HAKKINDA TEBLİĞDE DEĞİŞİKLİK
YAPILMASINA DAİR TEBLİĞ**

MADDE 1 – 18/1/2005 tarihli ve 25704 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Alkollü İçki Reklamlarında Uyulacak İlkeler Hakkında Tebliğin 2 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 2 – 4077 sayılı "Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun"un 4822 sayılı Kanunla değişik 16 ncı maddesi hükümleri uyarınca belirlenen ilkeler saklı kalmak üzere, alkollü içki reklamlarında uyulacak ilkeler aşağıda gösterilmiştir.

a) Alkollü içki reklamlarında hedef kitle olarak gençler ve çocuklar seçilmemeli; gençler, çocuklar ile genç veya çocuk olmadığı halde böyle bir imaj veren veya verdirilen kimseler alkollü içki reklamlarında kullanılmamalıdır.

b) Alkollü içki reklamlarında, alkollü içki tüketiminin araç kullanımı ile ilişkilendirilmesine dair içerik kullanılmamalıdır.

c) Alkollü içki reklamlarında, alkollü içki tüketiminin diğer gıda maddeleri ile ilişkilendirilmesine dair içerik kullanılmamalıdır.

d) Alkollü içki reklamlarında, alkollü içki tüketiminin coğrafi, tarihi, kültürel, sanatsal vb. ortak değerleri ile ilişkilendirilmesine dair içerik kullanılmamalıdır.

e) Alkollü içki reklamlarında, alkollü içkilerin tedavi edici özelliklere sahip olduğu, uyarıcı, rahatlatıcı, güçlendirici, üstünlük sağlayıcı vb. etkilerinin bulunduğu dair içerik kullanılmamalıdır.

f) Alkollü içki reklamlarında, alkollü içkilerin kişisel sorunları çözebileceği veya tıbbi koruyucu etkiye sahip olabileceği temaları işlenmemelidir.

g) Alkollü içki reklamlarında alkolün bırakılması, az içilmesi veya hiç içilmemesini olumsuz yönde etkileyebilecek bir içerik kullanılmamalıdır.

h) Alkollü içki reklamlarında içki içmemek bir zaafiyet olarak gösterilmemelidir.

i) Alkollü içki reklamlarında, içkilerin alkol derecesi tüketiciyi yanıltmayacak şekilde ve doğru olarak gösterilmeli; alkollü içkinin kalitesi ile etkisini içerdiği alkol oranı ile ilişkilendirecek yönde mesaj verilmemelidir.

j) Alkollü içki reklamlarında, içki içmenin statü sembolü olduğu mesajı verilmemelidir.

k) Alkol tüketmemenin zihinsel ve sosyal bakımdan bir eksiklik olduğunu gösteren reklamlara yer verilmemelidir.

l) Alkollü içki reklamlarında, içki içmenin yetişkinlik işareti olduğu mesajı verilmemelidir.

m) Alkollü içki reklamlarında, alkol tüketiminin sportif başarıları arttırdığı vurgulanmamalıdır.

n) Alkollü içki reklamları cinselliğin istismarı ile pornografi içeren ifade ya da görüntüler içermemelidir.

o) Alkollü içki reklamlarında doğru, açık ve anlaşılabilir bir Türkçe kullanılmalı, argo kelimelere yer verilmemeli; çeşitli anlamlara gelebilecek ifade veya kelimelerin aldatıcı nitelikteki anlam ya da anlamları kullanılmamalıdır.

p) Alkollü içki reklamlarında, alkollü içkilerin susuzluğu giderici etkisi olduğu mesajı verilmemelidir.

r) Alkollü içki reklamlarında, herhangi bir alanda özel başarıya sahip veya kamuoyunun güvenini kazanmış veya yardım kuruluşları ile işbirliği içinde olan veya çocuk ve gençler yararına faaliyette bulunan veya medyada isim yapması gibi nedenlerle, çocuk ve gençler için açıkça veya zımnen örnek teşkil eden veya edebilecek herhangi bir kişi, karakter veya grup yer almamalıdır.

s) Alkollü içki reklamlarında, ürün, önemli derecede yetenek, dikkat veya zihin açıklığı gerektiren faaliyetlerle birlikte tanıtılmamalıdır.

t) Alkollü içkilerin tanıtımına münhasır neşriyat hariç olmak üzere; gazete, dergi, broşür, katalog, ilan ile diğer yazılı medya ve elektronik iletişim araçları vasıtasıyla reklam yapılması halinde; çocuklara ve gençlere yönelik hazırlanan sayfa, ek, program, bölümler ile spor sayfalarında alkollü içki reklamları yer almamalıdır.

u) Alkollü içkilerin reklamının sinema filmleri gösterimi vasıtasıyla yapılması halinde; bu tür reklamlar sadece Kültür ve Turizm Bakanlığı Değerlendirme ve Sınıflandırma Kurulunun (18+) olarak sınıflandırdığı sinema filmleri gösterimlerinin sonunda yayınlanmalıdır."

MADDE 2 – Aynı Tebliğin 4 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"**MADDE 4** – Bu Tebliğ hükümlerine aykırılık halinde, 4733 sayılı "Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun" ile 4077 sayılı "Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun"un ilgili hükümleri uygulanır."

MADDE 3 – Bu Tebliğ yayımı tarihinden 30 gün sonra yürürlüğe girer.

MADDE 4 – Bu Tebliğ hükümlerini Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu Başkanı yürütür.

[R.G. 20 Haziran 2009 – 27264]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

İlânlar

Adalet Bakanlığından :

Ankara 2. İcra Müdürlüğünün 2006/2571 Esas sayılı takip dosyasının zayi olduğu anlaşıldığından, 4473 sayılı Yangın, Yersarsıntısı, Seylâp veya Heyelan Sebebiyle Mahkeme ve Adliye Dairelerinde Ziyaa Uğrayan Dosyalar Hakkında Yapılacak Muamelelere Dair Kanun hükümlerinin söz konusu dosya için uygulanmasına ve anılan Kanun hükümleri gereğince işlem yapılmasına karar verildiği ilân olunur.

[R.G. 10 Haziran 2009 – 27254]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifleri Genel Müdürlüğünden :

DÜZELTME İLANI

15/3/2009 ve 30/4/2009 tarihli Resmi Gazetelerde sehven yayımlanan yasaklama ilanı, "Likitgaz Dağıtım ve Endüstri Anonim Şirketinin 15/3/2009 tarihinden geçerli olmak şartıyla

6 ay süre ile Kanun kapsamında yer alan bütün kamu kurum ve kuruluşlarının ihalelerine katılmaktan yasaklanması” şeklinde düzeltilmiştir.
İlgililere duyurulur.

[R.G. 16 Haziran 2009 – 27260]

 İçindekilere dön

Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünden :

İHALELERE KATILMAKTAN YASAKLAMA KARARI

1. İhale Kayıt Numarası (İKN)		2009/21372							
2. Yasaklama Kararı Veren Bakanlık/Kurum		Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü							
3. İhaleyi Yapan İdarenin									
Adı	Karaman M Tipi Kapalı ve Açık Ceza İnfaz Kurumu	İl/İlçe	KARAMAN/MERKEZ						
Adresi	Karaman	Tel-Faks	0 312 213 10 93						
Posta Kodu		E-Mail							
4. İhalelere Katılmaktan Yasaklanan Gerçek veya Tüzel Kişi		5. Ortak ve/veya Ortaklıkların							
Adı/Unvanı	Busem Gıda Kimya Tur. Mak. ve Taş. Tem. Ltd. Şti.								
Adresi	Yurt Mahallesi Kıyıboyu Cad. No: 166 Seyhan/ADANA								
T.C. Kimlik No.									
Vergi Kimlik/ Mükellefiyet No.									
Kayıtlı Olduğu Ticaret/Esnaf Odası	Adana								
Ticaret/Esnaf Sicil No.	21-40293/43265								
6. Yasaklama Süresi	A y	(6)	Yı l	()	7. Yasaklamanın Dayanağı ve Kapsamı	a-4734 KİK	(X)	b-4735 KİSK	()
					c-2886 DİK	()	d-Diğer Mevzuat	()	
					Tüm İhalelerden	()	Tüm İhalelerden	()	

	Bakanlık İhalelerinden	()	Bakanlık İhalelerinden	()
	Kurum İhalelerinden	()	Kurum İhalelerinden	()

Yasaklama Kararı Aşağıdaki Açıklamalar Dikkate Alınarak Doldurulacaktır.

1 - İKN : İstisna kapsamındakiler dahil 4734 ve 4735 sayılı Kanunlara göre yapılan yasaklamalarda doldurulacaktır.

2 - T.C. Kimlik No : Yasaklananın gerçek kişi olması durumunda doldurulacaktır.

3 - Kayıtlı Olduğu Ticaret/Esnaf Odası ve Ticaret Esnaf Sicil No : Herhangi bir Ticaret veya Esnaf Odasına kayıtlı olmaması halinde kayıtlı olmadığı belirtilecektir.

4 - Diğer Mevzuat : İstisna kapsamındakiler dahil 4734, 4735 ve 2886 sayılı Kanunların dışındaki mevzuata göre verilen yasaklamalarda doldurulacaktır.

5 - Ortak ve/veya Ortaklıkların : 4734 sayılı Kanunun 58/2 nci maddesi ile 4735 sayılı Kanunun 26/2 nci maddesinde sayılan ortak ve/veya ortakların bulunması halinde bu bölüm doldurulacaktır. Bu bölümde yer alan kişinin birden fazla olması durumunda ek yapılabilir.

[R.G. 10 Haziran 2009 – 27254]

— • —

Duyuru

16 Haziran 2009 tarih ve 27260 Mükerrer sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan,

- Bazı Mallara Uygulanacak Katma Değer Vergisi ile Özel Tüketim Vergisi Oranlarının Belirlenmesine Dair 2009/15081 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı,

16 Haziran 2009 tarih ve 27260 Mükerrer sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan,

- Sınır Ticaretinin Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (İHRACAT: 2009/7),

17 Haziran 2009 tarih ve 27261 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan,

- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun,

17 Haziran 2009 tarih ve 27261 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan,

- Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile Suriye Arap Cumhuriyeti Devleti Arasındaki Kara Sınırı Boyunca Yapılacak Mayın Temizleme Faaliyetleri ile İhale İşlemleri Hakkında Kanun,

17 Haziran 2009 tarih ve 27261 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan,

- Kamu İşletmelerinin Faaliyetlerinin İzlenmesi ve Raporlanmasına Dair Tebliğ,

19 Haziran 2009 tarih ve 27263 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan,

- Türkiye İş Kurumundan Türkiye İş Kurumu İşgücü Uyum Hizmetleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, yer darlığı nedeniyle Bülten’ ealınmamıştır.